

דברי הכנסת

הישיבה התשעים-ושתיים של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, כ"ב באדר ב' התשנ"ז (31 במרס 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 15:02

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת

דברי יושב-ראש הכנסת

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה בשל: 1. תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית;

המצב הביטחוני והכלכלי במדינה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה בשל: 1. תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית;

המצב הביטחוני והכלכלי במדינה

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 36 ו-47 ולהוספת סעיף 36א לתקנון הכנסת

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 30), התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא בפני הכנסת חלק נוסף מהצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – עיכוב מעצר ושחרור), התשנ"ה-1995

המשך הבנייה בירושלים

שאלות בעל-פה

שחקני "הבימה" והרב עובדיה יוסף

שאלות ותשובות

בתי-הספר בבתי-החולים

תביעה משפטית על אי-תשלום לפנימייה

בית-ספר יסודי בשכונת רמת-אלון בחיפה

הקרנת סרטים בשידורי הבוקר

הקריטריונים למתן מלגות והלוואות לסטודנטים

המצב במסגרות החינוך מיוחד במגזר הערבי

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור),

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה

היהודית), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, 31 במרס 1997, כ"ב באדר ב' התשנ"ז, ישיבת הכנסת פתוחה.

כמה הודעות על-פי המסורת הלא-טובה.

השר יצחק לוי ימלא את מקום שר החינוך, התרבות והספורט בעת היעדרו מהארץ מיום ט"ז באדר ב' התשנ"ז, 25 במרס 1997, עד יום כ"ג באדר ב' התשנ"ז, 1 באפריל 1997.

שר החקלאות ואיכות הסביבה שב ארצה ביום ג' באדר ב' התשנ"ז, 12 במרס 1997. מתי זה היה?

שר הביטחון שב ארצה ביום ב' באדר ב' התשנ"ז, 11 במרס 1997 – ועוד לא הגיע.

אני יכול להודיע שהשר צחי הנגבי יצא לחוץ-לארץ ואת מקומו ימלא השר אליהו ישי. זה רק הגיע ועוד לא הספקנו להפוך זאת להודעה.

חברי הכנסת, זה השבוע האחרון לכנס החורף, וביום רביעי נצא לחופשה. השבוע עמוס ביותר, לפיכך ישיבות המליאה יחלו מחר בשעה 15:00, כמו היום, וביום רביעי בשעה 10:00; אני חוזר – בשעה 10:00.

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

כמנהגנו, להלן סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון. צוותי מגן-דוד-אדום טיפלו במהלך השבוע שעבר ב-522 תאונות דרכים ברחבי הארץ, ובהן בשישה פצועים קשה, ב-784 פצועים באורח קל-בינוני; סך הכול – 797 נפגעים. מתוכם נהרגו: ערוסי חיים, מקסים שניידרמן, בוצר גלעד ואלחר ניר.

מי ששם לב למספרים שאני מפרסם מדי שבוע – השבוע ירד מספר התאונות באופן משמעותי וגם מספר הנספים קטן מאוד. זה מעורר מחשבות אשר להשפעה של אירועים ביטחוניים על צורת הנהיגה ומספר הנפגעים ומספר התאונות בשבוע שלאחר מכן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיקון:

הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם – הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הבעת אי-אמון של הכנסת לראש הממשלה), מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות [נוסח חדש], התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – שידול), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת פניני בדש; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – מעצר סודי), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – סמכות בית-המשפט העליון), מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת מיכאל נודלמן; הצעת חוק המקרקעין (תיקון – נציגות זמנית), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אדיסו מאסלה; הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון – שיעור אפס על לחם, פיתה וחלב), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק שירות ביטחון [נוסח משולב] (תיקון – שכר למשרתים בשירות חובה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – התיישנות על עבירות מין במשפחה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק לפיקוח תברואי על עסקי הסעדה ציבוריים, התשנ"ז–1997, מאת חברת הכנסת סופה לנדבר; הצעת חוק העונשין (תיקון – תקיפת קטין), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – זכות האשה בהיריון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת ת' גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הרחבת תחולה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – שידורי חדשות בשפה הרוסית), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק לתיקון פקודת העריות (תיקון – ועדות המועצה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת סאלח טריף; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – משתמשים בסמים מסוכנים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת מקסים לוי; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – זכויות תלמידים עולים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק העמותות (תיקון – חברות בוועד של מקבלי שכר במוסדות מוכרים להשכלה גבוהה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלת ניידות), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת ע' פרץ וע' מאור; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – הגדלת שיעור הקצבה לקראת תחילת שנת הלימודים), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת י' לנקרי וי' כץ; הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטול התניית קבלת זקנה בצמצום עבודה), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת א' רובינשטיין וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק שמירת הניקיון (סילוק פסולת מצדי הדרכים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; הצעת חוק מרשם האוכלוסין (תיקון – רישום תאריך לידה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רומן

ברונפמן; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – פיטורי עובדת בהיריון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אפי אושעיה; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), התשנ"ז–1997, מאת חברת הכנסת ע' מאור וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – אלמנות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – תשלום תגמולים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – פיצוי תאונת עבודה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אדיסו מאסלה; הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מטרות החינוך), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת א' רובינשטיין, מ' שטרית, ד' איציק, נ' חזן ומ' לוי; הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים (תיקון – פיקדון ומענק), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מבקר העירייה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין; הצעת חוק חיסיון של מידע גנטי פרטי, התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון – הנחות שונות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק חינוך מיוחד (תיקון – מוסדות פטור), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם רביץ; הצעת חוק הרשות למען הזקן, התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת דוד טל; הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – נכה שנעדר מִישראל), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גמלאות זיקנה ושאיִרים מיוחדות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תיקון – תחולת המשפט במועצות האזוריות והמקומיות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת בנימין אלון.

עוד הונחו על שולחן הכנסת: דין-וחשבון בנק ישראל לשנת 1996; וכן מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: אלימות בני נוער. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה בשל: 1. תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית;

המצב הביטחוני והכלכלי במדינה

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא – הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה. מטעם סיעת העבודה ינמק את הצעת האי-אמון לראש הממשלה בשל תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית – חבר הכנסת יוסי ביילין. בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין שלום, אין ביטחון, אין סיבה להמשיך עם נתניהו. מיום שעלה מר נתניהו לשלטון על סמך הבטחה להביא לעם ישראל שלום בטוח, מידרדר השלום, מידרדר הביטחון.

הממשלה הזאת בדבריה, לא פחות מאשר במעשיה, מוציאה מתהליך השלום את נשמתו. בסופו של דבר היא תעשה את כל הוויתורים הטריטוריאליים שאנחנו התכוונו לעשות, וייתכן שהיא גם תוותר על מה שאנחנו לא היינו מוכנים לוותר. אולם שלום אין היא מביאה, לא שלום מלא ולא שלום חלקי.

הממשלה הקודמת הביאה שלום עם ירדן בעקבות הסכם עם אש"ף, קשרים עם מדינות הליגה הערבית, סיום למעשה של החרם הערבי והרחקת איום המלחמה באזור באמצעות המשא-ומתן עם סוריה.

המטרה היא פיוס היסטורי. בלי פיוס אין טעם בויתורים; בלי פיוס אין תועלת בויתורים. אולם הממשלה הזאת, בהירותה, בהתנשאותה, בשחצנותה, מסכלת את הפיוס גם כשהיא מקיימת סעיף זה או אחר של ההסכם.

עשרה חודשים בלבד, וכל כך הרבה שינויים: הפסקת השיחות הביטחוניות והמדיניות עם הרשות הפלשתינית, הפסקת השיחות הרב-צדדיות; זאת היתה גולת הכותרת של ממשלת שמיר במדריד – שיחות על מים, איכות סביבה, כלכלה, פליטים, בקרת נשק. אמרנו שזאת רשת הביטחון של התהליך כולו; עירבנו מומחים ואנשי מקצוע; הקמנו ארגונים משותפים בעומאן, במרוקו, בירדן. הכול נפסק.

החרם הערבי חוזר. מישהו מדבר על הוועידה הכלכלית השנתית שבה נרקמו קשרים רבים כל כך ועסקות חשובות כל כך? מדינות המפרץ מקפידות את הקשרים אתנו, צפון-אפריקה עושה זאת, מועצת הביטחון מקבלת החלטות נגדנו וארצות-הברית שוב מטילה וטו. עצרת האו"ם כולה נגדנו, וקוסטה-ריקה מתלבטת. השיחות עם סוריה נפסקו, ולפני חודשים אחדים חזר איום המלחמה לרחף באוויר. אפילו עם ירדן כבר הצלחתם להסתכסך בהתכתבות.

ביבי נתניהו עושה שלום בטוח. הוא עובד לפי הספר. מותר לפתוח את המנהרה? באוסלו אין איסור על מנהרות. הוא פותח. מותר לבנות את הר-חומה? באוסלו אין איסור על הר-חומה. הוא בונה. מותר ? באוסלו לא כתוב שהפריסה היא תוצאת משא-ומתן, אז הוא מחליט על 1.5% לסגת משטח 1.5.

עבודה לפי הספר היא סוג של שביתה, היא סיפור הכישלון שלכם. גם לפלשתינים יש ספר. לא כתוב באוסלו שמערכת הביטחון חייבת לקיים קשר יומיומי, אז הם אינם מקיימים. כולם צודקים. זאת ממשלת הצדק והאיוולת. כל החלטה היא אולי חוקית, והכול ביחד הוא טיפשות, חוסר ניסיון והידרדרות לאלימות.

נתניהו מנסה להפיס את דעת העולם, מבטיח לאמריקנים את ביטול הסיוע, לימין – את הר-חומה, ולפלשתינים – פחות מ-2%. במקום שכולם ימחאו לו כפיים – כולם נגדו.

היה גם טרור בעבר, אבל אז, לפחות, העולם היה אתנו. מקומו של איש לא נפקד. אין ביטחון ואין שלום. כיום יש טרור, ואנחנו לבד.

במקום לעשות הכול כדי לחדש את השיחות הביטחוניות והמדיניות, להגיע כבר עכשיו להבנה לגבי הפעימה הבאה, לבצע את הפעימה הראשונה ולממש את המשא-ומתן על הסדר הקבע – אתם משחקים ברוגז. זה משחק באש, משחק בדם.

אין לנו אמון בכם. כשאתם מאבדים את אמון יידי ישראל והעולם הערבי והימין בישראל – אנחנו לא נהיה שם להציל אתכם, ונעשה מה שבידינו כדי להחליף אתכם במי שידע מה הוא רוצה ומסוגל לבצע זאת.

עם חילופי שלטון, המנהיגים החדשים טובים פחות, בדרך כלל, ממה שחשבו עליהם תומכיהם וטובים יותר ממה שחשבו עליהם מתנגדיהם. מר נתניהו והממשלה שהוא עומד בראשה משיגים שיא עולמי בתחום זה. הם גרועים עוד יותר ממה שאנחנו חשבנו עליהם לפני הבחירות. מעולם לא היה בישראל ראש ממשלה שכל העולם כולו, ממזרח וממערב, מצפון ומדרום מאוחד בהערכה השלילית ליכולתו כמנהיג ולאישיות.

ראש הממשלה של כולנו מצליח רק בדבר אחד: הוא מוכיח שצדק הנשיא לינקולן בממרה המפורסמת שלו, שאי-אפשר לאחז את עיני כל הבריות במשך כל הזמן. בהדרגה חודרת ההכרה לתודעת העולם כולו, כי בראש ממשלת ישראל עומד מאחז עיניים, להטוטן פוליטי המבטיח דבר והיפוכו ומציג את קביעת המדיניות וניהול המדינה כאילו היה מדובר בקמפיין פרסומי. אבל ניהול המדינה איננו תעמולת בחירות ולא כל תעלול שהצליח במערכת הבחירות מתאים לניהול המדינה. זה עסק רציני.

אדוני ראש הממשלה, אתה פטריוט. בשנים שבחרת לגור בארצנו שירתת בסיירת והתנדבת למשימות מסוכנות. אין לי ספק, שגם בתפקידך הנוכחי אתה שואל את עצמך מה אתה יכול לעשות למען המולדת – ויש דבר-מה שאתה יכול לעשותו, דבר שאם תעשה אותו תשרת את האומה ואת המדינה שירות בעל ערך, שירות שייזכר גם בדורות הבאים: להתפטר. לך הביתה, אדוני ראש הממשלה, לך הביתה, ובהתאם לחוק נלך אנחנו אל הקלפיות ונבחר ראש ממשלה שיהיה טוב ליהודים ולערבים ולדרוזים ולבדואים ולצ'רקסים, ראש ממשלה שיביא שלום, שלום אמת, המבוסס על צדק, ומתוך כך יביא גם את הביטחון האמיתי לישראל.

זה לא אתה, אדוני ראש הממשלה. אתה וממשלתך אינכם יכולים לתת לנו לא שלום ולא ביטחון, לא תקווה ולא התקדמות. כל יום נוסף שחולף בלי שתתפטר – הוא יום מבוזבז.

נכשלת, אדוני ראש הממשלה. למען ילדינו אני קורא לך להודות בכישלון, לשאת באחריות ולהתפטר.

אדוני היושב-ראש, אין שלום, אין ביטחון, אין סיבה להמשיך עם ביבי אפילו יום אחד, אפילו שעה אחת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. סיעות מרצ-חד"ש-בל"ד הגישו הצעת אי-אמון לראש הממשלה בנושא: המצב הביטחוני והכלכלי במדינה. ינמק את ההצעה חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. בבקשה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתה קם בבוקר, אתה שומע שוועידת שרי החוץ הערבים החליטה על ניתוק היחסים עם ישראל, על ביטול קיומן של הנציבויות שקיימות בישראל ועל חידושו של החרם הערבי. אתה שומע שיש ניתוק מגע בין הרשות הפלשתינית, בין השב"כ הפלשתיני לבין הרשויות שלנו, אתה קורא על המתיחות בשטח, ואתה משפשף את העיניים. אתה אומר: רגע אחד, רק לפני שנה הכול היה שונה, הכול היה הפוך. רק לפני שנה דיברנו על מה? דיברנו על שיתוף הפעולה הכלכלי, על ועידות נוסח קזבלנקה ועמאן, על השיחות הרב-צדדיות, על הקשרים עם תימן ועל הנסיעות של ישראלים לעולם ערבי נפתח. רק לפני פחות משנה.

אתה אומר: רגע אחד, מה קרה כאן? העולם השתנה? רק לפני פחות משנה היה לנו ידיד גדול מאוד בבית הלבן. הבוקר אתה שומע ברדיו, שמלשכת ראש הממשלה מוסרים, שהחלטת ועידת שרי החוץ הערבים היא הוכחה לכך שלארצות-הברית אין השפעה באזור. בשמחה רבה מודיעים זאת. נו, אז מה? על מה ההילולה?

אתה מסרב להאמין, שמתוך העם שלך, עם אינטליגנטי, עם חכם, קמה ממשלה שהולכה אותנו בפרק זמן כל כך קצר למצב כזה, מהיותנו מוקד לחיזורים בין-לאומיים ולדו-שיח חם עם מלך ירדן ועם הממלכה ההאשמית עד למצב שבו – נאמר את האמת, זה כואב לי גם כאזרח ישראלי באופוזיציה לומר זאת, שאין מנהיג בעולם שמאמין לראש הממשלה שלי. מי שאומר ההיפך – שינקוב בשמו של אותו מנהיג, לרבות ידידים מובהקים שלנו, לרבות הנשיא הידידותי ביותר שהיה לישראל מעולם בבית הלבן, לרבות המלך חוסיין, לרבות נשיא מצרים, לרבות הרשות הפלשתינית, לרבות כאן, אנשים בבית הזה, גם מהקואליציה.

בשבוע שעבר שאלתי אתכם, חברי הכנסת, ואני שואל את כולנו – מה חושב ראש הממשלה כשהוא עם עצמו? ססמאות יש לכולנו. כן, גם אני רואה בחומרה את התנהגותה של מצרים, ואין שום צידוק להכרזה הזאת של שרי החוץ הערבים. יש לנו ביקורת קשה מאוד על כל מי שנותן שמץ של רמז של הבנה לטרור הרצחני. אבל אנחנו חיים בעולם מסוים, ומה עשינו, אנחנו, כשהיינו בממשלה תחת יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ולאחר מכן תחת שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, ובעזרת הממשלה כולה? מתחנו גשר על פני תהום, גשר לא חזק, חברי הכנסת, גשר צר מאוד, צר עד כדי כאב, אבל יסודותיו של הקשר הזה, של הגשר הזה, של מה שמתחנו על פני תהום של שנה בת-שנים לא היו אשליה עצמית. לא אמרנו, שהעולם הערבי והמוסלמי התאהב בישראל, אפילו לא קראנו לערפאת ידיד. אמרנו: שותף כן, ידיד – לא. אבל אמרנו, שיש גשר, והגשר הזה יכול להתרחב ולהתחזק, ועליו אפשר להוליך את תהליך השלום עד להרחבתו ולהעמקתו במזרח התיכון כולו.

מה שרצינו זה הדבר הלאומי ביותר, החיזוק הגדול ביותר של ישראל. לא התעלמנו, לא מיסודות הקיצוניות המוסלמית ולא מהלאומיות הערבית, ולא מעירק, ולא מאירן, ולא מסוריה, ולא מלוב, ולא מסודן, אבל אמרנו: אם הגשר הזה ייהרס, אין כלום; אם הוא יתקיים, יש לקוות, במאמצים, בקשיים, בכאבים, שנצליח לבסס את החזון הזה של יצחק רבין, זיכרוננו לברכה – עד שנת 2000 שלום במזרח התיכון.

ומה היו היסודות של הגשר הזה? היסודות היו גם אידיאולוגיים, אבל גם נפשיים. קודם כול אמון דו-צדדי, אמון בינינו לבין בני-שיחנו: האמריקנים, האירופים, הרוסים, הערבים והפלשתינים; שים קו מתחת לפלשתינים, משום שבלעדיהם אין כלום.

אני יודע שיש כל מיני אנשי ממשלה חסרי ניסיון ודלי מעש וגם דלי הבנה, שחשבו שיהיה רומן עם הממלכה ההאשמית של ירדן כאשר אנחנו קופצים מעל הפלשתינים. נו, תראו מה קרה. אפילו המפגש הנוגע ללב הזה שהיה, כשהמלך חוסיין בא לישראל לנחם אבלים – ולא נשכח את הצעד הזה – אפילו זה מתורגם מייד לאי-הבנה בינו לבין ראש הממשלה.

ואיך זה קורה שכל אדם שנפגש עם ראש הממשלה יוצא ואומר: הוא הבטיח לי דבר אחד והוא עושה דבר שני? בתחילת הדרך רציתי לייחס זאת לחוסר ניסיון. אבל לא צריך ניסיון כדי להיות אמין. זה דבר שיש לך או שאין לך; או שהוא נמצא בפנים או שהוא לא נמצא בפנים.

איך אפשר להשלים עם הדבר הזה, שנוסף על חוסר האמון הבסיסי, אין גם הבנה בסיסית של העניין? הרי ראש הממשלה לא אומר את מה שאומר חבר הכנסת בני בגין: לא נותר, אין שום פשרה, אנחנו ארץ-ישראל השלמה. הרי הוא אמר את ההיפך, וגם עשה כמה צעדים בכיוון הפוך. הוא עושה צעדים מנוגדים זה לזה. אז במקום זה באות הססמאות הבאות: מותר לנו לבנות בירושלים.

אגב, ראש הממשלה אמר השבוע בריאיון ל"ניוזוויק", שמותר לבנות בהר-חומה כמו שבונים בניו-יורק ובלונדון. לא מדויק. בלונדון בניו-יורק לא בנו על אדמה מופקעת. בלונדון ובניו-יורק לא הפקיעו למעלה מ-21,000 דונם מעדה אחת והעבירו אותם לעדה שנייה. לא היה דבר כזה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

רוב הר-חומה זה הפקעות של קרקע יהודית.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

סליחה, שרת התקשורת, לנו היתה הצעה פשוטה, והיה לי הרושם שראש הממשלה קיבל אותה, ואני לא אומר סתם – לבנות שם שתי שכונות לפי אחוזי ההפקעה. הכול היה שונה אילו עשינו את זה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

80% זה הפקעה מיהודים.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

70%, והצענו לו את זה. אני הצעתי לו את זה, והיה לי הרושם שהוא קיבל את זה. אבל אז בא ראש עיריית ירושלים, אבי רעיון המנהרה, ואומר: אני לא מסכים לזה. ומפני שהוא אומר זאת אנחנו נכנסים לעימות כזה, על מה? ודאי שמותר לבנות מבחינה משפטית, לא כמו בלונדון ובניו-יורק, אבל השאלה היא אם זה חכם, אם זה נבון, אם זה צודק, אם זה הוגן, אם אפשר לעשות כך בצורה כזאת.

אגב, דברינו מופנים גם נגד חברינו מהממשלה הקודמת. השרה לימור לבנת, אני רק אומר לך, היה לנו ויכוח גדול מאוד בממשלה הקודמת על העניין הזה, משום שאנחנו – אני לא יודע איך להסביר זאת – צופים לפעמים דברים שאחרים לא צופים, ולדאבוננו הרב אנחנו גם צודקים בצפייה הזאת. הלוואי שהיינו טועים. הלוואי שעניין הר-חומה היה עובר בשקט. הוא לא עובר בשקט.

מכיוון שאת נציגת הממשלה, דרכך אני רוצה לומר לראש הממשלה כמה דברים. קיבלת לפני כעשרה חודשים מדינה במצב טוב. המצב היום לא טוב, מאוד מאוד לא טוב. המדיניות שלך צריכה להיות מבוססת על כמה עקרונות יסוד.

עקרון יסוד ששמרנו עליו בימי חשכה, בימי מצור, כשישראל היתה קטנה וחלשה יותר משהיא היום, וכאשר היה נראה שהמצב הרבה יותר קשה – ישראל לא נשארת לבדה, ובעיקר לא נשארת לבדה כלפי ארצות-הברית ומדינות המערב הדמוקרטיות; לא נשארת לבדה, אלא אם כן כלו כל הקיצים. לא רבים עם נשיא ארצות-הברית על זוטות.

והדבר השני – אין צעדים חד-צדדיים ללא הידברות וללא ניסיון להגיע למשא-ומתן. לא תמיד יכולים להגיע להסכמה, אבל לדבר קודם כול. ולא לפגוע לא ביריב ולא באויב על-ידי סירוב לדבר והודעה ברדיו: אנחנו עושים כך ואנחנו עושים כך.

שלישית – ואני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש – תוציאו לעצמכם את זה מהראש, או שתכניסו לעצמכם טוב טוב לראש: בלי הפלשתינים לא תהיה התקדמות במשא-ומתן לשלום. ובלי התקדמות למשא-ומתן לשלום אין סטטוס-קוו. יש חרדה, יש פחד בלב איש, בלב כולנו – של גלישה אחורה, של גלישה לסכנת חידוש האלימות והמלחמה. זוהי גם כן אמת שאי-אפשר להתעלם ממנה.

יוסי שריד (מרצ):

לעומת זאת יהיו המון תיירות והמון השקעות זרות.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

תהיה תיירות ותהיינה השקעות זרות, בעיקר תהיינה השקעות זרות.

ולבסוף, אני רוצה לומר שני דברים באופן אישי לראש הממשלה. הוא דיבר הרבה מאוד על כלכלה ועל ישראל שתהיה אחת מעשר המדינות העשירות, הלוואי אמן שיתגשם בקרוב. אין שגשוג כלכלי בלי התקדמות בתחום המדיני. כוחה של ישראל אינו בעוד פיסת קרקע קטנה אלא בהתעצמות

תעשייתית, טכנולוגית-תעשייתית, תוך השתייכות לעולם המתקדם והחזק. וכל השאר הוא חשוב, אבל שולי. ואנחנו רואים כבר היום את ההשפעה ההרסנית של מה שקרה כאן בחודש האחרון על ההתעניינות בישראל בנושא השקעות זרות, והשקעות זרות זה לא כסף. השקעות זרות זה שיווק, זה מפעלים משותפים, זה פתיחה לטכנולוגיה חדשה, זה שווקים חדשים. וראש הממשלה לא יכול להעלות על הדעת בכלל, אם הוא עושה זאת, שבצורה שבה הוא מנווט את ספינת המדינה הוא יגיע ליעדיו הכלכליים.

הייתי שמח, כמובן, להצטרף לחבר הכנסת ביילין, שקרא כאן לבחירות חדשות. הלוואי שהיה לכך רוב בכנסת. האמת היא זו, שחברי הכנסת היו צריכים ללכת לבחירות חדשות. זו האמת. הם הלכו על בסיס אחד, הם הלכו לבחירות, הליכוד המורחב הגדול הלך לבחירות על בסיס של שלום וביטחון, והאמת היא שאין שלום ואין ביטחון. משום כך אנחנו מציעים אי-אמון לראש הממשלה ולממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. תשיב השרה לימור לבנת. בבקשה.

(מחיאות כפיים ביצע)

רבותי ביצע, נציגי הנוער.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא ברור לי אם הם מחאו כפיים לחבר הכנסת רובינשטיין או לי, אולי נדע את זה בסוף.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הם מחאו כפיים כשהוא סיים.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מוכן להמר שבגללך.

היו"ר ד' תיכון:

מאחר שאני הופעתי בפניהם, אני מתייחס לחוסר ההבנה לנהגים בבית.

שרת התקשורת ל' לבנת:

נכון. אכן בבית לא נוהגים למחוא כפיים, ובצדק; חוץ מאשר, נדמה לי, כשמופיע מנהיג זר. נכון?

היו"ר ד' תיכון:

נכון.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כללים הם כללים, וצריך לכבד אותם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם האורחים המתלהבים שלנו, לא חשוב לאיזה כיוון, ביציע האורחים, ישבתי והאזנתי בקשב רב גם לדברים שאמר חבר הכנסת יוסי ביילין וגם לדברים שאמר חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. שני חברי כנסת תרבותיים מדברים בלשון נעימה, מדברים במינוריות מסוימת, אבל אומרים דברים באותו סגנון מתון, בעיקר חבר הכנסת יוסי ביילין, שמראה הכפשה אישית שרק מוכיחה שפשוט לא למדו שום דבר.

האמת היא שאני ממש תמהה, מפני ששני חברי הכנסת הנכבדים עלו כאן על הדוכן והציעו ללכת לבחירות חדשות. אפילו חבר הכנסת רובינשטיין נימק את זה בכך שהבטיחו להביא שלום וביטחון אבל לא עשו את מה שהבטיחו, ולכן הכנסת היתה צריכה להתפזר וללכת לבחירות. אני חייבת להגיד שאני פשוט נדהמת. מפלגת העבודה הלכה לבחירות 1992 – ובמקרה הזה אני לא מתייחסת למרצ אלא למפלגת העבודה כמובן – כשעל דגלה היא חרתה מצע שאמר לא לדבר עם אש"ף, ושאמר לא למדינה פלשתינית, ואמר עוד כמה דברים, ואנחנו הרי טענו את הטענה הזאת במהלך התקופה הזאת כמה וכמה פעמים, ותוך כדי כהונתה היא עשתה מהפך דרמטי במצע שאתו היא הלכה לבחירות והלכה לדרך אחרת לגמרי, רצה במהירות לזרועות מרצ, ואנשי מרצ מרוצים, אני יודעת, הם שמחו מאוד, כי הם רצו שאכן דרכם היא זאת שתוביל את מפלגת העבודה ואת ממשלות רבין ופרס.

אז לבוא היום ולהגיד כאן אחרי תשעה חודשים שצריך ללכת לבחירות חדשות מפני שהליכוד הלך על מצע אחר והוא דיבר על שלום וביטחון אבל הוא לא מביא שלום והוא לא מביא ביטחון?

לפעמים אני מסתכלת על סביבי ומנסה לראות איפה בדיוק אני גרה, באיזו מדינה, איזה תפקיד בדיוק ממלאת כאן האופוזיציה. האם היא אופוזיציה לממשלה, או היא אופוזיציה למדיניות, או היא אופוזיציה לציבור הישראלי?

מה קורה פה? העולם הערבי, בהנהגת הפלשתינים, מתגודד ומתנפל על מדינת ישראל ולא על ממשלת ישראל. בעניין מה? בעניין ירושלים, שעליה יש לנו כאן לכאורה הסכמה כללית כמעט מקיר

לקיר – לא כולל את חבר הכנסת טלב אלסאנע, אבל לפחות את מפלגות הקואליציה והעבודה ואולי חלקים מסוימים מתוך מרצ.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — חוסר אחריות.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה לסיים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. נתתי לך להשיב והשבת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא נתת לי. עוד לא פתחתי — — —

היו"ר ד' תיכון:

עוד לא פתחת?

שרת התקשורת ל' לבנת:

גם לא תפתח.

קם העולם הערבי ומתגודד ומתנפל עלינו בעניין ירושלים — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — מי מנהל מדיניות של התנחלויות, מנהרה, הר-חומה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הממשלה הזאת לא אחראית.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני דווקא רואה בחבר הכנסת טלב אלסאנע דובר מצוין של האופוזיציה. למעשה האופוזיציה רצה כולה לזרועות חבר הכנסת טלב אלסאנע, כך שאם זה מה שהאופוזיציה רוצה ואם הוא הדובר שלה ואם הוא זה שיושב פה ומגן עליה – נדמה לי שהציבור כולו רואה בדיוק מי מייצג את האופוזיציה פה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מדבר בשם עצמי, אבל יש העובדות וצריך לדייק בהן. מי שמעורר בעיות זה הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני אקבל החלטה לשלול ממך את זכות הדיבור. הרי יש לך זכות דיבור, נכון?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

הוא מדבר בשמו ואנחנו מדברים בשמנו.

היו"ר ד' תיכון:

יש לו זכות דיבור, הוא יבטא את אשר – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

הוא משיב לי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הכול דמגוגיה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אמרתי שהפלשתינים הציבו את הקרב על ירושלים מבחינתם וגם את ההתרסה על רעיון השלום, ואחר כך אביא ציטוטים מספר של דברים שנאמרו על-ידם. ומה קורה אצלנו סביב עניין ירושלים, במקום שתהיה כאן אחדות? את עניין ירושלים מוציאים עכשיו מתוך הסכמי אוסלו, מתוך דרך אוסלו. הוא נשאר, על-פי אוסלו, לסוף התהליך של אוסלו, כדי שידונו בו אחרי שלוש הפעימות לקראת הסדר הקבע, במצב שבו ישראל כבר תהיה עם הרבה פחות נכסים בידיה, עם הרבה פחות כוח בידיה. אז רוצים להתחיל את הדיון על ירושלים. ואם הפלשתינים מעוררים עכשיו את עניין ירושלים – כאן האופוזיציה מאמצת את העמדה הפלשתינית, מגינה על הפלשתינים. לא היה עוד מקרה אחד, לא היתה פעם אחת מאז קמה הממשלה שמישהו באופוזיציה קם והגן על עמדת הממשלה ולא הגן על העמדה הפלשתינית. כך לאורך כל הדרך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

— — —

שרת התקשורת ל' לבנת:

כך לאורך כל הדרך.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

בזכותנו היה לכם רוב.

שרת התקשורת ל' לבנת:

קודם כול, זה לא נכון. אתה יודע שאני עצמי, שהצבעתי בממשלה נגד הסכם חברון, הצבעתי בכנסת בעדו. אתה יודע את זה היטב.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

גם אתם.

נעמי חזן (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

אבל לא היה מקרה אחד של עימות או של איזו מחלוקת בינינו לבין הפלשתינים שאתם לא התייצבתם לצד הפלשתינים.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

לא נכון.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אפילו עכשיו, חבר הכנסת רובינשטיין, אני שמעת אותו עומד על הבמה ואומר: לא נשכח, למשל, את חוסיין, את זה שהוא בא לכאן. זה נכון, אבל אל נשכח גם למה הוא נאלץ לבוא לכאן, לניחוח האבלים הנורא הזה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ואנחנו לא דיברנו על זה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

גם את זה אל נשכח.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

נכון.

ח כהן (מרצ):

על ההרוגות יש ויכוח?

שרת התקשורת ל' לבנת:

חלילה, לא אמרתי. אני רק אומרת, שראוי שהאופוזיציה לא תאמץ באורח קבע, באופן אוטומטי, את העמדה הפלשתינית. ראוי שהאופוזיציה תבוא ותגיד. לא שמעתי אף מלה, אף דרישה של האופוזיציה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רובינשטיין, היא שמעה אותך. האמן לי, זה לא היה נאום קל. לכל אחד מאתנו יש השקפת עולם, אבל כבד את השרה ותן לה לומר את אשר — — —

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אני רוצה להגיב עובדתית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כמה פעמים נפגש נתניהו עם אבו-עמאר? תגידי לי.

שרת התקשורת לי לבנת:

חבר הכנסת רבינשטיין, נכון, ישראל החליטה לבנות בהר-חומה. אפשר לעמוד כאן ולהגיד, שירושלים זה לא כמו לונדון, וירושלים זה לא כמו ניו-יורק. אני לא ממש מבינה למה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

בגלל ההפקעה.

שרת התקשורת לי לבנת:

אבל ההפקעה הזאת – וגם זאת היה צריך לומר, ולא אמרת את זה עד שאני קראתי קריאת ביניים – היא ברובה של אדמות יהודיות, כידוע לך.

נעמי חזן (מרצ):

— — לא כולן.

שרת התקשורת לי לבנת:

ואתה יודע יפה מאוד, שברגע שעלו הטרקטורים על הר-חומה, באותה שנייה זאת היתה כבר שבירת כלים טוטלית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

נעמי חזן (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

ואתם יודעים שערפאת נתן אור ירוק לטרור. ואת זה לא אני אומרת ולא ראש הממשלה אומר אלא גורמי הביטחון אומרים שערפאת נתן אור ירוק לטרור. ולכן, איך אתם יכולים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה החלטת לצפצף.

נעמי חזן (מרצ):

— — — פעם אחר פעם. זה לא עובד כך.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נעמי חזן, היה כאן עד כה דיון שקט, ותאמיני לי, נאמרים כאן דברים קשים.

נעמי חזן (מרצ):

נכון, מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

לפחות אנחנו שומעים בשקט, רבותי, כולם שומעים בשקט, ללא יוצא מן הכלל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, כשאתה שם את היד כך אתה לא צריך מגבר. אני מתפוצץ מייד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני לוחש לך. ככה לא בונים חומה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר, את זה תאמר בשעה שש במשחק נגד לוקסמבורג, אבל תן לנו עכשיו – – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ככה לא בונים חומה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ככה לא בונים חומה בהר-חומה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. חבר הכנסת חאג'-יחיא.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כל ראשי מערכת הביטחון אומרים שערפאת נתן אור ירוק לטרור, ואתם באים ואומרים: כן נתן אור ירוק, לא נתן אור ירוק. לא אנחנו אומרים את זה, ואני חוזרת ואומרת: לא הממשלה אומרת, לא ראש הממשלה אומר ולא אני אומרת, ראשי מערכת הביטחון אומרים. וברגע שהוא נתן אור ירוק לטרור –
--

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

--

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני לא שומעת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סעד. רבותי, יש כאן מספר קטן יחסית של חברי כנסת, אבל בואו נלמד לשמוע גם כשזה לא נעים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא יכול להיות, אדוני היושב-ראש --

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

-- זה מאוד חשוב. אתמול כולם שיבחו את המשטרה הפלשתינית.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה שנפסיק את הישיבה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש בעיה עם העובדות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני יודע, לכל אחד יש בעיה משלו. אני מבקש לא להפריע יותר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אירועי יום האדמה אתמול – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לראות מה יקרה כשאתה תבוא לבית-לחם עם דגל ישראל. תתביישו לכם. נראה מה יקרה לך שם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תתבייש לך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נראה אותך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – – כל הזמן משתולל.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, הראשון שיפריע מעתה ואילך יוצא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני יוצא.

חנה (מרצ):

תפריע לפני שאתה יוצא.

היו"ר ד' תיכון:

מי שלא יכול לשמוע – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא מוכרחים לשבת פה. נכון, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, ברגע שערפאת נתן אור ירוק לטרור הוא צריך לדעת שבזמן של טרור אין שיג ושיח. אי-אפשר שבכל פעם שיש מחלוקת יאיימו עלינו בטרור או יפעילו טרור, כמו שקרה ביום שישי האחרון. אבל גם את זה צריך להגיד, חבר הכנסת רובינשטיין, גם את זה צריך להגיד ובקול רם ובצורה ברורה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

בקול רם.

ח כהן (מרצ):

אבל זה לא מצדיק – – –

שרת התקשורת לי לבנת:

מותר לחלוק על הכול, חבר הכנסת רן כהן, מותר שיהיה ויכוח ומותר לחלוק, ואני סבורה והממשלה הזאת סבורה ששום עיתוי לא היה טוב, במרכאות, לבנייה בהר-חומה, כי בכל עיתוי היו באים ואומרים לנו: לא עכשיו, אחר כך, הפלשתינים מתנגדים, זה לא טוב. אין עיתוי טוב יותר מהעיתוי שנבחר ולא יכול היה להיות עיתוי פחות טוב, משום שתמיד היו טענות כאלה ואחרות. אבל מותר להתווכח על זה, חבר הכנסת רן כהן, מותר שאני ואתה נתווכח ומותר שאנחנו והפלשתינים נתווכח. כל זה לגיטימי, כל זה מותר.

ממשלת ישראל החליטה וביצעה את הסכם חברון, ואני צריכה לומר לכם: אני לא הייתי מהמתלהבים לביצוע הסכם חברון, אבל ממשלת ישראל החליטה וביצעה וממשלה ישראל שחררה את האסירות הפלשתיניות וממשלת ישראל הלכה לקראת הפעימה הראשונה בהחלטה שאפשר להתווכח גם על גודל הפעימה.

תרשה לי לתקן אותך, כדי שיהיה B לשטח 2. אגב, חבר הכנסת יוסי ביילין, לא 1.5%, אלא משטח ביחד עוד 7 פסיק משהו אחוזים. זה לא משנה, A לשטח B משטח B לשטח 2, מדויק: משטח מותר להתווכח גם על כך, אבל הממשלה קיבלה הכרעה, הממשלה קיבלה החלטה, היא גובתה היטב על-ידי האמריקנים כפי שאתם יודעים, גם לגבי היקף הפעימה הראשונה.

אל תיתממו כאן ואל תעטו מסכות. האמריקנים תמכו בהחלטת ממשלת ישראל לגבי הפעימה הראשונה של 9.1%. אחרי שהאמריקנים תמכו ואחרי שהממשלה קיבלה החלטה כזאת – אז ישראל הולכת לבנות בהר-חומה בשטח שהוא תחת ריבונות ישראלית. מותר להתווכח על זה, אני חושבת שההחלטה היא נכונה, קשה לי לראות איך אפשר להתווכח על בנייה בירושלים, אבל אני לא אומרת שזה לא לגיטימי – מה שאי-אפשר הוא, שברגע שמשווא אינו מוצא חן בעיני הפלשתינים, הם מתחילים לירות; הם טובחים באמצע תל-אביב או במקום אחר. את זה אי-אפשר לקבל.

ועכשיו, כאשר האופוזיציה מגישה היום אי-אמון נגד הממשלה, מה היא עושה בעצם? מה שהיא עושה הוא בעצם נתינת גיבוי לאותו טרור פלשתיני. זה בלתי נסבל.

חיים רמון (העבודה):

זוהי הסתה, זוהי פשוט הסתה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

זה בלתי נסלח. חבר הכנסת חיים רמון, לפני שאתה מדבר, תן לי רגע, תקשיב לי רגע.

חיים רמון (העבודה):

האי-אמון מוגש כי הבטחתם שלום בטוח עם הערבים האלה ולא הבאתם את השלום.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תקשיב לי, חבר הכנסת רמון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, ברוכים הבאים, היה דיון שקט עד כה, איש לא הפריע לחברי הכנסת רובינשטיין וביילין. תאמין לי, אם היית שומע, גם לך היה מה להעיר על המידע הלא-מעודכן שלהם.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כולנו נגד הטרור.

ח כהן (מרצ):

תודו שכולנו מתנגדים לטרור.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אם אמרתי משפט שנוסח שלא כהלכה, תנו לי לתקן אותו. קיבלתי את מה שאמרת עוד לפני שאמרת אותו. אם אמרתי משהו שהובן לא נכון, אני לא אומרת חלילה שהאופוזיציה תומכת בטרור. לא אומרת, לא מתכוונת ולא חושבת. שלא תהיה שום טעות בעניין הזה. מה שאני אומרת הוא, שמתוך ההגנה המסיבית שהאופוזיציה נותנת לעמדה הפלשתינית, מתוך אותו חוסר אחידות או חוסר תמיכה בעמדת הממשלה כאשר היא עומדת מול הטרור, יכול חלילה להתפרש ויכול להיות מובן שהאופוזיציה מגבה את הפלשתינים גם כאשר הם מבצעים פעולות טרור.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו חושבים שערפאת טועה כאשר הוא מבצע טרור, ואנחנו חושבים שהממשלה טועה במדיניותה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת רמון, אבל אתם מדברים נגד הממשלה, לא שמעתי דובר אחד של האופוזיציה שמדבר נגד ערפאת, לא שמעתי דרישה אחת שלכם להסגיר את מקאדמה. שמעתי אותה רק אחרי הדברים שאמר ברגותי.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא שמעתי פעם אחת שבה דרשתם שערפאת יאסור את 120 המחבלים שהוא שחרר, שיש ביניהם כאלה עם דם על הידיים.

חן כהן (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא שמעתי דרישה שלכם. לא שמעתי אף פעם אחת שבה דרשתם שיאסור מחדש את מקאדמה, רב-הטבחים הזה, הרוצח שהוא שחרר לפני שבועיים. גם את זה לא שמעתי.

חן כהן (מרצ):

אמרתי זאת כאן, מעל הדוכן הזה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

באותו רמקול? מעל הדוכן הזה?

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, שהיה אז היושב-ראש, שמע את דברי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

זה היה כנראה רמקול שקט, העובדה היא שאף אחד לא שמע על כך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רן כהן גינה בכל תוקף את השחרור של מקאדמה, אבל היו לו גם כמה אבלים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

את השחרור של מקאדמה? אני לא מדברת על הפיגוע אלא על השחרור של מקאדמה. היו לו אבלים.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני לא מבין את התבונה שבדבר הזה. למה לחלק את הבית הזה בין אלה שבעד לאלה שנגד?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אתם מחלקים, חבר הכנסת רן כהן, ברגע שאתם תוקפים כל הזמן ולא נותנים גיבוי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אתה רשום לזכות הדיבור.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני לא יודעת אם יש הבדל בין העבודה לבין מרצ. מדברים על ממשלת אחדות, אני לא יודעת על סמך איזה קווי יסוד. יכול להיות שהעבודה תסכים לקבל את קווי היסוד של ממשלת הליכוד, אני חושבת שזה יהיה מבורך מאוד, אבל בינתיים נראה לי שהיא רצה כל הזמן לזרועות מרצ. אני רוצה להגיד כאן משהו.

חיים רמון (העבודה):

אתם אלה שרצים – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, חסרת לי כאן במשך שלושה שבועות.

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, התעוררת, שמת לי לב. ברגע שאתה מתיישר, אני יודע שמתחילים. כאשר אתה מסתובב אלי עם הרגליים, אני יודע שמתחילים.

חיים אורון (מרצ):

זהו שינוי פוזיציה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, ההבדל הוא בכך, שבממשלה הקודמת, כאשר היה פיגוע, המסקנה היתה שצריך להאיץ את התהליך המדיני. בעצם נתתם להם פרס.

חיים רמון (העבודה):

עִיכְבְּנו אֶת הַתְּהִלִּיךְ לַעֲוֹמַת הַהֶסֶכֶם הַמִּקְוִי בִּשְׁנֵיתִים כִּמְעֹט, בְּגִלְל הַפִּיגֻעִים. הַהֶסֶכֶם הַמִּקְוִי שֶׁל אוֹסְלוֹ נִדְחָה בִּשְׁנֵיתִים בְּגִלְל הַפִּיגֻעִים. אַתֶּם הָאֲצֵתֶם אֶת מִיִּמוּשׁ הַהֶסֶכֶם אַחֲרֵי פְתִיחַת הַמִּנְהָרָה. אַתֶּם עֲשִׂיתֶם אֶת זֶה; אֲנַחְנוּ עִיכְבְּנו אֶת הַתְּהִלִּיךְ בִּשְׁנֵיתִים.

הַיּוֹרֵד' תִּיכּוֹן:

חֶבֶר הַכִּנְסַת רִמּוֹן.

שֶׁרֶת הַתְּקִשּׁוּרֶת ל' לִבְנֵת:

אֲדוֹנִי הַיּוֹשֵׁב-רֹאשׁ, יֵשׁ לִי הֶרְבֵּה סִימְפָתִיָּה לַחֶבֶר הַכִּנְסַת רִמּוֹן, אֲבָל כֵּךְ אִי-אֶפְשָׁר לְהַשְׁלִים מִשְׁפֵּט אֶחָד.

הַיּוֹרֵד' תִּיכּוֹן:

חֶבֶר הַכִּנְסַת רִמּוֹן, עַד כָּאן. מַעֲתָה וְאֵילֶךְ, אֲנִי מִתְּכּוֹן בְּרִצִּינּוֹת. חֶבֶר הַכִּנְסַת אֹרֶז, אֲנִי מִתְּכּוֹן לֶכֶךְ בְּרִצִּינּוֹת, הִיא צְרִיכָה לִסִּיִּים וְלֹא נוֹתֵנִים לָהּ.

שֶׁרֶת הַתְּקִשּׁוּרֶת ל' לִבְנֵת:

אֲנִי לֹא יִכּוֹלָה לִסִּיִּים מִשְׁפֵּט אֶחָד.

הַיּוֹרֵד' תִּיכּוֹן:

הַיּוֹם הוּא יוֹם אֶרֶץ, וְעוֹד יִרְיָבוֹ כָּאן.

שֶׁרֶת הַתְּקִשּׁוּרֶת ל' לִבְנֵת:

כּוֹלְנוּ פֹה.

הַפְּלִשְׁתִּינִים צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁתַּחַת הַמִּמְשָׁלָה הַזֹּאת, עַד שֶׁהֵם יִמְלְאוּ אֶת הַחֲלָקִים שֶׁהֵם צְרִיכִים לְמַלֵּא בַּהֶסֶכֶם וְעַד שִׁיִּלְחֲמוּ בְּטָרוֹר – לֹא יִימָשֶׁךְ הַמִּשְׁא-וּמֵתֵן כִּאִילוֹ לֹא קָרָה שׁוֹם דְּבַר. לֹא יוֹכֵל לַחֲזוֹר הַמִּצֵּב, שָׁבוּ מֵאוֹת יִשְׂרָאֵלִים נִהְרָגִים, וְאֲנַחְנוּ נִמְשִׁיךְ בַּתְּהִלִּיךְ כְּפִי שֶׁהוּא, כִּאִילוֹ עֹסְקִים כְּרָגִיל. בְּכָל פֶּעַם שֶׁתִּהְיֶה מַחְלֻקָּת, יִפְעִילוּ טָרוֹר. בְּכָל פֶּעַם שֶׁתִּהְיֶה מַחְלֻקָּת, יֵאֵיִמוּ בְּטָרוֹר. זֶהוּ מִצֵּב שֶׁמִּבְחִינָתָנוּ הוּא בְּלִתִּי אֶפְשָׁרִי. אֲנִי מִצֵּפָה מֵהָאוֹפּוֹזִיצִיָּה לְתֵת גִּיבּוֹי לְמִדִּינִיּוֹת כְּזֹאת, מִתּוֹךְ יִדְעָה, שְׁלִמּוֹת

הסתייגויותיה, הממשלה מתקדמת במסלול אוסלו – ובלבד שהפלשתינים אכן ממלאים את חלקם ונלחמים בטרור.

אירועי יום האדמה אתמול היו דוגמה טובה מאוד; מישהו מחברי הכנסת הזכיר זאת קודם. כאשר ערפאת רוצה, ערפאת שולט. כאשר ערפאת רוצה, ערפאת נותן אור ירוק. הוא משחק משחק כפול ומדבר בשני קולות. כך לא מנהלים שלום. זה לא שלום, זה טרור.

אדוני היושב-ראש, החלפנו כאן קודם כמה דברים, אני רוצה להזכיר שקראתי הבוקר באחד העיתונים, שהגברת לאה רבין, המכתירה יורשים במפלגת העבודה, עשתה השוואה בין האלימות הפלשתינית לאלימות של הליכוד. כדאי שנקרא את הדברים ונשמע אותם.

היא אומרת: בעימות הזה, צד אחד הוא מדינה ריבונית בעלת צבא חזק, אנחנו הישראלים, והאחרים הם הפלשתינים, שאינם חשים חזקים דיים, ואם מתגרים בהם, ואם הם זועמים, יש להם דרך אחת להתבטא – האלימות. בדיוק אותם דברים שאמרתי לכם קודם – אנחנו מבינים ללבם. ואין להם אמצעים אחרים, אומרת גברת לאה רבין.

והיא ממשיכה ואומרת: אני רוצה להזכיר – כאשר הליכוד והאחרים באופוזיציה לבעלי הגיבו למה שלא אהבו, הם הגיבו באלימות. אתם הבנתם את זה? כך אומרת לאה רבין, מכתירת היורשים במפלגת העבודה. הליכוד והרוצחים הפלשתינים הם אותו דבר.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

אל תעזור, חבר הכנסת דיין.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מציעה למפלגת העבודה לבקש מהגברת לאה רבין לחזור בה. אני חושבת שזה לא ראוי. הגברת לאה רבין מעורבת מאוד במפלגת העבודה. זה יכול להוביל באמת לאווירה לא טובה. אני חושבת שהדברים חמורים מאוד.

אז צריך להחליט: אופוזיציה לממשלה, לוחמת – מאה אחוז, אין שום בעיה. אבל להגיש הצעת אי-אמון אחרי פיגוע טרור כזה, אחרי שהפלשתינים מאיימים עלינו, אחרי שהם פוגעים בנו – אני חושבת שהאופוזיציה צריכה לעשות חשבון נפש. אני חושבת, שהאופוזיציה שמנסה לשלוח את ראש הממשלה הביתה, שמנסה לשלוח את הממשלה הביתה, זה תפקידה, זה לגיטימי. אתם הפסדתם

בבחירות האלה. אין בחירות עכשיו. בחירות – בעוד ארבע שנים. כרגע זאת הממשלה, עם זה תתמודדו.

אני מציעה, כמובן, להסיר את הצעות האי-אמון מסדר-היום. תודה רבה.

סופה לדבר (העבודה):

האם את יכולה להסביר למה אחרי הפיגוע שהיה לפני כמה ימים הוא אפילו לא הגיע לשם? תסבירי למה. אתם מדברים יפה מאוד, אבל אתם לא יודעים מה לעשות עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הודעות סיעות במסגרת של שבע דקות לסיעה; לסיעות העבודה והליכוד 14 דקות לכל אחת. כך החליטה היום ועדת הכנסת. הדיון מתחיל. חבר הכנסת איתן כבל, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנברג.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבל שהשרה לבנת יצאה, היה חשוב לי שהיא תשמע את הדברים.

קריאה:

היא תקרא את הפרוטוקול.

איתן כבל (העבודה):

זה לא עניין של הפרוטוקול.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני יושב פה במליאה ומקשיב לדברים של השרה לבנת, ואני פשוט עומד נדהם. היא לא מסוגלת בלי להלעז. היא לא מסוגלת בלי להציג אותנו, אנשי האופוזיציה, כאשמים, בעצם, בכל החוליים של הממשלה הזאת, בכל החוליים שבהם ראש הממשלה מנהיג את הממשלה הזאת.

אנחנו לא ת"פ שלה – לא שלה ולא של ראש הממשלה. אנחנו לא עובדים אצלה, אנחנו לא סיעת משנה שלה. אנחנו נציג את הגישה שלנו ואת הדרך שלנו בלי לבקש רשות לא ממנה ולא מאף אחד. היא באה ומתאוננת איך בכלל אנחנו מעזים להגיש אי-אמון אחרי הפיגוע. כולם זוכרים את האמירה של בנימין נתניהו בעת היותו יושב-ראש האופוזיציה, אחרי הפיגוע בקו 5, איך הוא ניסה אז להלהיט את היצרים.

שלא יטיפו לנו מוסר. במקום לעמוד כאן ולהציג את המדיניות של ראש הממשלה ולהתייחס אליה ולדרך שבה הממשלה הזאת פועלת, הדיון הוא בעצם סביב דרכה של האופוזיציה. איזה מין דבר זה? אני לא מתפלא. פשוט אין לה מה לומר. אין מדיניות, אין כלום.

אני נמנה עם אלה, ואני אומר זאת עם יד על הלב ובהן צדק, כי בסופו של דבר, מעבר להיותי חבר הכנסת אני גם אזרח במדינה הזאת, כמו כל אחד מכם – היו לי תקוות גדולות אפילו שראש הממשלה בנימין נתניהו אכן ילך בדרך השלום. עליו להחליט האם – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

האם אתה הצבעת בעדו?

איתן כבל (העבודה):

לא, אבל אני גר פה, אני גר פה לא פחות ממך, ואכפת לי מה שקורה במדינה הזאת לא פחות ממך ולא פחות מחבריך.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה מצפה? שהוא ילך בדרך שלכם וימשיך לדבר עם כל הטרור?

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה, אל תפריע לי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דיין, הוא צודק, קשה לו.

איתן כבל (העבודה):

הוא נבחר על-ידי חלק מהחברה בישראל לבצע את המדיניות שלו. לשמחתי, הוא לא הלך בדרך הזאת. הוא התחיל מהלך שהמשיך את המהלך שתנועת העבודה התחילה בו. אבל באותו שלב הוא לא יודע מה הוא רוצה. הוא חושב, שהדרך של ניהול ממשלה או ניהול מדינה זאת תעמולת בחירות. והוא ממשיך לנהוג ולהתנהג כאילו הוא עדיין נמצא במסע הבחירות, לכבוש את לבותיהם של אזרחי מדינת ישראל.

חברי חברי הכנסת, אילו זר שהיה כאן לפני שנה וחצי היה נקלע לכאן שוב, הוא פשוט לא היה מאמין למה שקורה כאן. לפני שנה וחצי היינו עם מלא תקווה לדרך חדשה, להשקעות כלכליות, לפריחה במדינה הזאת. היום אתה מגיע, אתה פותח עיתונים, אתה שומע את כלי התקשורת, ונדמה לך שאתה נמצא במדינה אחרת לגמרי.

חברי חברי הכנסת, יש לנו ראש ממשלה שיודע הכול. ההתנהגות שלו מתנשאת, ואין לו היכולת להבין את הדרך, את הגישה כלפי מדינות ערב, כלפי המנטליות שלהן, אין לו היכולת להבין את הדרך שבה צריך לנהוג בפלשתינים. אני לא בא להגן עליהם, ואני לא צריך להתנצל בפני אף אחד אחרי שום פיגוע. הכאב של כל אחד במדינת ישראל הוא לא פחות מאשר של אנשי הימין. כשיש פיגוע, כואב לי לא פחות. אני לא צריך לעמוד כאן על הבמה הזאת ולהתנצל. ודאי שאני לא צריך להתנצל בפני השרה לבנת ולהגיד לה: כן אמרתי, כן התנצלתי, כן תקפתי או לא תקפתי.

אני חי במדינה הזאת, זאת מדינה שלי, שלנו. אין לנו מדינה אחרת. ואני חושב, שהדרך שהולך בה ראש הממשלה היא הדרך שתוביל אותנו, חס וחלילה, למקום שלא תהיה ממנו חזרה.

ראש הממשלה דיבר על שלום בטוח. שלום אחד הוא כן עשה. הוא עשה שלום בין כל מדינות ערב, יחד עם הפלשתינים, נגד מדינת ישראל. אף אחד לא הצליח לאחד כל כך את מדינות ערב כמו ראש הממשלה שלנו. הוא עשה שם שלום. אבל לנו אין שלום.

בהזדמנות זו אני רוצה גם לפנות אל הרשות הפלשתינית ולומר להם: הקיצוניים שלכם הם האויבים שלכם לא פחות מאשר הם האויבים שלנו. אנחנו כמדינה, כעם, לא נוכל לעמוד מנגד כשמתאבדים יתפוצצו ברחובות המדינה. על ערפאת להבין, שה"חמאס" הוא אויב של השלום, ואל ייתמם, כי ברצותו יודע הוא לעצור אותם ולטפל בהם.

אני נמנה עם אלה שהאמינו, שרצוי לשבת, ומייד, על הסדרי הקבע. אמונה זו התנפצה, כי במצב היחסים הנוכחי אין שום סיכוי להתמודד עם הבעיות הגדולות, כשהאמון בין הפלשתינים לבינינו לא קיים.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני קורא כאן לראש הממשלה להתפטר, כי הוא הוביל אותנו לתוהו ובוהו, תוהו ובוהו חברתי, תוהו ובוהו כלכלי ותוהו ובוהו מול שכנינו. בואו נחזור אל הציבור ונציג בפניו שוב את העמדות שלנו, והוא יציג את העמדות שלו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא "יו-יו". הציבור יודע מה הוא עושה.

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת דיין, לא ביקשתי ממך להיות יועץ לענייני מדינה. כשאני אבקש ממך להיות היועץ שלי, אז אני אקח אותך. לא ביקשתי ממך לייעץ לי בענייני מדינה.

בשם סיעת העבודה אני מביע אי-אמון לראש הממשלה ולממשלה הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מודי זנדברג, אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאומר את הדברים שהתכוונתי לומר מלכתחילה, אני לא יכול לפטור את עצמי מלהעיר כמה הערות לדברים שאמר כאן מעל הדוכן חברי חבר הכנסת כבל ממש לפני שניות ספורות.

קשה לי להאמין שחבר הכנסת כבל קורא לראש הממשלה להתפטר וללכת לבחירות כאשר הממשלה של מפלגת העבודה עלתה לשלטון על מצע א', עשתה ב', ולא חשבה שלפני שהיא עושה את ב', את ההיפך הגמור, צריך ללכת ולשאול את העם מה דעתו.

איתן כבל (העבודה):

זה לא נכון.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

קשה לי להאמין, שחבר במפלגת העבודה חושב, שראש הממשלה, כאשר יש משבר במשא-ומתן עם הפלשתינים בגלל התעקשות שלהם, משבר מפני שהם בחרו ללכת בדרך של טרור, צריך ללכת לבחירות, שעה שמפלגתו שלו הטעתה את הציבור, הלכה לבחירות ואמרה: לא נדבר עם אש"ף,

הלכה לבחירות ואמרה: נעשה א', ועשתה ב', ולא חשבה שבאמצע צריך ללכת לשאול את העם בישראל מה דעתו.

אבל זה מילא, חבר הכנסת כבל. קשה לי להאמין, שדווקא חבר במפלגת העבודה יעלה על הדוכן הזה ויאמר, שראש ממשלת ישראל מתנהג התנהגות מתנשאת. אני שואל אותך, האם ראש הממשלה הזה הוא שקרא לחברי הכנסת שלו מטומטמים? האם ראש הממשלה הזה קרא למתיישבים בישראל פרופלורים? האם ראש הממשלה הזה קרא לעובדי ה"שקם" שיקפצו לו? זאת התנהגות מתנשאת. התנהגות מתנשאת מצד ראש ממשלה של מפלגתך שלך.

איתן כבל (העבודה):

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שכדאי לך, לפני שאתה בא ומגדיר את ראש הממשלה בהגדרות חמורות כאלה, להיזכר מה קרה כאן לפני שנים מספר.

איתן כבל (העבודה):

זאת מדיניות של חוסר הבנה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת כבל, אסור לך, ותיזהר לפני שאתה מאשים את ראש הממשלה הזה ואת ממשלתו באי-הבנה של המנטליות הערבית. אי-הבנה של המנטליות הערבית זה ניסיון להחיל ביחסים אתם כללים שמקובלים אולי באזור אירופי, לבוא ולחשוב שהסכם שנחתם עם ערפאת הוא מתכוון לכבד ולקיים – – –

איתן כבל (העבודה):

עכשיו אתה מתנשא.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מתנשא. אני מכיר מה קורה סביבי. אני מבין את המציאות ומתמודד אתה.

איתן כבל (העבודה):

אתה חי באזור הזה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

מה לעשות, חבר הכנסת כבל, יאסר ערפאת חותם אתך, אומר דבר אחד באנגלית ודבר אחר בערבית הוא אומר ג'יהאד. מה לעשות, אלה העובדות. קרא PEACE בערבית. באנגלית הוא אומר את העיתונות, קרא את העיתונות בערבית, תשמע אותו בקלטות. אחרי דברי כאן אתן לך קלטת, ואז תבין שאנחנו צריכים קודם כול להכיר את מה שקורה סביבנו, לפני שאנחנו הולכים לחלומות של מזרח תיכון חדש שמעולם לא היה. זה היה חלום, אולי נותר חלום, והלוואי שחלום כזה יתגשם, זה יהיה מצוין אם יהיה מזרח תיכון חדש. אבל מה לעשות, הסביבה שלנו כנראה עוד לא בשלה. ניסית פעם לדבר עם סדאם חוסיין על מזרח תיכון חדש, עם האירנים, עם מדינות ערביות אחרות? ודאי שאין שום סיכוי. אז בואו ניקח את הדברים בפרופורציה ונבין.

ועכשיו, רבותי, אני רוצה להחזיר את כולנו אחורה, עוד לימי ממשלתו של ראש הממשלה שמיר. התהליך המדיני אז לא התקדם, אמרו שהוא תקוע ולכן היו פיגועים של אנשים שאמרו לנו שהם מיואשים מכך שהתהליך המדיני תקוע. התחלפה הממשלה, עלה ראש הממשלה רבין, ונמשכו הפיגועים. ואז אמרו לנו: אלה הקיצונים, אלה המשוגעים, אלה שרוצים לחבל בתהליך. התחלפה שוב ממשלה, והתהליך מתקדם בקצב שבו אנחנו הולכים, רק בצורה שמבטיחה את הביטחון שלנו, ופתאום שוב מופיעים אלה שמיואשים. ואני אומר, שהמיואשים והמשוגעים והקיצונים כולם רוצחים. וההבדל המשמעותי בין מה שקרה בעבר לבין מה שקורה היום הוא, שיאסר ערפאת מנווט, מורה, מנחה ומעודד את פעולות הטרור הללו.

ואולי, רבותי, חבר הכנסת כבל שעמד כאן לפני והשתאה כל כך מהסיטואציה הקיימת היום, ניזכר ונבין ונראה מה קרה. האיש נתן הוראה לבצע מהומות וקם לטייל לו בין המדינות הערביות. האיש נתן הוראה לאנשים לצאת לרחובות ולנסות, להתחיל ניסיון לבצע אינתיפאדה, וקם והסתלק מן האזור. כאילו שום דבר לא קורה כאן.

אני חושב שאת הדבר הזה אנחנו צריכים להבין ומהדברים האלה צריך להסיק מסקנות. חלק מן המסקנות הוא, שאנחנו צריכים להבין מה עלול לקרות לנו בעתיד אם אנחנו נבנה על כך שהצד הפלשתיני לא ינסה לבצע פעולות טרור בצורה מאורגנת כזו.

רבותי, הבעיה המרכזית שלנו היא אוסלו, אוסלו ב'. הבעיה המרכזית שלנו היא שלוש הפעילות, שבהן אנחנו צריכים לתת ולתת ולתת ולא לקבל שום דבר, מכיוון שהנושאים המרכזיים אשר שנויים במחלוקת בינינו לבין הפלשתינים צריכים להיות נדונים בהסדר הקבע, והסדר הקבע צריך להיות נדון ומסתיים שנה וחצי לאחר שאנחנו נסיים את שלוש הפעילות שבהן אנחנו עתידים למסור את שטחי יהודה ושומרון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

שנייה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תנשום קצת.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו אמורים לתת ולתת ולתת ולתת שטחים במסגרת הפעימות, בלי להתקדם בצורה מהותית בנושאים הבעייתיים ביותר, שעלולים לפוצץ את כל התהליך הזה. מי המציא את הפטנט הזה? – מפלגת העבודה. מי המציא את השיטה הזאת? – מפלגת העבודה. ואנחנו צריכים היום לבוא ולהיחלץ מהשיטה הזאת. אנחנו צריכים היום לבוא ולהיחלץ ולומר כפי שאמר ראש הממשלה ליאסר ערפאת: אנחנו רוצים שלום, בוא נתחיל לדבר על הסדר הקבע. רוצים שלום, בוא נדבר איך פותרים את הבעיות, לא איך אני נותן לכם עוד ועוד ועוד אדמה. מדוע? חבר הכנסת כבל, אני חרד לדבר אחד מרכזי. אני חרד לרגע שבו כבר לא תהיה אדמה לתת לערבים הפלשתינים. וברגע שהפלשתינים יקבלו את כל התביעות הטריטוריאליות שלהם? איפה אנחנו נעמוד אם הם שוב יבחרו להמשיך בדרך זאת של אינתיפאדה, של אלימות?

את הבעיות האלה צריך היה לצפות. משלא נעשה הדבר, חובה על ראש הממשלה הזה, למרות ההסכמים שנחתמו, לראות כיצד הוא מחלץ אותנו מהמלכודת. מהמלכודת הזאת נחלים בנחישות ובביטחון, בלי לוותר על דברים שהם חיוניים לאינטרס הביטחוני של מדינת ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

מה רצית לשאול, חבר הכנסת דראושה? בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת זנדברג, אתה לא מודע לכך שהייתה תקופה של שקט, שנה שלמה, והופר השקט והתחילה אלימות רק כשהממשלה, שאתה תומך בה, התחילה במבצע ההתנחלות. זה לא התחיל בהר-חומה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

השאלה מובנת. בבקשה תשובה. חבר הכנסת חיים דיין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, נתתי לך לשאול. תן לו להשיב. בבקשה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, קודם כול ארענן את זיכרונך ואת זיכרון האחרים. היו מהומות גם לגבי המנהרה. מה המשותף למהומות בעניין המנהרה ולמהומות בעניין הר-חומה? ממשלת ישראל לא רקדה על-פי החליל של ערפאת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ממשלת ישראל לא כיבדה הסכמים.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

תקופת ההמתנה היתה לדבר אחד, ציפייה שהוויתורים והכניעה כפי שהיו בממשלה הקודמת יימשכו. ברגע שהממשלה הזאת עמדה זקופה ודבקה בעמדתה ואמרה לו, אני לא מוכנה לוותר סתם לשם ויתור, לא מוכנה להרכין ראש סתם לשם הרכנת ראש, החלו המהומות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. שבע דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

עד שעולה המואם הבא ---

היו"ר ש' בן-צור:

תשאיר קצת רווח שיהיה גם שקט.

שבע דקות, חבר הכנסת נסים דהן. בבקשה. שבע ביום היללתיך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

נסים דהן (ש"ס):

שו האדא? דבר בקול שגם אני אבין.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, גם אתה צריך לדבר, ואני אדאג לכך שאף אחד לא יפריע לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת דהן, אם תנאם בערבית – אני מבטיח שלא נפריע.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת דראושה, שמור על הבריאות שלך. שוכראן. כולם דואגים לבריאות שלו, שידאג גם הוא.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הטענה של האופוזיציה כשהיא מגישה אי-אמון כביכול – כיוון שהעומד בראש הממשלה הזאת הצהיר הצהרות בבחירות על מצע מסוים, וכשהוא נבחר שינה את המדיניות, שינה את המצע שבשמו נבחר ומקיים מדיניות אחרת ומצע אחר.

אני זוכר שאותם דברים בדיוק טענו ואמרו אנשי האופוזיציה הקודמת בשנת 1992 על ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, כשתקפו אותו בעניין רמת-הגולן, לאחר שאמר שמי שירד מרמת-הגולן – אם אני לא טועה, אני מצטט נכון – מי שיוותר על רמת-הגולן, הוא עושה מעשה התאבדות, וכולנו יודעים בדיוק מה היה כאשר הוא היה ראש ממשלה ולקראת אילו ויתורים הוא הלך ברמת-הגולן. יש ויכוח אם כל רמת-הגולן, חצי רמת-הגולן. הווי אומר, שכל ההצהרות שמדינאי מצהיר בדרך לבחירות – אין שום אחריות שהוא יממש אותן כשיזכה בתפקיד הנכסף של ראש הממשלה.

בדבר אחד אי-אפשר להאשים אותנו, את ש"ס. אנחנו אמרנו מראש, לא ימין ולא שמאל. לא הימין יממש את ההתחייבויות שלו לבוחר, ולא השמאל יממש את ההתחייבויות שלו לבוחר. המציאות מכתובה כללי התנהגות אחרת, וכשאדם זוכה סוף סוף בתפקיד הנכסף הוא מתחיל להיות מדינאי מפוכח ומתחיל לפעול על-פי המציאות, על-פי ריאלי-דיפלומטיה שמכתיבים לו.

ולכן, אני לא מתפלא בכלל על הטענה הזאת, שלבחירות הצהיר הצהרות אחרות ובפועל הוא עושה מדיניות אחרת. המציאות מכתובה את המהלכים המתבקשים. השאלה היא, האם אלה המהלכים הנכונים וההכרחיים, או שאלה שיגיונות או איזה קפריזות של מישו, כשהוא לא מסתכל נכונה, למולו.

ולכן, כאשר שמעתי כאן את דברים של חברי הכנסת ממרצ, כמה רע כאן ומה הסכנה ליהדות בארץ-ישראל, עד כמה יש סכנה לקיומנו הפיסי אם נמשיך במדיניות הקלוקלת הזאת – לפי דעתם – המדיניות של ביבי נתניהו ושל הממשלה, כמעט השתכנעתי. עומד לפני חבר כנסת וכואב לו עניין

הקיום הפיסי של עם ישראל במדינת ישראל. כמעט השתכנעתי, אדוני היושב-ראש. השאלה היא, מה יהיה בעוד שעתיים, כשחוק ההמרה יעלה לדיון. האם גם אז חברי חברי הכנסת ממרצ ידאגו לקיומו הפיסי של עם ישראל במדינת ישראל, או ששם כבר לא אכפת לאף אחד כלום, שעם ישראל ילך לעזאזל, שההתבוללות תימשך, ולפי השקפת עולמם בעוד דור אחד אפילו יהודי אמיתי אחד לא ימשיך לגור בארץ-ישראל, וכך עשו את העבודה לפלשתינים.

לדעתי, הפלשתינים שוברים את הראש לחינם. תלכו לפי ההשקפה של מרצ – לפלשתינים אני אומר – לפי השקפה של מרצ בעוד דור אחד לא יהיה פה יהודי אחד.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת רן כהן, אתה שותק?

נסים דהן (ש"ס):

למה שיהיה פה יהודי?

רן כהן (מרצ):

נסים דהן (ש"ס):

אם תהיה פה התבוללות אדירה, לפי ההשקפה של מרצ – – –

רן כהן (מרצ):

--- ציונות ---

נסים דהן (ש"ס):

תיכף נגיע לציונות שלך, חבר הכנסת רן כהן. נגיע גם לציונות הזו בשם אותה ציונות שאתה מזכיר, חבר הכנסת רן כהן. איפה הייתם 40 שנה כשמדינת ישראל היתה בהסגר מכל העולם? איפה הייתם 40 שנה כשהיה חרם כלכלי של כל ארצות ערב?

ח כהן (מרצ):

נסים דהן (ש"ס):

כשלא לא היו לנו אפילו דיבורים עם אחת מארצות ערב? איפה הייתם? למה לא דיברתם אז? למה בשם אותה פריצת דרך לא ויתרתם בשנת 1967, בשנת 1965, בשנת 1969? למה אז הלכתם למלחמות?

ח כהן (מרצ):

כי ב-1967 בגין רצה לוותר.

נסים דהן (ש"ס):

אתה צודק, אתם לא הייתם בשלטון בכלל. אבל אפילו לא דיברתם על זה. הבנתם שהאחדות הפנימית חשובה לנו יותר מהפתיחות לעולם, מהליטופים של חוסיין מלך ירדן ושל חסן מלך מרוקו ומהליטופים של ערפאת. הבנתם שיש קונסנסוס לאומי פנימי, בתוך המדינה, שלהיות מבודדים, מגונים, עם חרם כלכלי כדאי – ובכל זאת להיות במדינת ישראל עם יהודי בארצו.

ח כהן (מרצ):

אם יש סיבה.

נסים דהן (ש"ס):

ועכשיו הכול הכול מותר, כבר לא צריך אף אחד – – –

ח כהן (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רן כהן, ויהי שקט. חבר הכנסת דהן, תמשיך בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ומה בעניין צומת והדרך השלישית?

נסים דהן (ש"ס):

חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת רובינשטיין עומד על הבמה הזאת ואומר, שבוקר אחד הוא מתעורר ושרי החוץ של מדינות ערב מצהירים הצהרות בקהיר נגד מדינת ישראל. או שהוא ישן 70 שנה, או שהבוקר הזה שהוא מתכוון עליו היה לפני 30 שנה. מה זאת אומרת שהבוקר הוא מתעורר? ממתי חשבתם ששרי החוץ ומדינות ערב ייתנו למדינת ישראל לגיטימציה כל זמן שהם לא מקבלים מה שהם רוצים, וזה דבר אחד, כמו שאמר ערפאת: אם הם מסכימים – אהלן וסהלן; לא מסכימים – יש הים של עזה. זה מה שהוא רוצה. אז יש פעמים שלא מסכימים, וליים של עזה קשה להגיע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

נסים דהן (ש"ס):

אגיד לך על מה אין ויכוח בינינו לבין ערפאת. יש 200 מייל שגם הפלשתינים מסכימים שזה יהיה הגבול שלנו, 200 המייל של המים הטריטוריאליים של מדינת ישראל, על זה אין ויכוח. הם היו שמחים שנשתמש ב-200 מייל אלה. אבל על כל צעד ושעל במדינת ישראל הם לא היו רוצים לראות אותנו. זה לא אני אומר, החבר ערפאת אומר את זה. שמענו אותו כולנו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אבו-מאזן נפגש עם הרב עובדיה יוסף.

נסים דהן (ש"ס):

אבו-מאזן נפגש עם הרב עובדיה יוסף ושמע ממנו דברים פשוטים: עם כל הרצון שלנו לשלום, עם כל הרצון שלנו לדו-קיום, יש דברים שאנחנו לא מסכימים לוותר עליהם.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת נסים דהן, דבריו גורמים לזעזוע גדול אצל חברי כנסת מסוימים. אשר על כן, אני מבקש שתסיים.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני, אסיים בדבר טוב, כדי שאותו זעזוע שאדוני היושב-ראש דיבר עליו אולי יקבל ביטוי אחר.

ידידי חברי הכנסת, אם זו היתה הסיבה של האי-אמון, איכשהו עוד הייתי מבין, יש ויכוח לגיטימי בין שתי קבוצות בבית הזה. אבל יש עוד סיבה שבשמה הוגש האי-אמון – המצב הכלכלי. מי ששכח, אזכיר לו. המצב הכלכלי החמור לא התחיל לפני תשעה חודשים. המצב הכלכלי החמור התחיל, על-פי כל המומחים, בשנת 1995.

חן כהן (מרצ):

ב-1992.

נסים דהן (ש"ס):

אתה אומר 1992, אני מוותר ומתחיל ב-1995. תקראו את הספר של בנק ישראל שהונח על שולחנכם ותראו מתי התחיל המצב הכלכלי החמור. אז התחילו כל הבעיות.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת נסים דהן, אני מודה לך.

חן כהן (מרצ):

נסים דהן (ש"ס):

פתרתם את הבעיה ב-1992, חבר הכנסת רן כהן? ארבע שנים בשלטון ופתרתם את הבעיה.

רן כהן (מרצ):

כן.

נסים דהן (ש"ס):

כן, בטח, איך פתרתם את הבעיה? שלחתם אנשים לקרואנים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת נסים דהן, אני מודה לך.

נסים דהן (ש"ס):

אני רוצה לסיים.

היו"ר ש' בן-צור:

אני יודע שיש לך הרבה מה לומר, אבל תסיים. משפט אחרון.

נסים דהן (ש"ס):

רק בגלל זה שלא שכנעתם אותנו שאתם יכולתם לנהוג אחרת – אני בטוח שגם אם ממשלת העבודה היתה בשלטון, היא היתה מתנהגת אותו דבר, כי היא היתה מתעוררת בוקר אחד ורואה שהיא נמצאת במצב של סחיטה, של תן ותן ואין קח. אז כיוון שגם ממשלת המערך היתה עושה אותו דבר, אין לנו שום סיבה להציע אי-אמון רק בגלל אותם דברים שמפלגת העבודה היתה עושה בדיוק אותו דבר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה; שבע דקות. אחריו – חבר הכנסת רן כהן.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתנצל על הצרידות. לא אוכל להתלהב בנושא שכל כך בקלות אפשר להתלהב ממנו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד עומד על כך שאתה תדבר אף שאתה לא יכול. בבקשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

שמעתי את שני חברי הכנסת העיקריים שהציגו את האי-אמון, חבר הכנסת ביילין וחבר הכנסת רובינשטיין: השלום הוא גשר צר מאוד מעל תהום של שנאה ואיבה של שנים; השלום שביר, שברירי. טוב שהם מודים בכך שבמשך ארבע שנים הוליכו שולל את עצמם ועם שלם, ולא פחות מזה הוליכו שולל את הערבים הפלשתינים ויצרו אצלם מערכת של ציפיות – ממשלת העבודה ומרצ, שמדברת על לא פחות ממדינה פלשתינית ובירתה ירושלים והשלמת אדמות בנגב, במידה שחלק מהיישובים במרחבי יש"ע יישארו במקומותיהם; מערכת ציפיות שאפילו ממשלת העבודה לא יכלה למלא אותה. אבל במערכת של עשן והסוואה ניסו כאילו לתת להם תחושה שזאת המטרה. כך התהליך איכשהו קרטע והמשיך. התפוצץ אוטובוס ועוד אחד, ועוד המשיכו ועוד קצת, והסבירו לנו שיש כאלה שמתנגדים לשלום והם מטמינים פצצות.

חברי חברי הכנסת, עם שאין לו ערכים לאומיים בסיסיים, עם שאין לו זקיפות קומה לאומית, עם שאין לו קווים אדומים, גם לא יגיע לעולם לשלום אמת. שלום אמת יעשו עם שיש לו זקיפות קומה לאומית, עם שיוודע לדבוק בערכים שלו, עם שמבין מהי ארצו ומולדתו ולא מתבייש בה, ומהי בירתו ולא מתבייש בה. עם כזה יש סיכוי שהאויב יעשה אי-פעם שלום.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' בן-צור:

תמשיך, תמשיך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת הנדל, ברצינות – אתה מכיר מישהו מהספסלים האלה שמתבייש בבירת מדינת ישראל?

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה להגיד לך, ידידי חבר הכנסת גולדשמידט – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מוכן להקשיב למה שאתה אומר, ויש בינינו חילוקי דעות.

צבי הנדל (מפד"ל):

חבר הכנסת גולדשמידט, אני חייב להגיד לך, שמעתי את חבר הכנסת יוסי שריד שהזהיר לפני הבנייה בהר-חומה את העולם כולו – וכמובן את הממשלה – שהר-חומה חייב להביא את הפלשתינים לידי מאבק קשה ויחזיר את האינתיפאדה. אז אני שואל אותך, אם חבר כנסת ותיק ומכובד אומר דבר כזה, מה יעשה ערפאת? האם הוא יכול להרשות לעצמו שלא להוביל אינתיפאדה? הרי יוסי שריד אמר את זה, והוא ציוני ובאמת ציוני – אני לא לועג לו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא את זה אמרתי. אמרת שיש פה מישהו שמתבייש בבירת ישראל. אני חושב שאת זה אתה יכול לקחת חזרה.

צבי הנדל (מפד"ל):

יש בתוכנו חברי כנסת שמובילים מהלכים מתוך תפיסת עולם, לדעתי שגויה, שמובילה למצבים שדוחקים לפינה בסופו של דבר אפילו את ערפאת, שלא יכול שלא להגיב במאבק אלים, כי אחרת הוא ייראה כאילו יותר ציוני מאתנו. לכן אני רוצה להגיד – – –

ח כהן (מרצ):

אתה יודע מה אמרת? זה כאילו אתה אמרת עכשיו שביבי נתניהו בקדנציה הקודמת אמר: רבותי, עם תוכנית אוסלו יהיה טרור, ולכן ביבי נתניהו היה היוזם של הטרור, לא הטרוריסטים המנוולים, חלאות

האדם. מה שאמרת עכשיו הוא, שאם יוסי שריד אמר: רבותי, עם תוכנית בנייה לא-נכונה בהר-חומה עלול להיות אסון, זה אומר שהוא היוזם של הטרור. זה לא הגון, זה לא מוצדק.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב, תודה.

צבי הנדל (מפד"ל):

הבנתי אותך.

ח כהן (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אתה אחריו, חבר הכנסת רן כהן.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני אומר לכם, ואני לא חוזר בי ממה שאמרתי, בסופו של דבר אני גאה הפעם לעמוד כאן ולהעלות על נס את עמידתה האיתנה של ממשלת ישראל ושל העומד בראשה, שזקפה את קומת העם היהודי. כי יש מאבקים שהם מעבר לקו אדום כלשהו. גם מפלגת העבודה אמרה שבהר-חומה אפשר לבנות, אבל מאחר שאי-אפשר לפרגן, אז העיתי לא טוב והרגע לא מתאים והיו צריכים לעשות את זה כך והיו צריכים לעשות את זה אחרת, ובסופו של דבר זה נעשה. טוב שעומד היום ראש הממשלה, ועומדת הממשלה כולה, ואומרת: רבותי, הגענו לצומת, ובצומת הזה צריך להחליט. צריך להחליט האם אנחנו הולכים ופנינו לשלום. צריך להחליט – ערפאת, האם פניך לשלום? האם אתה באמת רוצה שלום, האם אתה רוצה לקבל מאתנו חלק מהמולדת ובזה להסתפק, או כל מה שתוכל לקבל בשלום – טוב, ומה שלא – אתה רוצה להשיג במאבק ובטרור ובמלחמה?

אני חושב, שטוב עושה הממשלה שמביאה הרגע את כל המהלך כולו לעצירה, ורוצה לראות את אדון ערפאת היקר, שבמשך שנים ידע שרק בטרור אפשר להשיג הישגים מדיניים, האם הוא מסוגל גם להתהפך, האם הוא מסוגל לשנות את עורו, האם הוא מסוגל ברגע של אמת לקחת את הנשק מהמחבלים, להסגיר את הרוצחים – אם לא לנו, לפחות להכניס אותם לכלא ולא לשחרר אותם בעזות מצח ובחוצפה. אנחנו כאן בתוכנו מתכתשים האם זה בסדר או לא בסדר לבנות בהר-חומה, האם שחרור המחבלים הוא כן בסדר. אם הוא יוכל לעשות את המינימום שבמינימום ולהראות סימנים אמיתיים – לא בדיבור, בדיבור הוא מעולה – של רצון כן לשלום, ואם הוא יבין שלא תקום מדינה

פלשתינית בכל יש"ע וודאי שבירתה לא תהיה ירושלים, ואז הוא יהיה מוכן להמשיך ולשבת למשא-ומתן, צריך לשבת ולבדוק מה האפשרויות להגיע להסדר קבע.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

צבי הנדל (מפד"ל):

אם יש סיכוי אמיתי לשלום אמת, זה הרגע שהוא צריך להוכיח את עצמו. ברגעים כאלה אני קורא לכל הבית הזה לעמוד מאחורי הממשלה וראש הממשלה – אלה רגעים קשים שלא הממשלה הזאת הובילה אליהם – לעמוד יחד מול האויבים החיצוניים. אם נעמוד איתנים, יש סיכוי להציל ולו במעט את התהליך העקום הזה ולהביא אותו לשלום אמת עם השכנים שלנו. אם נהיה מפורדים, לשלום לא נגיע; גם יירמסו כל הדברים שאנחנו מאמינים בהם על-ידי שונאינו.

לכן, אני מציע להסיר את הצעת האי-אמון מעל סדר-היום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ממשלה שאיננה, פעם נוספת אין מי שייצג את הממשלה בבית הזה. חרפה לממשלה הזאת שבוע אחרי שבוע. בשבוע שעבר, כשהתקיים במליאת הכנסת הדיון בגין הפיגוע, והשתתפו בו אנשים מכל סיעות הבית, לא היה פה שום שר. היום יש הצעת אי-אמון בממשלה, אין פה שום שר.

אבל אני רוצה, אדוני היושב-ראש, לומר לך – שמעתי כאן את חבר הכנסת דהן מש"ס. הוא אמר משפט: אם ילכו בדרך של מרצ, בעוד כמה שנים לא יהיה פה אף יהודי. אם יש משהו שהמדינה הזאת תמות ממנו מצחוק או מבכי, זה המשפט הזה. האיש הזה, שמייצג את היהדות האנטי-ציונית, את היהודים שהיו נגד הציונות של הרצל שהקימה את המדינה הזאת, ושהיום מחנכים את הילדים שלהם לערוק משירות בצה"ל, הוא מדבר מי יחיה פה – יהודי או לא-יהודי – כשהוא מתכוון אל אנשים כמוני, שמייצגים בבית הזה את מיטב האנשים שמעבדים את הארץ הזאת, חורשים את אדמתה, עובדים בה בכל מקום, מגדלים גידולים וגם יוצאים להגן עליה.

אבל, מה אני מתפלא? עמדה כאן השרה לימור לבנת ואמרה: העולם הערבי מתגודד נגד מדינת ישראל בעניין ירושלים, והאופוזיציה תומכת בפלשתינים. אני אומר לכם, אלוהים אדירים, באמת

נעלמה התבונה מהמדינה או רק מהמשלה? הלא כשמדובר בלחימה בטרור, בנינו ובנותיכם, בנינו ובנותיכם, נלחמים בטרור באותם מקומות – בעזה ובגדה ובלבנון ובכל מקום, במשטרה, בצבא, בשב"כ, במוסד; איפה אתם רוצים עוד? באילו מבחנים אנחנו צריכים עוד לעמוד? אבל כאשר אתה רואה ממשלה שלוקחת תהליך שלום ומרסקת אותו לרסיסים, אז האופוזיציה צריכה להגיד אמן אחרי המשלה או שתפקידה להזעיק?

רבותי חברי הכנסת, לפני כן היינו כאן – יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שלום ואנוכי – בפגישה עם נציגי מועצות התלמידים. קמה אחת הנציגות מאיזשהו מקום בארץ ושאלה: באיזה מצב נמצא השלום עם סוריה? אני מודה על האמת, שפתאום התפקחתי, בעקבות שאלתה של אותה נערה, כי בעצם היא שאלה את השאלה החכמה והנבונה, מה שרבים בבית הזה בכלל לא פוקחים את העיניים לשאול אותה: איפה נמצא השלום עם סוריה? אתם יודעים איפה הוא נמצא? זה מזכיר לי אדם שיושב עם משקפת ומסתכל בצדה המרחיק. ממשלה שרוצה לקדם שלום, מסתכלת במשקפת מהצד הנכון ומשתדלת לקרב את השלום אליה. הממשלה הזאת הופכת את המשקפת. היא מרחיקה את השלום מרחק עצום ממנה ומאתנו.

רבותי, איפה נמצא השלום עם סוריה? כאשר את השלום השביר עם ערפאת הממשלה הזאת הצליחה לרסק כמעט, והיום אנחנו נמצאים בשבר; כאשר עם חוסיין, שיש לנו אתו השלום הכי טוב, הכי חם, הכי קרוב, הכי ממש, הכי נגיש, פתאום הממשלה הזאת הפכה אותו לשבר כלי; כאשר השלום עם מצרים נראה נורא ואיום, כאשר העולם הערבי רק אתמול התכנס בפורום של שרי החוץ והחליט החלטות נגדנו כמו בימים לפני שהתחלנו את תהליך השלום.

איפה נמצא השלום עם סוריה? רחוק מאוד, גברתי צעירתי, נציגת מועצת התלמידים. את יודעת למה? משום שהממשלה הזאת לא רק שהיא לא מקרבת רחוקים, היא מרחיקה קרובים, ולכן היא ראויה לאי-אמון. זה דבר אחד.

הדבר השני, אדוני היושב-ראש, תראה על מה אנחנו הולכים לדבר היום. אנחנו הולכים לדבר היום על חוק ההמרה. אני אומר לכם, שאפשר פשוט להתפוצץ ולהשתגע. הרי לשם מה הקימה הציונות את המדינה הזו? היא הקימה אותה כדי שיהיה בית יהודי לעם היהודי, לאלה שחיים כאן, כדי שנהיה אזרחיה הישראלים, ציונים גאים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

סליחה, לעם האורתודוקסי.

חנה (מרצ):

מרכז רוחני לעם היהודי. מרכז שכל יהודי יוכל להגיע אליו, לכאן, בכל רגע.

מי בא היום לשבור את הכלי הזה? אותם אנשים שהם בעצם אנטי-ציונים, רוצים יהדות אנטי-ישראלית – סליחה, אנטי-ישראליות, לא אנטי-ישראלית – שהם מייצגים יהדות אנטי-ציונית בעליל.

הם באים היום ואומרים: אנחנו באים לשוב את מדינת ישראל ככלי ציוני, מקור לגאווה לכל היהודים בכל העולם, מקור להזדהות, מקור להתקרבות.

על כך הממשלה הזאת לא ראויה לאמון, משום שמי שמכשכש בזנבה – הזנב מכשכש כאן בראש. לא הישראליות הציונית, האמיתית, החרוצה, המשרתת, זאת שרוצה שכל יהודי יהיה גאה במדינת ישראל וישתייך אליה, אלא הזנב האנטי-ציוני רוצה לכשכש בראש של המדינה ולקרוע אותה לגזרים מהעם שלה, וזאת בשם הפטריוטיזם היהודי – אלוהים אדירים, היהודי.

הרי לו זה היה לשיטתם, המדינה הזאת לא היתה קמה בכלל. הם לא רצו יותר ציונות, הם לא רצו את הציונות הגאה הזאת, הלוחמת על עצמה ועל קיומה בארץ-ישראל. והיום הם רוצים לקרוע אותה מעל העם היהודי.

אדוני היושב-ראש, אם לא מספיק השבר המדיני, אם לא מספיק השבר הלאומי שהממשלה הזאת הולכת להפיל אותנו לתוכו בגלל הסכמים קואליציוניים – אני אומר לך, זה שביותר מעשר ערי פיתוח האבטלה גדלה מ-6% ל-11% ול-12% ול-13% בפחות משנה, אבל בהסכמים הקואליציוניים מעבירים למעלה מ-300 מיליון שקל, לא להשקעה בתעסוקה, לא להשקעה בתשתיות כדי שיווצרו יותר מקומות עבודה, אלא כדי להשקיע בקואליציה, במפלגות הממשלה – גם על כך הממשלה הזאת ראויה לאי-אמון, היא ראויה לכך שיפילו אותה.

אדוני היושב-ראש, אם יש סממן שהיה צריך להיאבק עליו מבחינה חברתית – זו התעסוקה. רבותי, אזרח בלי עבודה ובלי פרנסה הוא אזרח שהמדינה קורעת אותו ואת משפחתו לגזרים, ועל כך אין כפרה ואין מחילה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דיין היה שותף לקואליציה שלך גם כן. ש"ס היתה שותפה לכל הקואליציות, ולא שמעתי אותך – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא יכול למנות בכמה דקות את כל העוולות של הממשלה הזאת ואת הסיבות שבגללן יש להביע לה ולראש ממשלתה אי-אמון – יש כל כך הרבה סיבות, אבל אמנה כמה מהן בקיצור.

ממשלה שבכל כוחה גוררת את האזור אחורה לגיהנום אשר יגרום לכולנו כוויות; ממשלה המנהלת משא-ומתן עם עצמה ומתעלמת מהפלשתינים, מהגורם המכריע, מהגורם שאתו צריך לנהל משא-ומתן; ממשלה שבונה התנחלויות – לא רק בג'בל אבו-ע'נים, היא בונה גם בין מעלה-אדומים לבין ירושלים, ובכך היא רוצה לפצל את הגדה המערבית לקנטונים, לגדה מערבית צפונית ולגדה מערבית דרומית, כך שיהיה בלתי-אפשרי להקים מדינה פלשתינית. זאת נוסף על ההתנחלויות הקיימות, שלכל הדעות – וכולנו יודעים זאת, גם אלה שתומכים ויודעים בתוך תוכם שהן מכשול לשלום.

מדיניות של בידוד. הרי אני שומע זאת כל היום, שאנשים מעדיפים עם לבדד ישכון. טוב להם כך.

כל מדינות ערב, קטאר, מדינות המפרץ מקפואות את היחסים עם ישראל. המדינות המוסלמיות, ובכלל בקרב הקהילה הבין-לאומית, אירופה ומדינות שונות בעולם, אפריקה, אסיה – מדיניות של חובבנים העושים מגורל העמים באזור, ומגורל העם בישראל בראש כולם, מדיניות של מסח'רה, אדוני. אתה יודע מה זה מסח'רה? זו מדיניות של מסח'רה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני אגיד לך מה זה מסח'רה. אם במדינת ישראל ראש עיר שנבחר והתושבים הולכים עם דגל של אש"ף ביום האדמה, זאת מסח'רה. ואתם רוצים להזדהות עם אותם אנשים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני תיכף אדבר גם על זה, חבר הכנסת ריבלין. זאת לא רק מסח'רה. זאת מסח'רה של מתנשאים. אם זאת היתה מסח'רה רגילה, היינו מקבלים. אבל מסח'רה של מתנשאים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מתנשאים והשותפים שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, יש לך משפטים ארוכים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת גדעון עזרא בא לאוהל של הפלשתינים בג'בל אבו-ע'נים ואמר להם: בואו ננהל משא-ומתן, על האוהל שלהם. זה כמו מה? אתה מכיר את הסיפור על הרב והכבשים? ודאי שאתה מכיר. אני לא רוצה לספר את הסיפור כי אין לי זמן. אבל זו מסח'רה זולה, אדוני היושב-ראש, מדיניות בלתי

אנושית, מסוכנת, שמכניסה מתנחלים לירושלים הערבית, לסילואן, ובו בזמן בצורה מאוד מאוד בלתי אנושית מחרימה תעודות זהות, מחרימה את זכותם של הפלשתינים לחיות בירושלים המזרחית. איזה מין דבר זה? מכניסים חמש משפחות יהודיות לירושלים המזרחית, לסילואן, אבל מוציאים אלפי משפחות מהעיר. איפה זה יכול לקרות?

אדוני היושב-ראש, ממשלה הדוחפת את הפלשתינים לפינה, וראינו מה שוטרים פלשתינים עושים. הם אומרים: רוצים שישליטו סדר, והם עושים זאת באחריות, כי הם לא רוצים שפיכות דמים. הם רוצים לנסות להציל כמה שאפשר, ולו בשיניים, את תהליך השלום, אבל זה לא ילך להם.

אדוני היושב-ראש, מדיניות זו מביאה לייאוש. אני רוצה להזהיר, שלעתים קרובות הייאוש עלול להבעיר אש חזקה יותר מאש הטנקים שהיו בשכם. אנחנו יודעים מה זה ייאוש ולמה הוא יכול להביא. למה להביא עם שלם לייאוש? מדיניות מסוכנת ביותר, ואין לה זכות מוסרית להימשך.

זאת ועוד, אדוני. אתמול היה יום האדמה. שבועיים אנחנו שומעים שהממשלה הזאת מדברת דרך שר המשטרה, שר הביטחון ושרים אחרים וכל מיני זרועות שלהם – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

ההתנהגות שלהם ביום האדמה היתה מופתית.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני תיכף אגיד משהו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה כמו שתאמר לליכוד: עברתם יפה את ההפגנה, כל הכבוד לכם. הם אזרחי מדינת ישראל.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מודה לך על ההערה, חבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, מספיק.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מחאמיד, אני שותף שלך, אני לא פטרון שלך. אלה שאומרים, התנהגו יפה, אלה פטרונים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מודה לך על ההערה הזאת.

אבל כולם באו ואמרו: אוי ואבוי, מהומות, אלימות, מתכוננים ומתכוונים – דרך כל מיני יודעי דבר וערביסטים ממונים ואחראים, וכל השמות המגעילים למיניהם, שיהיה ויהיה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הלוא הם רצו, הם הזמינו את זה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

רצו ואכזבנו. אני יודע שאכזבנו כמה גורמים. אדוני היושב-ראש, ערביסטים התריעו, ואנחנו אמרנו: לא יהיה, יהיה סדר. אנחנו יודעים מה שקורה בתוך העם שלנו. אנחנו יודעי דבר, ולא הערביסטים האלה.

בסוף, אני מסכים אתך. ריבונו של עולם, אפילו אתך אני מסכים. אתמול בלילה אני שומע ברדיו משר המשטרה: "בראבו, התנהגתם יפה, הייתם די בסדר". אני מסכים אתך שאני גם שונא את זה. אני לא רוצה "בראבו" מאף אחד. אני לא רוצה טפיחות על הכתף מאף אחד. אני שמרתי על הסדר כי רציתי, ולא כדי לקבל שום פרס או "בראבו".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא שמרת על סדר בזה שאפשרת לדגלי אש"ף בתוככי מדינת ישראל – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

דרך אגב, הוא כבר לא דגל בניגוד – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה פאן-ערביזם, זה לא אש"ף.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני, הם מפריעים לי, אני לא יכול להמשיך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, נראה אותך צועד, אזרח ישראל וחבר כנסת, בבית-לחם עם דגל ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אתה מונע מחבר הכנסת האשם מחאמיד לסיים את דבריו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

עכשיו המאבק שלנו על הדגל? אתה עכשיו סותר את כל העניין.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לסיים את הדברים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אתם שווים, ואם אתם שווים אתם לא צריכים דגל אש"ף.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אני מבקש לסיים. משפט אחרון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אי-אפשר, הוא מפריע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, משפט אחרון.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני אגיד פסקה, לא יותר מזה.

אדוני היושב-ראש, דבר חשוב מאוד, גם כאשר אנחנו מביעים דעה או שאט נפש ממעשה פשע שקורה בישראל, באים ואומרים – ואני שומע את זה באוזני – זה לא מתוך הלב כי זה לא נעשה בזמן וזה לא נעשה בצורה אמיתית וכנה. למה לא לחוקק חוק בכנסת, חבר הכנסת גולדשמידט, של פוליגרף לאומי? בואו נבדוק אותי בפוליגרף כל פעם מחדש, אם אני דובר אמת או לא.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מחאמיד, תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה להתייחס לדבר מאוד גזעני, שמרגיז אותי מאוד.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבין אותך, ואני מבקש לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני מסיים. בתשובה על שאלת "מעריב" על סקר שלפיו כ-50% מהמצביעים בישראל מגלים אהדה מסוימת לדעותיו, אמר לה-פן – אתם יודעים מי זה לה-פן – "הפטריטים בכל מקום יודעים לזהות זה את זה". הפטריטים בכל מקום.

אני אסיים ואומר, אדוני, שלממשלה הזאת אין זכות קיום. יש גם אופוזיציה של מסח'רה, אדוני, על נדנדה מדינית, שבאה ואומרת: אני בעד בנייה בהר-חומה, אבל העיתוי הוא לא בסדר. זאת אופוזיציה? היא רוצה ממשלת ליכוד ולא ליכוד לאומי.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת מחאמיד, לסיים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הממשלה, אדוני, צריכה ללכת. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא אומר שהאופוזיציה והממשלה ילכו.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא רוצה שהאופוזיציה תלך. יש בזה משהו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה רוצה שהאופוזיציה תלך?

היו"ר ש' בן-צור:

כן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הרב רביץ, לא מתאים לך להיות קואליציה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מחלק ציונים? נשאר מורה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני זוכר לו נאומים מצוינים מהקדנציה הקודמת.

היו"ר ש' בן-צור:

בוא נשמע מה יש לו לומר היום. הוא בעל חידושים. חידושי הרב רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עוד לא התרגלתי לקואליציה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, אני חושש שבישיבה הזאת אני הערתי לך הכי הרבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני היחיד פה בשביל הליכוד.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מייצג את כל הליכוד, ואני מעריך את זה. אני מבקש שתעשה רווח בהערות שלך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דראושה, אני רוצה לומר, שיש כנראה אמיתות שצריך לחזור עליהן פעם אחר פעם ועוד פעם אחר פעם, אולי בסוף הן ייקלטו איכשהו.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת הערבים, אמת פשוטה אחת. אני חושב שאחת הבעיות הקשות ביותר שיש לנו בסכסוך שמתמשך כבר עשרות שנים היא כנראה חוסר היכולת – ואני מוכן לשם האיזון לומר משני הצדדים, אף שאני לא חושב שזה משני הצדדים באופן שווה – של העם הערבי, הפלשתיני, להבין אמת פשוטה, שאי-אפשר לעקור אותה לא מהלב, לא מן ההיסטוריה וגם לא מן הדעת: הקשר העמוק, רב השנים, של העם היהודי עם ארץ-ישראל. אי-אפשר לעקור את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה עם פלשתיין לפלשתינים? אל תתכחש לזכויות של הפלשתינים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה, אני בטוח שיש לך אמת שלך ואתה רוצה שאנחנו נכיר גם באמת הזו שלך. אבל אני רוצה להציג לפניך את האמת הזאת, וזה לא משנה ימין או שמאל. אתם לפעמים תמהים מדוע מפלגת העבודה אומרת ומשמיעה אותם מסרים של הליכוד, וזה נכון, כיוון שזוהי אמת פנימית, שמלווה את העם היהודי מאז היותנו. זה לא דבר שהתחדש בדור האחרון. זה בערך 3,350 שנה. זו חתיכת זמן, זו חתיכת חיים. זה היה מושרש ועדיין מושרש בתוכנו במהות הפנימית הקיומית שלנו, של העם היהודי. נכון, חזרנו לכאן, באנו לכאן ותמיד היינו כאן. אני לא עושה עכשיו את חשבון המספרים. אבל תמיד היינו כאן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

במספרים אתה מפסיד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא בטוח. תלוי באיזו תקופה היסטורית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ב-5,000 השנים האחרונות היהודים היו רק רק 500 שנה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, זה לא מדויק.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא נמצא עכשיו במצב שאוכל – – –

היו"ר ש' בן-צור:

זה לא יום עיון ולא שיעור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לומר לך, זה לא יום עיון ולא שיעור בהיסטוריה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לכן אני אומר, הבעיה היא שיש חוסר הבנה לעניין הזה. אני בטוח שאתם יכולים להבין, לו רציתם, את העובדה ההיסטורית הזאת, שלאחר כל כך הרבה שנים הגיעו לכאן מאות אלפים, מיליונים של בני-אדם שלא היו כאן, איך הם באו לכאן, למקום הרחוק והחם הזה במזרח התיכון — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא עזבנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כי זהו קשר בל יינתק. יש, כמובן, הריאל-פוליטיק. יש מציאות שיש גם עם ערבי, עם פלשתיני, שגם הוא נמצא כאן. אבל העובדה הזאת איננה מנתקת כמלוא הנימה את הקשר העמוק הזה שהיה ויהיה לעולמי עד לעם היהודי עם כל ארץ-ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני יכול להעיר לך הערה, ברשותך?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם היושב-ראש יאפשר לך, לא על חשבוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מודע לכך שהעולם הערבי הכיר בישראל – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני יודע שהכיר בישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא הכיר במדינת ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

הוא עשה טובה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל לא על זה הדיון. אני יודע שהכיר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

נכון, תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הכירו, אבל עכשיו הממשלה – – – לכול.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מתוך ההקשר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, עוד הפעם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה וחברי חברי הכנסת הערבים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, באמת היתה הפסקה של שתי דקות, אבל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק רגע. אבל אם תקשיב – הרי אתה אומר שאתה לא מבין. אז אם תקשיב, אתה תבין.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אף אחד לא מערער על הזכות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

די, תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, תקשיב בבקשה. תיכף אתה צריך לדבר. אתה תדבר שוב.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לי שאלה, ברשותך.

היו"ר ש' בן-צור:

אז תענה על השאלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רגע. השאלה היא – האם בהסכם אוסלו יש להם זכות לשלוט על עם אחר או זכות – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא, לא עכשיו. תן לו לדבר, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בגלל הקשר הזה, שהוא איננו קשור בגבולות של מדינת ישראל, אני הייתי כאן בארץ הזאת, ומצד אמי אני כבר 12 דורות כאן. אני הפלשתיני האמיתי, אולי יותר ממך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, אנחנו יחד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יחד, שיהיה. אני הייתי כאן לפני הקמת מדינת ישראל, ובלי כל קשר – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו מקבלים אותך, רק תקבל אותנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק רגע. אתה לא מאפשר לי להסביר לך.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, באמת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת דראושה מקבל אותך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אבל רק שיקבל אותנו, שיקבל את הפלשתינים כעם שיש לו זכויות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מעלה על דעתי שאתה לא אתי. אתה נהיית הפטרון שלנו פתאום.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

פתאום נהיית הפטרון שלנו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין, עוד פעם אני מעיר.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע שעל-פי חוק אסור ליהודי לחיות בירדן?

היו"ר ש' בן-צור:

טוב, תודה.

קריאה:

נבטל את זה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רביץ, המשך בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אומר – בלי כל קשר למדינת ישראל, אני רוצה שתבינו שיש ליהודים קשר לארץ-ישראל לאורך כל הדורות. עכשיו השאלה היא, מה עושים כשיש כאן עוד עם, יש עוד ציבור שמגדיר את עצמו כעם והוא עם, שיהיה עם – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – –

הי"ר ש' בן-צור:

תן לו לסיים, באמת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — ויהודים רוצים לגור בארץ-ישראל. קוראים לזה התנחלויות, קוראים לזה התיישבויות. מה זה משנה? יהודים רוצים לגור בכל מקום. האם יעלה על הדעת שאפשר יהיה ליצור, לבנות שלום בין שני עמים כאשר יאמרו לכם: אתם לא יכולים לגור במה שנקרא התנחלויות?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מוכן שפלשתינים יגורו בתל-אביב, בחדרה, בחיפה? אתה מוכן?

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, הוא צריך לסיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל גרים בתל-אביב, גרים ביפו. חבר הכנסת דראושה, גרים בחיפה וגרים בתל-אביב וגרים בגליל וגרים בנגב. האם מישהו מעלה בדעתו לגרום לכך שלא יגורו?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — את השלטון.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רביץ, גש לסיום בבקשה. תעבור למשפטי סיום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה מוכן – – – פלשתינים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם לזה נגיע – – – של אש"ף. גם לזה נגיע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת רביץ – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא, הוא מסיים. הוא לא מאפשר. די. לא, אני מבקש. תמשיך בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הם אזרחים במדינת ישראל, איך אתה משווה?

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לא לענות לו. תמשיך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני רוצה לסיים. אני אומר לכם – אני פשוט עליתי לדבר כאן כדי לתרום לכם ידע. זה מאוד חשוב, כי זה לא יעזור – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה חד-צדדי, אתה לא מבין — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה, אל תזלזל בזה. הרי אתה רוצה לחתור לשלום. זה פשוט לא יעזור.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב, תודה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם לא תבינו את הקשר העמוק שיש ליהודים עם כל ארץ-ישראל, זה לא יעזור, לא יקרה שום דבר.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

— — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני אינני מדבר על שלטון, אינני מדבר על דגלים, זה מעניין אותי כשלג דאשתקד. לא זה מה שמעניין אותי, החיים מעניינים אותי והאפשרות שיהודים יוכלו לחיות בשלום — גם פלשתינים, בהחלט — בכל ארץ-ישראל אם רצונם בכך. תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

במדינתם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — — בגבולותיו — — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

במדינתם, זה בסדר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת רביץ. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

מדינה ליד מדינה ועם ליד עם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו חיים טוב מאוד יחד, חבר הכנסת דראושה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דראושה, ויהי שקט. עכשיו אתה תסכים לדעות של חבר הכנסת זיסמן. תקשיב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בעניין חוק ההמרה אני מסכים אתו.

היו"ר ש' בן-צור:

אחר כך – חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מבקש שלא תפריע לו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הזה מתקיים כשהמשא-ומתן לשלום עם הפלשתינים הוא בפרשת דרכים. אני אומר לחברי הכנסת ממרצ, מחד"ש וממד"ע, ולאותם חברי כנסת ממפלגת העבודה שהיו צריכים מזמן לעבור לחד"ש או למד"ע או למרצ – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אנחנו נקבל אותם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני אומר לאותם חברי הכנסת: תנתחו מדוע הגענו למשבר הזה, מה דחף אותנו למשבר הזה. מה שדחף אותנו למשבר הזה הוא, שמאז התחיל המשא-ומתן עם הפלשתינים ב-1993 ונחתמה שורה של הסכמים – ואני הצבעתי בעד הסכם אוסלו א' ואינני מצטער על כך; אני הצבעתי נגד הסכם אוסלו ב' והלוואי שיכולתי לבטל אותו ולהפוך אותו להסכם אחר – – –

דוד טל (ש"ס):

ואתה מצטער עליו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני אומר: לא רק שאני מצטער עליו, חבל שלא הצלחתי למנוע אותו, ואתם יודעים איך נתקבל ההסכם הזה. מה שהביא אותנו למשבר של היום הוא – ואני הכרתי את מדינת ישראל לראשונה עם 650,000 איש שנלחמו נגד שבע ארצות ערב והפלשתינים – שאז הפלשתינים וארצות ערב עשו את השגיאה הכי גדולה, כי הם לא כיבדו את החלטת האו"ם וחשבו שהם ישמידו ויהרסו אותנו וימנעו הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הם היו הקורבן של כולם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני אומר לכם כמי שתומך בניצול ההזדמנות האדירה לתהליך שלום ולחתימת הסכם שלום, שאם אתם תמשיכו בדרך הזו אתם תעשו אותה שגיאה פטאלית שעשיתם ב-1947-1948. כי אנחנו כיום מדינה קטנה, 6 מיליוני נפש, וככל שנגדל – וביחד נגדל, כל אזרחי מדינת ישראל – אין להשוות את גודל המדינה לאתגרים ולסכנות שעומדות בפניה או בפני כל מדינה אחרת בעולם. אנחנו חייבים, חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא רק לחתור לשלום, אלא לחתור לשלום כזה שאף אחד לא יוכל לפגוע, לא במדינתנו, לא באוכלוסייה שלה עם הרוב היהודי ועם המיעוט הערבי שאתה משתייך אליו.

כל הבעיה היא, שאנחנו יודעים שבכל מדיניות יש גם הימור, לא יכול להיות שאין הימור ולקחת סיכונים. אבל מה שקרה מאז 1993 הוא תהליך מתמיד, עקבי, רצוף ושוטף, שצד אחד נותן והצד השני כמעט איננו נותן דבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה עם הר-חומה? מה עם השלום?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

השיא הוא, שאף שמנהיגי מפלגת העבודה, שאני השתייכתי אליה במשך הרבה שנים, היו מוכנים לתת את כל רמת-הגולן, אפילו לרדת עד 10 מטרים בתוך הכינרת – השליט הדיקטטור העריץ לא היה מוכן להסתפק אפילו בזה. יכול לבוא חבר הכנסת זוילי ולספר לי שהוא יכול היה לעשות שלום. הוא לא רצה לעשות שלום, כי הוא היה מוכן לעשות הסכם בעד עומק נסיגה, לא היה מוכן בעד עומק שלום ולא היה מוכן לתת לא נורמליזציה ולא משהו אחר כדי לחיות בשלום עם מדינת ישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ואם יהיה מוכן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אותו דבר עם הפלשתינים. הוכח מעל לכל ספק שהיום, כשיש 30,000-40,000 איש לפחות במשטרה הפלשתינית, וכשערפאת יכול לפרוק מנשקם את ה"חמאס" ואת "הג'יהאד האסלאמי" ואת כל ארגוני המוסלמים הקיצונים והחצי-מוסלמיים למיניהם, הוא לא עושה את זה ומשתמש בהם ואפילו מקריב אותם כדי להשיג מטרה שהיא מעל ומעבר לאותו הסכם אוסלו שחתמנו עליו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מי הפר את ההסכם?

היו"ר ש' בן-צור:

אל תענה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מסיים.

לכן לא היתה ברירה, ואנחנו, חברי הדרך השלישית, שהיינו בעד הסכם חברון, שהיינו בעד ויתורים נוספים, אמרנו לעצמנו לפני כמה חודשים: אנחנו לא ניתן שתהיה התפוררות של הריבונות הישראלית והתרופפות שתביא לחלוקתה מחדש של ירושלים. לכן, המאבק על הר-חומה הוא תוצאה של תהליך, שנמשך שלוש-ארבע שנים, שדחף אותנו לכך. אם אתם לא מבינים את הדבר הזה, והתיאבון שלכם הוא ללא גבול, אתם צריכים להבין שהפעם אתם מסכנים את האינטרסים הכי חיוניים. אתם, כי אין הבדל בינך לבין הרשות הפלשתינית, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אין הבדל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כי אני עוד לא שמעתי לא ממך ולא מחבריך אף לא פעם אחת –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה לא מבחין. אתה מקשקש.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – שאתם מגינים על איזה שהוא אינטרס ישראלי כללי – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שלום זו דרך שלך לא פחות משלי. אתה לא מבין את זה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לכן אני רוצה לסיים ולומר, שאנחנו נחשים בדעתנו לבנות את ירושלים, לחזק את אחדותה ואת שלמותה. אם אתם חושבים שבדרך שבחרתם תביאו לידי נסיגה והתקפלות – אתם טועים. אתם יכולים להביא לידי כך שהתהליך לא רק ייעצר אלא גם תפסידו נכסים, שלפי דעתי את רובם צריך לתת לכם. אתם יכולים להפסיד הרבה יותר אם תחזרו על השגיאה ששירתה אותנו במשך עשרות שנים, 100 שנות ציונות, ובעיקר ערב מלחמת העצמאות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל על השביתה הכללית שהיא הכריזה ואכן קיימה, שביתה מלאה ומוחלטת שבמהלכה היא ביטאה הן את הזעם שלה כלפי מדיניות הקיפוח והאפליה שהממשלות השונות נהגו בה כלפיה – והממשלה הזאת רק מגדישה את הסאה; והן את כעסה וזעמה כלפי הממשלה בגלל המדיניות של טרפוד תהליך השלום, כשהיא מזמינה על-ידי מעשיה והתנהגותה הלא-אחראיים את מעשה הפיגוע.

אני גם רוצה לברך את האוכלוסייה הערבית על זה שהיא נהגה באחריות ולא נתנה הזדמנות לכל אויביה, כל אותם מסיתים מהימין, אשר ניסו למצוא שאלה כדי לנגח את המאבק הלגיטימי של האוכלוסייה הערבית. אני סבור, שאף שמבחינה משפטית כל אדם הוא בחזקת חף מפשע עד שיוכח ההיפך, אותם מסיתים מהימין מתנהגים אל האוכלוסייה הערבית כאילו כולם חשודים ובכל יום בבוקר הם צריכים לקום ולהוכיח את חפותם, כל יום הם צריכים להכריז הכרזות שונות ומשונות.

אנחנו חייבים אך ורק בדבר אחד: אנחנו חייבים למלא את העקרונות שלנו, אנחנו חייבים לכבד את ה"אני מאמין" שלנו, לחיות כאן בשוויון מלא מתוך אמונה שזו המדינה שלנו וזכותנו להיאבק ולהילחם למען הגשמת השוויון וכן להילחם למען השגת השלום.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת זיסמן, שהשלום הוא אינטרס שלך לא פחות משלי, של היהודים לא פחות משל הערבים. העמדות שלנו הן עקביות, כך שבכל פעם שהממשלה הזאת מנסה לטרפד את תהליך השלום אנחנו עומדים בפניה כחומה איתנה כי אכפת לנו מהשלום. אנחנו לא צבועים, עבור

כיסאות, או עבור אינטרסים, לא קנו אותנו בשר שם או שר כאן, העמדה שלנו נובעת מאחריות, מאכפתיות. כל מי שמשלה את עצמו או את העם הזה שאפשר לבסס כאן שלום ולהשכין שלום במזרח התיכון על-ידי הקמת שכונה באבו-ע'נים ועל-ידי זה לא לסכן את כל השלום במזרח התיכון – טועה ומטעה; כל מי שחושב שוויכוח על רחוב בחברון חשוב מכל תהליך השלום ובכך להשיג שלום עם מדינות ערב – טועה ומטעה.

אני רוצה לומר לכם: הממשלה הזאת נוהגת בחוסר אחריות מוחלט, לא כלפי הפלשתינים. העם היהודי חי אלפיים שנה, היה לו חזון, היה לו חלום, התגשם – מצוין; העם הפלשתיני יש לו הסבלנות, יש לו החזון, יש לו החלום לחיות במדינה עצמאית שבירתה ירושלים המזרחית. אבל צריך להביא בחשבון, שמדינת ישראל לא יכולה להמשיך ולחיות כאן על חוד החרב במצב של מלחמה עם כל מדינות ערב. במקום לבסס את תהליך השלום שהחלה בו הממשלה הקודמת, אנו רואים מצב הפוך, יש רגרסיה בתהליך השלום. אתם לא מודעים למשמעות ההחלטה של שרי החוץ של מדינות ערב. זה אור אדום, שצריך לתת את הדעת עליו.

היו מדינות שהושיטו יד למדינת ישראל ובזמנו של בגין ביססו מערכת של יחסים דיפלומטיים. שר החוץ של מצרים הודיע, שאם ממשלת ישראל תמשיך בכיוון הזה, במדיניות הלא-אחראית, בניסיון לפגוע בירושלים, בהתעלמות מהזכויות של העם והאומה המוסלמית בירושלים, בכך היא מסכנת אפילו את מה שבגין ניסה להשיג ב-1978. הממשלה הזאת לא מסתכלת על ההווה ואפילו מתעלמת מהעתיד, היא חוזרת אחורנית לא רק עד 1970, אלא חושבת במושגים של כוח: אם מציבים טנקים ברמאללה, או בשכם, ניתן להשיג שלום. אולי ניתן להרגיע, אבל לא ניתן לשבור לא את רוחו ולא את רצונו של העם הפלשתיני – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למנוע את – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כמו שאתם בטנקים האלה הצלחתם לעשות מצור סביב ביירות, אבל לא הכנעתם את העם הפלשתיני – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כדי למנוע את הרצח שעשו בספטמבר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ריבלין.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ההשתעבדות לכוח היא האויב הבסיסי של המחשבה האנושית. צריך לחשוב שאת הבעיה הזאת לא ניתן לפתור בטנקים. ניסיתם שנים רבות ולא הצלחתם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי שמאיים על העם היהודי ועל מדינת ישראל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראית שהטנקים האלה לא הצליחו לשבור את רוחו של העם הפלשתיני בעזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי שמאיים על מדינת ישראל ועל עם ישראל בטרור ידע, שעם ישראל ומדינת ישראל, אנחנו שנינו, נעמוד נגד הטרור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת זיסמן, אתה יודע מי מאיים בטרור? – מי שמכריז על הפקעת אדמות. הפקעת אדמות היא הטרור האידיאלי, זו האלימות בשיאה. הקמת התנחלות בהר-חומה היא מעשה טרוריסטי ממדרגה ראשונה, לדעתי זה שיא האלימות. איך ניתן להגדיר את זה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה מזמין את האלימות. לכן, הפתרון הוא על-ידי הכרה וגישה סימטרית, לראות את הצד השני כמוך, כי יש לו שאיפות משלו, יש לו חזון משלו, יש לו רצון משלו, לא להתעלם מזה. לדעתי, צריך ללמוד מניסיונות העבר. כל הניסיונות לשבור את רוחו של ילד – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

היו"ר ש' בן-צור:

די, תן לו לסיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ללמוד מהעבר, שלצערנו כל שבע מדינות ערב תקפו את המדינה היהודית חמש פעמים. ללמוד וללמוד מהעבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה אומר שאתה רוצה ללמוד מהעבר ואתה לא לומד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל הזמן. לזכור מה היה בעבר ומה יהיה בעתיד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא אתה ולא ראש הממשלה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איך אני מסיים? הוא מפריע לי ואתה לא מגן עלי.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה צודק. חבר הכנסת ריבלין, אתה מאפשר לו לסיים בבקשה? ממש תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבל שאתה אומר ללמוד מהעבר. אני רואה שלא אתה, לא הממשלה ולא ראש הממשלה לומדים מהעבר. צריך ללמוד דבר בסיסי אחד –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בינתיים אתם הורסים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– מכל הניסיונות: לשבור את רוחו של העם הפלשתיני בזמן האינתיפאדה תוך שימוש בכוח, במסוקים, בניסיונות לבצע טרנספר למאות פלשתינים – בכך רק חיזקתם את רוחו ואת מאבקו. הכוח לא הכניע אותו, כי העם הזה לא ייכנע לכוח, העם הזה מאמין במאבק שלו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

משפט אחרון.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת זאבי, עוד דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר – –

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה תסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – – שהממשלה הזאת מזכירה לי מקרה של אנשים – – –

היו"ר ש' בן-צור:

משפט מסכם. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – – קבוצת אנשים שחיו באיזו מנהרה חשוכה, ובא אדם וניסה להוציא אותם מהחושך לאור. ברגע שהם יצאו לאור, אחרי תקופה כל כך ארוכה שהם חיו בחושך, הם הסתנוונו, קיללו את האור וחזרו לחושך. זאת ממשלת חושך, זאת מדיניות חושך, זה האויב. המדיניות הזאת היא אויב לעם היהודי, לעם הפלשתיני ולשלום האזור כולו.

אנחנו לא מאמינים בראש הממשלה, אנחנו לא מאמינים למדיניות שלו, ואנחנו סבורים שהמעשה הטוב ביותר שהוא יכול לעשות למדינה ולאזור כולו הוא להתפטר, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. חבר הכנסת דראושה, תדאג שלא יפריעו לחבר הכנסת רחבעם זאבי. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, גם אנחנו איבדנו את האמון בראש הממשלה, אבל לא מהסיבות של המציעים.

אנחנו האמנו לבנימין נתניהו כשהבטיח לנו, במסע הבחירות, את מה שהבטיח. להלן דוגמה אחת מיני רבות: בחודש ניסן התשנ"ו, לפני כשנה, התקיים הריאיון הבא עם בנימין נתניהו, והדברים הובאו בשבועון כפר-חב"ד. המראיין: "בעוד כמה חודשים, כשתיבחר, אם ירצה השם, לראשות הממשלה, מה יהיה הצעד הראשון שלך?" בנימין נתניהו: "בראש ובראשונה אבטל מייד את השגיאה החמורה ביותר של הממשלה הזאת שכרתה ברית עם ערפאת והפקידה בידיו את ביטחוננו. 'הקונצפציה של פרס' קרסה, קודם כול משום שהיא סומכת על ערפאת שיילחם עבורנו. איש לא יילחם עבורנו ואיש לא יגן על ילדינו זולתנו. לכן השינוי הראשון שנעשה לאחר שנחזיר לידינו את השלטון יתבטא בכך שנחזיר לצה"ל את האחריות הבלעדית על ביטחון המדינה ותושביה. צה"ל יהיה השליט היחיד, עם חופש פעולה מלא, בכל מקום ובכל עת, נגד כל אדם או גוף שמתכוננים לרצוח יהודים".

ממשיך המראיין: "מה שאתה אומר יבטל לגמרי את הסכם השלום. אתה לא חושש מכך?" משיב נתניהו: "על איזה הסכם שלום אתה מדבר? איפה יש הסכם שלום? הממשלה הנוכחית מרבה לדבר כאילו יש לה הסכם שלום, אך למעשה היא מבזה את המלה 'שלום' ומרוקנת מתוכן את משמעותה. אנשים מתפוצצים ברחובות. איזה מין שלום הוא זה שאדם נפרד בבוקר מילדיו ואינו יודע אם יראה אותם בערב?".

ממשיך המראיין: "האם תנהל או לא תנהל איזשהו משא-ומתן עם הרשות הפלשתינית?" משיב נתניהו: "אני לא מנהל מגעים עם מי שלא מתנער באופן ברור ומשכנע מכוונתו להשמיד אותי, ואש"ף, כידוע לכול, ממשיך כמו מאז ומתמיד לשאוף למפלתנו והשמדתנו, גם אם הוא עושה זאת ב'תורת השלבים'. אגב, לדעתי לא רק אנחנו – גם הממשלה – הוא מתכוון פה לממשלת העבודה – 'לשיטתה', שהיא בעד ההסכם עם הרשות הפלשתינית, היתה חייבת זה כבר להפסיק לגמרי את כל ההסכם ואת כל המשא-ומתן אתם מסיבה פשוטה: לא ייתכן לכבד הסכם ולנהל משא-ומתן כאשר הצד השני לא ממלא אפילו את ההתחייבויות היסודיות שלו. כל ממשלה – גם ממשלה עם מדיניות כמו הממשלה הנוכחית – קרי ממשלת העבודה – 'היתה חייבת לכל הפחות לעמוד על מילוי עקרון ההדדיות'".

כך הבטיח המועמד לראשות הממשלה בנימין נתניהו, ואילו ראש הממשלה נתניהו שכח את הדברים האלה, את האמת שבהם, והוא מצא בערפאת שותף וידיד.

ערפאת אחראי אישית לרצח 16 מחיילינו בערב סוכות, וזה לא מנע את המשך המשא-ומתן אתו, את הסכם חברון האומלל ואת הכוונה לפעילות.

ג'יבריל רג'וב ומוחמד דחלאן אחראים לפיגועים אצלנו, והם ממשיכים להיות פרטנרים של השב"כ שלנו. ילדיו של ג'יבריל רג'וב זכו אפילו לתעודות זהות ישראליות.

ערפאת איננו מסגיר מחבלים רוצחים כפי שהתחייב בהסכם אוסלו, ואנחנו ממשיכים לחזר אחריו.

"שוטרי" ערפאת אינם אלא צבא המחבלים הפלשתיני, שממשלת פרס נתנה להם רובים וממשלת נתניהו נתנה להם תת-מקלעים מסוג אינגרם, שפגיעתם קשה, קצב האש שלהם רב והם ניתנים להסתרה.

ממשלת ישראל שחררה מחבלים רוצחים אפילו יותר ממה שהוסכם עליו.

ערפאת שחרר את מחבלי ה"חמאס" מהכלא כאיתות להסכמתו שייכנסו לפעולה נגד היהודים.

פורעי חברון שמים מצור על בית-הדסה בחברון, והממשלה מורה על הפסקת הלימודים בישיבה של קבר יוסף בשכם.

ערפאת מסית את מנהיגי ערב ומזהיר אותם מפני פצצות אטומיות שישראל תטיל עליהן, והממשלה שלנו עושה הקלות בסגר לערביי ים"ע.

ערפאת אפשר או הזמין את הפיגוע בקפה "אפרופו", וראש הממשלה שלנו מתחנן להיפגש אתו.

האם זוהי הממשלה שלנו? האם זה ראש הממשלה שאני בחרתי עבורו? זוהי הממשלה שהורתה על הפסקת הבנייה הצנועה בשכונה יהודית בחברון. זוהי ממשלה שמתעלמת מבנייה ערבית פרועה ליד הצירים העוקפים שסללנו ביש"ע. זוהי ממשלה שמעבירה כסף לערפאת, ועד עתה ניתנו לו 2.5 מיליארדי ש"ח. זוהי ממשלה שלא סגרה, עדיין, את ה"אורינט האוס" ושאר מעוזי ערפאת במזרח-ירושלים. זוהי ממשלה שממשיכה להפקיר את הסייענים; ממשלה ששכחה את החיילים הנעדרים; ממשלה שלא נאבקה על שחרורו של יונתן פולארד מן הכלא האמריקני. זוהי ממשלה שיוזמת פעימות – שם נרדף לנסיגות ולהתקפלויות. זוהי ממשלה שהבטיחה שלום וביטחון, ושכחה את שניהם. זוהי לא הממשלה שלנו.

ערפאת ממשיך בשלו: הוא אוסף כלי נשק, הוא לא מפרק את המליציות המזוינות, הוא לא מבטל את האמנה הפלשתינית הקוראת להשמדת ישראל, ואתו עשתה הממשלה שלנו את הסכם חברון שהפקיר את יהודי חברון ואת קברי האבות. ערפאת בונה נמל תעופה בדהנייה, והוא בונה במרץ ובקצב, ואילו הממשלה שלנו מגרדת את פני השטח בהר-חומה.

זוהי לא ממשלה שלנו, אבל לא נצביע נגדה בהצעה הזאת. סיעת מולדת תימנע בהצבעה. תודה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. אני לא רואה כאן את חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת מיכה גולדמן צריך לדבר אחרי חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא ישנו. הוא היה פה. אני אקרא לו.

היו"ר ש' בן-צור:

איפה חבר הכנסת רומן ברונפמן? חבר הכנסת רומן ברונפמן נמצא? אנחנו עומדים לסיים. חבר הכנסת רומן ברונפמן, בבקשה. שמעתי שהיית אצל היושב-ראש.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

תדבר על האי-אמון, לא על ההמרה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

שבח וייס (העבודה):

אנחנו מחפשים את חבר הכנסת מיכה גולדמן.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, חבר הכנסת ברונפמן.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

שבח וייס (העבודה):

-- --

היו"ר ש' בן-צור:

אל תתבלבל בדפים.

חומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

א. אני לא נוהג לקרוא; ב. אני יודע על מה מדובר.

שבח וייס (העבודה):

שלא תמיר את הנושא.

חומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

קודם כול, אני רוצה להתנצל בפני המליאה ובפני הנוכחים. השתתפתי בטקס פתיחתה של אגודת הידידות הפרלמנטרית ישראל-אוקראינה בלשכת היושב-ראש, עם אורחים נכבדים מהמדינה האירופית הזאת, ואני מתנצל על האיחור.

נושא האי-אמון אולי ישמש לנו, לישראל בעלייה, הזדמנות לחזור ולהביע כמה ערכים ומחשבות לגבי ביצוע משא-ומתן בין ישראל ובין העולם הערבי. כאשר נבחר ראש הממשלה בנימין נתניהו לקדנציה הנוכחית, הוא עשה זאת בססמה: נתניהו טוב ליהודים. והיום בדרכי לכנסת, לא עכשיו בריצה מלשכת היושב-ראש אל המליאה, אלא בדרכי לכנסת, אני חשבת על הססמה הזאת, האם ססמה זו התייחסה אל היהודים בפנים הארץ או כוונתה היתה אל יחס היהודים כלפי העם הערבי וכלפי העולם כולו. לדעתי, היא התייחסה קודם כול לקונסנסוס פנים-ישראלי.

ראש הממשלה, שמצד אחד דיבר על ארץ-ישראל השלמה ומצד שני אמר, שבהיותו ראש ממשלה, אם ייבחר לראש הממשלה יהיה מחויב להמשך תהליך השלום – ונתניהו דיבר על כך שהוא יבצע את ההסכמים שחתמה עליהם הממשלה הקודמת – בעצם סימל המשך תהליך השלום במחנה הלאומי ובמחנה הימין במפה הפוליטית הישראלית. בכך הוא חיבר את השאיפה לשמור עד כמה שניתן על שלמות הארץ מצד אחד ואת השאיפה, מצד שני, של הרוב המכריע של העם הישראלי, ואני בטוח בכך, להגיע לשלום אמיתי עם שכנינו הערבים. ובזה, לדעתי, מתמקדת הססמה נתניהו טוב ליהודים.

מעל במה זו אני קורא לראש הממשלה – אנחנו דנים עכשיו באי-אמון ואני רואה שראש הממשלה אינו נוכח באולם, ואני לא יודע אם אנחנו מביעים עכשיו אי-אמון בנוכחים באולם או בנעדרים ממנו – אבל אני קורא לראש הממשלה – --

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אבל יש שר, זה בסדר.

חמן בחונפמן (ישראל בעלייה):

אני קורא לראש הממשלה שיחזור ויממש את שתי השאיפות הכמעט בלתי אפשריות – לנסות ולשמור על ארץ-ישראל, על תושביה, על ביטחון תושביה מצד אחד, ומצד שני להתקדם במשא-ומתן מבוקר, זהיר, הדדי, עם שכנינו הערבים.

משום שאנחנו בטוחים שהדבר ניתן, ומשום שאנחנו בטוחים ששאיפות אמיתיות לשלום הן אלה שמובילות את ראש הממשלה בפועליו ובמעשיו המדיניים, אנחנו נצביע נגד הצעות האי-אמון המובאות היום לבית-הנבחרים. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה. שבע דקות, אדוני.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שרי החוץ הערבים המתכנסים בקהיר המליצו אמש על הקפאת יחסי הנורמליזציה עם ישראל. זה לא בא כתוצאה מהתכנסות מקרית. סגירת משרדי האינטרסים של אותן מדינות אשר פתחו משרדי אינטרסים בישראל כתוצאה מתהליכי השלום – זאת היתה עבודה של ימים, של לילות, של מאמצים, של שנים, של מאבק – זו תוצאה של פזיזות ראש הממשלה. שלב אחרי שלב אנו מוצאים את מדינת ישראל כאילו לא קרה דבר בשנים האחרונות.

אני יודע, קל למתוח ביקורת חריפה על הפלשתינים, קל ואפילו מוצדק לאחר ימים של בכי וכאב על מה שקרה לאותן שלוש צעירות בלב תל-אביב. אני יודע שלא קל למתוח ביקורת על ממשלה בימים שכאלה, כשעדיין הפצעים מדממים, אבל אי-אפשר לעבור לסדר יום חדש ולא לחשוב על ההישג הגדול שהתרחש כאן במזרח התיכון.

ימים שמתחוללות בהם מהומות בחברון, בבית-לחם, ברמאללה, ושוב אנחנו שומעים את הקולות של ימי האינתיפאדה, שוב אנחנו רואים את חיילי צה"ל, שוב אנחנו רואים ריכוז של כוחות; התרגלנו לימים אחרים, ולמה כל זה קורה?

באה ממשלה חדשה שיצאה ערב הבחירות ואמרה: ביטחון ושלום; ממשלה שיצרה אשליה עד ערב הבחירות שאפשר אחרת. ופתאום מה אנחנו רואים? ממשלה אשר מאמצת את תוכנית אוסלו, אבל מאמצת את תוכנית אוסלו על רגל אחת. והתוצאה של רגל אחת היא, שהם מוצאים את עצמם במצב לא יציב.

נתניהו מוכיח מדי פעם, שהקואליציה קיימת על-פי מצב רוח של ראש הממשלה. כדי לרצות את הימין הקיצוני ואת הימין בתוך הממשלה ובקואליציה, הוא מחליט החלטה אמיצה, פעם אחת, שעה לפני שהוא ממריא – הוא פותח את המנהרה. לחץ של ראש עיריית ירושלים, ופותרים את המנהרה, ממריאים, וההמשך – כולנו זוכרים מה קרה בספטמבר. עכשיו מעלים את הדחפורים. אני נמנה עם מי שחושבים שצריך לבנות בהר-חומה, אבל צריך לדעת לעשות ולבצע ולא להפוך את הביצוע למסיבות עיתונאים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה הכול, רק הביצוע מפריע לך?

מיכה גולדמן (העבודה):

כשהופכים את הביצוע למסיבות עיתונאים, אחרי זה אנחנו מופתעים. הממשלה ממשיכה לנהל מדיניות כוחנית, יהירה, מתגרה ובלתי מתחשבת, כך שבסופו של דבר גם כשהוויתורים נעשים, הם מתקבלים באווירה של חוסר אמון וחשדנות שאיננה מפחיתה את השנאה.

בתוך תהליך השלום אין מקום לצעדים חד-צדדיים של נתניהו והממשלה הזאת. היא יוצרת עובדות בשטח ומשלהבת את הרחוב הפלשתיני. אולי פורמלית אין בהסכם אוסלו איסור על הקמת ההתנחלויות והרחבתן, אך ברור שזה מערער את רוח ההסכם והפיוס ומרחיק את העולם כולו מישראל. ואנחנו רואים שמצב המשק במדינת ישראל הוא לא תוצאה של מיתון באירופה ובארצות-הברית. מצב המשק במדינת ישראל הוא תוצאה של מדיניות הזיגזג, המדיניות הבלתי-ברורה, המדיניות שאנחנו עדים לה בשבועות ובחודשים האחרונים.

הצעתו של ראש הממשלה לדלג על הסדרי הביניים ולהגיע מייד להסדר הקבע, אינה אלא תרגיל. והמפתיע – כשאתה מאזין לשר החוץ ולשר הביטחון אתה שומע קולות אחרים. למה הצהיר ראש הממשלה הצהרה בלי לכנס ישיבה של פורום שיחליט על כך, פורום של שלושה: ראש הממשלה, שר הביטחון ושר החוץ. אני כבר לא מדבר על קבינט, אני כבר לא מדבר על ממשלה. אבל ראש הממשלה מחליט החלטה, מדלג על הפעימות בלי להשלים את הפעימה הראשונה.

וראש הממשלה מתהלך בימים אלה בהרגשה: אני מוכיח לרשות הפלשתינית שיש כאן "אכבר גבר", ראש ממשלה חזק, ראש ממשלה שמוביל מדיניות אחרת. "אכבר גבר". ובינתיים אנחנו רואים איפה חיילי צה"ל נמצאים, מה קורה בתיירות לישראל, מה קורה עם הכלכלה של ישראל, איפה הביטחון. שהוא הבטיח לישראל.

אתמול בערב הוא בוודאי קיבל את הנתונים שיום האדמה עבר בשלום. הוא חושב שזה שוב הישג של הכוח, של ההפחדה. אדוני ראש הממשלה, יום האדמה עבר בשקט, זו תוצאה של ארבע שנים של הממשלה הקודמת, שעשתה מאמץ להבאת שוויון וסגירת פערים, להתחלה של סגירת פערים במגזר הערבי. גם זה לזמן מושאל.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גולדמן, אני מבקש לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

יום האדמה ימשיך לעבור בשקט אם הממשלה תבין שיש אזרחים שווי זכויות במדינת ישראל. זאת הפנייה בשקט שהיה אתמול ביום האדמה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

דרך אגב, למה יש יום האדמה? אולי תזכיר לנו?

מיכה גולדמן (העבודה):

ולבסוף, אדוני היושב-ראש – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גולדמן, שכחת למה יש יום האדמה? שכחת?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הוא שכח.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הוא מטיף לנו מוסר.

מיכה גולדמן (העבודה):

אם היושב-ראש יאפשר לי לענות לך, אענה לך.

היו"ר ד' טל:

לא, אני מבקש ממך לסיים.

מיכה גולדמן (העבודה):

ולבסוף, אני יודע שצריך לשמור על העצמאות של מערכות הביטחון. עכשיו יש נתק בין הממשלה ובין הרשות הפלשתינית. אבל לגרום לנתק בין גורמי הביטחון? זאת איוולת, אדוני ראש הממשלה.

ממשלה שיש לה ראש ממשלה כזה, לא ראוייה להמשיך. לכן אני פונה אליך, אדוני ראש הממשלה, עשה עמנו חסד והחזר את המנדט.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 15), התשנ"ז–1997, שהחזירה ועדת הכלכלה; והצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 14), התשנ"ז–1997, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק ליישום הסכם הביניים בדבר הגדה המערבית ורצועת-עזה (הסדרים כלכליים והוראות יישומם) (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-1997; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 44), התשנ"ז-1997; והצעת חוק עבודת הנוער (תיקון מס' 9), התשנ"ז-1997. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי.

הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה בשל: 1.
תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית;
המצב הביטחוני והכלכלי במדינה

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה, אחרון הדוברים, אלא אם כן הממשלה רוצה להשיב.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן צריך מידה רבה של אומץ לב כדי להופיע כאן על הדוכן בשם מפלגת העבודה, מפלגתו של מי שהיה ביום האדמה הראשון שר הפנים, שלמה הלל – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

הוא היה שר המשטרה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שלמה הלל היה אז שר המשטרה, ובעקבות אירועים טראגיים נהרגו בהפגנות מחאה שישה מערביי ישראל שמחו והפגינו. ומאז בכל שנה יש יום האדמה. אז מה, האם אני בא לעשות אתך חשבון למה יש יום אדמה ולהאשים אתכם: אתם, מפלגת העבודה, אתם גרמתם נזק לדורות, כעת תראו מה קורה, כל שנה ושנה יש לנו בעיות בגלל המחדל הזה שלכם, שאתם אחראים לו?

כך הייתי צריך לדבר אליכם. אבל כך לא נוהג אדם אחראי. כי אנחנו יודעים שאנחנו נמצאים במאבק קשה מאוד על עצם קיומנו כאן במדינת ישראל, על זכותנו לממש את הציונות בארץ-ישראל. ויש התנגשות, לפעמים התנגשות קשה ואלימה ומורכבת ומסובכת בינינו לבין הערבים שגרים כאן וביהודה ושומרון ובסביבה.

והשאלה היא לא תמיד שאלה של צודקים במאה אחוזים מול טועים במאה אחוזים. אם אלה היו השאלות, הכול היה פשוט. אבל כל צד נלחם למען העניין שלו. אני רואה יפה מאוד היום את הציבור הפלשתיני משני עברי "הקו הירוק", מתאחד, מתלכד, מגשר על חילוקי דעות, והכול כדי להגשים מאוויים לאומיים של מה שהם מכנים העם הפלשתיני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, להיפך, אני שואל את עצמי, מדוע היהודים לא מתלכדים על מנת להגשים את המאויים הלאומיים. מדוע אני שומע כאן היום הצעת אי-אמון שנוגעת לנושא שמשותף לכל יהודי באשר הוא: זכויותינו בירושלים, הבירה הנצחית של העם היהודי?

חבר הכנסת מיכה גולדמן, בשם האופוזיציה, אומר שהדברים השתנו. ודאי שהדברים השתנו. הפלשתינים כועסים. הם אומרים במפורש: הובטחו לנו 90% מהשטחים במסגרת שלוש הפעילות, והנה באה ממשלה חדשה והיא אינה מקיימת את מה שהבטיחו לנו. הציפיות שלהם אינן מתקיימות. אז ודאי שהדברים השתנו.

אנחנו איננו מתכוונים לתת במסגרת שלוש הפעילות 90% ולקיים אחר כך שיחות על הסדר קבע, כאשר הצד הפלשתיני כבר קיבל כמעט את כל מאוייו. אם אתם באמת חושבים שאתם מסוגלים להגיע להסדר, אדרבה, מדוע לא תקבלו את קריאתו של ראש הממשלה ותשבו מייד לשיחות על הסדר הקבע?

אבל מה מנסים לעשות? מצד אחד לבוא ולומר: מגיעים לנו 90%, ומצד שני להסביר לנו שאי-אפשר להגיע להסדר קבע. איזו מדיניות זאת? איזו דרך זאת?

ואכן הדברים השתנו. הדברים השתנו לא במובן זה שאין אנו מקבלים את החתירה לשלום. הדברים השתנו לא במובן זה שאין אנו יודעים שנהיה נאלצים לבצע פשרות מכאיבות למען השלום. הדברים השתנו במובן זה שאנחנו תובעים גם מהצד השני לתת את חלקו.

קודם שמענו על גישה שאומרת: מה אתם רוצים? לפלשתינים אין מה לתת. מטבע הדברים, המשא-ומתן הוא שאנחנו צריכים לתת והם מקבלים. זה הטבע של המשא-ומתן. והנה קמה עכשיו ממשלה

שאומרת: לא, כללי המשחק השתנו. כללי המשחק השתנו, אין עוד מתן ומתן, יהיה משא-ומתן. אנחנו ניתן ונקבל, הם יקבלו וייתנו, תהיה הדדיות.

והם, הפלשתינים, לא כל כך שמחים לשינויים האלה בכללי המשחק, הם היו מעדיפים את כללי המשחק הקודמים. אז מה הפלא שיש התנגדות? מה הפלא שיש שם ניסיון להחליש את העמדה הישראלית? מה הפלא שיש שם ניסיון לבודד את הממשלה שלנו? מה הפלא שיש שם ניסיון, כפי שאמר ערפאת, לגרום לפילוג באוכלוסייה היהודית במדינת ישראל? הפלא הוא שאתם מצטרפים, שאתם באים הנה בנושא שהייתם צריכים להפגין בו אחדות לאומית, בנושא ירושלים, ואתם מגישים אי-אמון.

אי-אמון על מה? אי-אמון נגד מה? ירושלים, כך נאמר לנו פעם אחר פעם על-ידי ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ועל-ידי מי שהיה אז שר החוץ וראש הממשלה אחריו, שמעון פרס, אינה חלק מהמשא-ומתן. במה זה מתבטא? בכך שאינה חלק במשא-ומתן, אבל אין אנו מסוגלים או רשאים לבנות שכונה בירושלים?

אני חושב, שעל רקע האירועים, על רקע יום האדמה הזה, שבו הפגינו פלשתינים משני עברי "הקו הירוק" אחדות לאומית שלהם, אנחנו היהודים, כאן בארץ-ישראל המערבית, העם היהודי בכל מקום, צריך גם הוא להפגין אחדות לאומית, ללכת למשא-ומתן על הסדר הקבע, לקחת את הבעיות המרכזיות, לדעת לעשות ויתורים שצריך לעשות, לדעת לעמוד על דברים שצריך לעמוד עליהם, ואם נעשה את זה ביחד, אם נצליח להתגבר על הבעיות הפחות חשובות – האישיות, המפלגתיות, אלה הקשורות ביוקרה – אם נעשה את זה ביחד, בסופו של דבר נצליח להביא יותר שלום, יותר ביטחון ואחדות לאומית שאליה משתוקק הרוב המכריע של אזרחי ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

הממשלה רוצה להשיב?

רען כהן (העבודה):

אין לה על מה להשיב.

היו"ר ד' תיכון:

אני עובר להצבעה.

קריאה:

לא, לא, השרה משיבה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אני שואל ולא שומע.

רענן כהן (העבודה):

מה קרה?

היו"ר ד' תיכון:

מה לעשות שזה התקנון?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא לפי הרוב, אנחנו לפי העניין, וממילא אנחנו הרוב, חבר הכנסת כהן.

רענן כהן (העבודה):

נראה את הרוב.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ברגע שאנחנו נראה אותו אני בוודאי גם אסיים להגיד את מה שיש לי לומר לחברי הכנסת, ואז אפשר יהיה לעבור להצבעה, אני בטוחה בזה.

אדוני היושב-ראש, האופוזיציה, גם מפלגת העבודה וגם מרצ, הגישו היום שתי הצעות אי-אמון ובאו להתקיף את הממשלה. על מה? על עניין ירושלים. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במקום שחברי האופוזיציה ייתנו גיבוי לממשלה ויתלכדו יחד אתה סביב עניין ירושלים, שחשבת שהוא יקר לכולנו, ואני מקווה שאכן כך הוא, הם באו היום והציגו הצעת אי-אמון נגד הממשלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו דוחים את הצעות האי-אמון האלה. הכנסת, רוב חברי הכנסת, יביעו מייד אמון בראש הממשלה ובממשלה, יביעו אמון בירושלים, יביעו אמון בתהליכים שהממשלה מובילה. אני מציעה, אדוני היושב-ראש, שנסיר את ההצעות האלה מסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, נא לשבת, אנחנו ניגשים להצבעה. הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון בראש הממשלה בשל: 1. תפקודו בעת המשבר בין ישראל ובין הרשות הפלשתינית; 2. המצב הביטחוני והכלכלי במדינה. אנחנו ניגשים להצבעה מס' 1.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעות להביע אי-אמון לראש הממשלה – 46

נגד – 55

נמנעים – 2

הצעות סיעות העבודה ומרצ-חד"ש-בל"ד להביע אי-אמון לראש הממשלה

לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 46, נגד – 55, שני נמנעים. שתי הצעות האי-אמון לא נתקבלו. תודה רבה.

רבותי, אלה שרוצים ללכת לכדורגל יכולים ללכת. אנחנו מתקדמים.

רען כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שואלים אותי לגבי חוק ההמרה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא קיבלתי כל הודעה. סדר-היום כרגע הוא אותו סדר-יום.

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 36 ו-47 ולהוספת סעיף 36א לתקנון הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת איתן, אתה מייצג היום את ועדת הכנסת. רבותי, הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיפים 36 ו-47 לתקנון הכנסת ולהוספת סעיף 36א לתקנון – הנמקת ההשגות והצבעה. חבר הכנסת מיכאל איתן, ממלא-מקום היושב-ראש הזמני, בבקשה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

רבותי חברי הכנסת, אני מאוד מבקש את תשומת לבכם: אנחנו מבקשים שינוי בתקנון הכנסת. אני יודע שלרבים מכם הדברים לא כל כך נראים, ואני אנסה בקצרה להסביר את העניין.

רבותי, בתקנון הכנסת הקודם היו שני מנגנונים שנגעו להצעות אי-אמון. מנגנון מספר אחת דיבר על כך, שכאשר סיעה מסיעות הבית ראתה, בנושא מסוים, שהיא רוצה להצביע אי-אמון לממשלה, היא היתה יכולה בסוף הדיון על אותו סעיף בסדר-היום להעלות הצעת אי-אמון לממשלה. הסעיף המקביל היה: הממשלה מצדה היתה רשאית לראות בנושא מסוים הצעת אמון בה. שני המנגנונים האלה בתקנון הקודם אמרו: אי-אמון בממשלה או אמון בממשלה.

בעקבות השינוי בחוק, אין עוד אי-אמון בממשלה ואין אמון בממשלה, אלא אי-אמון בראש הממשלה או אמון בראש הממשלה. התיקונים נעשו בהתאם. אלא מה? נוצרה בעיה – מאחר שאי-אמון בראש הממשלה מחייב עכשיו 61 קולות, היה לכאורה חשש, שכל פעם שראש הממשלה ירצה לשתק את הכנסת, הוא יבוא ויאמר: רבותי, אני רואה בכך אמון. אם אין 61, הכנסת לא העבירה חוק.

לכן הצעת התיקון אומרת כך: א. משאירים את המצב כפי שהיה בתקנון הקודם – ראש ממשלה במקום ממשלה; ב. קבענו במפורש, שבהצבעה שהיא הצבעת אמון על-פי יוזמת ראש הממשלה, כאשר ההצעה זאת מתקבלת בניגוד לעמדת ראש הממשלה ברוב של 61, היא מתקבלת ומובע בו אי-אמון, וחלים על כך כל הכללים של הבעת אי-אמון לראש הממשלה. כאן יש חידוש: כאשר הצעת חוק מסוימת התקבלה ברוב של 50 נגד 40, וראש הממשלה אומר שהוא רואה בכך אי-אמון – אז הצעת החוק עוברת. מאחר שזה לא רוב של 61, ראש הממשלה איננו מתפטר, איננו חייב לעזוב את תפקידו, כפי שנובע מהצעות אי-אמון.

מאחר שנדמה לי שחוץ ממני יש עוד שלושה-ארבעה אנשים שיודעים על מה אני מדבר, ואבי יחזקאל אומר לי שמשחק הכדורגל מתחיל עוד מעט – אני מבקש שהכנסת תאשר את ההצעה.

היו"ר ד' תיכון:

יש הסתייגויות. חבר הכנסת אורון, יש לך שלוש הסתייגויות בבת אחת. שלוש דקות לכל הסתייגות, יש לך תשע דקות. אני מציע לחברי הכנסת להאזין, הסוגיה מעניינת.

אברהם שוחט (העבודה):

יש מחלוקת על כך?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, שר האוצר לשעבר בייגה שוחט, הנושא שנוי מאוד במחלוקת. הנושא שמדובר בו הוא קביעה בתקנון הכנסת, שמשמעותה היא, שבאופן תיאורטי ראש הממשלה יכול להודיע ביום שני בבוקר שכל החוקים השבוע הם בבחינת הצבעות אמון, ואז כולם יכולים ללכת הביתה והכנסת תצביע אמון על כל החוקים.

ההצעה שלי באה לומר דבר פשוט: נכון ולגיטימי שממשלה תראה בנושאים פוליטיים, בסיכום דיון מדיני או בסיכום דיון על נושא עקרוני, הצבעת אמון, אבל צריך להוציא מן הכלל הזה של אי-אמון או אמון את נושא החקיקה. בנושא החקיקה לא יכולה להיות הצבעת אמון.

הדבר החרף עוד יותר, משום שחוק לבחירה ישירה יוצר בתוכו מנגנון שמחייב חברי כנסת להצביע, עם סנקציות מובנות. ואז ייווצר מצב שחבר כנסת יהיה אנוס להצביע בניגוד להשקפתו, בתחום שבו הוא ריבון, לא כחלק ממשא-ומתן פוליטי, לא כחלק מהסכם, אלא בכוח הסנקציה שראש הממשלה יכול להטיל עליו ועל סיעתו, אם איננו מצביע על-פי החוק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יצחק כהן, המנהג הזה לבוא כל פעם לצד הזה של האולם – – –

יצחק כהן (ש"ס):

זה בעניין חוק ההמרה.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, אבל זה קורה אתך כל יום. רבותי, חבר הכנסת אורון לא יכול לדבר בלוויית רעש כזה. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון. אדוני חבר הכנסת גפני – חניך מצטיין גפני. חבר הכנסת בויס. חבר הכנסת ראם. אדוני סגן שר הדתות, חבר הכנסת ביבי. אדוני סגן שר החינוך והתרבות. חבר הכנסת זאבי.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת חגי מירום הציע הצעה מרחיקה לכת עוד יותר. הוא הציע בעצם להפריד גם בחקיקה וגם בנושאים פוליטיים בין הצבעת האי-אמון לבין ההצבעה לגופה. הצעתו מקובלת עלי. בהצעתי יש משום פשרה, משום שאמרו חברי הקואליציה בוועדת הכנסת, כי לא יכול להיות שראש הממשלה לא יוכל להפוך הצעה בנושא מרכזי או סיכום נושא מדיני להצבעת אמון.

ההצעה שאני מציע כהצעת פשרה אומרת, כי הכלל הזה יתקיים כאשר מדובר בנושאים שעל סדר-יומה של הכנסת, אבל לא יחול בחקיקה, משום שבחקיקה תיווצר פה תופעה, שבנושאים שחשובים ולו רק לחבר כנסת אחד, יהיו חברי הכנסת מחויבים להצבעה על-פי הוראת החוק של בחירת ראש הממשלה ולא על-פי החוק עצמו, ובכך יעוות רצונה של הכנסת, בכך יעוות רצונו של הציבור.

אף-על-פי שהנושא איננו מעסיק את כל חברי הכנסת, אני מציע שלא ניקלע לכשל התקנוני הזה, ואחר כך נעסוק בו שנים רבות בלי מוצא.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מירום, שתי הסתייגויות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אין לי התנגדות שתתקבל הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון, ואני קורא לכל מי שלא מצביע כאן הצבעות קואליציוניות או אופוזיציוניות אלא הכנסת היא החשובה לו, להבין את המצב שנוצר כאן: אם אנחנו הולכים לשיטתו של חבר הכנסת מיכאל איתן ומצביעים במכה אחת גם על הצעת אי-אמון וגם על הצעת חוק או הצעה לסדר-היום – ניטלה מחברי הכנסת היכולת לשקול את ההצעה לגופה. הם נתונים בסד האי-אמון – דבר שאינו הגיוני. אסור לכנסת לוותר על כוחה.

הצעתי כאן בהסתייגות להפריד בין שאלת האי-אמון לשאלת הצעת החוק הספציפית או ההצעה הספציפית לסדר-היום העומדת לפנינו. אם נפריד ביניהן, יוכלו חברי הכנסת שמאמינים בראש הממשלה להצביע אמון בו, אבל אחר כך, בהצעת חוק נתונה, להצביע כלבם על הצעת החוק, בלי שהממשלה תיפול, ובכל זאת על-פי הצעת החוק.

אני קורא לחברי הכנסת שלא לעשות את השיקול הקואליציוני-האופוזיציוני. בעידן הבחירה הישירה לראש הממשלה, יש גבול עד כמה הכנסת צריכה לתת את עצמה בידי ראש הממשלה והממשלה. אני קורא לחברי הכנסת להצביע בעד ההסתייגויות ולא בעד הצעת ועדת הכנסת שנומקה כאן על-ידי חבר הכנסת איתן, כי הרוב שקיבל את ההצעה הזאת בוועדת הכנסת היה פשוט קואליציוני, ללא שיקול דעת מה טוב לה לכנסת.

כאמור, אני קורא לחברים להצביע בעד ההסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אבקש לצלצל.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את דברי המשיגים, ואני רוצה לומר להם, שאנחנו לא משנים את המצב שהיה בכנסת הקודמת.

חיים אורון (מרצ):

במשך שנה אחת.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

בסדר, זה היה שנה אחת. אני לא אומר, שזה היה שנתיים או שלוש שנים. בכנסת הקודמת כך נהגו. למען ההגינות אני רוצה לומר, שבכנסת הקודמת, כשאנחנו היינו באופוזיציה, אני דיברתי כמו חבר הכנסת חיים אורון. עכשיו ההיגיון של חבר הכנסת אורון, שהיה ההיגיון שלי כשהייתי באופוזיציה, לא שכנע את הקואליציה של מפלגת העבודה-מרצ. היום, כשאנחנו בשלטון, ואנחנו בקואליציה, פתאום מתהפך ההיגיון. אני מקבל את ההיגיון של אנשי הקואליציה של אז – הם השתכנעו שמיכאל איתן מהאופוזיציה צודק, והם מאמצים את ההיגיון שלי מאז.

מה הצעתי? הצעתי, שאם רוצים לעשות שינוי, אני מוכן גם לזה. בואו נקבע את השינוי עכשיו, והוא יחול בכנסת הבאה. אנחנו לא יודעים מי יהיה בקואליציה ומי יהיה באופוזיציה. כל שינוי יהיה לכנסת הבאה, אבל בכנסת הנוכחית אנחנו מבקשים לנהוג כמו שאתם נהגתם כשהייתם בקואליציה. מדוע לא?

אולי בשל העובדה, שבשנים האחרונות יש יותר מצבים של מעבר מקואליציה לאופוזיציה ולהיפך, אנחנו יכולים להיות קצת יותר בוגרים ולהשתדל לקבוע חוקים לא למצב של כנסת אחת אלא לתקופות ארוכות יותר ובריסון ובהתאפקות לקבוע סדרים לגופם של עניינים.

לצערי הרב, כמעט שסיימתי את הטיעונים בעניין התקנון. אני יכול רק לבשר לכם, שבימים אלה הוקמה מחדש ועדת התקנון, ונדמה לי שכבר נקבעו לה כמה ימי עיון ממש בפגרה הבאה עלינו לטובה, על מנת שאפשר יהיה לדון בעשרות רבות של הצעות לשינוי התקנון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה בקשר לתיקון סעיף 36?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

סעיף א'.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לגשת להצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא גם ויתר על שתי הסתייגויות, והוא גם עונה לכם.

חגי מירום (העבודה):

הוא סיים לענות.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, יש כאן שעון.

חגי מירום (העבודה):

הוא מדבר עכשיו על התקנון.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

לא, אני מדבר על ההצעות לתיקון התקנון. אני מודה, שיש כאן דיון של שלושה או ארבעה אנשים שכבר דנו על כך גם בוועדה, ויכול להיות שהדיון כרגע מתנהל – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת איתן, יש לך רוב.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

אני רוצה לחדד ולומר, שבקשר להצעה של חבר הכנסת חיים אורון – אנחנו לא התעלמנו מההערות האלה. יש לנו תשובה גם בתקנון על הטענה שלך – מה קורה כאשר ראש הממשלה רואה בהצעה מסוימת הצעת אמון או אי-אמון. אבל אותו דבר קרה גם בכנסת הקודמת, ודבר זה באנו לתקן.

אני מודה מאוד על תשומת הלב, ואני מקווה שהכנסת תקבל את הצעותינו בעניין שינוי התקנון. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה על ההסתייגויות. לסעיף 36(ב), הסתייגותו של חבר הכנסת חיים אורון. הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 2

בעד ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 36(ב) – 47

נגד – 51

נמנעים – אין

ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 36(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

47 בעד, 51 נגד. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת חגי מירום. הצבעה אלקטרונית. בבקשה.

הצבעה מס' 3

בעד ההשגה של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 36(ב) – 47

נגד – 53

נמנעים – אין

ההשגה של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 36(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

47 בעד, 53 נגד. ההשגה לא נתקבלה.

מה עם ההשגה של חבר הכנסת איתן? אתה מוריד את ההשגה שלך? מוריד.

אנחנו ניגשים להצביע על סעיף 36 החדש על-פי נוסח הוועדה. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 36, כהצעת הוועדה – 55

נגד – 46

נמנעים – אין

סעיף 36, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

55 בעד, 46 נגד. סעיף 36 אושר על-פי הנוסח החדש.

לגבי סעיף 36א, השגתו של חבר הכנסת חיים אורון. אנחנו נצביע בהרמת יד. מי בעד ההשגה? מי נגד?

הצבעה

בעד ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 36א – מיעוט

נגד – רוב

ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 36א לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההשגה לא נתקבלה.

לגבי השגתו של חבר הכנסת מיכאל איתן – הוא מוריד אותה.

לגבי השגתו של חבר הכנסת חגי מירום – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההשגה של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 36א(ב) – מיעוט

נגד – רוב

ההשגה של חבר הכנסת ח' מירום לסעיף 36א(ב) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההשגה לא נתקבלה.

אנחנו ניגשים להצביע אלקטרונית על סעיף 36א. אפשר להצביע.

בעד סעיף סעיף 36א, כהצעת הוועדה – 56

נגד – 37

נמנעים – אין

סעיף 36א, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

56 בעד, 37 נגד. נוסח הוועדה נתקבל.

לסעיף 47 יש הסתייגות של חבר הכנסת חיים אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 47 – מיעוט

נגד – רוב

ההשגה של חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 47 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההשגה לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 47 על-פי נוסח ועדת הכנסת. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד סעיף 47, כהצעת הוועדה – 52

נגד – 41

נמנעים – אין

סעיף 47, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

52 בעד, 41 נגד. נוסח הוועדה נתקבל. רבותי, כל שלושת השינויים אושרו.

הצעת חוק חסימות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 30), התשנ"ז-1997 **(קריאה ראשונה)**

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנו עוברים הלאה: הצעת חוק חסימות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 30), התשנ"ז-1997, מטעם ועדת הכנסת – תשובת יושב-ראש ועדת הכנסת.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, היתה הצעה: במקום להוסיף אחד – להוסיף שניים.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):

זה יהיה בקריאה השנייה. נדבר על זה בוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

קריאה ראשונה, רבותי.

אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה ראשונה. רבותי, אפשר להצביע; להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הכנסת.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 53

נגד – 40

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 30),
התשנ"ז-1997, לוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 53, נגד – 40, נמנע – 1. הצעת החוק עוברת לדיון ולהכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת הכנסת.

הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא בפני הכנסת חלק נוסף מהצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – עיכוב מעצר ושחרור), התשנ"ה-1995

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא בפני הכנסת חלק נוסף מהצעת חוק סדר הדין
הפלילי (סמכויות אכיפה – עיכוב מעצר ושחרור), על-פי סעיף 121 לתקנון הכנסת.

אנחנו ניגשים להצבעה על פיצול החוק. אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 8

בעד הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט – 11

נגד – 1

נמנעים – 1

הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא בפני הכנסת חלק נוסף מהצעת חוק סדר הדין הפלילי
(סמכויות אכיפה עיכוב מעצר ושחרור), התשנ"ו-1995, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 11, נגד – 1, נמנע – 1. פיצול החוק אושר, רבותי.

המשך הבנייה בירושלים

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מגיעים להמשך הבנייה בירושלים – יוזמת 40 חברי כנסת, על-פי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה. דיון. יפתח את הדיון חבר הכנסת אלכס לובוצקי. שלוש דקות לכל אחד.

רבותי, התוצאה בזה הרגע: 0:1 לטובת ישראל, שער של יצחק זוהר.

קריאה:

לא יצחק – איציק.

היו"ר ד' תיכון:

איציק. איזו טעות.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי, אני מבקש תיקון. היושב-ראש אמר שיצחק זוהר הבקיע את הגול. היושב-ראש הוא היחיד שקורא לו יצחק, שמו איציק זוהר.

היו"ר ל חזן:

איציק זוהר.

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חבל שיושב-ראש הכנסת יצא. בוועדת הכנסת נמסר חד-משמעית, שהדיון יתקיים בנוכחות ראש הממשלה. לכן הסיעות ויתרו ומדברים רק שלוש דקות. כדי לקיים עוד דיון כמו הדיון שהתקיים לפני שעה, כשראש הממשלה לא נוכח, וחבר הכנסת לובוצקי ינאם, עם כל הכבוד, את הנאום שלו, ואחריו על-פי התור חברי הכנסת – זאת לא היתה הכוונה. היושב-ראש הזמני של ועדת הכנסת, חבר הכנסת איתן – – – חבר הכנסת איתן, אני מדבר אליך.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת אורון מפנה אליך שאלה לגבי הסכמה בוועדת הכנסת על סדר הדיון. אני מבינה שעל-פי חוק-יסוד: הממשלה החדש, ההזמנה של 40 חברי כנסת את ראש הממשלה מחייבת את נוכחותו של ראש הממשלה בדיון עצמו. סדר הדיון נקבע על-פי הבנה, שראש הממשלה יהיה אומנם נוכח במליאה בזמן הדיון, והוא נקרא על-ידי כנסת ישראל לבוא ולשמוע אותו.

מסתבר שיש כאן חילוקי דעות. אנא, תשובתך. חבר הכנסת אורון, תישאר עומד, כי בכל זאת יש בעיה שצריך לפתור אותה.

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

למיטב זיכרוני, ואני לא מחזיק כרגע את החוק ביד, נאמר בחוק, שהדיון יהיה בהשתתפותו. המלה, נדמה לי, היא "בהשתתפותו"; לא "בנוכחותו" אלא "בהשתתפותו".

גברתי היושבת-ראש, החוק אינו קובע את כל הפרוצדורה – איך מקיימים את הדיון, כמה דוברים, מי נוטל חלק. אנחנו בבעיה מסוימת. בפעם הקודמת ניסינו. באמת כל הדברים שאמר חבר הכנסת אורון אכן נכונים. כל הדיון הזה מתקיים בעצם רק לאחר שוועדת הכנסת מאשרת את קיומו של הדיון. יכול להיות מצב, ש-40 חברי כנסת רוצים ליזום דיון, אבל ועדת הכנסת אינה קובעת את הדיון. יש כל מיני בעיות שאין להן פתרון, שאנחנו לא יודעים בדיוק מאחר שהמחוקק לא קבע בזמנו סדרים.

אני מקבל את הדברים, אלא שלי נודע על קיום הדיון הזה רק הבוקר. אני לא יודע כרגע אילו סידורים נקבעו לראש הממשלה ברגעים אלה. אני מוכן, אם חבר הכנסת לובוצקי ירצה לשאת דברים, לרדת

בינתיים ולבדוק. כי אני גם חושב שהיה הגיוני ונכון לקיים את הדיון הזה בצורה אחרת ולא במתכונת של עוד אי-אמון מופחת.

לכן הצעתי כרגע היא: או שאנחנו בהסכמה דוחים את הדיון למועד אחר – – –

היו"ר ל' חזן:

לא, אדוני. החוק מפורש מאוד בנושא הזה.

ענת מאור (מרצ):

מדוע לדחות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

או האפשרות השנייה: אני ארד ללשכת ראש הממשלה ואברר מה הוא יכול לעשות בעניין השתתפותו כאן. השתתפותו תהיה בכל מקרה, השאלה מה הפרשנות של המלה "השתתפותו".

האפשרות השלישית: יהיה פה דיון, וראש הממשלה בסוף יעלה וישיב למתדיינים.

היו"ר ל' חזן:

תודה. אגב, מדובר בסעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה. הסעיף הזה קובע: "הכנסת רשאית, לפי דרישה של לפחות ארבעים מחברים, לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בנושא שהוחלט עליו; דרישה כאמור יכול שתוגש לא יותר מאחת לחודש". השתתפות, טוען חבר הכנסת אורון, היא נוכחות.

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה לטעון, שהשתתפות משמעותה השתתפות. אבל לא רק זה, היום בוועדת הכנסת במסגרת סדר-יום מאוד מורכב היתה הסכמה. היתה בהתחלה תביעה שלנו לדחות את הדיון, כי חשבנו שיש בזה מידה של כפילות לקיים דיון על הצעת אי-אמון ומייד הצעה כזאת. אמרנו: נדחה למחר. אמרו: לא, לפני שלושה שבועות נקבע עם ראש הממשלה התאריך היום, והכנסת יוצאת לפגרה. היה אפילו מי שהציע לאחד את שני הדיונים. אמרנו: חוקתית לא ניתן. אמרנו: יתקיים דיון, נותר – והוויתור הוא

בעייתי, משום שהוא כבר פעמיים – הדיון יהיה במתכונת מאוד מצומצמת, שלוש דקות לכל סיעה, על נושא מאוד כבד.

עשינו חשבון, שיהיה דיון של כשעה, ישב ראש הממשלה, יופיעו כל נציגי הסיעות, הוא ישמע את הדוברים ויענה להם. כך אולי נממש איזו מתכונת מיוחדת לדיון הזה. מה שיוצא עכשיו זה פחות מאשר הצעה לסדר-היום. זה שראש הממשלה יופיע בסוף הדיון ויאמר מה שהוא אמר לפני שבוע או בעוד שבוע – אני מציע, אם אין אפשרות שראש הממשלה יהיה נוכח – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ומה אנחנו נאמר? מה שאמרנו לפני חמש דקות.

חיים אורון (מרצ):

ידידי, חבר הכנסת מיכאל איתן, מה כל סיעה תאמר, זה מה שנקבע. הרי הצעתי בבוקר שנדחה למחר, שנדחה ליום רביעי. אמרת שאי-אפשר לדחות. מה שיצא עכשיו זה לא זה ולא זה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני תיכף אבקש ממך לרדת ולברר לגבי נוכחותו של ראש הממשלה בדיון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

השתתפותו.

היו"ר ל' חזן:

השתתפות היא לא בעלמא, היא השתתפות פיסית.

חבר הכנסת וייס ביקש להתייחס גם כן, וניתן לו דקה.

שבח וייס (העבודה):

אני מאוד מודה לך, גברתי היושבת-ראש. אומר דברים שאמרתי היום בוועדת הכנסת ובמידה מקוצרת בנשיאות. ברשותכם, אני אכניס לפרוטוקול הכנסת מלה אחת ביידיש, אבל בתרגום לעברית.

הי"ר ל' חזן:

בתרגום לעברית תקנית.

שבח וייס (העבודה):

אני מקווה. קונסטיטוציה היא חוקה, ואנחנו מפעילים כאן סעיף על-פי הקונסטיטוציה – החוקה שלנו, חלק מחוק-יסוד. שאלתי פעם את אבי מאיר, זיכרוננו לברכה, מה זה בדיוק קונסטיטוציה. הוא אמר לי את זה ביידיש, אלכס לובוצקי אולי יבין. הוא אמר: קונסטע – טוסטע, קונסטע נישט – טוסטע נישט. אתה יכול – אתה עושה, אתה לא יכול – אתה לא עושה. זו בעצם תמצית הקונסטיטוציוניזם האנגלי הנבון של קומון-סנס.

מה אנחנו בעצם עושים כאן היום? זה בידיך, אתה תוכל לפטור אותנו מן העניין. יושב-ראש הכנסת לא יכול לפטור. לך יש זכות והוא נתן לך את הזכות הזאת. אנחנו עושים זילות מוחלטת של סדר-היום של עצמנו.

היתה הצעת אי-אמון, במרכז העניין עמד הנושא של הר-חומה. לא היה דובר שלא דיבר עליו כאן. עכשיו בפרוצדורה אחרת, אותו דבר – הר-חומה, באותו יום. אגב, מחר אנחנו הולכים לעשות את זה גם בנושא העלייה מאתיופיה, פעם דיון ופעם הצעות דחופות לסדר-היום.

אני הצעתי הבוקר הצעה, ועכשיו אני פונה אליך. לדעתי כבר אין בעיה של זמן, כי ממילא עברו שישה שבועות, וחבר הכנסת איתן אמר, בצדק, שהעניין עוד לא גובש. אנחנו ביטאנו רצון להפעיל את הסעיף הזה, אבל עוד לא גיבשנו. אגב, זה לא נורא, לפעמים כותבים חוקה לאט, לא בוער כלום, לא חסרים לנו ערוצים פרלמנטריים להתבטא. אתה תקיים כאן דיון בנושא חשוב מאוד רבע שעה אחרי שכבר התקיים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

מה הצעתך?

שבח וייס (העבודה):

הצעתי האישית, שאתה תסכים לפתוח את המושב הבא של הכנסת בנושא שנראה לך מרכזי תוך שימוש באותה פרוצדורה, תישמר לך הזכות על-ידי יושב-ראש הכנסת, הסכם ג'נטלמני. בינתיים ועדת הכנסת תעבד את הנוסחה, ואז אני אציע לבטל את המסלול הזה, שלדעתי הוא מיותר לחלוטין.

יושב-ראש הכנסת יכול להזמין ראש ממשלה להצבעת אי-אמון, הוא יעשה את זה בוודאי מדי פעם, וראש הממשלה יבוא. היו דברים מעולם. לכן זו הצעתי. יושב-ראש הכנסת לא יכול לכפות את זה עליך, הוא חייב לתת לך את זכותך. אני מציע שתעזור לו.

אגב, השתתפות היא לא נוכחות. אין שום פרשנות כזאת בעולם. אבל זה לא חשוב.

היו"ר ב' חזן:

סליחה, השתתפות היא יותר מנוכחות, אם אני מבינה טוב עברית.

שבח וייס (העבודה):

נכון, את צודקת. הוא צריך לעמוד פה ולקרוא כל פעם קריאות ביניים כדי שירגישו שהוא משתתף...

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת לובוצקי, אני רוצה עוד לשמוע את חבר הכנסת איתן ולומר מלה לפני שאפנה אליך.

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מאחר שראיתי את חבר הכנסת לובוצקי מהנהן בהסכמה להצעתו של חבר הכנסת שבח וייס, ככל שאני יכול, אני לא יודע אם יש לי סמכות לכך, אבקש לייצג את עמדת ראש הממשלה. בפתיחת מושב היה מקובל, ואני חושב שגם מבחינת הכנסת אנחנו בדרך כלל נוהגים, שמושב נפתח בנאום מדיני של ראש הממשלה, ולאחר מכן מתקיים דיון. אני לא חושב שמתאים שנבטל את הנוהג הזה ונהפוך את זה למין דיון כפי שמוצע כאן עכשיו. גם מבחינת הכנסת וגם מבחינת ראש הממשלה זה נראה לי לא במקום. אם ראש הממשלה לא יממש את זכותו, לדעתי אולי זו גם חובתו, לפתוח בנאום מדיני, אני מוכן שתהיה הפרוצדורה שאתה מציע.

שבח וייס (העבודה):

פעמיים ביום – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת איתן, אני מעזור לך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שבח וייס, אני מוכן גם להציע הצעה — — —

היו"ר ל' חזן:

אני חייבת להפריע לך. התקנון קובע פתיחת מושב ולא פתיחת כנס. כידוע, בכל מושב יש לפחות שני כנסים, כנס החורף וכנס הקיץ. על כן התקנון קובע דיון בפתיחת מושב, זאת אומרת אחת לשנה. זה דבר ראשון.

דבר שני, אני רוצה להתערב לרגע בדיון. מבחינת כוונת המחוקק בחוק-יסוד: הממשלה החדש, הסעיף הזה בא למעשה לקרוא לראש הממשלה להופיע במליאת הכנסת. זה אחד מהכלים הבודדים שמחייבים את נוכחותו של ראש הממשלה בזמן דיון. בלאו הכי החוק, שעל-פי דעתי הוא משובש — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא כתוב בחוק. כתוב: השתתפותו. לא נוכחותו.

היו"ר ל' חזן:

השתתפות לא יכולה להיעשות ללא נוכחות. זו עברית פשוטה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תסלחי לי, אני משתתף בדיון, נואם ואחר כך אני הולך. לא כל הזמן אני יושב פה. אף אחד מאתנו לא יושב פה כל הזמן.

הי"ר ל' חזן:

נצטרך בעניין זה לחזור לוועדת הכנסת.

חבר הכנסת אורון, לפני שחבר הכנסת לובוצקי יאמר שהוא מוותר על השימוש בכלי שהחוק נותן לו.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו נמצאים בשתי פאזות. בזמן הדיון בוועדת הכנסת – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אם כתוב שהדיון בראשית מושב, אני מסכים שהדיון יהיה בראשית הכנס.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רואה עצמי חסיד נלהב ואדוק של תקנות, אבל האקספרסיוניזם בדיון הזה נראה לי קצת בעייתי. היתה היום ישיבה של ועדת הכנסת, נכחו בה גם חבר הכנסת שבח וייס וגם חבר הכנסת מיקי איתן. ועדת הכנסת קיבלה הצעה לסדר-היום, ובסדר-היום הזה נאמר שעכשיו – רק עכשיו, לא בלילה אחרי חוק ההמרה, ולא לפני, ולא לפני שתי ההצבעות שהיו פה עכשיו אלא אחרי שתי ההצבעות הללו – והכול היה על-פי רצונה של הקואליציה, מתקיים דיון על הר-חומה, בנוכחות ראש הממשלה. אין ראש ממשלה, אין דיון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חיים אורון (מרצ):

אני מוכן שתביא אותו. היתה הצעה בוועדה, אתה הבטחת לבדוק עם חבר הכנסת לובוצקי. זה היה בשעה 13:00. לא עכשיו. עכשיו מתקיים הדיון. אנחנו עכשיו הופכים את כל העניין הזה, דוחים אותו לתחילת המושב הבא, אני לא יודע בדיוק למתי. אני פשוט מבקש לקיים את סדר-היום. זה הכול.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת איתן, הצעת קודם שתד עכשיו ותברר ותדאג לנוכחותו הפיסית ולהשתתפותו הפעילה של ראש הממשלה. אודה לך אם תעשה זאת.

חבר הכנסת לובוצקי, חמש דקות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

קודם כול, תודה לחברי ותיקי הכנסת, שדאגו שאוכל לנאום בפני ראש הממשלה. אני מודה לכם. יש בי צער על שראש הממשלה לא נמצא, ואני חושב שאולי זה גם צערו, משום שרציתי דווקא לשבח אותו בהקשר של הבנייה בהר-חומה.

כזכור לכם, חברי הכנסת, את המהלך הזה של איסוף 40 חתימות כדי לקיים דיון בנושא הזה בכנסת עשינו באותו שבוע, באותם ימים שהיה נראה שלממשלה אין הנחישות הראויה לבנות בהר-חומה. ברוך השם, הממשלה התעשתה וראש הממשלה קיבלו את ההחלטה, החלטה נכונה, החלטה אמיתית, החלטה אמיצה; בהחלט החלטה אמיצה. אני חושב שזה הרבה יותר קל לחבר כנסת מהשורה לתבוע את מימוש העניין, אבל בסופו של דבר יש מי שמקבל החלטה – ראש הממשלה והממשלה. אני חושב שבנושא זה בהחלט מגיע לראש הממשלה יישר כוח מחברי הבית, על כך שקיבל את ההחלטה הנכונה לטובתה של ירושלים, למען אחדותה, ולפי דעתי, גם למען השלום.

אסביר מדוע זה גם למען השלום. המשא-ומתן בינינו לבין הפלשתינים נקלע לצורת תהליך כזה, שבו הועמדנו כל פעם בפני הברירה – או שנציית לפלשתינים, לרצונותיהם, ואפילו אם לדברים אין שום בסיס בהסכם, או שיאיימו עלינו שוב: נחזור לטרור, נחזור לאינתיפאדה, נחזור לאותם ימים הזכורים. שלא לטוב, שחשבנו שגמרנו אתם.

אני יודע שהאופוזיציה מאשימה את ראש הממשלה על שבגללו חזרו לימים האלה. נדמה לי אבל, שחשבון הנפש האמיתי צריך להיות אצל אדריכלי הסכם אוסלו. אם הסכם אוסלו כל כך שברירי עד שאינו יכול לעמוד בהחלטה אחת של הממשלה שאינה נראית לפלשתינים, נדמה לי שיש בעיה אינהרנטית בבסיסו של ההסכם. אני חושב, שכולנו צריכים לתת את הדעת על הנושא הזה, בלי קשר לצורה שבה אנחנו רואים את הפתרון הסופי.

שבח וייס (העבודה):

המושג – – –

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בכל אופן, אני שמח שהממשלה הצליחה לקבל החלטה אמיצה כזאת, ודווקא בנושא של ירושלים – ירושלים עיר השלום, ירושלים עיר של שלום.

אני מוכרח לדבר במשפט אחד – ובזה אסיים – על הנושא שעומד לפנינו היום ומסעיר אולי קצת את הרוחות בבית הזה ומחוצה לו: חוק ההמרה. תסלחו לי – – –

הי"ר ל חזן:

אבל תיכף תהיה לך הזדמנות, חבר הכנסת לובוצקי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תהיה לי גם ההזדמנות, אבל אני רוצה לחזור על הפנייה, דווקא על הרקע של ירושלים עיר השלום, ולקרוא לכל הצדדים לנסות להגיע לשלום גם בנושא הזה. אני חושב, שנוצרה עכשיו הזדמנות ליצור שלום גם בנושא של מיהו היהודי ובבעיית הגירום, שהסעירה מאוד את החברה הישראלית לאורך כל כך הרבה שנים. בואו ננצל את המומנטום הזה של בניית ירושלים עיר השלום כדי לבנות גם שלום פנימי בתוכנו, וגם בנושא הזה. תודה רבה.

הי"ר ל חזן:

תודה לך. חברי הכנסת, אנחנו פותחים בדיון בנושא הזה. הדיון הוא דיון סיעתי, במסגרת שלוש דקות לסיעה. כך קבעה ועדת הכנסת. הדובר הראשון – חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חבר הכנסת חיים אורון, אני מרגיש קצת במצב באמת סוריאליסטי – – –

חיים אורון (מרצ):

אני מציע לך לוותר על רשות הדיבור בכל זאת.

שבח וייס (העבודה):

לא, תיכף אני אסביר לך. אני חשבתי שהדיון הזה, בנסיבות השחוקות שבהן הוא מתקיים – לא שהדיון הוא שחוק – לא כדאי שיתקיים. הוא מתקיים, ומכיוון שהדיון הוא סיעתי, פשוט נבחרתי על-ידי הסיעה לדבר בשמה. זה כל הסיפור.

משה שחל (העבודה):

אם מותר לי לשאול, מה שונה הדיון הזה מדיון אחר?

שבח וייס (העבודה):

על זה דיברנו.

משה שחל (העבודה):

הרי לא יעלה על הדעת שבחוק-יסוד: הממשלה קבעו הסדר מיוחד – – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת שחל, אתה הפסדת דיון של 20 דקות בנושא.

שבח וייס (העבודה):

דנו בזה.

משה שחל (העבודה):

אני שמעתי, הייתי כאן.

חיים אורון (מרצ):

אני מציע לכל חברי הכנסת לוותר על רשות הדיבור. שראש הממשלה יבוא לענות, שישתתף.

שבח וייס (העבודה):

זה רעיון לא רע. אם תהיה הסכמה, אני ארד.

היו"ר ל' חזן:

זה בהחלט רעיון לא רע.

משה שחל (העבודה):

אני הייתי, שמעתי את כל הוויכוח.

היו"ר ל' חזן:

כן, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אבל לא יעלה על הדעת, ולא חשוב מאיזו סיעה – כנסת שמוחלת על כבודה בצורה כה בוטה, היא איננה קיימת, היא לא ראויה לשום דבר, לשום יחס.

שבח וייס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני נמצא כאן בדילמה, כי אני כבר על הבמה. הרעיון שהעלה חבר הכנסת אורון נראה לי מבחינת הפרלמנט כמתקבל על הדעת, מכיוון שכאן קורה דבר לא טוב, בלי קשר לעובדה שאני חשבתי שהכנסת הדיון הזה היום היא בנסיבות לא נוחות. אם תהיה כאן החלטה מקובצת של כל החברים – – –

היו"ר ל' חזן:

זה תלוי כמובן בדוברים.

שבח וייס (העבודה):

את יודעת מה? אני אשתוק לשנייה ואולי את תשאלי, כי אני לא רוצה להפר את כללי המשחק.

היו"ר ל חזן:

משום שמדובר בדיון סיעתי, מובן שחברי הכנסת האמורים לייצג את הסיעות השונות, רובם אינם נמצאים. אני אוכל לקרוא מהר מאוד את הרשימה ומכאן ראש הממשלה יצטרך לבוא להשיב, או שאני אכריז על הפסקה.

שבח וייס (העבודה):

לא, אם הכוונה היא שאנחנו לא נדבר והוא סתם יבוא להשיב, זה גם לא הוגן כלפיו. אני חושב שהעניין כולו מוזר, תסלחי לי.

היו"ר ל חזן:

האם זו כוונתך, חבר הכנסת שחל?

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני חייב לומר, שהיה תקדים עוד בחוק הישן, שהממשלה נעדרה – אני ניהלתי ישיבה, והיה גם עניין דחוף לממשלה. אני סגרתי את ישיבת הכנסת, והייתי אז לא באופוזיציה אלא בקואליציה. סגרתי את הישיבה לגמרי. אני לא רוצה להציע לך הצעות, אבל לו אני הייתי יושב היום שם בכיסא, הייתי סוגר את הישיבה, נועל אותה, ובזה תם ונשלם. לא יעלה על הדעת, לא קיים פרלמנט בעולם שהיה מסכים לביזוי כזה.

שבח וייס (העבודה):

אני יכול לעוץ עצה, אם תסכימי. אני לא התחלתי לדבר.

היו"ר ל חזן:

תיכף. אולי נשמע עוד עצות. משום שאני לוקחת כל כך ברצינות את הנושא הקונסטיטוציוני כאן, אני מתירה ומרשה את הדיון. אני חושבת שהוא דיון עקרוני לחלוטין, הוא נוגע ויורד לעומק חוק-יסוד: הממשלה החדש.

כן, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני מתחיל מא'. מדובר בדיון על-פי חוק-יסוד. אולי הסעיף שגוי, וזה שוועדת הכנסת עד היום לא התקינה לו תקנות מפורטות, איך הוא מתקיים – זה ללא ספק מחדל. אבל הוא מתקיים. ב. אני לא במקרה חוזר על זה – התקיים היום דיון בוועדת הכנסת בנוכחות נציגי כל חלקי הבית, בנוכחות יושב-ראש הקואליציה, שהיה גם יושב-ראש הישיבה, והעלה בפניו חבר הכנסת וייס והעליתי אני את הפרובלמטיקה של הדיון היום. בסופו של דבר, מתוך כל ההתלבטות – גם של החוק ושל התקנון – סיכמנו לקיים דיון היום במתכונת הזאת. מה קורה עכשיו? חבר הכנסת לובוצקי דיבר חמש דקות. עולה חבר הכנסת וייס בפני אולם מלא על ריק, כמו שנאמר באחד השירים, ואנחנו נמשיך לדבר. ראש הממשלה יופיע פה כשיופיע, ינאם נאום שהוא יכול לנאום אותו היום, מחר או מחרתיים.

אני פשוט מציע ליושבת-ראש לנעול את הישיבה. אם לא, אני לפחות מציע לחברי שלא לקחת רשות דיבור בדיון שהוא גרוטסקה של כוונת המחוקק.

הי"ר ל חזן:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אני תיכף אכריע בעניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו נדרשים בתוקף החוק החדש, חוק הבחירה הישירה, להעניק לראש הממשלה הרבה יותר סמכויות משהיו לו בעבר.

הי"ר ל חזן:

ודאי, ולכן הסעיף הזה בא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש לו סמכויות אדירות, סמכויות שלא היו בעבר בעניין מינוי שרים, בעניין פיטורי שרים, בעצם אנחנו במידה רבה היום עדים במדינת ישראל למשטר שבו ראש הממשלה הוא לא ראשון בין שווים, אלא הוא מנהל את העניינים ויש שרים וכו'. לא אחת אנחנו שמענו שרים מתאוננים על כך שדברים חשובים ביותר לא נשמעו בישיבות ממשלה. עכשיו בא הסעיף הזה, שאנחנו היום דנים ביישומו – הסעיף בדבר 40 חברי הכנסת שביקשו דיון – והוא בעצם נועד להיות מיני איזון, זה אפילו לא ממש איזון. זה מיני איזון – אחת לחודש מחויב ראש הממשלה לשבת ולשמע נציגים. אז עכשיו עשו לו

הנחה. אמרו: הוא לא ישמע את 119 חברי הכנסת, הוא ישמע רק 11 נציגים של הסיעות. לכן, אני חושבת שזה חשוב מאוד.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מוכנה לקבל החלטה. אני גם ביקשתי לפני עשר דקות מחבר הכנסת מיכאל איתן, שהוא יושב-ראש הקואליציה, לבקש את נוכחותו הפיסית של ראש הממשלה. אני מבינה שראש הממשלה נמצא כרגע בישיבה. ברגע שהוא יסיים את הישיבה, הוא יעלה למליאה. אני מכריזה על הפסקה עד לנוכחותו והשתתפותו של ראש הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר משהו. את חוזרת בפעם המי-יודע-כמה על המלה "נוכחות". החוק קובע השתתפות. אם את רוצה לפרש בצורה חד-משמעית את החוק – –

חיים אורון (מרצ):

אבל אתה אמרת "נוכחות".

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

– – אז אני מודיע לך, שעם כל הכבוד, כך לא נוהגים ביחסים בין הרשות המבצעת לרשות המחוקקת, ואת יכולה לעשות הפסקה. מה תעשי אם ראש הממשלה לא יבוא? לא תהיה כנסת?

הי"ר ל' חזן:

אתה אמרת שהוא יבוא.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

את נוהגת לא בחוכמה, לא על-פי החוק, ואת גורמת לקרע ולמתח מיותר.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת איתן, אנחנו כבר מנהלים דיון בסוגיה הזאת גם בהיעדרותך, ובצדק רב. חברת הכנסת גוז'נסקי הסבירה עכשיו – אני מקווה ששמעת בקשב רב את דבריה וגם את דברי חבר הכנסת שחל וחבר הכנסת אורון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כולם מהאופוזיציה.

היו"ר ל חזן:

סליחה, מה לעשות שלא היתה השתתפות בדיון הזה, שהוא קונסטיטוציוני ממדרגה ראשונה? החוק אומר, שהכנסת רשאית, על-פי 40 חתימות של חבריה, לזמן – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

דיון מיוחד.

היו"ר ל חזן:

– – דיון מיוחד בנושא שייקבע על-ידי הכנסת בהשתתפות ראש הממשלה. אני שולחת אותך לכל מילון – השתתפות זה גם נוכחות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה פתאום?

היו"ר ל חזן:

זה לפחות נוכחות פלוס.

על כן, חברי הכנסת, אני מכריזה על הפסקה לכמה דקות, עד לנוכחותו של ראש הממשלה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבל הוא לא צריך להיות נוכח. הוא צריך להשתתף בדיון.

היו"ר נ' חזן:

עד להשתתפותו של ראש הממשלה. אם לא, נעבור לסעיף הבא בסדר-היום. תודה.

בנימין אלון (מולדת):

אבל יש נואם על הדוכן. צריך להתנצל בפניו.

שבח וייס (העבודה):

לא, לא.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת וייס, האם אתה מוכן – – –

שבח וייס (העבודה):

אין לי שום בעיה לרדת, זה בסדר גמור.

היו"ר נ' חזן:

תודה. הפסקה בינתיים.

שבח וייס (העבודה):

מה שאני מבקש בכל זאת, גברתי, אם הדיון יתחדש – אם אני אהיה פה, לאפשר לי כמה דקות.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת וייס, אתה תהיה הדובר הראשון.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודיע שאני מבקש לערער על החלטתך לוועדת הפרשנות. כל זמן שלא יהיה ערעור, ראש הממשלה גם לא יגיע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

סנקציות על הכנסת, באמת.

חיים אורון (מרצ):

תנעלי את הישיבה ונלך הביתה.

(הישיבה נפסקה בשעה 18:41 ונתחדשה בשעה 18:50).

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, בעקבות הפסקה שהכרזתי עליה – אני מחדשת את הדיון על-פי חוק-יסוד: הממשלה, סעיף 52(ב). היתה התייעצות בין ראשי הסיעות בעניין הזה. נמשיך בסדר-היום על-פי הקביעה של ועדת הכנסת, שלפיה יינתנו הודעות סיעות במשך שלוש דקות. ראש הממשלה יעלה בתוך דקות ספורות וישתתף – על-פי הפרשנות "השתתפות" כוללת גם נוכחות – בדיון עצמו, וכמובן גם יסכם את הדיון.

בינתיים מסתבר שההליכים והנהלים לגבי השימוש בסעיף הזה עדיין לא הוגדרו היטב על-ידי ועדת הכנסת. לכן אני קובעת, שוועדת הכנסת צריכה להתכנס ולהחליט על נוהל מתוקן, מוסדר ומוסכם לגבי הפעלת הסעיף בחוק-יסוד: הממשלה, המתיר ל-40 חברי כנסת לזמן את ראש הממשלה לדיון. לכן אנחנו מחדשים את הדיון.

נסים דהן (ש"ס):

זה צריך להיות חלק מחוק.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, חבר הכנסת דהן, כרגע זה לא נמצא בחוק עצמו, לכן – – –

נסים דהן (ש"ס):

צריך לשנות את החוק.

הי"ר ל' חזן:

זה דיון אחר.

ועדת הכנסת חייבת, בינתיים, עד לשינוי החוק – אם ישונה החוק – לגבש את הנהלים בצורה מסודרת, כדי שלא ייווצר מצב של אי-בהירות מבחינה חוקתית בנושא הזה.

חבר הכנסת שבח וייס היה על הדוכן כשהפסקתי את הדיון. אם הוא יחזור אתן לו את רשות הדיבור, אבל סדר הדוברים נקבע ולפיו אעבוד. הבאה בתור – חברת הכנסת נעמי בלומנטל. כדי למנוע אי-הבנות, מדובר בהודעות סיעות של שלוש דקות על-פי קביעת ועדת הכנסת מהיום. אם כך, גברתי, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מעולם לא חשבנו שבנייה בירושלים, בנייה בהר-חומה שהוא חלק בלתי נפרד מירושלים, תהיה נושא לוויכוח כאן בכנסת ישראל. אני דוחה את הוויכוח הזה בשאט נפש, מכול וכול, ואני חושבת שאני מדברת בשם רובו של עם ישראל.

התפלאתי שסיעת העבודה הצביעה אי-אמון על הבנייה בהר-חומה – לא היום, בפעם אחרת. אני בטוחה שעמוק עמוק היא תתחרט על ההצבעה הבלתי-מכובדת; ולא רק על ההצבעה הבלתי-מכובדת אלא על ההצבעה שלא היתה במקומה, ובפירוש היתה נגד העמדות של מפלגת העבודה.

– היא קמה HEPאנחנו, היהודים, צריכים לזכור, שב-1819 צמחה תנועה אנטישמית ששמה היה בדרום גרמניה. השם "הפ הפ", שהפך למעין קריאת "עליהום" על היהודים, נובע משלוש מלים , שפירושן – ירושלים אבודה. המענה שלנו תמיד ולעולם: HIEROSOLYMA EST PERDITA לטיניות: ירושלים למעננו, למען כל העולם ולמען עם ישראל לא תאבד לעולם. תודה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אני מזמינה את חבר הכנסת נסים דהן בשם סיעת ש"ס. אחריו – את חבר הכנסת שאול יהלום. אם לא ימצא במליאה – חבר הכנסת דדי צוקר בשם סיעת מרצ. חבר הכנסת דהן, בבקשה. מסגרת של שלוש דקות.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מקווה שזה יהיה דיון מסכם על הר-חומה. כל כך הרבה דיברנו על זה בזמן האחרון חזור והדגש במסגרת כל האפשרויות הקיימות במליאה. עשו מזה הצעה לסדר-היום, עשו מזה הצעה דחופה לסדר-היום, שאילתא ישירה ושאילתא עקיפה, עשו מזה אי-אמון, עכשיו יש 40 חתימות של חברי הכנסת, ניצלנו את כל האפשרויות הפרלמנטריות הקיימות בבית הזה. חבר הכנסת דדי צוקר, אני מקווה שלפחות עכשיו זה אולי יהיה דיון מסכם.

סופה לנדבר (העבודה):

היום – – –

נסים דהן (ש"ס):

לא, מספיק להעלות את הנושא הזה. גברתי היושבת-ראש, דשנו ודיברנו על זה כל כך הרבה, זו הבעיה היחידה של עם ישראל? אין לנו בעיות אחרות? תאונות הדרכים כבר נגמרו, פיגועים הסתיימו מזמן, חתמנו הסכמי שלום עם הפלשתינים, יש רק הנושא של הר-חומה.

בואו נסכם ונחליט לפחות על העובדות, חברת הכנסת סופה לנדבר. אין ויכוח, לא הממשלה הזאת החליטה על הבנייה בהר-חומה. נקודה.

סופה לנדבר (העבודה):

נכון.

נסים דהן (ש"ס):

הממשלות הקודמות כולן רצו את הבנייה בהר-חומה.

סופה לדבר (העבודה):

אבל עכשיו זה לא הזמן.

נסים דהן (ש"ס):

האישורים הסטטוטוריים קיבלו אפילו את הסכמת בג"ץ. זאת אומרת, זה עבר את כל האפשרויות הקיימות בחוק לאישורים סטטוטוריים. אם כן, האנשים שפועלים בהר-חומה פועלים על-פי החוק במדינת ישראל, לא רק במדינת ישראל אלא בירושלים בירת ישראל. אני חושב שעד עכשיו אין ויכוח על העובדות. נכון, חבר הכנסת צוקר?

אז מה אומרת הכנסת הנוכחית לעם ישראל? נכון שזה עבר את כל הפרוצדורה המקובלת במדינה, ובכל זאת, אל תבנו.

דוד צוקר (מרצ):

שכל יש?

נסים דהן (ש"ס):

למה אל תבנו? כי יש מישהו ברשות הפלשתינית שהחליט שלא רוצים לבנות בירושלים; רק בגללו. אף שזה עבר את כל האפשרויות הקיימות, ודיברנו וקשקשנו על זה מספיק, יש מישהו אצל הפלשתינים שלא רוצה לבנות. תגידו לי איפה הוא כן רוצה שנבנה? אין שום מקום במדינה הזאת שהוא רוצה שנבנה בו, והוא צודק, כי מחר יעלה לדיון חוק השיבה ותהיה אפשרות השיבה. היא תהיה ליפו, היא תהיה לקיבוץ להב, היא תהיה לדגניה –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

— — היא תהיה לעכו, לחיפה ולכל המקומות שבהם גרו ערבים בשנת 1948. לשם הם ירצו לחזור; הם לא ייתנו לנו לבנות שם אפילו בית אחד ולשכן בו יהודים, כי בתיאוריה שלהם לשם הם רוצים לחזור. האם נסכים?

היו"ר ל' חזן:

תודה.

נסים דהן (ש"ס):

חבל שהפסקת אותי באמצע.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום אינו נוכח. על כן, חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבין שסוכם שראש הממשלה ייכנס.

היו"ר ל' חזן:

נכון. אני מחכה וממתינה.

דוד צוקר (מרצ):

אני אבקש שלא לדבר ובזה הדיון יסתיים, משום שזה לא יעלה על הדעת. היה פה סיכום, הסיכום לא מתקיים, ואני מבקש לעצור את הדיון פה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת יהלום, אני קראתי בשמך אבל לא היית נוכח, ועל כן אני לא יכולה לתת לך בשלב זה את רשות הדיבור. קראתי לדובר הבא, שהוא חבר הכנסת דדי צוקר. הוא סירב לדבר מנימוקים ברורים.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש ממך לעצור את הדיון.

היו"ר ל' חזן:

הובטח לי על-פי ההסכם – על סמך ההסכם הזה חידשתי את הישיבה – שראש הממשלה יגיע למליאה בתוך חמש דקות.

אני מצטערת, חבר הכנסת יהלום.

נסים דהן (ש"ס):

האם סגן ראש הממשלה יכול למלא את מקום ראש הממשלה?

היו"ר ל' חזן:

לא. סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה אומר בצורה מפורשת – אם אתם רוצים אקרא מחדש: "הכנסת רשאית לפי דרישה של לפחות 40 מחבריה לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה". יש לי כבוד רב לסגן ראש הממשלה, שר התיירות, אבל הוא איננו, בינתיים, למיטב ידיעתי, ראש ממשלת ישראל. כאן מדובר בזימון למליאת הכנסת של ראש הממשלה בכבודו ובעצמו.

שר התיירות מ' קצב:

אני מבקש שלושבת-ראש לא תהיינה יותר מדי ציפיות – – –

היו"ר ל' חזן:

אלה חדשות מרעישות.

חבר הכנסת יורי שטרן, אתה מעוניין להתבטא בשם סיעתך או לא?

דוד צוקר (מרצ):

לא, סליחה גברתי, אין דיון עד שראש הממשלה יימצא כאן. זאת הפרוצדורה.

היו"ר ל חזן:

יש לו עוד דקתיים על-פי השעון, על-פי חמש הדקות שהובטחו לי, להגיע.

דוד צוקר (מרצ):

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ל חזן:

היה נאום אחד קצר מאוד – – –

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, היה לי חלק בהתרחשות הזאת מתחילתה. חבר הכנסת איתן, שהוא גם יושב-ראש הקואליציה והוא גם יושב בראש ועדת הכנסת, הוא לא אדם מקרי בדיון הזה, אמר לי, בנוכחות אנשים נוספים, שברגע שהדובר הראשון יתחיל לדבר – ראש הממשלה ייכנס. כמעט כשאלה – שלא לפגוע בראש הממשלה. אמרנו: מסכימים. מה עוד צריך לקרות פה בכנסת הזאת?

שר התיירות מ' קצב:

גברתי, אפשר להשיב על שאלות בינתיים – – –

חיים אורון (מרצ):

לא. אפשר, לפי דעתי, לסגור את הישיבה. יש איזה כבוד לבית הזה גם כן.

שר התיירות מ' קצב:

חיים אורון (מרצ):

לא. חבר הכנסת קצב, אני בטוח שהיית, כיושב-ראש האופוזיציה – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת קצב, אני יודעת שאצה לך דרכך – – –

חיים אורון (מרצ):

– – – בעבר הייתי אומר את זה באופן הרבה יותר חריף מכפי שאני אומר זאת עכשיו. אני מבקש להפסיק את הישיבה; זה ביזיון. כתב בכיר בכנסת אמר לי – – –

קריאות:

חיים אורון (מרצ):

– – – שאינני יכול לנקוב בשמו, שהוא לא זוכר, מעולם, ביזיון מהסוג הזה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שטרן, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי – – –

משה שחל (העבודה):

– – –

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת צוקר, מייד.

סגנית המזכיר, בבקשה מיקרופון.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אם חלק מהדוברים מבקשים לעשות הפסקה – אני מציע לעבור בינתיים לסעיף השאילתות. נמצא פה שר התיירות, יש כמה שאילתות אליו.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת צוקר, האחרון.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להבהיר שההצעה שלנו אין פירושה דחיית הנושאים האחרים שעל סדר-היום. לא בשביל זה אנחנו מבקשים – – –

היו"ר ל חזן:

בהחלט לא. חבר הכנסת שחל, בבקשה.

אני עומדת להכריע עכשיו סופית, במיוחד אחרי שנעשה אתי הסכם, ולצד הרב הוא לא מתבצע ברגע זה.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו אולי דנים, באמת, באחת הסוגיות החוקתיות הכי חשובות, אף שזה נראה כאילו עוד דיון. חוק-יסוד: הממשלה קבע פרוצדורה מסוימת, וטוב שראש הממשלה ישמע את הפרשנות. הוא קבע מסלול מיוחד, שלא ניתן לנצל אותו אלא אחת לחודש, במכלול של דרישת הכנסת להופעה של שרים.

אני מפנה גם לסעיף שבא אחרי כן; הכנסת רשאית לחייב שר להופיע בפניה. השתמשו במלים: על-פי דרישה של לפחות 40 חברי כנסת. יש כאן דרישה, כמקובל בהרבה פרלמנטים, והמונח שמציע יושב-ראש הקואליציה, שהשתתפות משמעותה לא להיות פיסית באולם – אין לו בכלל כל בסיס; לפי פרשנות אחרת, לא היו צריכים את הפרוצדורה הזאת המיוחדת – 40 חברי כנסת חתומים, דיון בוועדת הכנסת אם כן לקיים את הדיון או לא. משנתקבלה החלטה בוועדת הכנסת – ראש הממשלה חייב להיות נוכח באולם.

אני חושב שבמקרה זה, כדי לשמור על כבודה של הכנסת – היה צריך להפסיק את הישיבה ולא לחדש אותה, כדי ללמד את הממשלה שהיא כפופה לכנסת, היא איננה מעל לכנסת.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת איתן, אני רוצה להתבטא לרגע. הדיון הזה זומן על-פי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה החדש, הנותן בידי הכנסת כלי לזמן את ראש הממשלה לדיון. אני כבר פירשתי, בתחילת הישיבה, בסבב הראשון, שהשתתפות ראש הממשלה גורסת גם את נוכחותו, כי אי-אפשר להשתתף ללא נוכחות.

מסתבר שוועדת הכנסת טרם גיבשה נהלים סדירים לדיון על-פי סעיף 52(ב). קראתי לכם להפסקה עד להתייעצות של יושבי-ראש הסיעות, בנוכחותי. הובטח לי שראש הממשלה יגיע בתוך חמש דקות. הדיון התעורר מחדש לפני כניסתו של ראש הממשלה למליאה.

ראש הממשלה נמצא, כרגע, במליאה, על כן סעיף 52(ב) – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מתקיים.

היו"ר ל חזן:

– – מתקיים. אנחנו נמשיך את הדיון כאשר אני חוזרת על בקשתי מוועדת הכנסת, כדי שמחזה כזה לא יחזור על עצמו, שיגובשו לאלתר כל הנהלים הדרושים להפעלת דיון במליאת הכנסת על-פי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד הממשלה החדש.

חבר הכנסת איתן, במסגרת דקה. אני מתארת לעצמי שיש לך מה לומר. אנחנו מחדשים את הדיון.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ל חזן:

אני אתן לך, אדוני, את רשות הדיבור בגלל הבלבול שקרה. אני אחזור: חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת דוד צוקר וכדומה.

חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת משה שחל, אני לא צריך לקרוא מהספרים הגדולים, כי צריך יותר להבין מאשר לקרוא, ולדעת. אתה עצמך מדבר על כבוד הכנסת, דיבורים גדולים, ואני מצטט מה שאמרת. משנתקבלה החלטה בוועדת הכנסת – חייב, וכו' וכו'. אתה יודע שבכלל לא התקבלה שום החלטה בוועדת הכנסת?

משה שחל (העבודה):

— — — אני יודע שיש גיוס —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא יודע. צריך לדעת. זה מה שאני אומר, לפני שמדברים.

היו"ר ל' חזן:

היה שיבוש גם באישור הדיון הזה.

היו"ר ל' חזן:

לא התקבלה החלטה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, עם כל הכבוד, אני לא רוצה להתנצח אתך — — —

היו"ר ל' חזן:

אני מקווה שלא.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

את יושבת-ראש, תני לי לסיים את דברי, ואל תקטעי אותי כמו שלא קטעת את דבריו של חבר הכנסת שחל, שחזר כאן על כמה דברים.

אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם, כי כיושב-ראש הקואליציה אני מרגיש אחראי לכבוד הכנסת, ואני פונה מדי פעם לראש הממשלה, אני מקבל ממנו שיתוף פעולה ואני מבקש ממנו לעמוד בתנאים שנקבעים. לכן אני חוזר ואומר פעם נוספת, שהשתתפות ראש הממשלה, כמו השתתפות של חבר כנסת בדיון, מעולם לא כללה פרשנות שהוא צריך לשבת כאן מתחילת הדיון ועד סופו. שום משתתף

בדיון, לא חבר כנסת, לא שר, לא ראש ממשלה, ההשתתפות שלו לא מתבטאת בכך שהוא נוכח מתחילת הדיון ועד סופו. אלא מה? היתה לנו הסכמה ג'נטלמנית – – –

רענן כהן (העבודה):

משה שחל (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היתה לנו הסכמה ג'נטלמנית בוועדת הכנסת – למה כולכם צועקים?

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת כהן, אני מבקשת ממך לשבת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תנו לי לסיים. היתה לנו הסכמה בוועדת הכנסת, שלאור העובדה שאין סדרים לדיון הזה, ננסה איכשהו לפרש אותו, וקבענו כמה כללים. אחד הכללים שקבענו היה, שמתקיים דיון בוועדת הכנסת, והיא מחליטה אם לקיים את הדיון הזה או לא לקיים – – –

היו"ר ל חזן:

גם זה לא קרה, אני מבינה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

גם זה לא קרה הפעם. הבוקר נודע לי, באקראי, בדרך, שעומדים להעלות זאת על סדר-היום. הגעתי לוועדת הכנסת, ואז, פעם ראשונה, נודע לי שמתקיים דיון.

בתנאים הללו, לראש הממשלה היה סדר-יום משלו, הוא לא יכול כל רגע לשנות סדר-יום שלם בגלל מחדלים שלנו. עם כל הכבוד, ביקשתי רשות, ראש הממשלה הפסיק ישיבות, עלה, ואתם כאן כל הזמן תוקפים ותוקפים. זה לא ייתכן.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת רענן כהן – לא. חבר הכנסת אורון – לא. חבר הכנסת איתן – לא. הרי הדבר לא מוסדר. ועדת הכנסת חייבת להסדיר את נוהל הדיון. ראש הממשלה נמצא עכשיו. אנחנו ממשיכים בדיון.

חבר הכנסת שאול יהלום בשם המפד"ל, שלוש דקות לנואם. אחריו – חבר הכנסת דדי צוקר בשם מרצ. חבר הכנסת יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני ראש הממשלה, אנחנו דנים בשמחה בדיון הזה שעה שכלי הטרקטור והבולדוזרים עובדים יום-יום, שעה-שעה, בהר-חומה – "פצחו רננו יחדו חרבות ירושלם כי נחם השם עמו גאל ירושלם". אנחנו רואים – ואני מדבר בשם המפד"ל – את הבנייה בירושלים, את התרחבותה של עיר הקודש, את ייחודה של ירושלים על-ידי הוספת שכונות על שכונות, בתים על בתים ורחובות על רחובות כאחת המשימות שאינן ניתנות למשא-ומתן, שעומדות מעל לדיון עם ערביי ארץ-ישראל, שנמצאות במצב שחייבים להוסיף ולהתמיד.

אנחנו מברכים את הממשלה על החלטתה לבנות בהר-חומה. אנחנו מצפים שהבנייה בהר-חומה תתרחב על כל שלביה המתוכננים, ואנחנו קוראים לראש הממשלה להוסיף ולבנות בשכונת הר-הזיתים, הקרויה ראס-אל-עמוד, להמשיך ולגאול את עיר דוד ולבנות בכל מקום שבו אפשר להרחיב את ירושלים, בגבולות ירושלים רבתי, את ירושלים ששכונות סביב לה. תודה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יורי שטרן.

רענן כהן (העבודה):

מה עם סיעת העבודה?

היו"ר ל חזן:

סיעת העבודה היתה על הדוכן, ויש לה מקום פנוי, כי אני הורדתי את הדובר מהדוכן כאשר קראתי להפסקה. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני ראש הממשלה, חברי, הטענה המרכזית כנגד מתנגדי הבנייה בהר-חומה היתה: הם, הפלשתינים, העולם הערבי, לא יחליטו עברנו איפה בונים ואיפה לא בונים; הם לא יחזיקו בוטו וילחצו על ההדק ויחליטו עברנו אם לבנות או לא לבנות. זה הטיעון המרכזי. גם הטיעון הזה מופרך, כנראה, חסר ידיים ורגליים.

האם בזה הרגע, אדוני ראש הממשלה, למעט הר-חומה, לא בונים בכל רחבי ירושלים, בשטחים שמעבר ל"קו הירוק", בתוך "הקו הירוק"? – בונים. האם לא בכל עת נתונה, משעה שהתחילו לבנות בהר-חומה, לא בנו, לא בונים? לא ביקשנו אישור ולא ניתן אישור? מדוע צריך היה להעמיד על החוד הזה, על השפיץ הזה של הדילמה ולחפש את הראיה לריבונותנו על הגבעה ההיא? הרגני הרוג, אני לא מבין מדוע.

צריך היה לייצר מבחן, ליצור בחינה, ליצור מבחן ולבוא ולומר: בוא נראה מה הם יעשו, וזה יהיה המבחן לריבונותנו. כלומר, כבר אין מבחנים אחרים לריבונות. זה שבונים בכל העיר, זה לא משנה. זה שיש כאן חיים שוקקים, זה לא משנה. אנחנו שם נבחן אם יש ריבונות או לא ריבונות ונניח מבחן ונניח קונפליקט ונניח התנגשות.

זה לא מבחן לריבונות, זה לא צריך להיות מבחן לריבונות, וזה לא היה מבחן לריבונות. אתם החלטתם לייצר מבחן לריבונות לא משום שכיוונתם מראש את צעדיכם, לא משום שתכננתם, אלא משום שנכפה על ראש הממשלה, וראש הממשלה נלחץ על-ידי קבוצה בימין הכי קיצוני בבית הזה שאמר: או שאתה בונה או שאין לך ממשלה.

היתה לך ממשלה, אדוני ראש הממשלה, גם אם לא היית בונה. אין לנו אלטרנטיבה אחרת. הם לא היו מכתירים אף אחד אחר כראש ממשלה. ולכן גם מן ההיבט הזה זו היתה החלטה שגויה.

אתם צריכים להודות, שכל מה שגורמי המודיעין אמרו לכם, וכל מה שאמרו לכם הפוליטיקאים – הכול התגשם. כל הפורענויות שבישרנו עליהן ושבישרו לכם אחרים – גורמים מקצועיים, לא פוליטיים, לא מן השמאל, לא מן המתונים, לא מן התבוסתנים, אלא גורמי הערכה מודיעיניים – הם אמרו לכם, שזה יפתח שרשרת ויפעיל שרשרת של פיצוץ, והכול התגשם. והכול כדי ללכת למבחן של ריבונות שהיה בלתי נחוץ, אלא אם כן אתה באמת לא בטוח בריבונותך.

אני מסיים. אדוני ראש הממשלה, אנחנו ממשיכים לנהוג בעיר הזאת כאילו אנחנו חיים בה לבדנו; כאילו אין בה עוד קבוצה גדולה, אין בה עוד קהילה גדולה של כ-150,000 איש שמבקשים התבטאות כקהילה. הם חיים כקהילה, תופסים את עצמם כפלשתינים, הם תופסים את עצמם כחלק מן העם הפלשתיני, ואנחנו נוהגים כאילו כיכר השוק ריקה, כאילו אין יורד להר-הבית. כיכר השוק לא ריקה, וגם הם יורדים להר-הבית, וגם אנחנו עולים להר-הבית. מכאן מגיעים רק למלחמה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה, בשם ישראל בעלייה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים בשם חד"ש-בל"ד.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כל החברים הללו מחכים – – –

הי"ר ל' חזן:

מחכים שתקשיב, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני שומע, אני מקשיב. האם הם יקשיבו לי?

הי"ר ל' חזן:

סביר להניח שכן, זימנו אותך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

האופוזיציה פה, הקואליציה לא.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד ראש הממשלה, כבוד היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, גם בחברה דמוקרטית ומחולקת כמו שלנו מגיעים רגעים של אמת, כאשר החברה שואלת את עצמה, מה הם האינטרסים החיוניים שלה, מה הוא המכנה המשותף הבסיסי שמאגד את האוכלוסיות השונות לחברה אחת. באותו רגע אין הבדל – או לא צריך להיות הבדל – בין אופוזיציה לבין קואליציה, כי זה הליכוד הלאומי הבסיסי שבלעדיו אין בכלל אומה.

חשבתי ברוב תמימותי, שנושא הבנייה בירושלים הוא אחד הנושאים שמאפשר גם לחברי האופוזיציה להצביע על כך שיש לנו מכנה משותף, שלקראת ההכרעות הגורליות שהעם שלנו הולך לקראתן יש איזה קווים אדומים משותפים, יש קונסנסוס בסיסי, וכך ננהג. ויש קונסנסוס בסיסי, ויש קווים אדומים, וחבל שהם לא מוצאים ביטוי נכון באולם הזה. חבל שהאופוזיציה לא מנצלת את ההזדמנות הזאת כדי להתאחד ולא כדי לפלג.

אין שום הצדקה לדבר על כך שהממשלה עשתה מבחן ריבונות מהבנייה בהר-חומה. לא אנחנו עשינו מבחן ריבונות מהבנייה בהר-חומה, עשו לנו מבחן ריבונות בהר-חומה. וכך הפכה הבנייה הזאת, שהיא חלק מתוכניות הפיתוח של ירושלים, חלק חשוב מאוד, למבחן. שום כביש אחר ושום בנייה בשכונה אחרת לא יעמדו במבחן אם לא נעמוד על שלנו בדבר שהפך למבחן שלא מרצונו.

לכן אני אומר: על הממשלה היה לעשות מה שהיא עשתה, להתחיל לבנות בהר-חומה, לעמוד על שלנו. ואפשר להתחשב באינטרסים של אחרים רק כאשר אתה מבין קודם כול את האינטרסים שלך, עומד על האינטרסים שלך. ואז מהנקודה הזאת אתה יכול לצאת למשא-ומתן.

לכן אני אומר לראש הממשלה: חזק ואמץ, תמשיך, נעמוד חזק ונצליח.

היו"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת משה גפני.

נסים דהן (ש"ס):

האם אפשר להציע הצעה לסדר הדיון?

היו"ר ל' חזן:

לא, אדוני, לא בשלב זה.

נסים דהן (ש"ס):

הי"ר ל חזן:

בדיוק על-פי הקביעה של שלוש דקות לדובר, לפי החלטת ועדת הכנסת שטרם גיבשה נהלים. חבר הכנסת סלים, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אבל חתמו 40 חברי כנסת – – –

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת דהן, אני מבקשת ממך לשבת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה, אני חושב, שחשוב מאוד שהכנסת תקיים את הדיון בנושא הר-חומה, בנושא ירושלים.

הממשלה הזאת הכניסה את עצמה ואת האזור למבוי סתום שהיה אפשר לדלג עליו. הבנייה בירושלים הביאה למבוי סתום – את כל הפלשתינים, את כל העולם הערבי, את כל אזור המזרח התיכון, גם את האמריקנים, והיא מביאה גם את היושב-ראש ערפאת נגד העם שלו. האם אתם רוצים מנהיג חזק שיהיה פרטנר לשיחות או שאתם רוצים מנהיג בובה? אם הוא יהיה מנהיג בובה, חס וחלילה, הוא לא יישאר מנהיג. הם יעיפו אותו. לכן אני חושב, שהאינטרס של עם ישראל צריך להיות שיהיה מנהיג חזק, מקובל על העם שלו, ואתו לנהל משא-ומתן, משא-ומתן הדדי, עם כבוד הדדי.

אדוני ראש הממשלה, אני אתך, ואם מישוהו ידבר אתך מלמעלה – אל תדבר אתו. כי הכבוד ההדדי לשני הצדדים, ולא חשוב איזה שני צדדים, הוא חשוב מאוד. אם ישראל תדבר עם ערפאת מלמעלה, בצורת פקודות, הרי גם זה לא לכבודה של מדינת ישראל. כי השותף, הפרטנר, צריך להיות שווה, עם כבוד. אתה בעצמך אמרת פה כמה פעמים שאתה רוצה הדדיות. נכון. אבל באותו זמן עומדים פה נציגי הממשלה ואומרים: על ירושלים אנחנו מחליטים לבדנו, לא נשאל אף אחד; על גודל הפעילות אנחנו מחליטים לבדנו, לא נשאל אף אחד. אז איזו הדדיות זו?

אם אנחנו רוצים שערפאת ימשיך להיות מנהיג של הפלשתינים, צריך להתנהג אתו בהדדיות ובכבוד הדדי. אי-אפשר להתנהג אתו כאילו הוא פקיד אצלנו. זה נגד האינטרס של מדינת ישראל. אני מצטער מאוד על כך שעומדים פה חברי כנסת ומסלפים דברים בכוונה, כדי להפחיד את היהודים שהערבים רוצים לחזור ליפו ולחיפה. האם זה עומד על הפרק?

שבוע ימים היתה הסתה, הסתה גרועה ביותר נגד הערבים בישראל ביום האדמה.

נסים דהן (ש"ס):

למה מתכוונים כשמדברים על זכות השיבה? לאן לחזור? לירח? אל תסלף – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה סילפת פה דברים. אף אחד לא מדבר על חיפה, אף אחד לא ידבר על יפו, ואף אחד לא מדבר על עכו. אתם מתכוונים להפחיד את היהודים מפני השלום. אתם לא רוצים שלום. כאילו שיש דיונים על חיפה. איזה חיפה? אתם ממציאים פה דברים בכוונה להפחיד. אין לכם שום מטרה אחרת.

נסים דהן (ש"ס):

למה אתה מתחמק?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

במשך שבוע ימים ראינו הסתה. אני התפלאתי, כל היום. והנה, יום האדמה עבר בשלום, בשקט, כפי שתוכנן. מה הכוונה?

אני הגעתי למסקנה, אדוני ראש הממשלה, שהיו חוגים שהיו מעוניינים שהערבים יעברו על החוק, ישרפו צמיגים ויסגרו רחובות, כדי להוכיח שהנה הערבים אנשים פורעים, אנשים נגד המדינה. אבל ההנהגה, העם הערבי, לא נתנו לאלה ליהנות, ובאמת קיימנו את יום האדמה כמו שתוכנן, בלי חזרה לחיפה ולעכו. תפסיקו עם זה, זו כבר בושה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת משה גפני בשם יהדות התורה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, אני רוצה להקדים ולומר, שהדיון הזה הוא דיון עקר שאין לו שום משמעות, הוא מיותר לחלוטין. זה דיון שמתקיים לאחר דיון ארוך על הצעות אי-אמון, דיון שמתקיים שבוע אחרי שבוע. אני חבר בוועדת הכנסת, וטענתי בוועדת הכנסת שלא להאריך את הדיון על הצעות האי-אמון ולא לקיים את הדיון הזה היום. אבל היינו שניים מהקואליציה ושניים מהאופוזיציה, לא יכולנו להעביר החלטה, והסכמנו לכל הפשרות האלה.

המטרה של האופוזיציה היתה לא להביא היום את חוק ההמרה. אז כשאתם מדברים על קרקס, שהציבור ידע: זה הקרקס. אנחנו משתתפים עכשיו בקרקס הזה מכיוון שלא רציתם – אתם, האופוזיציה – שחוק ההמרה יבוא היום. אבל חוק ההמרה יבוא היום, בעזרת השם. ובסדר, אז נצביע מחר.

סופה לדבר (העבודה):

מי אמר לך שהוא יעבור?

משה גפני (יהדות התורה):

הוא יעבור, בעזרת השם, יעבור. עם ישראל עבר הרבה קשיים, הוא יעבור גם את זה.

נסים דהן (ש"ס):

את יודעת את זה יפה מאוד.

משה גפני (יהדות התורה):

זה באמת מיותר, באופן אמיתי. הרי זה ממש מצחיק. היה אי-אמון של כמה שעות, על אותו נושא, אותו דיון. בסדר, אז מביאים את ראש הממשלה, כדי שראש הממשלה ישב כאן חצי שעה וישמע את . זה מאוד מכבד אותנו שראש הממשלה יושב כאן, העיקר שחוק ההמרה לא יגיע.BIG DEALהדברים.

גברתי היושבת-ראש, אדוני ראש הממשלה, עמדתה של יהדות התורה היא, שצריך לנהוג במתינות. ארץ-ישראל היא הארץ שהובטחה לנו, היא שלנו, ואנחנו מתפללים שיבוא יום שבו אכן לא יישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. ואנחנו בעד זה שיהודים יגורו בכל מקום. אנחנו בעד זה שאכן הממשלה תעשה את מה שמתחייב. אבל צריך לעשות את הדברים במתינות.

אני לא מסכים בשום פנים ואופן לא להתלהמות משמאל ולא להתלהמות מימין. הקיצוניות בעניין הזה איננה דבר נכון. הקיצוניות מימין והקיצוניות משמאל אינן דבר נכון, הן גורמות נזק. אני רוצה לומר לך, שאני מרוצה מהדרך שאתה הולך בה, אדוני ראש הממשלה, דרך האמצע, דרך מתונה. צריך להביא את כל השיקולים בחשבון. אי-אפשר לעשות כאילו אנחנו נמצאים לבדנו בעולם, לא מתחשבים בשום

דבר בעולם. אנחנו מתחשבים בכל הדברים. היהודים היו עם חכם ונבון. הוא ידע לעבור את המצבים הקשים ביותר ולשרוד ולחזור לארצו. ואני מתפלל שאכן כך יהיה. אני מודה לך מאוד, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת יהודה הראל, בשם הדרך השלישית, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, ראשית כול אני רוצה להביע הערכה לך, ראש הממשלה, על ההחלטה לבנות בהר-חומה. אף כי אנחנו היינו בין התובעים בתוקף, אין לי ספק שיותר קל לתבוע מאשר להחליט, ויש רגעים שצריך להחליט. כי עמדו כאן כמה שאלות ויותר משאלה אחת הוכרעה בהחלטה הזאת.

קודם כול העמדנו במבחן, ואני עוד לא יודע אם הוא עבר, את תהליך אוסלו. כלומר, האם באמת, כמו שהובטח לנו על מדשאת הבית הלבן, תמה תקופת המלחמות, תקופת האיומים, תקופת השימוש בכוח, שפך הדם, ומעתה את הסכסוכים נפתור בדרכי משא-ומתן? אין ספק שעדיין צפויים לנו הרבה סכסוכים באזור, הרבה חילוקי דעות, הרבה קונפליקטים. אין לנו אשליה שיש מזרח תיכון חדש, הרמוני, בלי קונפליקטים. השאלה היא, אם יהיו אלה קונפליקטים של ויכוח, של "ברוגז", של כל מיני דברים, אבל לא של איום באלימות ושימוש באלימות, או שנשארו במצב שבו אנחנו מאוימים באלימות.

בינתיים התברר, שתקופת השימוש באלימות, האיום באלימות בכל פעם שיש חילוקי דעות, לא תמה. אין זה אומר שאנחנו צריכים להפסיק את מה שנקרא תהליך השלום, את תהליך אוסלו, ולו רק כיוון שאנחנו רוצים להיות משוכנעים שלקחנו את כל הסיכונים ועשינו את כל המאמצים. אבל, זה אומר שרמת הסיכון שאנחנו יכולים לקחת על עצמנו, או רמת הביטחון שאנחנו חייבים לתת לעצמנו יותר גבוהה ממה שחשבנו או ממה שמישהו קיווה לפני כמה חודשים.

בבנייה בהר-חומה הוכחנו לעצמנו ולאחרים, שיש נושאים שמדינת ישראל עדיין יכולה להחליט בהם בעצמה, ובתוכם לא רק הבנייה בתל-אביב אלא גם הבנייה בירושלים. ואני רוצה להזכיר, שלא רק ירושלים המזרחית, שחברה לירושלים המערבית ב-1967 הועמדה בסימן שאלה, אלא גם ירושלים המערבית.

במו אוזני שמעתי מפייצל חוסייני, שכל בנייה בירושלים המערבית היא הפרה של הסכם אוסלו, כי זו הפרה של המאזן הדמוגרפי בירושלים. אנחנו שמענו לפני כמה ימים, שסגן שר החוץ הבריטי הודיע, שתוצרת של התעשייה הישראלית בירושלים המערבית והמזרחית לא תיהנה מזכויות המכס של ההסכם עם השוק המשותף שיש לישראל, הואיל ובריטניה לא מכירה בכל ירושלים כחלק ממדינת ישראל. לא שמענו על זה תגובה. היינו רוצים לפחות לראות את השגריר שלנו בבריטניה נקרא להתייעצות, כי סגן שר החוץ הבריטי גם אמר, שהוא יפנה לכל מדינות השוק ויגיד להן, שכל השטחים שמעבר לגבולות 1967, לרבות כל ירושלים, לא מוכרים על-ידי בריטניה כחלק ממדינת ישראל.

אני מודה שוב לראש הממשלה על החלטתו. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת יהודה הראל. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה אינו נוכח, ולכן רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין אלון, אחריו – אחרון הדוברים, לפני שיסכם את הדיון ראש הממשלה, יהיה חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה. שלוש דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוא מסכם? הוא לא משיב?

הי"ר ל' חזן:

הוא מסכם-משיב.

בנימין אלון (מולדת):

למה העבודה בסוף?

הי"ר ל' חזן:

אני הכרזתי על הפסקה להתייעצות בנושאים החוקתיים, ולכן דובר מטעם מפלגת העבודה טרם דיבר. חבר הכנסת אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה, גם אני מצטרף למוחים נגד אלה שמעדיפים לראות את המשחק בין לוקסמבורג לישראל, ומצד שני לחתום על בקשה שמרתקת אותך לדיון – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אגב, מה התוצאה?

בנימין אלון (מולדת):

2:0, אני לא יודע לטובת מי.

הי"ר ל' חזן:

אילו זה היה 1:0 לטובת ישראל, סביר להניח – – –

בנימין אלון (מולדת):

בכל אופן, קצת קצה נפשי באותם פוליטיקאים שבאותה להיטות עוסקים בספורט ובחיי עם ישראל, אבל נראה שהיום, בשבר האידיאולוגי הקיים, זה חלק מהעניין.

מגיע לך, אדוני ראש הממשלה, יישר כוח על העמידה הגאה מול או"ם צבוע, שלא אכפת לו מאותם אלפים שנהרגים בזאיר, ולא אכפת לו מאותם מגורשים באלבניה, אכפת לו רק מהשכונה שאנחנו בונים בירושלים. מגיע לך יישר כוח גם מול ציניות מסוכנת מן הבית הזה, שמאשימה אותך בפיגוע ב"אפרופו", כאילו הפיגוע ב"דיזנגוף סנטר" שנה קודם נבע גם כן מהבנייה הזאת בהר-חומה.

אבל, אני רוצה גם להתרות: אסור ליפול בפח הדמגוגי של מצוקת הדיור של הערבים. זה לא העניין. הם עצמם אמרו פה כמה פעמים שהנושא הוא סכסוך לאומי, ולכן לא תפתור את בעייתם הלאומית בדיור כזה או אחר. ההיפך, הם ינצלו את זה. יש מספיק חברונים ערבים שאינם ירושלמים, שמסתובבים בירושלים, ואין שום צורך להגביר את האחיזה הערבית בירושלים. גם זה סוג של סכסוך לאומי שאנחנו צריכים להימנע ממנו.

אני גם הייתי רוצה להזכיר את הדגל של אש"ף, שעדיין מונף על ה"אוריינט האוס" בניגוד למצע של הליכוד, בניגוד לתשדירי הבחירות של הליכוד, והדבר הזה חייב להיות מוסר משם, כמו שהבניין חייב להיות סגור, כפי שהובטח. אני יודע שקשה להיות אופוזיציה מימין, אופוזיציה קטנה, אבל אנחנו חייבים לדאוג לכך שנזכיר את האמת גם כשהיא כואבת, ונאמר "קשים פצעי אוהב".

אני מסיים בזה וחוזר ומוחה על הציניות של אופוזיציה שעדיף לה משחק עם לוקסמבורג מול בניית ירושלים.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן.

רק למען הסדר הטוב: המציע והמחתיים הוא חבר הקואליציה, חבר הכנסת אלכס לובוצקי. לא מדובר כאן בהפעלת הסעיף של 40 חתימות על-ידי חבר האופוזיציה, אלא על-ידי חבר הקואליציה, במקרה זה חבר הכנסת לובוצקי.

חבר הכנסת כהן, בבקשה, אחרון הדוברים, לפני תשובת ראש הממשלה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני ראש הממשלה, אני רוצה לדבר היום לא כאיש מפלגה אלא כאיש חברה במדינת ישראל. נדמה לי שהדיון הזה, שהיה צריך להיקבע עם ראש הממשלה, היה צריך לקבל ביטוי אחר, מעמד אחר, כי חשוב גם הנושא, וחבל שזה מגיע לדיון בצורה כזאת ובהרכב האומלל כפי שקיים עכשיו.

דבר שני: אני רוצה לקבוע, שכולנו בעד ירושלים, ירושלים מאוחדת. זאת הבירה היחידה בריבונות ישראל, היא צריכה להיות כזאת, אין על כך חולקים, על כל פנים לא בסיעתי. אין לחלק את ירושלים בכל מחיר. אין לנו מדינה אחרת, אין לנו עיר בירה אחרת, וגם על בניית ירושלים אין ויכוח. ההחלטה על בנייה בירושלים היא גם של הממשלה הקודמת. זו החלטה שהתקבלה ב-5 בינואר 1995.

אבל, צריך לעשות הכול בשכל, אדוני ראש הממשלה. אין חולקים על כך שאנחנו נמצאים היום במצב נורא במזרח התיכון. יש לנו משבר אמון עם העולם הערבי, שלא מוסיף לנו; יש מצב של בידוד מדינת ישראל בזירה הבין-לאומית. יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ויידל לחיים ארוכים שמעון פרס, הוכיחו לנו עד כמה קשה להשיג את האמון ועד כמה קשה להשיג שלום במזרח תיכון שכולו גלגול של מלחמות ומאבק כיתתי. מאבק כיתתי הוא מאבק נורא. ראינו מה שקרה עם הכת המיסטית בארצות-הברית, שכל חבורה החליטו להתאבד. זהו חלק ממהלך דתי. במהלך דתי קשה להיאבק. אנחנו רואים עד כמה הצלחת, אדוני ראש הממשלה, להביא למשבר במהירות, או להוכיח שאת השלום אפשר לבטל בתהליך כה קצר.

אני חושב שהתהליכים האלה מובילים לאינתיפאדה, אני חושב שאנחנו מביאים בסופו של דבר למלחמה. אנחנו זקוקים לרגיעה באזור הזה, אנחנו רוצים להגיע למהלך של שלום. בידך כראש ממשלה להוביל את התהליכים האלה. במסגרת שלך, עם הקואליציה שלך, יש אנשים שיעשו את הכול כדי להביא ליותר נזק, למלחמה ולמשבר. יש אנשים שמנסים להוביל אותך לאותם כיוונים שאסור לך ללכת בהם.

אני רוצה לפנות אליך כראש ממשלה, לעשות את הכול כדי להציל את השלום שפעלנו כה הרבה להצלתו, וכל מהלך יכול להביא במצב העדין שקיים לנזק בלתי הפיך. אסור לך ללכת בעקבותיהם. אני אומר את הדברים האלה רגע לפני הסערה, הסערה קרובה מאוד. אם תעשה מאמצים ותלך בדרך זו, תמיד תקבל גיבוי לאותו תהליך שפעלנו שנים רבות לקידומו. אל תלך אחריהם; לך אתנו. בסוגיה הזאת.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת כהן, ומזמינה את ראש הממשלה להשיב על הדברים שנאמרו בדיון שנערך ביוזמת 40 חברי כנסת, על-פי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, בנושא המשך הבנייה בירושלים. אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

גברתי היושבת-ראש, חברי הבית השורדים, אתם יודעים שאני מאמין גדול בהדדיות, לכן אני מציע שוועדת הכנסת תשקול רעיון של הדדיות: אם ראש הממשלה מחויב להשתתף בדיון הזה על סמך קריאתם של 40 חברי כנסת, אולי מן הדין ש-40 חברי כנסת גם יאולצו להיות כאן. מדברים על הדדיות; אני מחפש את העיקרון הזה בהרבה מקומות, גם במקום הזה.

חגי מירום (העבודה):

RECIPROCITY.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

גם במקום הזה אני מחפש הדדיות. מה אגיד לך, עלי-בבא ו-40 ה...

דוד צוקר (מרצ):

בתור מי שלא חתם, האם אני יכול לשבת כאן?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מי שלא חתם פטור, זאת אומרת, הוא נמצא פה מתוך רצון חופשי, וזה דבר לא מבוטל.

חבר הכנסת סלים, אני שמח לראותך. דיברתי לפני רגע על הדדיות, והנה אני ממשיך לדבר על הדדיות. אתה שאלת איך מכבדים את ההסכמים: בעשרת השבועות האחרונים ביצענו את ההתחייבות שלנו בחברון – לא קל. שחררנו את האסירות הטרוריסטיות הערביות בהתאם להסכם – לא קל; העברנו כספים לרשות הפלשתינית, הרבה כסף, אף-על-פי שהם לא משלמים את חשבונות הראשון, על הפעימה FRD והטלפון שלהם – לא קל, אבל זה בהתאם להסכם; החלטנו על ה- הראשונה או הנסיגה הראשונה אם תרצה, בהתאם להסכם – לא פשוט; ואחר כך החלטנו בהחלט בהתאם להסכם על השימוש הראשון בשדה התעופה, במטוס הראשון.

אני שואל את עצמי, מה קרה בצד השני בזמן הזה? הרשות הפלשתינית בוודאי לא השלימה את ההתחייבות שנטלה על עצמה כלפי ולא פחות מזה כלפי הנציג האמריקני, כלפי ארצות-הברית. היא חתמה על התחייבות כלפי ארצות-הברית לבטל את האמנה הפלשתינית, להשלים את הביטול – כך נאמר. זה לא בוצע. להילחם בטרור – לא בוצע בלשון המעטה; עוד יהיה לי מה להגיד על זה. לאסוף את כלי הנשק הבלתי-חוקיים – לא בוצע. להפסיק את ההסתה הקיימת – לא בוצע. ההסתה קיימת. יש הסתות מכל מיני כיוונים, אבל בכלי התקשורת, וכידוע מידת זיקתם לרשות הפלשתינית מוחלטת – לא בוצע. ועוד כיוצא בזה וכיוצא בזה.

אני רוצה להגיד לך: יש התחייבויות הדדיות. אנחנו ממלאים את חלקנו, אנחנו מצפים לך שהצד השני ימלא את חלקו, והוא איננו ממלא. לבוא אלי בטענה של הדדיות? תבוא למישהו אחר. אני אומר לך את זה עם כל הכבוד וכל ההערכה.

עניין ירושלים איננו כלול. מה לעשות. מי אמר את זה? אני אומר את זה? לא. קודמי בתפקיד, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, אמר את זה. היועץ המשפטי שלי אומר את זה? הוא אומר את זה, זה נכון, אבל לא הוא העיקר, הוא מסתמך על היועץ המשפטי הקודם של הסכמי אוסלו, יואל זינגר. זה כתוב במסמך.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אורי סביר אומר זאת.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אורי סביר אומר את זה, אני שמח לשמוע. בכל אופן, העמדה של ממשלות ישראל היתה עקבית: ירושלים לא בעניין. ירושלים כן בעניין, סליחה; יהיה ויכוח על ירושלים במסגרת הסדרי הקבע, זה נכון, אבל לא נכון שבמהלך הסדרי הביניים – וכידוע לך, אנחנו דנים על מצב הסדרי הביניים – יש איזו מניעה. עד סיום הדיון על הסדרי הקבע, עד סיום הדיון לפי הסכמי אוסלו; יש פרשנות לפי בית הלל או לפי בית שמאי. אני פרשן של ההסכמים האלה, ואיך שלא תפרש אותם, ברור לגמרי שירושלים היא מחוץ להסכם, זולת דבר אחר: בזמן הסדר הביניים לא יהיו משרדים של הרשות הפלשתינית בירושלים ולא תהיה פעילות ממשלית שלטונית של הרשות הפלשתינית בירושלים. זה ישנו. זה האזכור היחיד של מגבלה בירושלים. אין מגבלה עלינו, כפי שאמרו רבין, זיכרונו לברכה, וזינגר, "יבדל לחיים ארוכים; יש מגבלה על הצד הפלשתיני – וגם את זה הוא מפר בניגוד להסכם.

אני בעד הדדיות גם בעניין ירושלים: תמלאו גם אתם את ההסכם. יש כאן שאלה על המשרדים הללו. אגב, לא אמרנו שנסגור את ה"אוריינט האוס", אמרנו שנסגור את המשרדים בתוך ה"אוריינט האוס", וכך נעשה. ב"אוריינט האוס" יש הרבה דברים אחרים שאינם קשורים לרשות הפלשתינית. את כל זה אמרנו, ואני אומר גם היום.

לכן, כאשר אנחנו באים לדון על עניין הר-חומה, אנחנו באים לדון מתוך ההסכם, בהתאם להסכם, בהתאם לרוח ההסכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רוח ההסכם?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

רוח ההסכם ולשון ההסכם. אין דבר כזה, שיש לשון ההסכם, אבל רוח ההסכם נוגדת את לשון ההסכם. זה דבר פנטסטי, זו גישה חשובה. גברתי היושבת-ראש, יש פרשנים – אתם מכירים אותם, יש הרבה פרשנים; אצל חלק מהפרשנים קראתי את הדבר הבא: נתניהו אומנם ממלא אחר ההסכם – הם לא מאזכרים כמובן שהצד הפלשטיני מפר אותו – אבל הוא מוציא את הרוח מההסכם. זאת אומרת, הצד הפלשטיני מקיים את רוח ההסכם אבל מפר את סעיפיו, ונתניהו מקיים את סעיפיו אבל מוציא את הרוח ממפרשי ההסכם.

אני לא מוכן לקבל הפרה. הסכם זה הסכם, והוא מחייב אותי. אני עושה צעדים קשים, קשים מאוד, מול האנשים שלי. כן, גם לי יש ציבור, חבר הכנסת סלים; שמעתי את הדברים שלך בעניין רב. אגב, אני חושב שיש הרבה טעם במסגרת של הדברים, אבל תחשוב על הפרטים. האם אני לא עומד מול אנשי? אני לא עומד מול ציבור? המבחן של מנהיג הוא ללכת תמיד אחרי מה שאומרים לו? לפעמים צריך לקבוע: יש התחייבויות וממלאים את ההתחייבויות, גם אם הדבר לא נעים. אני עשיתי את זה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לנשל את הפלשתינים מהקרקע שלהם.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו מכבדים את ההסכם, ואנחנו מצפים לכיבוד הדדי. אגב, גם לכבוד הדדי. אני אף פעם לא משתלח במנהיגים. משתלחים בי לא מעט, אבל אני מתאפק, אפילו בבית הזה. אבל אני לא מדבר כרגע על כבוד הדדי, אם כי אני מאמין בכבוד הדדי. אתם רואים את זה, זה מנהגי. אני מואשם כל הזמן ביהירות ובארוגנטיות, אני מחפש את היהירות והארוגנטיות האלה, ואני מוצא אותן במתקפות עלי, על ממשלתי ועל ישראל. אבל חוץ מכבוד הדדי אני מחפש כיבוד הדדי. אני מחפש הדדיות ואיני מוצא.

ובכן, הבנייה בירושלים היא בהתאם להסכם. על כך אין ויכוח בבית הזה – זולת המצדדים המושבעים בכל עמדה של הרשות הפלשטינית, וגם ביניהם אני חושב שיש ספקות. ובכן, חוץ מהמצדדים הללו אוטומטית בעמדה הפלשטינית, איש אינו חולק על זכותנו לבנות בהר-חומה. הטעות, לפחות אלה שאני שומע כאן, הן שאלת העיתוי, מה שקוראים התבונה והעיתוי.

עכשיו אגיד לכם משפט שמישהו לימד אותי בצעירותי. אם כולם אומרים: יש לך זכות לעשות משהו, אבל אתה מוכן לוותר על הזכות או אינך מוכן להיאבק עליה, הזכות הזאת מתנוונת, היא איננה קיימת. אם אומרים: יש לנו זכות לבנות בירושלים, אבל אנחנו לא מפעילים את הזכות, לא עכשיו, בעיתוי אחר, אני שואל: מתי? מתי אי-פעם יהיה עיתוי טוב יותר? בעוד שנה? בעוד חצי שנה לא תהיה התנגדות ערבית? בעוד שישה חודשים, בעוד שנה, בעוד שנתיים?

דוד צוקר (מרצ):

אדוני ראש הממשלה, אני אתן לך דוגמה. במשך 1,800 שנה לא היה ניסיון לממש את הזכות שלנו פה בארץ-ישראל. מה, הזכות הזאת התנוונה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא, היא לא התנוונה. אבל לא היה באפשרותנו הפיסית לממש אותה. לא היינו פה; או לפחות היינו. זה ההבדל. יכול להיות מצב שיש לך זכות שאתה תובע ואין לך אפשרות לממשה. העם היהודי, למשל, מעולם לא ויתר על זכותו ועל טענת הזכות לגבי ארץ-ישראל או ירושלים.

דוד צוקר (מרצ):

מה שאמרת הוא מסוכן.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

קודם כול זה נכון. יש שאלה אחרת, מר צוקר, אם אתה שואל מה מסוכן. אתה שואל למי באמת יש הזכות. הטענה לבד איננה תנאי מספיק ליצירת הזכות. צריכים לעמוד על דברים אחרים, אבל אני לא בא להתווכח כרגע על השאלה למי יש הזכות על הארץ, למי יש הזכות על ירושלים. מהו מבחן הצדק? הצדק הוא כל דאליים גבר? זה שכבש אחרון? אז אנחנו היינו האחרונים שכבשנו וניצחנו. הערבים יכבשו אותנו, הם ינצחו. אני חושב שיש דבר אחר, אבל לא אכנס לוויכוח המעניין הזה אפילו בשעה מאוחרת כזאת.

היה ויכוח יוצא מן הכלל בין מנכ"ל משרד ראש הממשלה לשעבר, מר הרצוג, ובין מר טוינבי. מר טוינבי אמר: טוב, היתה לכם זכות, אבל היא התיישנה אחרי 50 שנה. אנחנו אומרים להיפך, העובדה שדבקנו בזכות הזאת חרף הגליות, חרף המרחק הרב שהיינו בו, חרף העובדה שבניגוד לעם אחר, העם הספרדי, שארצו גם כן נכבשה במשך 800 שנים והם ניהלו שם קרב נורא כדי לחזור לשם ולכבוש את ארצם, לשחרר את ארצם, זה לא חשוב כרגע, לנו לא היה מאחז בארצנו והיינו צריכים לעשות זאת ולא עשינו זאת בדם ואש. לפחות עד מלחמת העצמאות עשינו זאת בדרכי אחרת.

אני לא נכנס לכל הוויכוח על הזכות, אבל אשמח מאוד אם למשל 40 חברי כנסת יזמינו אותי לדון בשאלה למי יש הזכות על הארץ הזאת שאנחנו קוראים לה בדין ארץ-ישראל. למי יש הזכות. הזכות,

אני לא מדבר כרגע על דברים אחרים, שיקולים אחרים שהם חשובים, שיקולי מדיניות ושיקולים אחרים – על הזכות, על ירושלים, אני אשמח לבוא. אבל אני לא חושב שהוויכוח כרגע הוא על הזכות, אלא מה שקוראים העיתוי של מימוש הזכות, ולמעשה המבקרים אומרים: העיתוי לא טוב. אני אומר: כל עיתוי – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני מזמין את הוויכוח. לישיבה הבאה אשמח לעשות את זה. אני רק אומר לך – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

חברי כנסת מסיעתך כפו עליך את העיתוי. לא רצית את העיתוי הזה.

חגי מירום (העבודה):

ראש עיריית ירושלים כפה עליך את העיתוי.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני אומר לכם, שלבנייה בשטח הנקרא ירושלים המזרחית, כלומר אותו שטח של ירושלים שנכבש במלחמת כיבוש תוקפנית ב-1948 על-ידי צבא ירדן, מעולם לא היה עיתוי טוב. אם העיתוי הוא העיתוי של הסכמת הצד הערבי, מתי העולם הערבי יסכים והעולם בכלל יסכים? מעולם לא היה עיתוי טוב.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

הנה שמענו את עמדת סגן שר החוץ הבריטי: לא ירושלים המזרחית, לא ירושלים המערבית, אין עיתוי. אין עיתוי טוב. וכשבנינו את גילה ואת רמות ואת פסגת-זאב ואת גבעת-זאב – אין עיתוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

בכל המצבים הללו תמיד היתה שלילה של העולם הערבי, תמיד היו גיוניים באו"ם, לא היה עיתוי טוב.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא היה תהליך שלום.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מה זאת אומרת לא היה? ודאי שהיה. היה לנו שלום עם האומה הערבית הגדולה ביותר – מצרים. חתמנו על הסכמי קמפ-דייוויד, וכל השכונות הללו, או רובן המכריע נבנו, או בוודאי פותחו והושלמו לאחר מכן, ודבר לא עזר. תמיד מצרים יצאה נגדנו והמשיכה את המלחמה הפוליטית נגדנו בעניין הזה. זאת אומרת, האם יש אדם אחד בבית הזה שסובר שאנחנו טעינו אז בבנייה הזאת, בעיתוי? אולי חלק, אבל הרוב המכריע לא. גם אז לא היה עיתוי טוב, ועשינו זאת.

האופוזיציה טוענת, שאנחנו גרמנו לבידודה של ישראל. תבדקו מה קרה בגילה ומה קרה ברמות – בדיוק אותו דבר. התקפות, איומים ואו"ם ודברים אחרים. גם ברמות, גם בגבעה-הצרפתית היינו מבודדים. אני לא זוכר שהיתה ממשלה אחת – אולי אני טועה, אולי אפשר למצוא אחת שתמכה בבנייה בשכונות האלה. היינו מבודדים, דרך אגב, יותר.

אני רוצה להזכיר, אפרופו – לא אפרופו, זו מלה קשה היום, אתם יודעים, תיכף נגיע גם לזה. היינו מבודדים עוד יותר כשעשינו דבר מסוים, כשהפצצנו את הכור העירקי, האטומי, באוסירק, וגם אז היו כאלה שאמרו שהעיתוי לא טוב. אמרו, זה נכון. וגם אז הממשל בושינגטון יצא נגדנו, אבל לא כמו עכשיו, שהוא הביע את הסתייגותו, ממש יצא נגדנו והטיל עלינו סנקציות.

דרך אגב, זה היה בית-לבן ידידותי מאוד. כן, ממשל רייגן, ידידותי כמו הממשל הזה, שהוא גם כן ידידותי מאוד. הוא לא רק גינה אותנו, הוא הטיל עלינו סנקציות.

אני חושב, שרק לפני כמה שנים התחיל העולם להבין איזה מעשה חשוב עשינו לשלום העולמי על-ידי הפעולה האמיצה הזאת. ואני חושב שלא קשה לתאר מה היה קורה לאזורנו אילו היה לסדאם חוסיין נשק גרעיני, ואת זה הבינו במלחמת המפרץ.

יושב-ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת מצא לנכון להגדיר את הבנייה בהר-חומה כהכרזת מלחמה – אני מצטט. אני חושב שאפילו חסידי הגדולים ביותר חייבים לתהות על איזה תהליך שלום מדובר, אם בבניית בתים למגורים לערבים וליהודים בתוך תחומי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה לערבים?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

נוכיח לך, גברתי, שאנחנו בונים לערבים – את תקבלי את הבנייה בהר-חומה? תגיד לי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא, אתה סתם אומר את זה. אתה יודע שלא בונים.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

באותה מידה שאנחנו נבנה בהר-חומה, ייבנו בתים גם לערבים, ואת תראי את זה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אתה לא נותן אישורי בנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

ובכן, בנייה כזו בתוך תחומיה המוניציפליים של ירושלים זוהי הכרזת מלחמה, בעוד רצח של שלוש נשים בבית-קפה בתל-אביב, בית-קפה "אפרופו", נחשב לתהליך טבעי בלתי נפרד, זו תגובה טבעית. כל מה שאומרים, אומרים את זה. זה נתניהו עשה, אנחנו עשינו את זה, הם חייבים להגיב על הר-חומה. אנחנו אשמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי אמר?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

זה חלק בלתי נפרד וטבעי, בלתי נמנע של תהליך השלום. זה מה שאני שומע פה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי אמר?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

תיכף אביא לך ציטוטים. – – – שאיננו ראוי אפילו לגינוי על-ידי ממשלות ערב. זה סוג השלום שאליו מובילים אותנו?

דרישתנו היא, שתהליך השלום יכלול מצב שבו הרשות הפלשתינית תוכיח את נכונותה להילחם בטרור כדי שנוכל להמשיך בדיונים המדיניים, וזוהי דרישה נכונה וסבירה. זה נכון שגם הממשל האמריקני בווינגטון מסכים שטרור ותהליך שלום אינם יכולים להתקיים זה לצד זה. הם צודקים גם בזה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גם שלום אמת לא הולך ביחד.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני רוצה לקרוא לכם הודעה לעיתונות. אני חושב שהיא מעניינת, היא תעניין גם אתכם. מה לעשות, אין פה 40 חברי כנסת, אז זוכים אלה המצויים כאן. ההודעה לעיתונות היא כדלקמן: "ישראל הצליחה אתמול להשיג התחייבות פלשתינית לנקוט צעדים ספציפיים נגד הטרור לפני שתבצע את הצעד הבא בהסכם הביניים. שר החוץ הכריז, שמניעת מעשי טרור, מעצר טרוריסטים וסירוב לתת מקלט למחבלים הם באחריות של הפלשתינים. בדברו על יחס ישראל לרשות הפלשתינית הוסיף שר החוץ: אתם תטפלו בטרור ואנחנו נקיים את כל מה שהבטחנו. נשפוט אתכם על-פי מעשיכם ולא על-פי הצהרותיכם".

שר החוץ שאמר זאת היה שמעון פרס. התאריך היה 13 בפברואר 1995. אני חושב שזו היתה הצהרה חשובה ונכונה. לצערי, הממשלה הקודמת לא התמידה בעמדה הזאת, וההבדל בין הממשלה הקודמת לבין הממשלה הנוכחית הוא, שאנחנו מתמידים בעמדה הזאת. זה לא נראה יום אחד, אחרי זה פיגוע וממשיכים הלאה. זאת המדיניות שלנו.

לכן, אף-על-פי שהממשלה ההיא המשיכה בוויטוריה בנסיגות, על אף הטבח הנורא – טבח נורא? אלה היו ארבעה מקרי טבח רצופים, והיא המשיכה, אנחנו לא יכולים סתם להמשיך. קודם כול, אנחנו לא עושים אותם ויטורים ואותן נסיגות, זה כבר ברור. יש לנו מדיניות אחרת, בהתאם להסכם אוסלו שמאפשר לנו לאמץ מדיניות אחרת.

הרי הסכם אוסלו אינו מכתוב תוצאה. הוא מכתוב תהליך. תהליך השלום הוא תהליך, הוא לא תוצאה. הצד הפלשתיני מצפה לנסיגה לקווי '67 עם תיקונים קוסמטיים. הצד הסורי מצפה לנסיגה לקווי '67 בלי או עם תיקונים קוסמטיים. זה לא מה שההסכמים אומרים, וגם בוודאי לא מה שהסכמי אוסלו אומרים. הם אומרים: תהליך. אתם תעלו הצעה, אנחנו נעלה הצעה. אין תוצאה מוגדרת מראש. לנו יש עמדה שלנו. אבל – תהליך שלום. הוויכוח בינינו הוא לא רק על התוצאה, הוא על התהליך עצמו. כי תהליך שלום בליווי טרור, תהליך שבו הרשות הפלשתינית מתעלמת, במקרה הטוב, מטרור, או מעודדת ותומכת בו, במקרה הרע, זה אינו תהליך שלום.

אני אומר לכם, שאם תבחנו את התגובות שלנו על הרצח בנהריים, תראו את כל ההבדל. גם שם עשה משהו מעשה נורא: טבח, רצח, קטל שבע נערות, שבע ילדות בנות 13. אנחנו לא הוקענו את ירדן על הרצח הנתעב שבוצע על-ידי אחד מחייליה, כיוון שאנחנו יודעים שירדן משקיעה מאמצים מרביים במלחמה בטרור. כל זאת אפילו לפני שהמלך רכש את לבו של העם הזה בבואו לנחם אבלים ולבקר פצועים. אמרנו את זה מייד. לעומת זאת, הפנינו אצבע מאשימה כלפי הרשות הפלשתינית אחרי הפיצוץ בתל-אביב, כיוון שאנחנו יודעים שהרשות לא פעלה ואיננה פועלת למיגור הטרור.

יתירה מזאת, הרשות מעודדת טרור בשבועות האחרונים – על זה אין שום ויכוח – היא יצרה את האופציה לטרור, אחרי גל הפיגועים האחרון. שלושה חודשים היא נלחמה בטרור, ובהגיעה ליולי-אוגוסט היא התחילה לייצר מחדש את האופציה של טרור על-ידי זה ששחררה חלק ניכר מ-120 המחבלים של ה"חמאס" ואחרים, שהיא שחררה כבר באוגוסט, והמשיכה בטפטוף הדרגתי עד שחרורו של החבר מקאדמה. עם העידוד הזה של הטרור, לא רק עם ההימנעות ממלחמה בטרור – זה רע בפני עצמו – עם העידוד לטרור, וכן, עם האור הירוק לטרור, עם זה אנחנו לא יכולים להשלים.

בסופו של דבר ברור, שלא הבנייה בהר-חומה גרמה לגיוס העולם הערבי נגדנו. אני חושב, שתהליך אוסלו עורר ציפיות גבוהות בקרב הפלשתינים וממשלות ערב. לא ציפיות לנהל את חייהם, להשתחרר מהשלטון הישראלי. הרי כבר היום 99% מנוהלים על-ידי הרשות הפלשתינית. אני חושב שהם סברו, שבסופו של התהליך תקום מדינה פלשתינית בגבולות '67, בירתה מחצית ירושלים, ועכשיו, אחרי ה- , אחרי ההיערכות מחדש הראשונה ואחרי ההחלטה על הר-חומה, הם מבינים שהציפיות הללו FRD לא יתממשו.

אני רוצה לומר לכם, שגם אנחנו היינו צריכים להוריד ציפיות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אז מה יהיה? מלחמה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

גם אנחנו היינו צריכים להוריד ציפיות. לא, לא, גברתי. שלום זה לא שאנחנו מקבלים אוטומטית את התכתיב הפלשתיני. משא-ומתן זה לא שצד אחד אומר: זו התוצאה, ואני לא מוכן לדון ולא מוכן לדבר אתך. דבר, אתה יכול להסכים, לא להסכים. אני רוצה להזכיר לך, שאנחנו היינו צריכים להוריד ציפיות. אני הייתי צריך להתאים – לא עכשיו, לא בהסכם חברון, זה היה מספיק קשה – לפני הבחירות, כשהתייצבתי ואמרתי ביושר לבב מה אני הולך לעשות. נקבעו עובדות על הקרקע, נקבעו הסכמים בשטח, הסכמים בין ממשלות ובין גורמים, בין ישויות. אין ברירה. התאמת הציפיות הזו היתה קשה מאוד, היא לא היתה קלה. לחברי הטובים ביותר היא עדיין קשה מאוד וגם לי היא קשה. אבל המבחן האמיתי – – –

בנימין אלון (מולדת):

— — —

ראש הממשלה ב' נתניהו:

הגיע הזמן שגם המנהיגים הפלשתינים ינמיכו ציפיות, יבינו שהם חייבים להוריד את הציפיות שלהם ושל עמם ולהיכנס למה שאני קורא לו מגרש האפשר, למה שאפשרי – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אתה לא מבין מה זו הפשרה ההיסטורית של 242. זו הבעיה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

— – אם ברצונם להגיע אל השלום המיוחל.

אני רוצה להבהיר, שאנחנו לא ניסוג לקווי 67'. אנחנו מתנגדים למדינה פלשתינית, ואנחנו מתנגדים, ומתנגדים בפועל, כפי שאתם רואים, לחלוקתה של ירושלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תהיה מלחמה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה את מאיימת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — אני לא מאיימת

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מה את מדברת עבור הפלשתינים?

היו"ר ח' דיין:

— — — חברת הכנסת גוז'נסקי

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה איום?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

שלום לא יהיה, זה בטוח.

שאל ילום (מפד"ל):

אפשר לחשוב שמלחמת 67' פרצה כשלא היינו בגבולות 67'.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתה יודע, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דיין, אני רוצה להגיד לך, קשה מאוד להסתגל למציאות. אני למשל באתי עכשיו מביקור במדינה שבה היו ציפיות גבוהות מאוד. היה שם שלטון מוזר מאוד, שקנה לו חסידים ברחבי העולם, שהאמינו שזה יהיה הפתרון לבעיות האנושות – הקומוניזם. מאוד קשה לאנשים להשתחרר מקריסת החלום. אני מוכרח להגיד, שלא מצאתי אדם אחד, באמת, לא מצאתי אדם אחד, לרבות קומוניסטים לשעבר שעדיין משרתים את המשטר הרוסי החדש, לא מצאתי מישהו שנשאר באמת מאמין בקומוניסטים. אני מאמין שיש כמה. אבל אני מוכרח להגיד, ששיירים מסוימים מוצאים בבית הזה. אני מציע להם להשתחרר מחלומות שווא גם במישור הזה וגם במישורים אחרים, ואין צורך להגן על כל עמדה פלשתינית, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא מגינה על הפלשתינים. אני מדברת על עמדה עקרונית.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

הפלשתינים יודעים להגן על עצמם יפה מאוד. הם יודעים להיאבק על מאווייהם, אני מכבד את זה. תני להם להיאבק, הם יודעים יפה מאוד.

אני חושב, שמה שדרוש היום זה הנמכת ציפיות בצד הפלשתיני, כדי שהפער בין הצדדים יהיה פער שניתן לגישור. בעוד אנחנו עשינו צעד – אני עשיתי צעדים וחברי עשו צעדים – גם בהנמכת ציפיות וגם בצעדים בשטח, קשים מאוד מבחינתנו, אני לא ראיתי צעדים מקבילים. אני מקווה שהרשות הפלשתינית אכן תבין מה אפשר ומה אי-אפשר. אני מקווה שהיא תאיץ ותעודד התנהגות מרוסנת של כוחות הביטחון שלה ותחזור לקו של ההתחייבויות שהיא לקחה על עצמה בכל השטחים, בראש ובראשונה בלחימה בטרור.

אני מקווה שהשכל הישר והרצון לשלום יגברו על יצר האלימות. אין לי ספק ששני העמים רוצים בשלום. הדרך לשלום היא דרך המשא-ומתן ולא דרך הטרור, האלימות והמלחמה. אני יודע, אני באמת יודע, שרוב עם ישראל מבין זאת. אני מקווה שגם העם הפלשתיני מבין זאת. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לראש הממשלה.

ובכן, רבותי, לא יהיו סיכומים היום ולא תהיה הצבעה היום. זו ההחלטה.

רחבעם זאבי (מולדת):

התקנון קובע. סעיף 59 של התקנון קובע – – –

היו"ר ח' דיין:

זו ההחלטה, ברשותך. חבר הכנסת זאבי, תשמע אותי עד הסוף ולאחר מכן גם אשמע אותך.

החלטת ועדת הכנסת היא שלא להגיש היום את הצעות הסיכום ולא לעשות את ההצבעה. הצעות הסיכום יוגשו, כנראה מחר תהיה הצבעה, אם אני לא טועה. לא, הוועדה עוד לא קבעה. ובכן, ברגע שוועדת הכנסת תקבע מתי תהיה הצבעה, יהיו גם הודעות הסיכום.

חיים רמון (העבודה):

נאכלס את הר-חומה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

לא בטוח שיהיו הודעות סיכום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איך אפשר לא לעשות סיכום בסוף דיון?

חגי מירום (העבודה):

אפשר לא לעשות סיכום. זה תם ולא נשלם.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, ברגע זה תודיעו לי אם אתם זקוקים לי, כי אני את השתתפותי מילאתי בצורה סבירה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

חיים רמון (העבודה):

הבית מודה לך.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, ועדת הכנסת איננה מעל תקנון הכנסת. אני חבר בוועדת הכנסת זה שמונה שנים. – אני לא יודע להגיד את זה בעברית – לתקנון. אני קורא לך את OVERRULING מעולם לא עשינו סעיף 59(א) לתקנון: "בדיון על נושא שאיננו הצעת חוק רשאית כל סיעה או קבוצה של סיעות להגיש הצעת החלטה לסיכום הדיון. ההצעות יוגשו תחילה בכתב ליושב-ראש".

נהגתי בדיוק לפי התקנון. כתבתי את הצעת הסיכום של סיעתי, הגשתי אותה ליושבת-ראש שקדמה לך בתפקיד, ואני תובע לקיים את התקנון כלשונה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת זאבי. בכל זאת אני חוזר ואומר, שוועדת הכנסת לא קבעה תקנות לדיון הזה. ברגע שתחליט, יביאו הצעת סיכום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איך ניהלנו את הדיון עד עכשיו אם לא היו תקנות?

רחבעם זאבי (מולדת):

אי-אפשר להגיד דבר והיפוכו. קיימנו דיון שנמשך שעה ארוכה, ועכשיו אין לו סיכום מפני שאחרים לא כתבו סיכום.

היו"ר ח' דיין:

זה העדכון שאני קיבלתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, מטעים אותך. התקנון קובע במפורש שסיעה רשאית להגיש הצעת סיכום.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זאבי, אני מעריך מאוד את הבקאות של חבר הכנסת זאבי ושל חברת הכנסת גוז'נסקי בתקנון. אבל בפנינו מכשיר חדש, בכנסת הקודמת הוא לא היה ידוע, הוא לא היה קיים. הוא נכנס לתוקפו באמצעות חוק-יסוד: הממשלה, החוק שאושר לפני שש שנים ועל-פיו בחרו לראשונה את ראש הממשלה בבחירות אישיות.

המכשיר הוא חדש, ואנחנו לא יודעים איך לגמור את התהליך. אנחנו מבקשים שוועדת הכנסת תשב ותציע פתרונות. ועדת הכנסת יושבה ולא הגיעה לכלל סיכום. כל עוד ועדת הכנסת לא מסכמת איך אנחנו נסכם את הדיון, העניין פתוח ועומד.

חבר הכנסת זאבי הוא חבר ועדת הכנסת והוא יכול להפעיל את השפעתו, כדי שזו תנסה למצוא מוצא מן הסבך.

זה לא דיון רגיל. זה דיון מיוחד על-פי סעיף בחוק-יסוד: הממשלה, ולא על-פי התקנון. לכן מן הראוי לקבל חוות דעת מטעמה של ועדת הכנסת, שיכולה לקבוע נוהל משלה בכל עת שתמצא לנכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

והיא יכולה שלא.

היו"ר ד' תיכון:

היא יכולה שלא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ואז ינהגו על-פי הסעיף בתקנון.

היו"ר ד' תיכון:

או כן או לא. היום פנינו לוועדת הכנסת והיא קיימה דיון בנושא זה, ושוב לא הגיעה לכלל סיכומים.

בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני טוען שאנחנו בסדר חדש, על-פי חוק חדש ועוד לא יודעים איך לאכול אותו.

היו"ר ד' תיכון:

לא טוען.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה קובע.

היו"ר ד' תיכון:

כל הדיון הוא על-פי הפרוצדורה הזאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם כך, לא צריך היה לקיים את הדיון כל זמן שוועדת הכנסת לא לימדה אותנו איך לנהל את הדיון. מרגע שקיימו את הדיון, אומר התקנון במפורש: "בדיון על נושא שאיננו הצעת חוק" – ובכלל לא חשוב אם זה נובע מחוק בחירה ישירה של ראש הממשלה או מכל חוק חדש שיצמח, כל זמן שאין תקנה אחרת או חוק אחר תופס סעיף 59(א) שמאפשר לי להגיש הצעת סיכום. אתם לא יכולים להגיד, עדיין אין תקנון של ועדת הכנסת. אם אין תקנון של ועדת הכנסת, לא צריך היה לקיים את הדיון הזה, להביא את ראש הממשלה הנה, עם כל מה שהשתמע מכך.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו חייבים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם חייבים, צריך לקיים את התקנון עד הסוף, כי זה היה דיון על נושא שאיננו הצעת חוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני מענה לשניכם. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, החידוש בדיון לא היה בדרך שבה הוא נוהל. החליטו שיהיה דיון סיעתי, יכול היה גם להיות דיון אישי. חברי כנסת עלו לבמה, ואחר כך השיב ראש הממשלה. החידוש היחיד הוא, שהדיון הוצע לא כהצעה רגילה לסדר-היום אלא כהצעה בחתימתם של 40 חברי כנסת. כלומר, החידוש הוא רק בדרך שבה הגיע הנושא למליאה. מרגע שהגיע הנושא למליאה ואין כללים אחרים, נשארים הכללים של דיון במליאה, והכללים של דיון במליאה רשומים בתקנון, ואין דיון שיכול להתנהל בכנסת אלא במסגרת התקנון.

אם התנהל דיון ודיברו נציגי הסיעות, צריך לנהל אותו רק לפי התקנון. אין דיון מחוץ לתקנון, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

גברתי, יכול להיות שאת צודקת ויכול להיות שאת לא צודקת, ולכל אחד יש דעה משלו.

הנשיאות פנתה לוועדת הכנסת וביקשה שוועדת הכנסת תנחה את הנשיאות בנושא זה. מסתבר שהבעיה לא פשוטה. נפתח ויכוח בוועדת הכנסת, והיא מתקשה לסכם את העניין.

אני לא יכול שלא לקיים דיון על-פי סעיף 52(ב) לחוק-יסוד: הממשלה. אני לא מקבל את הפרשנות של חבר הכנסת זאבי, שאם אני לא יודע איך לגמור את הדיון ואם אין הנחיות איך וכיצד לסיים את הדיון, אל לי לקיים את הדיון על-פי סעיף 52(ב).

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ועדת הכנסת לא צריכה היתה להגיש תבשיל עשוי למחצה.

היו"ר ד' תיכון:

מחר יתקיים כאן סימפוזיון באותו נושא, ויעלו שם כל מחלותיו וצרותיו של החוק. כידוע לך, אני לא הייתי בין אלה שתמכו בו אי-פעם. החוק חוקק לפני שש שנים. אם תרשי לי לגלוש אל עבר הסימפוזיון, אני לא בטוח שכל אלה שעסקו בחקיקה זאת היו מגדולי וטובי חברי הכנסת בתחום התקנון, ומכאן שהוא לא סגור עוד בכמה נושאים. למשל, אחד מהם נסגר היום לראשונה, אם את זוכרת את התיקון של סעיף 36 וסעיף 47 בעניין אי-אמון. היתה בעיה – אי-אמון למי, אם האי-אמון הוא לראש הממשלה צריך היה להכניס בחוק – אבל אף אחד לא ידע, לא היה ניסיון פרקטי.

חבר הכנסת יהלום, אתה רוצה להחכים אותנו?

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, לעניות דעתי אפשר למצוא פתרון במקרה זה שאינו סותר את התקנון. אדוני יכול להשתמש בהערת השוליים של שלוש כוכביות שמצויה מתחת לסעיף 60(א), שאומרת: "מסמכותו הטבעית של יושב-ראש הישיבה להפסיק ישיבה לפני ההצבעה או לקבוע מועד להצבעה שאינו בסמיכות רצופה לסיום הדיון".

במקרה שלנו חבר הכנסת זאבי מבקש להצביע על הצעתו. את הצעתו הוא כבר הגיש. אדוני יכול בהחלט להשתמש בסמכותו זו על-פי התקנון ולקבוע שההצבעה על ההצעות תהיה במועד אחר.

היו"ר ד' תיכון:

זה בדיוק מה שאני עושה. זהו דיון שני בעקבות חתימה של 40 חברי כנסת, ובפעם הקודמת השתמשתי בשלוש הכוכביות הללו שמופיעות בסימן ב – החלטות. רבותי, עד כאן.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא – שאלות בעל-פה. חבר הכנסת דיין יחליף אותי.

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את סגן שר החינוך, התרבות והספורט להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 101, של חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב-הראש, רבותי חברי הכנסת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זו שאלתא בעל-פה.

היו"ר ח' דיין:

זו שאלתא בעל-פה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוא נתן לי את רשות הדיבור.

חגי מירום (העבודה):

קצת התפלאתי על הנוהל, אבל חיקיתי בסבלנות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא, הם דיברו אתך שם.

היו"ר ח' דיין:

אני לרגע רציתי להעיר לך. טוב, ברשותכם, חברי הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתם כבר מכירים אותי ויודעים שגם אם אני מדבר כאן, על העניינים שלי אני שומר היטב.

שחקני "הבימה" והרב עובדיה יוסף

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד לשאול את שאילתתי.

השבוע פורסם, כי הרב עובדיה יוסף הציע לשחקני "הבימה", כי יעלו אותם על כיסא חשמלי.

רצוני לשאול אותך, אדוני סגן השר:

מה היא תגובת משרד החינוך והתרבות על הדברים האלה?

דוד צוקר (מרצ):

זה שר האנרגיה. זה חשמל.

שאול יהלום (מפד"ל):

חשמל זה משרד האנרגיה.

קריאה:

ועד עובדי חברת החשמל.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בסלידה את ההתבטאות המיוחסת לרב עובדיה יוסף בעניין שחקני תיאטרון "הבימה".

הדעה שהובעה, כדברי הרב, אם אכן נאמרה כפי שצוטטה בעיתונות הבוקר, תואמת תפיסות שהיו רווחות בימים קדומים. ההחלטה להשמיעה בפרהסיה מיותרת ומזיקה, ויש להצטער על כך.

למותר להוסיף, שכל אדם בר-דעת מסתייג ומזדעזע מן הדברים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, סגן השר. שאלה נוספת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד הרב עובדיה יוסף נחשב בעינינו – אנשי מפלגת העבודה – כמי שהוביל במשך השנים מהלכים רבי השפעה בתחום של קדושת האדם לעומת קדושת האדמה. אנחנו משתדלים ככל יכולתנו שלא לפגוע בכבודו של הרב, כי הוא גם מנהיג רוחני של תנועה שלמה ואדם שעשה בימי חייו, בתחום הרוחני, מעשים של ממש.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

— — — חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת הלפרט, אם אין לך כבוד כזה אל הרב עובדיה יוסף, אני לא אשם. אני מדבר עכשיו על כבודו של האיש.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני אומר – אולי הציטוט לא נכון?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת הלפרט, הוא באמצע שאלתו. חברת הכנסת גוז'נסקי.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להסתייג ולומר כאן – אכן פורסמו דברים ולא שמעתי אותם מפיו של כבוד הרב עובדיה יוסף, אלא התפרסמו כמו שהתפרסמו וזעזעו אותי זעזוע עמוק. אני רוצה להגיד כאן: אם יתחוויר לי שהדברים לא נאמרו, אהיה הראשון לשמוח. אבל אם יתחוויר שהדברים נאמרו כפי שהם נאמרו, מדובר כאן בחזרה לימים האפלים של התרת דם של ציבור אנשים. כשמדובר על כיסא חשמלי, כאילו מדברים על גזר-דין מוות שמגיע לאנשים האלה. זוהי הקונטציה, כי את מי מושיבים על הכיסא החשמלי? את מי שיש לגזור את דינו למיתה, וזה דבר נורא ואיום.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

מה השאלה?

שאול יהלום (מפד"ל):

למה דווקא — — —

דוד צוקר (מרצ):

למה דווקא "הבימה"?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צוקר, אתם מפריעים. יש לו שאלה נוספת, ואני לא מסכים לזה.

דוד צוקר (מרצ):

את תיאטרון באר-שבע אי-אפשר לשים על כיסא חשמלי?

שאול יהלום (מפד"ל):

או את בית-לסין?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צוקר, תפסיק להציג את זה כלעג.

חגי מירום (העבודה):

הייתי מצפה מסגן שר החינוך והתרבות, שמייצג פה את משרד החינוך והתרבות, האמון על הגנתו של ציבור האמנים והשחקנים, שמביעים באמצעות המשחק והתיאטרון דברים רוחניים נשגבים – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

חגי מירום (העבודה):

הייתי מצפה ששאלת התבטאותו של הרב עובדיה יוסף תיבדק וכי סגן השר יבוא לכאן עם איזו מסכת עובדתית ברורה, ולא כך עלה מתוך הדברים של אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

ראשית, אני רוצה להודות לכבוד סגן השר על האופן שבו הוא ביטא את הזעזוע ואת ההתייצבות לצד השחקנים. מצד שני, אני רוצה לבקש, גם אם שאילתתי לא תסתיים כאן, כי הדברים האלה ייבדקו וייבחנו. ואם אכן הם נאמרו, אין כל ספק שמשרד החינוך והתרבות צריך לנקוט צעדים הרבה מעבר לדברים שנאמרו.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ח' דיין:

סליחה, חבר הכנסת יהלום.

דוד צוקר (מרצ):

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, אדוני סגן השר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רגע, רגע, יש לי שאלה נוספת.

היו"ר ח' דיין:

סליחה, אדוני סגן השר, קיבלתי פתק שיש שאלות נוספות. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, דקה מהמקום. אחריה – חבר הכנסת בנימין אלון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, דווקא המסורת היהודית ידעה תמיד לשבח את אלה שבאו בתופים ובמחולות לקבל את פני המלכים בימי קדם ואת אלה שכתבו את השירה הגדולה. השאלה שלי היא, כבוד סגן שר החינוך – אם אכן אלה הן העמדות הנלוות והמרגיזות והמקוממות של הרב עובדיה יוסף, שהוא שולל בעצם את זכותה של התרבות הלא-דתית במדינת ישראל, אני שואלת שאלה: האם אין סכנה שברוח הגישה הקלוקלת, המזיקה והמחזירה אותנו, אפילו אי-אפשר להגיד לימי הביניים, נעשה חינוך של דור שלם? בל נשכח שהתנועה שבראשה עומד הרב עובדיה יוסף קיבלה רשות לנהל זרם חינוכי שלם. האם אדוני בדק שהגישה הנוראה והאיומה הזאת לא מועברת לתלמידים?

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

ואם הוא לא אמר? אמר או לא אמר? איזה מין דבר זה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש לך הסמכה לומר שהוא לא אמר?

היו"ר ח' דיין:

ברשותכם, מתנהל כאן דיון. אדוני שר הפנים, ברשותך. חברת הכנסת גוז'נסקי, ברגע זה סיימת את השאלה שלך.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש – – –

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלא קצת על תשובת סגן השר ההחלטית והמזדעזעת. אין לי ספק שהדברים נאמרו בסגנון עממי. חבר הכנסת מירום, תראה מה שאתה שואל: השבוע פורסם כי הרב עובדיה יוסף הציע לשחקני "הבימה", כי יעלו אותם – הוא מציע להם. אולי הם לא יקבלו את ההצעה. מה הכוונה? לקחת ברצינות כזו התבטאות כזאת ולדבר על הימים האפלים? בימים האפלים לא היה כיסא חשמלי, לא היה חשמל.

חגי מירום (העבודה):

אחרי רצח רבין אתה עוד מעז לא לקחת ברצינות מה שאומרים?

בנימין אלון (מולדת):

אדוני חבר הכנסת מירום, גם כשלחמתי בעמדות הפוליטיות של ש"ס – ולחמתי חזק בזמן הכנסת הקודמת – מעולם לא העברתי את זה ליחס לגדול בתורה כמו הרב עובדיה יוסף. אני רואה שאתם, כשאתם בצד השני, אצלכם אין בעיות – – –

חגי מירום (העבודה):

אין לנו סיבה להיות – – –

בנימין אלון (מולדת):

– – – ואתם מעבירים, בהסתה פראית. מה זה קשור לרצח רבין? מדבר רב גדול בסגנון עממי, כי עם כל גדלותו וגאונותו הוא גם מדבר בסגנון עממי. לוקחים את זה, ואף אחד לא בדק מה, וישר סגן השר מזדעזע. אני קצת מתפלא על הזעזוע המיידני.

אני צריך לסיים את דברי בצורה של שאלה. יש לי שאלה לסגן השר: האם סגן השר לא חושב שזה לא נאמר כמו שזה פורסם?

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין אלון. בבקשה, אדוני סגן השר ישיב על השאלות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היו"ר ח' דיין:

אין, חבר הכנסת הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני הייתי הראשון שביקש שאלה נוספת.

היו"ר ח' דיין:

לא קיבלתי את שמך ואני מצטער. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה להבהיר את תשובתי בעקבות שאלתך האחרונה, חבר הכנסת בני אלון. אמרתי – אם אכן נאמרו. אני מציע לכולנו – אנחנו כולנו פוליטיקאים, ובעיקר חבר הכנסת חגי מירום פוליטיקאי ותיק, שמכיר היטב את התקשורת. אני מציע לא להזדרז, לא לחרוץ את דינו של הרב ולא לחרוץ את דינו של חינוך הנוער. קודם לבדוק, ואני משוכנע שהציטוט איננו נכון, שהדברים לא נאמרו בדיוק כמו שכתוב בעיתון – – –

חגי מירום (העבודה):

אז למה הזדעזעת?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא בדקת?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אמרתי – אם אכן – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה יש לבדוק?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תסלחי לי מאוד. מי שהיה צריך לבדוק הוא זה ששואל, לא אני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה פתאום? אתה המשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא, תסלחי לי. אמרתי: אם אכן נאמרו – –

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זאת לא תשובה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל אינני יכול להעלות על דעתי שהדברים נאמרו כפי שצוטטו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן השר.

שאל יהלום (מפד"ל):

אני מבקש להעיר הערה, ברשותך.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

שאל יהלום (מפד"ל):

היה כאן בשבוע שעבר דבר והיפוכו – חבר הכנסת צוקר, אני רוצה שתקשיב – ועדת האתיקה דנה במקרה של חבר כנסת ומזפה בו, שלפני שהוא יצא בהודעה על מישהו, הוא היה צריך לבדוק את הדברים. זו החלטה שמונחת כאן על שולחננו, והדברים ידועים.

דוד צוקר (מרצ):

גם אמרו שצריך לתת זכות תגובה.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא יכול להיות, שבאופן רשמי תובא שאילתא כזו ותאושר על-ידי יושב-ראש הכנסת ונשיאות הכנסת. מלכתחילה היה צריך לפנות לשואל ולהגיד לו: קודם תבדוק אם זה נכון, ואחרי זה תשאל.

חגי מירום (העבודה):

אבל, סלח לי – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

לא ייתכן שמצד אחד ועדת האתיקה תנזוף בחבר כנסת על דבר אחד ומצד שני תאושר שאילתא כזו לחבר כנסת אחר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני חושבת שחובת הבדיקה היא על המשיב. המשיב חייב לבדוק.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שאל יהלום.

חגי מירום (העבודה):

לא ייאמן. אתה שמעת שזה פורסם? קראת בעיתונים שזה פורסם? מה אני כותב? אני כותב שזה פורסם?

שאל יהלום (מפד"ל):

אותו חבר כנסת המציא משהו כאן.

חגי מירום (העבודה):

אני המצאתי את זה? אני קבעתי עמדה?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת הלפרט, אני חושב שיש צדק בשאילתא של חבר הכנסת מירום. הוא מתייחס לפרסום, הוא לא מתייחס לעובדה.

חגי מירום (העבודה):

נכון.

היו"ר ח' דיין:

כי זו לא עובדה בדוקה, הוא הביא את זה לבדיקה. יש לחבר הכנסת הכלים המתאימים לא רק לבדוק אלא להתייחס לעיתונות כדבר מובן מאליה. זה שהעיתונות לא כותבת את כל האמת לאמיתה – צריך לבדוק את העניין. הוא בהחלט התייחס לדבר שפורסם ולא הציג אותו כעובדה מוגמרת.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את סגן שר החינוך התרבות והספורט להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

בתי-הספר בבתי-החולים

חבר הכנסת א' כבל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

עבודת קודש חיונית עושים בתי-הספר בבתי-החולים, אך מסתבר שיש פגיעה במשאבים העומדים לרשותם וביכולתם לתפקד כשירות חינוכי חיוני עבור כל הילדים המאושפזים בבתי-החולים.

רצוני לשאול:

1. האם כל ילד המאושפז בבית-חולים זכאי ליהנות משירותי בית-הספר שבבית-החולים?

2. מה הם הקריטריונים הדרושים לזכאות ילד מאושפז ליהנות מבית-הספר בבית-החולים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב-הראש, רבותי חברי הכנסת, הרשה לי בפתיחת דברי לשלוח מכאן, מעל דוכן הכנסת, ברכה חמה לשחקני נבחרת ישראל בכדורגל ולמאמן הנבחרת שהביאו לנו כבוד גדול. לפני שעה קלה

ניצחה נבחרת ישראל את נבחרת לוקסמבורג, 3:0, ומכאן אני מוצא לנכון לברך את הנבחרת, את המאמן ואת כל הקבוצה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ובבניין הגויים ננוחם.

קריאות:

-- --

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ראה כמה קשה ליהודים לשלוח ברכה, לפרגן, להחמיא, כמה קשה ליהודים לעשות את הדבר הפשוט והמובן מאליו הזה.

אקדים ואומר, חבר הכנסת כבל, כי בתאריך 12 במרס 1997 נדון הנושא בוועדת החינוך של הכנסת. על דעת חברי הכנסת שהשתתפו בישיבה הוחלט להחיל רציפות על הצעת החוק של חבר הכנסת עוזי לנדאו ולהעבירה לקריאה שנייה.

1. כיום כל התלמידים המאושפזים, גילאי 3-18, זכאים לקבל שירותי חינוך במסגרות אשפוזיות שבהן קיימות כיתות לימוד.

2. האשפוז הרפואי הוא המזכה את התלמיד באופן אוטומטי לקבלת חינוך החל מקבלתו ביום הראשון ועד לתום אשפוזו.

עד לסיום תהליך החקיקה אין כוונה לשנות הוראות טיפול בתלמידים חולים, וודאי שלא היתה שום פגיעה במשאבים העומדים לרשותם של בתי-הספר בבתי-החולים. עד כאן תשובתי.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. שאלה נוספת? הוא מסתפק בתשובת השר.

תביעה משפטית על אי-תשלום לפנימייה

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

נמסר לי כי שני תלמידים – שמותיהם המלאים מופיעים במקור – הוזמנו למשפט בעקבות אי-תשלום לפנימייה, למרות הבטחותיו של ראש הרשות לקליטת העלייה במשרד החינוך.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם ייאלצו התלמידים הנ"ל ותלמידים נוספים לעזוב את הפנימייה בגלל מצבם הכספי הקשה?

3. האם משרדך קשור לעמותת "אור לנוער"?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שני התלמידים מתחנכים מטעם האגודה לקידום החינוך ב"מקווה ישראל", המדור הדתי. בהיותם עולים ותיקים בישראל – מעל ארבע שנים – נתבקשו להשתתף בתשלום מינימום, דרגה 1, בכיסוי אחזקתם בסכום של כ-140 ש"ח לחודש, כמקובל ועל-פי הכללים שקבעה הוועדה הבין-משרדית.

להורים ניתנה גם אפשרות לערער, והם לא עשו זאת אך גם לא שילמו. חרף זאת, הם לא הוזמנו למשפט. אגב, מעולם לא נתבעו הורים למשפט בשל אי-תשלום חוב. כל העניין נמצא בבירור עם הנהלת המוסד במטרה לפתור את הבעיה.

2. תלמידים הלומדים מטעם האגודה לקידום החינוך בפנימייה, לרבות כמובן שני התלמידים המוזכרים, לומדים עד סוף כיתה י"ב כשהם נהנים מן התמיכה והסיוע המקובלים לגבי ילדי עולים ותלמידים ותיקים נזקקים. לא עולה על הדעת האפשרות שתלמידים ייאלצו לעזוב את הפנימייה בשל חוב כספי.

3. עמותת "אור לנוער" פועלת בשיתוף פעולה הדוק עם האגודה לקידום החינוך בכל הנוגע לאיתור תלמידים עולים ובקשר עם המשפחות.

בית-ספר יסודי בשכונת רמת-אלון בחיפה

חבר הכנסת י' יהב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

500 ילדים משכונת רמת-אלון בחיפה נאלצים ללמוד בבתי-ספר מרוחקים, וזאת עקב עיכובים בבניית בית-ספר יסודי בשכונה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מוקם בשכונת רמת-אלון בחיפה בית-ספר יסודי?

2. מה הוא לוח הזמנים הצפוי לבנייה?

3. מה הן הסיבות לעיכובים בבנייה?

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

500 תלמידים בגיל בית-הספר היסודי בשכונת רמת-אלון בחיפה נאלצים להרחיק לשכונות סמוכות, מאחר שבשכונתם אין בית-ספר יסודי.

יציאת התלמידים לשכונה מרוחקת מביתהם כרוכה בסכנה בטיחותית.

רצוני לשאול:

1. האם יפעל משרדך לבניית בית-ספר יסודי בשכונה, ואם כן – מתי תחל בנייתו?

2. אילו פתרונות זמניים ייתן משרדך לבעיות הבטיחותיות הכרוכות בנסיעה לבית-ספר מרוחק, עד להקמת בית-ספר בשכונה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הנושא עלה פעמים מספר ונבדק על-ידי משרדנו שנית.

עמדת המשרד היא, שאין לבצע תוספת בנייה לבית-הספר, שכן עדיין קיימים חדרים בלתי מאוכלסים בבתי-ספר אחרים הנמצאים באותו אזור רישום.

גם יחידות הדיור שנבנות בשכונת רמת-אלון עדיין אינן מצדיקות את התוספת המבוקשת.

על העירייה לווסת את עודפי התלמידים לבתי-הספר האחרים הנמצאים באותו רובע, בהתאם לנוהלי הבטיחות של הסעת תלמידים, כפי שפורסם על-ידי גף בטיחות במשרדנו ובחוזר מנכ"ל מיוחד בנושא הסעות תלמידים.

היו"ר ח' דיין:

שאלה נוספת? – אין.

הקרנת סרטים בשידורי הבוקר

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

לאחרונה מוקרנים סרטים בערוץ השני בשעות הבוקר, שהן שעות צפיית ילדים בטלוויזיה. הסרטים מוקרנים ללא מגבלות כלשהן ביחס לזמן שידורן – שעות הבוקר.

רצוני לשאול:

1. האם אכן אין מגבלה על הקרנת סרטים בשעות הבוקר? אם כן – מדוע?

2. מה ייעשה בנושא זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, במסרה לפרוטוקול)

1-2. מתחילת ינואר 1997 החל ערוץ-2 לשדר יום שידורים בן 18 שעות. בהתאם לכך החליטה מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו על תיקון סעיף 7 לכללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו – שידור תוכניות טלוויזיה בידי בעל זיכיון, ולפיו "בעל זיכיון יתאים את שידוריו במסגרת זמן השידור שהוקצה לו לקהלי יעד מגוונים בהתחשב, בין היתר, ברצועות השידור המומלצות הבאות: 07:00-05:00 – ילדים; 09:00-07:00 – קהל צופים כללי; 09:00-12:00 – מבוגרים העובדים בבית או

השוהים בבית, ובחופשות בתי-הספר – לילדים ונוער; 12:00-16:00 – פעוטות, ילדים ונוער; 22:00-16:00 – קהל צופים כללי; 22:00-05:00 – מבוגרים.

מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו מאשרת את לוחות המשדרים של זכייני ערוץ-2 גם לפי אמות המידה של חלוקת השידורים לרצועות שידור. בהתאם לכך וכפי שמקובל בעולם, שעות הבוקר מיועדות לקהל צופים כללי, ולאחר מכן – למבוגרים העובדים או שוהים בבית. בחופשות של בתי-ספר מיועדות שעות הבוקר לצפייה של ילדים ונוער.

הקריטריונים למתן מלגות והלוואות לסטודנטים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

נודע לי כי משרד החינוך מתנה מתן מלגות והלוואות לסטודנטים בשירות צבאי.

רצוני לשאול:

1. האם אכן קיים קריטריון כזה לגבי מתן מלגות והלוואות לסטודנטים?

2. נוכח ההשלכות כלפי סטודנטים הערבים, האם נשקל לבטל קריטריון זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זה שלוש שנים לא קיימת כל התניה של מתן מענקים והלוואות לסטודנטים בשירות צבאי. עניין השירות הצבאי מופיע רק כאחד מהקריטריונים הרבים המזכים בנקודות לקבלת הסיוע. גם סטודנט שלא שירת בצבא יכול להגיע לצבירה של מספר הנקודות המתאים לקבלת הסיוע, בהתאם לקריטריונים השונים.

2. התשובה שלילית.

היו"ר ח' דיין:

שאילתא מס' 1035 של חבר הכנסת וליד צאדק – איננו; לפרוטוקול. תודה רבה לאדוני סגן השר.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

הי"ר ח' דיין:

אם סגן השר ירצה להשיב – בבקשה, תשיב לו, לפנים משורת הדין.

המצב במסגחת החינוך מיוחד במגזר הערבי

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'–יחיא שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר ב' התשנ"ז (26 במרס 1997):

בבית-הספר "פריר" לחינוך מיוחד בנצרת מחסור רציני של מומחים לקלינאות תקשורת, לפסיכולוגיה, לפיזיותרפיה ועוד, דבר הפוגע בזכותם החינוכית הבסיסית של החניכים.

כמו כן, קיים מחסור בתקני הוראה במסגרות לחינוך מיוחד, כגון, בית-ספר "אלנור" בשפרעם, בית-ספר "אלאמל" באעבלין, והדבר מותיר ילדים עם צרכים מיוחדים מחוץ למסגרת חינוכית.

רצוני לשאול:

האם ידוע למשרדך הנושא, ואם כן – מה ייעשה בעניין זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חוק החינוך המיוחד בנושא טיפולים פרארפואיים ייושם משנת הלימודים התשנ"ח במהלך שנתיים, היינו התשנ"ח–התשנ"ט. החוק חל באופן שווה על כל תלמידי החינוך המיוחד הזכאים על-פי החלטות ועדות ההשמה באופן שווה הן באוכלוסייה היהודית והן באוכלוסייה הלא-יהודית.

אשר לתקני הוראה, בשנים האחרונות עושה משרדנו מאמצים רבים לסגור את הפערים במגזר הלא-יהודי. בשנת הלימודים הנוכחית הועברו למגזר זה במחוז הצפון 600 שעות שבועיות. כל השעות הנ"ל ניתנו למסגרות בחינוך המיוחד לתלמידים בעלי לקויות קשות ביותר.

משרדנו פועל על מנת לתת פתרונות פרטניים לתלמידים אלה בתיאום עם מפקחי החינוך המיוחד במחוז, כאמור בחוק החינוך המיוחד, 1988.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. שאלה נוספת.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תודה רבה, אדוני סגן השר, על התשובה.

לפני כארבעה חודשים העליתי בשאלתא את עניין החינוך המיוחד ושמעתי כמעט אותו דבר ששמעתי כאן היום. שאלתי את כבודו על נושא ספציפי של בית-הספר "פריר", שהוא בית-ספר מיוחד שיש בו תלמידים לקויי שמיעה ותקשורת. אין שם פסיכולוגים, אין שם שום מכשיר שמאפשר לרפא את התלמידים האלה ולעזור להם, אין שום דבר מלבד זה שהם נכנסים לכיתה ויוצאים ממנה.

נוסף על זה, חוק חינוך חובה אינו מיושם בכמה כפרים. יש שתי קבוצות של ילדים משרעם ומכפר-מנדא שאין להם שום מסגרת. האם נסתפק בהבטחות שבתשובה על השאלה או שפעם אחת באמת נגיד שאנחנו רוצים לפתור את זה במשך שנה, שנתיים, שלוש שנים ונפסיק את הייסורים של התלמידים האלה שהם נטל על המשפחה ועל החברה והם זקוקים שנעזור להם בכל כוחנו? תודה רבה, אדוני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

העלית פה בתי-ספר נוספים מאזורים שונים. הזכרת את שפרעם ואת כפר-מנדא. התשובה שנתתי היא ספציפית לבית-הספר "פריר" בנצרת. אינני רוצה לענות תשובות בלתי בדוקות לגבי בתי-הספר שהוספת לשאלה. לכן אני מבקש שלא לענות כרגע אלא ללמוד את הבעיות של בתי-הספר המיוחדים שהזכרת, ונענה תשובה מסודרת יותר מאוחר. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן השר על התשובות על השאלות.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, מטעם ועדת הכספים, הצעת החלטה לקביעת שכרם של ראש הממשלה, שרים וסגני שרים.

עוד הונחו, מטעם ועדת הכספים, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 37), התשנ"ז-1997; והצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 113), התשנ"ז-1997. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור).

התשנ"ז-1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור), התשנ"ז-1997, קריאה ראשונה. יציג את ההצעה שר הפנים, השר סויה. בבקשה.

שר הפנים א' סויה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת, בקריאה ראשונה, את הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור), התשנ"ז-1997.

הצעת החוק באה לעגן את הסטטוס-קוו הקיים היום, שלפיו גיורים בארץ-ישראל מוכרים רק אם אושרו על-ידי הרבנות הראשית לישראל, ואילו גיור של מי שהצטרף לקהילה כלשהי בחוץ-לארץ – נרשם כיהודי, לצערי כמובן, בין שהגיור היה רפורמי או קונסרבטיבי וגם אורתודוקסי.

היוזמה לחקיקה זו באה בעקבות החלטת בית-המשפט העליון בבג"ץ 1031/93, פזארו נגד שר הפנים. העותרת בעתירה זו – אשה שאינה יהודייה, עברה הליך של גיור רפורמי בישראל, ועל סמך תעודת גיור זו ביקשה הן תעודת עולה על-פי חוק השבות, התש"י-1950, והן את רישומה כיהודייה על-פי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965. משרדנו סירב לבקשות אלה, והנמקתו לכך היתה, כי הדרך הבלעדית ליתן תוקף חוקי להמרת דת שנעשתה בישראל הינה, כאמור, בפקודת העדה הדתית (המרה), ולפיכך בהעדר תעודת המרת דת כנדרש בפקודה מנועים אנו מלהיעתר לשתי בקשותיה של העותרת.

עקב סירובנו הוגשה העתירה, ומפאת חשיבות הנושא נקבע הדיון בעתירה בהרכב מורחב של שבעה שופטים, שנתן החלטתו ברוב דעות ביום 12 בנובמבר 1995.

בית-המשפט דן בהיקף תחולתה של פקודת העדה הדתית (המרה), ובאשר לשאלה זו קבע עמדה ברורה, ואולם הוא נמנע בצעד יוצא דופן וחריג מליתן צו מוחלט באשר למבוקש בעתירה, בקובעו: "הכרעתנו היום מצומצמת בהיקפה. כל שקובעים אנו הוא דבר אי-תחולתה של פקודת העדות (המרה) לעניין הכרה בגיור על-פי חוק השבות. איננו קובעים שכל גיור רפורמי מוכר לעניין חוק השבות וחוק המרשם, על כן איננו מורים למשיבים לראות בעותרת יהודייה לעניין חוק השבות ואיננו מצווים על רישומה כיהודייה במרשם. קביעתנו היום הינה בעלת אופי שלילי בלבד. אנו קובעים את 'האין', איננו קובעים את 'היש'. כפי שצינו, 'היש' עשוי להיקבע במפורש ובמפורט על-ידי המחוקק".

משנמנע בית-המשפט העליון מלהכריע בשאלת מהות הגיור – הן לעניין חוק השבות והן לעניין חוק המרשם, והשאיר פתח למחוקק לומר את דברו בעניין זה, החליטה הממשלה, ביום 3 בדצמבר 1995, לכונן ועדת שרים במטרה לבדוק את סוגיית הגיור ואת הדרכים להסדרתה, ובכלל זה האפשרות להציע חקיקה מתאימה. הוועדה החלה להיפגש, אך דיוניה הופסקו עקב הבחירות וכינונה של ממשלה חדשה.

בסמוך לכינון הממשלה הנוכחית נחתמו הסכמים קואליציוניים עם ש"ס, מפד"ל ויהדות התורה, ולפיהם "חוק ההמרה יתוקן כך שגיור בארץ יוכר רק באישור הרבנות הראשית לישראל".

עם כינונה של הממשלה החדשה מינה ראש הממשלה ועדת שרים חדשה אשר תבדוק את הסוגיה ואת הדרכים להסדרתה. במסגרת הדיונים בוועדת השרים נתגבשו שתי הצעות חוק והוחלט כי שתיהן תוגשנה לממשלה להכרעה. הממשלה דנה בהצעות והחליטה להגיש לכנסת, לאישור, את הנוסח המצומצם המונח בפניהם.

ההצעה המכונה "המצומצמת" קובעת בעיקרה, ש"גיור של אדם בישראל ייערך על-פי דין תורה ולא יינתן תוקף חוקי לכל דבר ועניין לגיור שנערך בישראל אלא אם אישר נשיא בית-הדין הרבני הגדול כי הגיור נערך בהתאם לסעיף קטן (א)".

הצעה זו לוקה בחסר, שכן היא תאפשר לעקוף אותה בנקל. כבר כיום מתפתחת והולכת שיטה שלפיה התנועות הקונסרבטיבית והרפורמית בישראל מנהלות את הליך הלימוד בישראל ומייעצות למתגייר "לקפוץ" לכמה ימים לחוץ-לארץ, לקיים שם טקס גיור, לשוב לאחר ימים מספר כשבידו תעודת גיור, לבקש על-פיה רישומו כיהודי וכמובן מעמד של עולה חדש, והכול בטענה שזהו גיור חוץ-לארץ.

שיטה זו שוכללה עד כדי כך שחסכו למתגייר את הצורך בנסיעה לחוץ-לארץ, הגיור נעשה בישראל, התעודה מישראל נשלחה לחוץ-לארץ ובאמצעות הדואר קיבל המתגייר תעודת גיור נוספת מחוץ-לארץ, המאשרת את גיורו. לפי הקצב הזה אני משער שבעתיד הקרוב ישתמשו גם בשירותי הפאקס וכמובן גם בשירותי האינטרנט לקבלת אישורים כאלה.

התייעלות ושכלול אלה מתוכננים ומבוצעים על-פי ייעוץ משפטי והכוונה של אותן תנועות.

בעוד העתירה בעניין פזארו תלויה ועומדת בפני בג"ץ, החלו להצטבר בבתי-המשפט בקשות שונות בעניין גיורים, וכיום עומד מניין על 17. פרט למקרים התלויים ועומדים בפני בית-המשפט, מצויות היום במשרדנו עוד בקשות להירשם כיהודי ולקבל תעודת עולה לפי גיור כאמור.

ברשותכם, אני רוצה לפרט מקרה המצוי כיום בטיפולנו; מדובר בערבי מעזה, אני לא רוצה לפרט את שמו, אבל אולי לצורך הפרוטוקול אני אכנה אותו בשם מוסטפא, אשר שהה בישראל במשך שנים מספר שבמהלכן נהג להתחזות ליהודי ישראלי ובצורה זו לבצע מעשי מרמה. הוא הורשע בבית-המשפט בעבירות רבות מסוג זה וכמו כן הורשע אף במעשי גנבות, התפרצויות ושוד, ונידון לארבע שנות מאסר, מהן שנתיים בפועל. תקופת מה לאחר שסיים את ריצוי עונשו הוא החל ללמוד לקראת גיור במסגרת התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, ובסופו של התהליך קיבל מהם תעודת גיור.

היות שמשרדנו לא אישר לו להשתקע בישראל על סמך גיור זה, לאחר קבלת הסבר מפרקליטיו, שלפיו לפי הלכת ש"ס יש להכיר בגיור שנעשה בקהילה מוכרת כלשהי בחוץ-לארץ לצורך חוקי השבות ומרשם האוכלוסין, החליט המבקש להתגייר פעם שנייה בקהילה מוכרת כלשהי בחוץ-לארץ, ואכן מוסטפא נסע לאנגליה למשך שישה ימים ושב משם כעבור שישה ימים כשבידו תעודת גיור מטעם בית-דין של התנועה ליהדות מתקדמת בלונדון.

כשראה מוסטפא שהתשובה לעניין רישומו כיהודי מתמהמהת, הלך ונשא לאשה ארמנית שעלתה לכאן מכוח חוק השבות כבת ליהודי, ועכשיו, על-פי נישואין אלה, הוא מבקש להירשם כעולה.

אין לי ספק, שלמוסטפא, הערבי מעזה, יש עוד הרבה חברים שישמחו לעבור את ההליך שהוא עבר ולזכות בהטבות מפליגות ובאפשרות ישיבה בישראל על-ידי קבלת אזרחות ישראלית.

אדוני היושב-ראש, אין מדובר רק בכאלה שחשקה נפשם להסתופף מתחת לכנפי היהדות והשכינה, אלא אף בכאלה שכלו כל הקיצין, הדרכים והפתרונות להישארותם בישראל, והם מנצלים את דרך הגיור. כידוע לכם, בישראל שוהים כ-150,000 עובדים זרים, שהממשלה החליטה שיש לגרשם מהארץ. כדי לסכל מחשבה זו, מדוע שלא יעברו הליך גיור כאמור ויזכו לא רק לשבת ולחונן את עפרה של ארץ-ישראל, אלא אף יקבלו מעמד של עולה וסל קליטה, דרכון ותעודת זהות ואזרחות ישראלית כמובן?

כדי למנוע ניצול לרעה כזה של הסטטוס-קוו, באה הצעת החוק הנקראת הצעת החוק "המורחבת" וסותמת פרצות אלה בכך שהיא קובעת, שגיור בישראל או גיור של תושב ישראל, ייערך על-פי דין תורה, ולא יינתן לו תוקף אלא באישור נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

בהזדמנות הזאת של הדיון בהצעת החוק מנסים גורמים שונים לתפוס טרמפ על הצעת החוק ומעלים טענות בדבר החרמה ופילוג בעם היהודי ופגיעה וכרסום בסטטוס-קוו. מי שטוען טענות אלה אינו דובר אמת, בלשון המעטה, ומטעה את הציבור.

שתי הצעות החוק, גם "המצומצמת" וגם "המורחבת", שומרות על הסטטוס-קוו ומחזקות אותו. שתי הצעות החוק אינן פוגעות ביהודים, גם הרפורמים. הן מתייחסות להליך גיור ולא ליהודים. מי שפגעו בסטטוס-קוו והפירו אותו היו דווקא התנועות הרפורמיות והקונסרבטיביות, שעשו הכול כדי לכפות את עצמן ואת דרכן כאן בישראל, ועקפו בצורה לא מכובדת את המצב הקיים. שתי ההצעות גם אינן פוגעות בקהילות בחוץ-לארץ ובגוירים שהן מבצעות למי שהצטרף אליהן. גוירים כאלה, נרשמו ויירשמו, לצערי, גם לאחר קבלת חוק זה וכל עוד לא תשונה החקיקה.

אני רוצה גם להבהיר ולומר, שאין בהצעות החוק הנדונות משום שינוי בחוק השבות, וכפי שאמרתי, גרים מקהילות בחוץ-לארץ יוכלו לעלות לישראל על-פי חוק השבות.

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שההצעות, "המורחבת" וגם "המצומצמת", לא רק שאינן מפלגות את העם היהודי אלא אף מחזקות אותו, מאחדות אותו תחת קורת גג אחת ומוסיפות לו חוסן ויכולת לעמוד כנגד האתגרים שבפניהם הוא ניצב. וכל זה בבחינת "לך כנוס את כל היהודים", ולא בבחינת "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים".

על שולחן הכנסת הוצגה הצעה מטעם קבוצת חברי כנסת, המבקשת בעצם לפלג את העם היהודי ולקבוע, שגיור בישראל יכול שיעשה גם על-ידי התנועות הרפורמית והקונסרבטיבית, ובכך בעצם לבטל את מעמדה של הרבנות הראשית לישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לאשר את הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור), התשנ"ז-1997, כפי שהוגשה על-ידי הממשלה לקריאה ראשונה ולהעבירה להמשך טיפול והכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת החוקה של הכנסת. אני גם מבקש לדחות את הצעות החוק הפרטיות שהוגשו בנושא זה.

חיים אורון (מרצ):

— — — כשרות — — —

נסים דהן (ש"ס):

— — — לא ביקשנו — — —

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת נסים דהן, התפרצות כזאת באמצע דבריו של השר?

נסים דהן (ש"ס):

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

לפני שנעבור לרשימת הדוברים, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הכלכלה: הצעת חוק הרשות הלאומית להסמכת מעבדות, התשנ"ז–1997. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

הצעת חוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) (תיקון) (גיור),

התשנ"ז–1997

(קריאה ראשונה)

היו"ר ח' דיין:

רבותי, רשימת הדוברים נעולה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה. שלוש דקות לכל נואם.

קריאה:

— — —

היו"ר ח' דיין:

את השחרית נעשה פה.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אין הרבה חברי כנסת, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תראה את הרשימה.

משה גפני (יהדות התורה):

למה שלוש דקות?

דוד צוקר (מרצ):

די בשלוש דקות כדי להראות שהחוק הוא בעייתי וזהו.

היו"ר ח' דיין:

אתה רוצה יותר? אחרי ההמרה.

דוד צוקר (מרצ):

— — — אדוני היושב-ראש

חיים אורון (מרצ):

למה צומת החליטה להצביע נגד?

היו"ר ח' דיין:

צומת, או שאתה מתכוון גם אלי?

חיים אורון (מרצ):

צומת.

היו"ר ח' דיין:

אין שם משמעת סיעתית. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, הנחות היסוד לדיון הזה, אני מציע שיהיו משותפות לכולנו, והן אומרות: א. האורתודוקסיה היא מיעוט בעם היהודי; ב. הלא-אורתודוקסים הם הרוב הגדול המוצק בקרב העם היהודי; ג. מדינת ישראל איננה מדינת היהדות האורתודוקסית; ד. וזה הכי חשוב אולי, הלוואי שהייתי בטוח שהדיון פה הוא על 17 הגירים הללו. יש פה דיון כוחני וניסיון להכריע בהכרעה ארוכת טווח על הממד היהודי של מדינת ישראל ולקבוע את האורתודוקסיות שלה ולקבוע שיש רק יהדות לגיטימית אחת.

מאיר פחש (יהדות התורה):

דוד צוקר (מרצ):

לא.

מה מקומם, אדוני השר, בהצעת החוק הזאת? לא שום דבר – אני אומר את דעתי – לבד מן הטענה שאין פה שינוי בסטטוס-קוו. אני אומר לך, חבר הכנסת פרוש, איזה שינוי יש פה בסטטוס-קוו. יש פה קודם כול חותם דתי מובהק על חוק מרשם האוכלוסין. זהו חוק אזרחי, זהו חוק טכני, זהו חוק שאסור שיהיה בו שום ממד אידיאולוגי. זהו חוק שעוסק ברישומם של אזרחים, והצעת החוק הזאת קובעת את דתיותו או מכניסה בו אלמנט דתי.

הדבר השני שמקומם, ופה לא צדק אדוני השר, הוא משפיע מאוד על חוק השבות. וגם פה יש הכנסת אלמנט דתי נוסף לחוק השבות, שכן מה זה או יהודי שגור, כפי שכתוב ב-4(א). הגיור יוכל להיעשות אך ורק באמצעי הזה.

שר הפנים א' סויסה:

אבל גיור בחוץ-לארץ ימשיך להיות אותו דבר.

דוד צוקר (מרצ):

אני לא רוצה לעשות את החשבון שלכם, אתם עושים טעות מבחינתכם, מפני שמה שיעשו עכשיו – אתם יודעים את זה – כל הלימוד יעשה בארץ, ובסופו ייסעו ללונדון לסוף שבוע ויעשו את הגושפנקה הסופית, אבל זה עניינכם.

אבל אתם באים ורוצים בהכרעה ארוכת טווח ולא בגלל איזה 20-30 גיורים בשנה, בהכרעה ארוכת טווח לבוא ולומר, שישראל תהיה המדינה היחידה בעולם, היחידה בעולם, שלא מכירה בשני-שלישים מן העם היהודי, בקיומם הלגיטימי. זוהי המדינה היחידה בעולם שלא תכיר בעובדה, ש-2 מיליוני רפורמים אמריקנים ומיליון וחצי קונסרבטיבים ראויים לקיום שווה כמו 100,000-150,000 אורתודוקסים בארצות-הברית.

משה גפני (יהדות התורה):

יהודי לא צריך לעבור גיור.

בנימין אלון (מולדת):

דוד צוקר (מרצ):

זה מספרם. סליחה, כן. חבר הכנסת בני אלון, אתם קובעים היום הכרעה שמדינת ישראל איננה מדינתו של כל העם היהודי אלא רק של מי שמפרש את הפירוש האורתודוקסי.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה טועה.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אבל כמו שאתה יודע — — —

נסים דהן (ש"ס):

בארץ — — — לא צריך גיור.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן. חבר הכנסת משה גפני.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שאני לא מחפש מדנים, וכמה מכם גם יודעים את זה, יש דרך לצאת מן העניין הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

אמרת דבר לא נכון.

דוד צוקר (מרצ):

בסדר. תגיב על זה אחרי זה.

נסים דהן (ש"ס):

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן, לא אחרי כל משפט נשמע את הקול שלך.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע, ולא כמעשה התחכמות, אלא כהצעה רצינית, להעביר מן העולם את הזירה הזאת להתקוטטות ולהתגוששות. אני חושב, שצריך למחוק את פריט הלאום מתעודת הזיהוי, להשאיר את תעודת הזיהוי כאמצעי טכני לזיהוי של אדם, כי זה נייר יבש ומכני, להשמיט את הוויכוח הזה כולו, וכל הפרטים לגבי הביוגרפיה של האדם והגיוור שלו יהיו שמורים לממסד הדתי. אני לא יכול להתנגד לכך שאדם דתי ירצה לדעת את הביוגרפיה ההלכתית של מי שעומד לשאת את בתו. אני לא יכול להתנגד לזה, ואם יתקיים רישום כזה במוסדות דתיים זה עניינם, אבל אסור שהמדינה תתערב בעניין הזה.

בואו נתאגד סביב ההצעה הזאת למחוק את פריט הלאום מתעודת הזיהוי. בקרב הציבור החרדי כבר פעמים מספר היו הצעות חוק כאלה, הן כאן אצלי. תמכתם בזה. אני אומר לכם, בואו נמחק את שדה הקרב הזה מן ההתגוששות בין דתיים לבין חילונים.

נסים דהן (ש"ס):

תשנה את חוק השבות, לא תהיה בעיה בכלל.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דדי צוקר. אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן, ואני מקווה שייתן לאחרים לסיים משפט. אתה לוקח דקה מתוך שלוש הדקות של כל אחד.

נסים דהן (ש"ס):

מקובל קריאות ביניים.

הי"ר ח' דיין:

אבל לא מקובל בשלוש דקות להפריע ארבע פעמים. לא מקובל.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני עומד משתומם על המהומה על לא מאומה, כפי שהיה עכשיו גם בדבריו של חבר הכנסת דדי צוקר. הרי לא אנחנו יזמנו את החקיקה הזאת. מבחינתנו, הסטטוס-קוו היה יכול להישאר. אנחנו רוצים לשנות אותו לטובה. ואנחנו גם הגשנו הצעות. חוק ברוח הדברים הללו, ומייד אסביר את זה.

אבל קודם כול, מה הטענה אלינו? אנחנו לא רוצים לשנות דבר. הרי מה שקרה הוא, שהתנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית פנו לבית-המשפט – לכמה בתי-משפט, גם לבית-המשפט העליון – וביקשו לשנות מהסטטוס-קוו, כדי לנגח את ההלכה. בא בית-המשפט ואמר, שהוא אינו סבור שהוא צריך להחליט בעניין הזה, אלא המחוקק צריך להחליט. וביקשנו דחייה. אנחנו, הכנסת, ביקשנו כמה פעמים דחייה. פעם ביקשו את הדחייה בימי שלטון מפלגת העבודה-מרצ ופעם בימי השלטון הנוכחי, בימי הממשלה הנוכחית. בא בית-המשפט ואומר: סוף הסיפור. אנחנו אמורים לפסוק בעניין הזה, אם אתם לא תחליטו. הממשלה קיבלה החלטה בהתאם לסטטוס-קוו, והיא מביאה אותה לכנסת לאישור. אנחנו לא ביקשנו את זה.

על מה באים וצועקים עכשיו? על מה דמעות התנין הללו? על מה? העם היהודי לדורותיו, בניגוד לכל עם אחר, כל קיומו מבוסס על המסורת: משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וכן הלאה וכן הלאה; מסורת הדורות שעוברת מדור לדור. זו זכות קיומנו. אחרת לא היינו מגיעים מכל הגלויות לכאן, לארצנו. לא היינו מגיעים לכאן.

נסים דהן (ש"ס):

גם עם הרצל.

משה גפני (יהדות התורה):

ומה שמאחד אותנו כעם יהודי זאת ההלכה.

יש אנשים חילונים, שאינם שומרי מצוות, במידה כזאת או אחרת; גם אתם יש לנו ויכוח. מגיעים הרפורמים והקונסרבטיבים, והופכים את הדבר המקודש ביותר לעם היהודי, שהוא יסוד קיומנו, לחוכא ואיטלולא. הופכים את זה לחוכא ואיטלולא, הופכים את זה לליצנות, הופכים את זה לצחוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

משה גפני (יהדות התורה):

ומי ימנע, חברת הכנסת גוז'נסקי, בעד הקיבוצים לעשות גיור? מי ימנע בעד כל קבוצה, כל חוג ליציני כזה או אחר, לעשות גיור על-פי דרכו? הוא יחליט מה זה גיור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אלא מה? אתה תחליט במקומו?

משה גפני (יהדות התורה):

הוא יחליט איך נכנסים לעם היהודי. הרי כדי להיכנס לקיבוץ ולהיות חבר, או כדי להיכנס למושב, צריך תנאים הרבה יותר מחמירים מאשר הרפורמים רוצים כדי להעביר גויים לעם היהודי.

כל מהותו של הגיור היא שזה נושא דתי, הלכתי. זו אבן הבוחן שלנו כעם מאוחד. מי שרוצה לעשות קרע, קרע אמיתי, לא בתקשורת, ישנה את המצב הקיים.

אני אומר לכם, רבותי, נכון אמר דדי צוקר משפט אחד, ואני מסכים אתו. החוק במתכונתו המצומצמת פותח פתח לרמאות ולשקרים שיכולים להיעשות באמצעות "גיורי פאקס" או באמצעות "גיורים של סוף-שבוע".

לפי מה שאני מבין, גם מהודעתך, אדוני שר הפנים, החוק בעזרת השם יאושר בקריאה ראשונה כשלד, כפלטפורמה, שעל בסיסה יבקשו רבים מבין חברי ועדת החוקה להביא בפני החברים, ולאחר מכן גם בפני הכנסת, את תמונת המצב – מה עלול להיווצר כתוצאה מקבלת החוק במתכונתו הנוכחית; ואנחנו נבקש להרחיב אותו. זה לא שיא מאויינינו. לנו יש חוקים אחרים, גם בגיורי חוץ-לארץ אנחנו לא מכירים; אנחנו חושבים שזה עוול, זה שקר, זו ליצנות. אבל גם על-פי מה שקיבלו, אנחנו נבקש שהכנסת תאשר את החוק הזה במתכונתו, כפי ששר הפנים מסר, וכפי שאנחנו סבורים שצריך להיות; לא לאפשר לרמאות לעשות נזק לעם היהודי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני. אני מזמין את חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. ואחריו – חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כשאנחנו מדברים על חוק ההמרה, חוק הגיור, הטענה שעולה מספסלי מרצ – והיום שמעתי את מנהיג מרצ ברדיו – היא, שאותם חרדים שונאים את הרפורמים יותר מאשר הם שונאים אותנו, החילונים. כך טען מנהיג מרצ. ולפי הדברים שנאמרים כאן – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

הוא לא אמר כך.

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, חבר הכנסת רובינשטיין, הוא לא אמר את זה?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, את זה אתם אמרתם.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת שריד אומר כאקסיומה: אתם החרדים שונאים את הרפורמים יותר מאשר אתם שונאים אותנו, החילונים. זאת אומרת, הוא יוצא מהנחה שאם יש קצת אהבה בלבנו לחילונים, לרפורמים היא לא קיימת.

ולפני כמה דקות שמענו את הדברים מחבר הכנסת דדי צוקר, שעל-ידי חוק ההמרה, אם הוא יתקבל, אנחנו נוציא מן היהדות 4.5 מיליוני יהודים. אני רוצה לומר מעל במה זו: אם יש מישהו שמשמיץ את הרפורמים, זה אתם, חברי מרצ. אף אחד לא משמיץ אותם יותר מכם. אתם יוצאים מהנחה פשוטה: 4.5 מיליוני רפורמים הם נוצרים גמורים, שהתגיירו. ולכן אתם טוענים שהחוק הזה יוציא אותם מכלל ישראל. אני אומר שהרפורמים רובם יהודים טובים תועים. הם לא נוצרים שהתגיירו, הם לא גויים שעברו גיור "אינסטנט". הם יהודים שנולדו לאם יהודייה, ותועים בדרכם. אבל כשאתם אומרים שהחוק הזה יוציא אותם מכלל ישראל, זאת אומרת שאתם יוצאים מהנחה שכולם גויים שהתגיירו בגיורי "אינסטנט", ולכן הם יצאו מכלל ישראל על-ידי החוק הזה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

נסים דהן (ש"ס):

אם זו האמת, מה אתם רוצים לעשות? האם אתם רוצים שבמדינת ישראל, שיועדה לעם היהודי השב לארצו, מי שיחליט כאן הם לא יהודים ששבו לארצם, אלא כאלו-יהודים שהתגיירו בגיורי "אינסטנט" והגיעו לנמל התעופה עם תעודה כזאת? הם יקבעו לעם היהודי המושרש כאן לדורותיו, במשך 3,400 שנה, מיום שניתנה תורה, אב ובן לאם יהודייה, עד 3,400 שנה? אותם נוצרים שחונכו על דת האהבה, כולנו יודעים איזו אהבה הם הפגינו כלפי עם ישראל. אני לא צריך להזכיר את מעשי האינקוויזיציה, את מסעי הצלב ואת השואה האיומה, שאותם נתנו לעם ישראל בשם דת האהבה. אותם אוהבים גדולים של עם ישראל, בהוקוס-פוקוס יהפכו ליהודים יותר טובים מהיהודים הגרים בציון, שהם בנים לאם יהודייה, עד מעמד הר-סיני? זה מה שאתם רוצים, חברי מרצ? בשוויון הזה אתם דוגלים?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אני אפילו לא יכול להתחיל להבין את מה שאתה אומר.

נסים דהן (ש"ס):

בסדר, כל אחד והרמה שלו, אדוני חבר הכנסת רבינשטיין.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

לא, זה לא עניין של רמה.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת רבינשטיין, אתה רוצה שבשלוש דקות אסביר לך דבר שלאחרים לוקח שעה להבין? מה לעשות?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסכם. כמו שאמר חבר הכנסת גפני, לדעתנו, החוק במתכונתו הנוכחית הוא לא טוב, הוא אפילו לא הרע במיעוטו, ולו רק בגלל הפרצה שהצביע עליה חבר הכנסת דדי צוקר, שהם ייסעו ללונדון ל-24 שעות. היום לא צריך לנסוע ללונדון, חבל על הזמן. גם קפריסין זה טוב. גם טאבה נקראת חוץ-לארץ, אדוני השר. לא צריך לנסוע ללונדון, חבל על 400 דולר. אפשר לעבור

לטאבה, לפתוח שם סניף של הרפורמים, ושם יוציאו תעודות גיור. זה חוץ-לארץ כדת וכדין. עוד מעט גם לטאבה לא צריך לנסוע, הם יכולים לנסוע לשכם. גם שכם ורמאללה זה עוד מעט חוץ-לארץ, למה צריך לנסוע ללונדון? ומשם הם יחזרו אחרי 20 דקות עם תעודת גיור מחוץ-לארץ על-פי חוק ויוכרו כיהודים במדינת ישראל.

לכן, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אנחנו בוועדה נבקש לתקן את כל הפרצות שיחולו אם יתקבל החוק במתכונתו הנוכחית. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים דהן. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, באמת ובתמים חבר הכנסת דהן לא יכול להבין את השקפת העולם שלנו, יש כאן באמת פער של מושגים.

מאז האמנציפציה, בעצם מאמצע המאה התשע-עשרה, נפסקה הציוויליזציה היהודית האחידה, המאוחדת והמלוכדת. הרי על רקע זה קמה הציונות, גם המדינית, גם החילונית, גם הזרמים האחרים, ומאוחר מדי להחזיר את הגלגל אחורנית. אנחנו לא אומרים שאלה יהודים טובים יותר ואלה יהודים טובים פחות, אנחנו אומרים: כולם בני עמנו. כמו שאנחנו רוצים למנוע פיקציות, אנחנו גם לא רוצים למנוע – בשום פנים ואופן שלא ייווצר מקרה שבו בני קהילה יהודית, שיש להם עיקרי אמונה קצת שונים מעיקרי האמונה של חבר הכנסת דהן, ייראו בישראל כאזרחים וכרבנים מסוג ב'.

אומרים לנו: אצל הרפורמים זה הכול "אינסטנט", הכול נגמר מהר; אצל הקונסרבטיבים נכנסים, נוסעים ללונדון, חוזרים. אבל שימו לב, יש כאן איזו סתירה פנימית בכל מה שאתם אומרים. הרי לפי הדין הקיים בארץ, באמת תעודת גיור של קהילה יהודית בחוץ-לארץ טובה לרישום כיהודי. אז איפה כל אלפי ועשרות אלפי הגיורים "אינסטנט" האלה? איפה כל הפיקציות האלה?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חבר הכנסת רובינשטיין – – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מספר לנו שר הפנים על מקרה אחד של ערבי, מוסטפא, שרצה להתגייר. ואני לא יודע, אולי הוא באמת רצה להתגייר, אולי באמת הוא רצה להיספח אל עמנו. שמעתי גם את הדברים, חבר הכנסת דהן: כל הגויים כולם באים מגזע מקולל. אולי הוא באמת רצה. אבל זה היה המקרה היחיד שהיה לו.

שר הפנים א' סויסה:

יש לי עוד כמה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

יש לך עוד כמה? בסדר, אדוני שר הפנים, יש לך עוד כמה.

כנגד הסכנה האיומה של גיורי "אינסטנט" וכנגד גיורים פיקטיביים, אני אומר, יש לנו תרופה, יש לנו תרופה משפטית. בית-המשפט מוסמך לבדוק זאת. כל מעשה שאינו אמת, בית-המשפט מוסמך לבדוק זאת. אבל לא זאת השאלה. השאלה היא גם לא של עשרות אלפי גרים שעומדים להצטרף לעם ישראל. אתה יודע, אדוני שר הפנים, שזה לא נכון. השאלה היא אחת ויחידה: האם גם תחום זה, שהוא דתי מובהק, יהפוך לעניין פוליטי של הכנסת?

ואני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת הדתיים, שהעניין הזה הוא בעוכרינו. בעוכרי מי? בעוכרי כל מי שכמוני רוצה בהמשכות יהודית ורוצה שמורשת ישראל לא תישכח ושלא יקום לנו דור של עם-ארציות, שאין לו גירסא דינקותא ושהוא בכלל נמצא באיזה חלל חיצוני.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זה שייך?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

זה שייך, ומייד אסביר לך. אני רוצה להגיד לך למה זה שייך, ומכיוון שאין לי זמן אני רק אתן לך דוגמה אחת קטנה, בדידי הוזה עובדא, או בדידי שכמוני: אתה בא לארצות-הברית או לקנדה או לקהילה יהודית אחרת, ואתה רואה קהילות יהודיות שונות חיות, רבות, מסתדרות, לא מסתדרות, אבל חיות בלי התערבות המחוקק, בלי השוטרים, בלי האוכפים, בלי בתי-המשפט, בלי הצבעות. כל היחס משתנה. ואני אומר לך: בתחום הזה, אף שאנחנו חוגגים 100 שנה לקונגרס הציוני הראשון בבאזל, שהאיש הזה, שתמונתו נמצאת כאן – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

הם לא מתחתנים אחד בשני.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

הם לא מתחתנים? הרי אני אומר: גם כאן לא יתחתנו אחד בשני. אתם, הקהילות הדתיות והחרדיות, מתחשבות בכלל ברישום של משרד הפנים? ואני לא בא אליכם בטענה.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא מתחתנים כאן דתיים וחילונים? זה אותו דבר.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

חילונים כן, אבל מי שלא נחשב כיהודי מעולי רוסיה, מי שלא נחשב כיהודי על-פי ההלכה, יירשם, לא יירשם – זה יעלה או יוריד לצורך נישואין? ואני גם לא בא אליכם בטענות.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה רוצה להוסיף עוד – – –

אמנון רבינשטיין (מרצ):

לא, אני לא רוצה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה רוצה שהם יחיו באשליה?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

ומה יהיה גורלם כעת, כשהם לא מתגיירים? בניהם משרתים בצבא, אבל תבואו ותגלו – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

אתה רוצה לבנות להם אשליה, שיחשבו שהם גרים ושיבואו לישראל – – –

אמנון רבינשטיין (מרצ):

תסלח לי, אני מתפלא עליך שאתה אומר זאת. הרי קיים מכשיר חוקי, במשך שנים, של נסיעה לחוץ-לארץ – לא לקפריסין, זה לצורך נישואין, ולא לטאבה ולא לשכם, אלא לקהילות יהודיות ותיקות, מושרשות, עם הרבנים שלהן, עם השקפת העולם שלהם, והם מגיירים. לא במספרים גדולים, דרך אגב. למה זה לא יצר את הבעיה?

הבעיה כאן היא לא מעשית אפילו, כמו שאמר חבר הכנסת צוקר, הבעיה כאן היא עקרונית, מוסרית, והבעיה היא של מעמד שווה ושל פגיעה, פגיעה ברוב רובו של העם היהודי מחוץ למדינת ישראל. לא רק צפון אמריקה, גם קהילות בדרום אמריקה וגם באירופה היבשתית וגם באנגליה. ומדינת ישראל היא שזורעת את הפירוד הזה. הרי הם חיו חיים טובים עם כל הסכסוכים – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

איזו פגיעה? אולי תסביר מה הפגיעה, חבר הכנסת רבינשטיין? אולי תסביר את עצמך?

אמנון רבינשטיין (מרצ):

אתה אומר להם, שבת-הדין שלהם והרבנים שלהם – סוג ב'.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אמנון רבינשטיין (מרצ):

מה פירוש? ודאי שאתה אומר להם את זה, וזאת בהתעלם מדברים אחרים שאתם אומרים עליהם.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

זה לא נכון?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

זה לא נכון, בעיני זה לא נכון.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ראית את הדור השני והשלישי של הרפורמים?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ראיתי הרבה דברים שליליים בהרבה מאוד מחנות ובהרבה מאוד זרמים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני רוצה להגיד לך: אני גאה מאוד במה שעשתה היהדות הלא-אורתודוקסית בצפון אמריקה, ואני לא מוכן גם לשמוע את ההשמצות הקבועות המושמעות מעל דוכן זה כל שני וחמישי נגד הקהילות האלה, כאשר אנחנו יודעים למי אנחנו זקוקים בעת צרה, מי מתייצב לטובתנו. אז הם לא מושמצים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

רק לא הם.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חברת הכנסת ענת מאור. אחריה – חברת הכנסת נעמי חזן.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל מהנקודה שסיים בה חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – שהמשותף לכולנו זה רצון לחיים כיהודים, עם מסורת ושורשים. אבל הקמנו את מדינת ישראל והקמנו את התנועה הציונית עם שני מסרים: זה של מדינה יהודית וזה של מדינה דמוקרטית בעת ובעונה אחת, זה של מסורת ושורשים וזה של זכויות אדם ואזרח. לשיטתנו אנו, הפשרה שאין חוקה במדינת ישראל היא כבר פשרה של סטטוס-קוו. למעשה היינו צריכים להיות כמו כל מדינה מתוקנת ומודרנית, שיש בה הפרדה בין דת למדינה, וודאי שבין דת לפוליטיקה. מי שרוצה להיות אדם מאמין יוכל לבחור בכך, אין לקשור זאת לא עם מערכת נישואין וגירושין, לא עם מערכת קבורה, אלא עם בחירה אישית של קיום מצוות.

אנחנו לא רק שלא מתקדמים להפרדת הדת מהמדינה ולא רק שלא מתקדמים לכך שיהיה גם שוויון בעול ובחובות – ושל גיוס בני ישיבות לצבא – אלא באה הממשלה ומוסיפה. ואני רוצה לדבר אל חברי הקואליציה שכאן, לא אל האנשים הדתיים, כי לשיטתם, לאמונתם, אני מבינה את ההצעה; אבל, חבר הכנסת זאב בויס וחבר הכנסת מודי זנדברג וחברת הכנסת מרינה סולודקין, הרי יש פה כניעה נוראה, יש פה נסיגה לאחור ופגיעה גם ביהודים רפורמים וקונסרבטיבים בכל התפוצות וגם בארצנו שלנו. יש פה פגיעה קריטית בילדים מאומצים. יש לנו כבר 10,000 ילדים, אדוני שר הפנים, שעברו גיור עד לפני שלוש-ארבע שנים – ובצורה בוטה ובצורה אכזרית. אני מכירה שמות של ילדים כאלה, עשרות. אין היום מענה על שאלת הגיור שלהם.

ואת מפלגת ישראל בעלייה אני בכלל לא יכולה להבין. שנים נאבקו, ובדין נאבקו, שנשלבם בחברה הישראלית ונסייע בגיור, אז עכשיו הם תומכים בחוק שבא להחמיר את הקריטריונים לגיור, שבא לפסול בחקיקה כל אפשרות של התקדמות, שנכיר גם בזרמים הפלורליסטיים של רפורמים וקונסרבטיבים כאן בארץ?

רוצים לקבע בחקיקה על דרך השלילה, מה בשום אופן לא, ויש המרחיקים לכת ורוצים לפסול את הגיור הרפורמי והקונסרבטיבי בחוץ-לארץ. את זאת עושה הממשלה בראשות הליכוד, עם צומת ועם ישראל בעלייה. את זאת היא מביאה לכנסת שלנו.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל הממשלה שלכם החליטה על כך.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גפני, לצערי הרב, בזה אתה צודק.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אל תקבלי מה שהוא אומר.

ענת מאור (מרצ):

אתה לא צודק, עובדה שלא עשו זאת.

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה לא עשו?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גפני, אני רוצה לומר לך משהו: אנחנו מדברים על פלורליזם ועל הערכה וכבוד לכל דעה, ואתם באים במשא-ומתן בצורה פוליטית וצינית גם עם העבודה וגם עם הליכוד. אתם עושים כאן כפייה דתית, לא פלורליזם דתי, לא איש באמונתו יחיה. על כך אנחנו מוחים. אין התקדמות בגיוס בחורי הישיבות לצבא.

משה גפני (יהדות התורה):

הכול בסדר, תמשיכי לשבת באופוזיציה.

ענת מאור (מרצ):

אתה עושה זאת בניגוד להכרה ברפורמים ובקונסרבטיבים.

משה גפני (יהדות התורה):

אתם תמשיכו לדבר ותהיו באופוזיציה.

ענת מאור (מרצ):

אתה פוגע בעולים, פוגע בילדים מאומצים.

הוויכוח שלי הוא לא עם חבר הכנסת גפני, אני פונה לאנשי הליכוד, צומת וישראל בעלייה.

משה גפני (יהדות התורה):

תפני למפלגת העבודה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מצטערת, אני לא יכולה לדבר כך.

היו"ר ח' דיין:

סיימת את זמנך. משפט מסכם.

ענת מאור (מרצ):

את הכישלונות של הממשלה הזאת קשה לספור: הקשר בין בר-און לחברון; ועכשיו היא רוצה להביא עלינו אות קלון נוסף. אני פונה בשעת האפס, לאחר שדחו את ההצבעה למחר, לכל חברי הכנסת שיודעים איזו פגיעה אדירה יש כאן בזכויות אדם, בעולים חדשים, בילדים מגורים, בכל קהילות היהודים בתפוצות – שהם יהודים לא פחות מהאורתודוקסים – שראש הממשלה, שהתחתן בחתונה קונסרבטיבית, יאפשר בחירה חופשית ואישית לכל אזרח ולכל אזרחית במדינה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

משה גפני (יהדות התורה):

איך תגייר בעלי חיים?

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת ניתנת להיאמר, שבדבר אחד צודק חבר הכנסת גפני – יש לי חשש גדול, שממשלת העבודה היתה מביאה חוק דומה, לו היתה רוצה לשמור על איזו מסגרת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה לך, חבר הכנסת פורז, לעסוק בנבואה ובתחזיות.

משה גפני (יהדות התורה):

תודיע על כך במליאה.

היו"ר ח' דיין:

אני נאלץ לאפס לחבר הכנסת פורז את הזמן מההתחלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה עם חוק חופש הזנות?

אברהם פורז (מרצ):

לא נתת לי להעביר אותו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני, אני לא רוצה לקרוא לאנשים לסדר.

משה גפני (יהדות התורה):

אין צורך, הם יפי נפש.

אופיר פינס-פז (העבודה):

סחטן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פינס, שניכם בודקים את יכולת האיפוק שלי.

משה גפני (יהדות התורה):

הייתם תומכים בחוק ההמרה פי-אלף, אם היינו תומכים בפרס.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת גפני, יש גם לי סיכוי לדבר או רק לך?

לדעתי, החוק הזה כולו פוליטיקה, מתחילתו ועד סופו. מדוע? המפלגות הדתיות רוצות להביא איזה הישג. הרי בסופו של דבר, לגופו של עניין, ההישג הוא לא הישג. נניח – ואני מניח שכך יהיה – שהגיורים בארץ יהיו רק במתכונת שאתם רוצים, והגיורים בחוץ-לארץ ימשיכו להיות לפי המתכונת. נו, אז מה?

משה גפני (יהדות התורה):

בינתיים.

אברהם פורח (מרצ):

בינתיים, אבל זה בינתיים ארוך. בינתיים הארוך הזה, כל מי שירצה להתגייס גיור לא אורתודוקסי יוכל לנסוע לחוץ-לארץ, לעבור שם תהליך גיור ולחזור ארצה, והגיור יהיה תקף. מה אתם עושים, בסופו של דבר? בכמה מקרים מדובר? חבר הכנסת גפני, הרי ברור לגמרי שהציבור שאתה מייצג לא הולך לחפש לו כלה או חתן מקרב הציבור הרחב. אני יודע אם כל הגיורים במשפחתי היו כהלכה? ראינו את הסרטים על הכוזרים; ודאי היו במהלך השנים גיורים בעם היהודי שלא היו ממש אורתודוקסיים; אולי היה פספוס פה ושם. מי יודע אם אני עברתי את כל הגיורים הנכונים. ממילא אני פסול חיתון אצלכם.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה טועה, הרי תחזור בתשובה.

אברהם פורח (מרצ):

אני רוצה לומר לכם מה הנזק. יכול להיות שמבחינתכם מנעתם גיור, אבל כמה גיורים לא אורתודוקסיים היו נערכים בארץ אם אפשר היה – 10 או 20 בשנה? כמה אנשים רוצים בכלל להתגייר, זו לא מציאה כל כך נפוצה.

נניח שמנעתם 20 גיורים. מה הנזק? הנזק הוא בהרגשת תסכול עמוקה בשתי קהילות יהודיות מהגדולות בעולם – הקהילה הקונסרבטיבית והקהילה הרפורמית בארצות-הברית. הן מרגישות בחוק הזה יריקה בפרצופן. אתם יכולים להגיד שזה לא מעניין אותנו ולא חשוב לנו, כי זה העיקר. אבל אנחנו הרי רוצים את התמיכה של יהדות ארצות-הברית, גם את הכוח הפוליטי שלה, גם את השתדלנות שלה, גם את הכסף שלה וגם את הרצון הטוב שלה. מה התועלת שהבאתם? לא הבאתם תועלת גדולה, אבל תגרמו לנזק גדול.

מעבר לכך, יכול להיות שבמידה מסוימת אפשר לומר שהסטטוס-קוו עד לפסיקת בג"ץ שעדיין לא נפסקה הוא כמו שהחוק הזה אומר. נכון, עד עכשיו היו בארץ רק גיורים אורתודוקסיים. נניח לרגע שהייתם מבליגים קצת ומאפשרים כמה גיורים כאלה. מה קרה?

פרט לכך, אני רוצה לומר לכם, אני לא רוצה להתערב בהליכים שתלויים ועומדים בחקירה בבתי-משפט, אבל לכל אחד מאתנו קרה וכל אחד מאתנו יודע שהיו כמה מקרים של גיורים אורתודוקסיים שלקחו בהם שחקני כדורסל, כאשר המטרה היתה מאוד ברורה, ותוך זמן לא רב הפכו אותם ליהודים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גם שחקני כדורסל.

אברהם פורח (מרצ):

גם שחקני כדורסל. אני אומר זאת לגבי שחקני כדורסל. כי האנשים האלה, גם בגלל גובהם, לא נראו יהודים אותנטיים; אם כי יש גם יהודים גבוהים. זה נעשה באופן אורתודוקסי. אתם יודעים שגם אלה שמתגיירים בגיור אורתודוקסי לא עשו זאת כי פתאום התאהבו ביהדות. רובם מצאו בן-זוג מקרב העם היהודי והם רוצים להתחתן אתו. לשם כך הם עוברים את הטקס הזה. יום אחרי הטקס הם מתחילים לחלל שבת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון; והרשימה ארוכה – עד שחרית. את "שמע" נעשה פה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחרי שתסתיים הרשימה, אתכבד להציג הצעת חוק נגדית, שתאפשר גיור של כל הזרמים ביהדות על-פי חוק במדינת ישראל. לכן, חלק נכבד מהדברים שיש לי לומר, אומר כאשר יהיה לי קצת יותר זמן להגיש בצורה מסודרת את הנימוקים לגיור רפורמי, קונסרבטיבי, ליברלי ואורתודוקסי במדינת ישראל. לכן, אדוני היושב-ראש וחברי חברי הכנסת, אתמקד בהתנגדותי הנחרצת להצעת החוק הממשלתית רק בכמה נקודות.

יש היום במדינת ישראל כ-10,000 ילדים מאומצים. החוק הזה יפגע בצורה רצינית ביותר, בניגוד לדעתם של ההורים המאמצים, בזכויותיהם ובזכויות האדם הבסיסיות שלהם בהמשך.

משה גפני (יהדות התורה):

מה המצב החוקי היום?

נעמי חזן (מרצ):

אני אומרת לך, שהיום הרבנות מחייבת, לדאבוני הרב, תמורת גיור של ילדים מאומצים, התחייבות למתן חינוך דתי. בכך יש פגיעה ישירה בזכויות יסוד של האדם, של כל הורה, לחנך את ילדיו על-פי תפיסתו.

משה גפני (יהדות התורה):

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת גפני, אני רק מתחילה ברשימה.

יש למעלה מ-100,000 עולים שהגיעו בחמש השנים האחרונות למדינת ישראל, שעל-פי ההלכה לא עומדים בכל רזי הדרישות של הרבנות, אבל הם נרדפו, נרמסו, נעצרו, נאסרו ועונו בשל היותם יהודים.

נסים דהן (ש"ס):

ברוסיה.

נעמי חזן (מרצ):

כל שאיפתם היתה לעלות למדינת ישראל, והם הגיעו למדינת ישראל, מדינה שהיא תולדה של תנועת השחרור הלאומי של העם היהודי, ואז נאמר להם שלא.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת, גם באופוזיציה וגם בקואליציה. 85% מהעולם היהודי איננו אורתודוקסי. זה איננו חוק של מדינת ישראל, זה חוק שפוגע באחדות העולם היהודי כל-כולו. וכשתצביעו מחר, המצלמות יצלמו את ההצבעה של כל אחד מכם, כי אתם תדעו, כן, חבר הכנסת גפני, אתם תדעו בדיוק מה עשיתם – לגרום לאחדות או לשסע בל-ישוער בעולם היהודי. כי אם החוק הזה יעבור, זה בדיוק – – –

נסים דהן (ש"ס):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

זה בדיוק מה שיקרה בהמשך דברי, בהמשך הערב, בנמקי הצעת חוק נבונה ומאחדת. תודה אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אפתח ואומר, שהשקפתי האישית ודאי שלא מצדדת בהצעת החוק שלפנינו, אף שהיא נועדה לצלם מצב נתון. לו היו הדברים תלויים בי, ואני הייתי זה שצריך להכריע, הייתי מכריע בדרך אחרת. אני כבר אומר, באופן אישי השקפתי האישית אומרת שאין מקום לפסול גיורים קונסרבטיביים ורפורמיים. אבל זאת נקודת המוצא.

אני רוצה לדבר כאן על דבר שבעיני הוא חשוב לא פחות. אחד הדברים שמטרידים אותי הוא המצב של קיטוב, של שסע, של קרע, ואחד הדברים שבעיני חשובים זה לנסות להגיע, בין היתר, בנתונים הקיימים בחברה הישראלית היום וגם בנתונים הקיימים מבחינת מצב יהודי העולם, אני לא אקרא לזה חברה יהודית עולמית, אבל מבחינת יחסים שבין יהודי העולם, לנסות ולצמצם כל חשש לקרע, לנסות להגיע לסוג של הבנה. בעיני זה דבר חשוב מאוד.

לפעמים כאשר אתה לא מצליח להגיע לכלל הבנה, אתה אומר: אולי המצב הקיים, כל עוד לא נשנה אותו לכאן או לשם, משקף סוג של אמצע של כוונה. ואם יש סיבה כלשהי שבגינה ברור לי ההיגיון שעומד מאחורי הצעת החוק, זאת הסיבה.

מה שמטריד אותי, וכאן אני מדבר כבר לגופו של עניין, זאת העובדה, שהצעת החוק הזאת מתארת את המצב של גיור של אדם בישראל בצורה מפורטת, אבל אינה מאזכרת מה דינו או מה מצבו של גיור שנתקיים ובוצע בחוץ-לארץ מבחינת דיני מדינת ישראל.

מה שחסר לי כאן, ובעיניי הזה אני חושב שצריכים להתעקש, זה סעיף נוסף, שמסביר מפורשות מה דינו של גיור קונסרבטיבי או רפורמי שבוצע בחוץ-לארץ. אילו היה הדבר הזה כאן, הייתי אומר שצילמנו את תמונת המצב לאשורה ובכך אפשר לעצור.

אבל זה לא המצב כרגע. אני יכול להצטער על כך שלא הצליחו להגיע להבנה בדבר דחייה של הדיון, וההצבעה בעיקר, בהצעת החוק הזאת עד לאחר הפגרה, על מנת שנוכל ביחד לבוא ולדון. אני מאמין ומשוכנע, שבית-המשפט העליון, אשר איננו חפץ להתערב בנושא כזה, אלא אם כן ממש מכריחים אותו מכיוון שזה נושא חקיקתי, היה נענה בשמחה לאפשרות לדחות את החלטתו עד לאחר הפגרה. והיו יושבים כאן הנציגים השונים ומנסים ללכת אולי ברוח הדברים שהציע חבר הכנסת לבוצקי, אולי בדרך אחרת להגיע להבנה. ואם לא, אנחנו נעמוד באותו מצב. הרי לא שינו את הדין שהיה קיים עד אתמול במדינת ישראל, כתוצאה מפסיקה של בית-משפט. הדין נותר בעינו, ואם נדחה את הצעת החוק הזאת, שבאה להצהיר את הדין, בשבועות מספר או חודשים, לא יקרה לדעתי דבר וחצי דבר, אלא אם כן בית-המשפט יפסוק את דברו.

אני מבין את הציבור הדתי שרוצה למנוע את הפסיקה הזאת, אבל אני אומר, פסק-זמן, בהבנה כללית, יכול להיות קיים.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שהזמן מוגבל, ואני רוצה לחזור ולומר, מבחינתי, המצב שאנחנו מצלמים את הסטטוס-קוו הוא קו מינימלי. זה לא מה שהייתי רוצה, אבל אני רואה מה קורה ואני רואה מה עלול לקרות, ואני חושש שמה שעלול לקרות עלול להיות מסוכן מבחינת החברה בישראל, מבחינת השלכות על יחסים שבין יהודים בעולם. אבל הוא עלול להיות מסוכן גם לכיוון ההפוך, ואנחנו צריכים לתת את הדעת לעניין הזה ולראות מה קורה מבחינת קהילות שהן קהילות שתומכות במדינת ישראל, שהן קהילות שתומכות בלובי היהודי בארצות-הברית, שהן קהילות שרואות עצמן ציוניות, ורואות עצמן נפגעות כתוצאה מהחקיקה.

ולכן, סעיף נוסף שמצהיר על תוקף הגיור שמתקיים באותן קהילות הוא סעיף חיוני בעיני.

היו כאלה שתקפו אותנו, את צומת, ואמרו: איפה צומת? איפה הדאגה שלהם להפרדה של דת מן הפוליטיקה? א. אדוני היושב-ראש, אני חושב שצילום הסטטוס-קוו יש בו מן העניין בנסיבות כפי שתיארתי, עם תוספת אותו סעיף; ב. אני רוצה להזכיר לאלה שתקפו אותי, בעיקר ממרצ, שמרצ היתה בממשלה שבה מפלגת העבודה תיקנה את החוק באופן שפוגע בחופש העיסוק, על-ידי כך שאסרה ייבוא בשר לא-כשר. במרצ אמרו שבשביל השלום מותר לחבוש שטריימל, ועצמו את העיניים בכל מה שנוגע לפגיעה בזכויות שבעיניהם הן זכויות חשובות מאוד, כשהם באופוזיציה.

אז מה שאני אומר זה פשוט לקחת את הדברים בפרופורציה. אבל כולנו צריכים לראות את הדברים ברוח הגיור של הלל הזקן, שכאשר באו אליו ואמרו לו מהי התורה, הוא אמר: ואהבת לרעך כמוך. אולי נתחיל ב"ואהבת לרעך כמוך", והגיור יהיה פחות חשוב בעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת מצר על ההשתלחויות של סיעת מרצ, שלדעתי גורמות להסתה ממש, שסותרת את העניין אפילו. מי דיבר ומי אמר, חלילה, שהיהודים הרפורמים, שהיהודים הקונסרבטיבים אינם יהודים? איפה זה נאמר? על-ידי מי זה נאמר?

הדיון היה רק מיהו רב, מי היא הסמכות שיכולה לגייר, ומדובר על מיעוט קטן של גרים בתוך הקהילה היהודית הגדולה. להיות יהודי – זה לא קשור. כל היהודים שהגיעו אלינו מברית-המועצות, כולם ידעו תורה ומצוות וכו'? להיות יהודי זה להיות יהודי. זה עניין אתני של קבוצה לאומית שאנחנו סוחבים אתנו כבר אלפי שנים, ואיש לא יערער על זה. יהודים שהגיעו מרוסיה גם בלי ברית מילה, מישוהו אמר שהם לא יהודים, חס ושלום?

סופה לנדבר (העבודה):

כן, אמרו.

בנימין אלון (מולדת):

אם האמא יהודייה. חברת הכנסת לנדבר, אני לא מדבר על מקרים כשהיה ערעור על היהדות. יש כאלה גם – – –

סופה לדבר (העבודה):

אחרי שבן-אדם נפטר בדקו אם עשו לו ברית מילה.

בנימין אלון (מולדת):

חברת הכנסת לנדבר, יש מקרים שיש ספק ביהדות, ואז יש ויכוח על זה. לא על זה אני מדבר. אני רוצה לומר רק דבר אחד. העניין של היהדות הוא עניין שאנחנו סוחבים אתנו. אנחנו לא גזע ולא גזענים במובן הזה שאפשר להצטרף אלינו על-ידי גיור, אבל עצם העניין של להיות יהודי זה להיות במשפחה הזאת שאנחנו נולדנו בה, וכבר אלפי שנים אנחנו שם. להוציא שם רע ולומר על מיליוני היהודים באמריקה, הרפורמים והקונסרבטיבים, שהם לא יהודים? אפילו אם רוצים להשתמש בזה אנשי מרצ כדי לנגח את המפלגות הדתיות והחרדיות, גם השימוש הזה פסול וחמור וצריך למחות נגדו בכל תוקף.

אני באמת מתלונן על ההסברה הלקויה של הרבנות הראשית ושל הסיעות הדתיות בנושא הזה במשך השנים – הסברה שלא ידעה לקלוע למטרה ולהסביר לכל היהודים בארצות-הברית, שמעולם לא הטלנו ספק ביהדותם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל אתה מטיל ספק בפרשנות שלהם ליהדות.

בנימין אלון (מולדת):

זה לגיטימי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה לגיטימי?

בנימין אלון (מולדת):

זה לא קשור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יש לך סמכות להטיל ספק ביהדותם של אחרים?

בנימין אלון (מולדת):

חברת הכנסת גוז'נסקי, את, נאמר, יכולה להיות אתאיסטית אלף פעמים ואת תישארי יהודייה כשרה, ולא יעזור שום דבר, כיוון שלפי התפיסה ההלכתית אנחנו אחים. לא יעזור דבר, יהיו השקפותייך הפוכות משלי בכל דבר. להיות יהודי זה להיות שייך לעם הזה. יש רק דרך אחת להצטרף, והיא הגיור. לנו בפירוש יש גישה הלכתית שמקובלת עלינו אלפי שנים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי זה אנחנו?

בנימין אלון (מולדת):

בתפיסה ההלכתית היהודית. בזה יש ויכוח. אני מסכים אתך, יש ויכוח על זה. יש כאלה שאומרים: אנחנו לא מקבלים את ההלכה בגיור. אבל ההסתה הזאת שנעשית עוד פעם ועוד פעם, לומר שאנחנו טוענים שהיהודים באמריקה אינם יהודים, שכל הרפורמים אינם יהודים – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסכם בנקודה הזאת, שלדעתי היא נקודה חשובה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי שגויר בארצות-הברית על-ידי רפורמי הוא יהודי או לא יהודי?

בנימין אלון (מולדת):

לא. זו הבעיה. אני לא רוצה עכשיו להיכנס לזה. הנקודה היחידה שעסקתי בה היא הנקודה ההסברתית. הנושא הוא לא מיהו יהודי, הנושא הוא מיהו רב ואיזהו גיור כשר.

סופה לדבר (העבודה):

בנימין אלון (מולדת):

אני מקווה, שהחוק הזה יעבור, ושבאמת נדע כולנו לצמצם ולתחם את הדברים, כי הנזק שאנחנו עושים בהטחות ההדדיות האלו הוא נזק בלתי הפיך.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, נדמה לי שכשמדברים ודנים בהצעת החוק הזאת, אי-אפשר להימנע מהמסקנה, שבעצם שורש השורשים של העניין הוא, שהגיור האורתודוקסי עומד בפני פשיטת רגל. זו הבעיה. העניין נגלה לנו, למרבה בוסתנו, בשבועות האחרונים, כשמסתבר שגיור זה לא גיור, והתהליכים מזורזים, ונאלצים, רחמנא ליצלין, לשקר.

שאול יהלום (מפד"ל):

בגלל שניים-שלושה עבריינים?

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא. אני חושש שמדובר בתופעה הרבה יותר רחבה. יש גם לזה לא מעט לפחות, אם לא עדויות אז שמועות על עדויות. יש דאגה גדולה, האם עומדים בסטנדרטים המאוד-נוקשים של הגיור האורתודוקסי, או שמא כל הזמן עוקפים אותו מימין ומשמאל, מקצרים הליכים, מספרים סיפורים, ובעצם אין מקיימים אותו כלשוננו. זו הבעיה.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

לכן, משום העובדה שאתם מתחילים לאבד את הביטחון שאתם יכולים לשמר מכוח הנורמה את הגיור האורתודוקסי, אתם מנסים לקבע אותו במסמרות עמוקים ולא לאפשר פתיחות — — —

שאל יהלום (מפד"ל):

תסלח לי, חבר הכנסת פינס, לא היה לפני שנה בג"ץ?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא רוצה להיכנס לשאלת הבג"ץ, משום שאנחנו דנים כרגע בהצעת החוק.

שאל יהלום (מפד"ל):

הצעת החוק הזו — — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

הצעת החוק הזו היא תשובה לבג"ץ, אבל אפשר היה לתת תשובות אחרות לבג"ץ. עובדה שיש ניסיונות לפשרה. עובדה שיש הידברות שלא מובילה לכלום.

אדוני היושב-ראש, הרי אני יודע שאתה קפדן, אני מבקש.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יהלום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לכן הייתי מצפה, אף שהציפייה שלי כנראה תושב ריקם כמו במקרים אחרים, הייתי מצפה שיבואו פרנסי הציבור החרדי והדתי ויגידו, רגע, אולי המונופול שלנו בנושא גיור, שאנחנו חושבים שזה קודש הקודשים, אולי זה לא קודש הקודשים? אולי יש לנו בעיה ובעצם בפועל העסק לא עובד? לא הרבנות הראשית ולא יתר הדברים? ואולי נפתח את אוזנינו, את ראשנו ואת מוחנו ונראה אולי מה שהרפורמים והקונסרבטיבים עושים, רחמנא ליצלן, זה לא אסון, זה לא פשע נגד העם היהודי? אולי יש משהו שב-1997 דרך העבודה שלהם מביאה לאיזושהי תוצאה? לפחות נבחן אותה? – לא. אנחנו מסתגרים ומסוגרים ולא נותנים פתחון לשום דבר.

אני לא בטוח שאנחנו עושים נכון. אני לא בטוח שבדרך הזו אנחנו מקרבים אנשים לעם היהודי, או מאפשרים להם להיות חלק מאתנו, כפי שהם באמת רוצים, בלי להיות אנשים שומרי דת ומצוות אלא רק יהודים, אולי מסורתיים, אולי חילונים, לא דתיים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אופיר פינס-פז (העבודה):

לכן אני קורא לכם מעל הבמה הזאת – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת הלפרט.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חבר הכנסת הלפרט, אתה ניהלת שיחות על פשרה. נשמעו כאן הצעות גם מיהודים חובשי כיפה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אתה רוצה לקיים פה גויים, לא יהודים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

נשמעו כאן הצעות פשרה שאני בטוח שנשמעו מאנשים שחשובה להם ההלכה, ועדיין אתם מסרבים לקבל הצעות, מסרבים לדון בהצעות. אנחנו לא בשמחה גדולה הולכים ומצביעים נגד חוק ההמרה. היינו מאוד שמחים לו ניתן היה להגיע לפשרה שהייתה שומרת על העם היהודי ולא הייתה יוצרת בו קרעים, איך אמר חבר הכנסת בני אלון? – אולי בלתי הפיכים.

אני קורא לכם בקריאה של הרגע האחרון: אפשר להביא מחר את החוק להצבעה. זה לא בשל. יכול להיות שאף פעם זה לא יהיה בשל, אבל נדמה לי שלא מיציתם עד תום את אופציית המשא-ומתן.

מלה אחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לגבי סיעת ישראל בעלייה. אני חבר ועדת העלייה והקליטה. כל חיי עסקתי בעלייה לארץ, עוד לפני שהייתי חבר כנסת. אני רוצה לומר כאן, שלפי דעתי, עמדתה של תנועת ישראל בעלייה, התומכת – כך שמעתי – בחוק ההמרה, זו בגידה בציבור העולים שהם הביאו לארץ והם אמורים לדבר בשמם.

משה גפני (יהדות התורה):

על מה אתה מדבר? המפלגה שלך בוגדת. בוגדת באמת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

עשרות אלפי אנשים נמצאים במצוקה, אנשים שהם מייצגים, והם בוגדים בציבור הזה, ואין לי ספק שהם יאבדו את אמון העולים בבחירות הבאות.

משה גפני (יהדות התורה):

אתם בוגדים.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת פינס. אני מזמין את חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להודיע לכל חברי הבית, ובפרט לחבר הכנסת אופיר פינס, שדיבר קודם, שאם אכן החוק יתקבל, כפי שאני מקווה, מחר בקריאה ראשונה, ואם אכן, כפי שצפוי פחות או יותר לפי הנהגים, הוא יעבור לדיון להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדה שאני מתכבד לכהן בראשה – ועדת החוקה, חוק ומשפט – אני מתחייב בזאת, שלא יהיו שום הליכי חקיקה מהירים, אלא במשך חודשים, יש לנו גם פגרה ארוכה עכשיו ואחר-כך עוד שבועות, נמצה הצעות פשרה. אני לא בטוח, כמו שאמרת, שנגיע אליהן, אבל אנחנו לא נמהר ונחפש כל דרך של פשרה לקראת הכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית. אם תימצא אכן פשרה מקובלת ומוסכמת, היא תהיה, כמובן, העדיפה.

כל אחד יודע מדוע אנחנו צריכים לקבל את החוק – בגלל הבג"ץ שכופה עלינו את העניין, אחרת הוא משנה את הסטטוס-קוו, הוא לא ממשיך את הסטטוס-קוו. כל עוד הוא המשיך את הסטטוס-קוו, באמת התנהלו המגעים בעניין הזה, ובכלל זה ההכנה לקריאה ראשונה, באטיות, על אש קטנה. לכן אני קורא דווקא למפלגת העבודה ולכל סיעות הבית, ודווקא זה ייתן לנו את האומץ לא למהר ולחפש פשרה, מחר לתמוך או לפחות להימנע, מי שמתנגד, לא להתנגד, בהבטחה שככל שנמצה יותר את הדרך לפשרה כן נגיע לחוק טוב יותר או לסיכום הנושא בצורה טובה יותר.

סופה לדבר (העבודה):

לא תהיה הצבעה מחר?

שאל יהלום (מפד"ל):

אני בעד הצבעה מחר. אבל ההצבעה היא על קריאה ראשונה בלבד. זה עדיין לא כלום, רק מאותה לבג"ץ שישהה את עצמו, כי התקבל חוק בקריאה ראשונה. לפני חודש בג"ץ אמר לנו שנשאר חודש וחצי.

עכשיו לגופו של עניין, אדוני היושב-ראש. השאלה המרכזית שצריכה להישאל כאן היא, האם באמת העם היהודי רוצה ומרגיש את עצמו כישות מלוכדת, כישות בעלת שייכות אתנית, ישות תרבותית אחת שיש לה גורל מצד אחד וייעוד מצד שני, או שמדובר בעם כמו כל העמים, שכל אדם יכול בהבל פיו להצטרף לעם היהודי. יקום אדם מחר בבוקר ויגיד: אני יהודי. יבוא כאן מישהו ויגיד: למה לא לצרף אותו לעם היהודי?

השאלה היותר-מרכזית כאן היא מה שנקרא נישואי תערובת. על זה הוויכוח – יהודי מכיר אשה לא-יהודייה או גויה מכירה יהודי, האם אכפת לנו שהם מתחתנים או שאנחנו מתנגדים לנישואין כאלה? זאת השאלה המרכזית.

חתן פרס ישראל חיים יבין לא חשוד על דת, על השתייכות למפלגות דתיות, הוא מקבל את פרס ישראל. הוא היה כתב רשות השידור בארצות-הברית, וכשהוא חזר מארצות-הברית הוא הראה כאן סרטים בטלוויזיה על רבנים רפורמים בארצות-הברית המחתנים, תחת חופה אחת, גויים ויהודיות, גויות ויהודים, מכל הכיוונים תחת חופה אחת. זאת הגישה הרפורמית. ברור שאם הוא מחתן גוי ויהודייה תחת החופה, כל אחד מבין, שאם אחד מהם היה רוצה להתגייר, בחמש דקות הוא היה

מגייר אותו. ממה נפשך, למה אם אני רוצה להתקבל לאוניברסיטה, אני צריך להביא תעודות, לעבור קורסים, מבחנים פסיכומטריים, ואם אני רוצה להתקבל לקיבוץ עושים אלף אספות וכל זה, וכדי להצטרף לעם היהודי אומרים שדי שהרפורמי יגיד עליך במשך חמש או עשר דקות "שמע ישראל" ואתה יהודי.

אנחנו צריכים למצוא את הדרך שכל הזרמים בעולם מכירים בה, גם הרפורמים. אנחנו טוענים שהגיור הרפורמי הוא לא גיור, אבל הרפורמים בהחלט מכירים בגיור האורתודוקסי. לא היה רפורמי או קונסרבטיבי שאמר שהגיור האורתודוקסי לא שווה, שהוא נערך על-ידי עבריינים, כפי שכאן נאמר. אם כך, מדוע לא נקבל כולנו את דרך ההצטרפות לעם היהודי שכולם מכירים בה? דוד בן-גוריון, שלא היה חשוד מעולם על מי שלא יודע דת ומסורת יהודית אורתודוקסית, פעם עשה משאל בנושא יהדות והגיע למסקנה, שיהדות במובנה האורתודוקסי צריכה להתקבל גם בשאלת מיהו יהודי.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים ומסכם. אני קורא לכל חברי הבית לתמוך מחר בקבלת החוק בקריאה ראשונה, ומכאן ואילך לפתוח במשא-ומתן על דרכים לקונסנסוס והסכם בין כל הסיעות בבית.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברי הכנסת, אני חוזר ומבקש להקפיד על לוח הזמנים. כל אחד מבקש עוד חצי דקה ומורח את הזמן לשתי דקות.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה; שלוש דקות. אחריה – חבר הכנסת סילבן שלום; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אחמד סעד, ואחריו – חברת הכנסת מרינה סולודקין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל הסיטואציה שבה הכנסת נדרשת להכריע בנושא גיור היא סיטואציה קפקאית. לשיטתי, הייתי מאוד שמחה לחיות במדינה שבה השלטון הריבוני החילוני, האזרחי, שבו שותפים כל אזרחי המדינה באשר הם אזרחים, לא יעסוק כלל בעניינים אלה. הוא לא יגדיר מיהו יהודי לפי ההלכה, הוא לא יחליט איזה גיור הוא נכון או לא נכון. כל הנושאים האלה חייבים להיות שמורים לעדות, לאנשים לפי אמונתם.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם נישואים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הבוקר שמעתי את הרב שאר-ישוב הכהן. הוא הסביר איך מנקודת ראות של רב אורתודוקסי – אני חושבת שאין ויכוח על כך שהוא רב אורתודוקסי – כל הסיטואציה הזאת, מבחינתו כרב אורתודוקסי, היא בלתי נסבלת. הוא אומר, מה פתאום יושבים 120 חברי כנסת והם מקבלים בהצבעה של רוב ומיעוט מיני החלטות על גיורים? מה הדבר הזה בכלל? איפה נשמע בכלל באיזה מקום בעולם שפרלמנט – אולי להוציא מדינות מוסלמיות קיצוניות, שאולי גם שם הפרלמנט מקבל החלטות, אבל נעזב רגע את המדינות האלה, לא נשמע כדבר הזה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מכוח 120 חברי כנסת הרב שאר-ישוב הכהן יש לו המשרה שלו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא מדברת על כך שהמדינה חייבת לספק לכל אזרחיה, לפי דתם ועדותיהם, שירותי דת. זה מקובל בכל העולם. שירותי דת זה עניין אחר, אבל להיכנס פנימה לוויכוח הזה?

אני רוצה להזכיר, שב-1987 בג"ץ הוא שחייב לרשום כיהודייה את שושנה מילר, שעברה גיור רפורמי.

שר הפנים א' סויסה:

דרך אגב, איפה היא היום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא יודעת.

בעקבות אותה החלטה של בג"ץ, שר הפנים דאז יצחק פרץ התפטר מכהונתו, כי אמר שזה דבר בלתי נסבל. והנה ראו מה קרה. מפלגתו של השר יצחק פרץ מאז 1987 המשיכה לכהן בממשלה ולהיות בקואליציות ולכהן כשר הפנים וכו' וכו', ביחד עם ההחלטה הזאת של בג"ץ.

הצעת החוק שמונחת לפנינו היא בעצם הצעת חוק עוקפת בג"ץ, כי חברי כנסת יודעים, ולדעתי גם שר הפנים והיועצים המשפטיים יודעים, שההתערבות הזאת שאומרת שגיור רפורמי בחוץ-לארץ הוא בסדר לצורך ההגדרה יהודי בסעיף הלאום בתעודת הזהות – זה בסדר. אבל אותו גיור שייעשה –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מי אמר שזה בסדר? זה לא בסדר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חכה רגע. חבר הכנסת הלפרט, ברור לי שלהשקפתך זה לא בסדר. אני אומרת, שמשרד הפנים היום רושם אנשים בדומה לשושנה מילר, בסעיף הזה. לכן ברור היה שבג"ץ יחליט אותו דבר, כי הוא יגיד: מה ההבדל, מה ההבדל אם הרב יושב בברוקלין או יושב בירושלים. מה ההבדל, בטקס וכו'? לכן זה חוק עוקף בג"ץ.

אני חושבת, שמסוכן מאוד שהכנסת תחוקק חוקים עוקפי בג"ץ רק כדי למנוע את כיבוד חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

בג"ץ פנה לממשלה וביקש חקיקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני אומרת דבר מאוד ברור, שחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו נוגע בבירור גם לאמונתו הדתית של האדם, גם להגדרתו את העדה שלו ואת הדת שלו ודרך האמונה שלו וכל הדברים האחרים. הרי לא יעלה על הדעת שחלק מהותי כזה מאישיותו של האדם יהיה מופקר. הכול נכלל במושג כבוד האדם וחירותו.

לכן הייתי מאוד ממליצה לפני הממשלה ולפני כל הסיעות הדתיות: הרפו מן הנושא הזה, שמרו על עמדותיכם ודעותיכם ונוהל חייכם, אבל אל תנסו לכפות על אחרים את הנוהל שלכם. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת אחמד סעד.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד שר הפנים, אני לא אורתודוקסי ולא רפורמיסטי ולא קונסרבטיבי. אני לא-יהודי, אני ערבי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל אתה איש דתי?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני לא איש דתי.

הגישה שלי לנושא היא גישה שמשקפת את העמדה שלי, עמדה שמבוססת על החשיבות בכך שהמדינה שלנו, מדינת ישראל, תהיה מדינה דמוקרטית. במדינה דמוקרטית חשוב מאוד להפריד בין המדינה ובין הדת. המדינה תהיה משוחררת מכל כפייה דתית אם היא באמת תהיה חברה דמוקרטית. לכן אנחנו בסיעה שלנו, על-פי השקפת העולם שלנו, מתנגדים למתן מונופול לזרם זה או אחר שיכפה על החברה את הדעה שלו.

ברור מאוד שיש זרמים פוליטיים, אפילו אם מדובר במפלגות דתיות, אבל הן דתיות-פוליטיות.

שר הפנים א' סויסה:

ההצעה הזאת טובה גם לכם. היא נותנת גם לראש העדה שלכם סמכות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אנחנו גם סובלים מזה – – –

היו"ר ח' דיין:

סובלים ממי שמתגייר.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אנחנו סובלים מהכפייה של הפונדמנטליסטים, הרוצים לכפות על החברה שלנו מנהגים מסוימים. לכן אנחנו דבקים בכך שהחברה שלנו תהיה חברה פלורליסטית ושיקומו בה זרמים רבים שיפרו אחד את השני, ולא שאחד יכפה עליהם. אלוהים הברוך הוא לא נתן חותמת לזרם זה או אחר כדי להחליט שזה כשר וזה טרף. לכן בחברה פלורליסטית צריכה להישמר לכל אחד הזכות לפולחן דתי, לחופש גישה. אז תהיה באמת חברה מתוקנת.

לצערי הרב, אנחנו רואים בחוק המוצע ובתהליך שלו היום ניסיון להעביר את חוק ההמרה, והוא, לפי דעתנו, מסמן מגמה של בדלנות. לכן אנחנו מתנגדים לחוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד. אני מזמין את חברת הכנסת מרינה סולודקין; בבקשה.

אדוני השר, יש לי מין הרגשה, שעוד מעט, עם ההעתקות הגנטיות, יחליטו כבר בשכפול אם האיש יהיה קונסרבטיבי או אורתודוקסי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אפשר יהיה לבחור בשכפול אם הוא יהיה שכפול גנטי אורתודוקסי או רפורמי.

היו"ר ח' דיין:

כן, אתה תוכל להחליט בשכפול מה אתה רוצה להיות.

שר הפנים א' סויסה:

אנחנו מוכנים לתת בהזדמנות הזאת לרפורמים ולקונסרבטיבים שיעשו שכפולים.

היו"ר ח' דיין:

שהם יעשו את השכפולים, את העתקות השמש. בבקשה, חברת הכנסת סולודקין, שלוש דקות.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לדבר בנושא החוק המוצע דווקא כנציגה של מפלגת העולים, שהמהות שלה היא, בין השאר, הקשר עם יהדות התפוצות. החוק בצורתו הנוכחית משאיר שאלה מרכזית ללא מענה: מה יהיה מעמד החוקי של יהודי התפוצות שהקימו קהילות רפורמיות וקונסרבטיביות? האם הם ייחשבו כשרים מספיק לחוק השבות?

אני מייצגת יהדות שמגיעה ממדינה שבמשך יותר משלושה דורות לרוב הגדול של היהודים שם לא היה מושג מה הוא ההבדל בין אורתודוקסים, קונסרבטיבים ורפורמים. השלטון הסובייטי טרח למחוק כל זכר לכל מאפיין דתי, יהודי או אחר.

דווקא בגלל הניסיון המר שלנו בכל הקשור לכפייה אנטי-דתית, הבסיס הרעיוני לתנועה שלנו הוא תמיכה בדיאלוג בין דתיים לבין חילונים. חשוב לנו מאוד להדגיש, שהדת היהודית היא אבן הפינה להתפתחות התרבותית והלאומית של עם ישראל בארץ ובתפוצות.

לאור כל אלה אני רוצה להביע את תמיכתי המלאה בפשרה הנבונה והמתונה שהציע חבר הכנסת אלכס לובוצקי, שבסמינר שלו בנושא הקשר בין הדת לבין התרבות היהודית במסגרת מכללת "עלמא" השתתפתי ובכוונתי להשתתף בעתיד.

הקו הפשרני שמציגים חברי הכנסת לובוצקי מהדרך השלישית ואליעזר זנדברג מצומת מביע תמיכה בגיור אורתודוקסי בארץ כגיור בלעדי, ובמקביל תומך בהכרה מלאה בפלורליזם בגיור עבור יהדות התפוצות.

דעתי האישית היא, שהגיע הזמן לנתק את הקשר בין גיור לבין חוק השבות. כל המחלוקת שלנו היום היא סביב המחשבה שהגיור הוא כרטיס הכניסה לישראל, כאשר הכרטיס האמיתי לישראל הוא למעשה חוק השבות.

האם לא הגיע הזמן להפסיק את הזיקה בין הטקס הדתי לבין האזרחות? הרי בברית-המועצות לשעבר, למרות הלחץ הכבד, הצליחו מיליוני יהודים לשמור על יהדותם. מדוע בארץ לא מצליחים ליצור זיקה טבעית יותר?

אנחנו נמצאים בתקופה סוערת מבחינה מדינית, ודווקא בתקופה כזו חשוב מאוד לפתח את הדיאלוג בציבור הישראלי, לחזק את הקשרים עם יהדות התפוצות, ובמיוחד עם יהדות ארצות-הברית. היהדות הנהדרת הזאת מגלה דאגה רבה בקשר למהות החוק המוצע, ודאגה דומה הביעו נציגי יהדות אירופה במפגש שהתקיים לא מזמן בבריסל.

כעת מתעוררים בלבי ספקות רבים, האם יש תבונה מדינית בהצעת חוק שעלולה לבנות קיר בינינו לבין יהדות התפוצות? תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחברת הכנסת מרינה סולודקין. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו – אני, אז אנחנו נתחלף.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו כאן בפורום אינטימי ובשעה קצת מאוחרת. אני הספקתי לשמוע רק חלק מן הדיון, בחלקו באמצעות הרמקול שבחדרי. הדיון הוא בעיקרו דיון פוליטי, אף שהסוגיה היא ביסודה תיאולוגית ויש לה השלכות פוליטיות.

כאשר אני שומע את חברתי, חברת הכנסת סולודקין, נותנת את כל הנימוקים הכבדים ביותר נגד הצעת החוק הזאת, והיא תצביע בעד, ובמפלגתי יש כמה חברים שיש להם נימוקים כבדים בעד החוק הזה, והם יצביעו נגד, הרי ברור לנו פשר הדיון בנסיבות האלה. דווקא על כך אני רוצה להעיר הערה.

הסטטוס-קוו הוא חוכמת חיים. הסטטוס-קוו הונח על שולחנה של החברה הישראלית בתקופה שבה בפועל רוב השמאל היה חילוני מאוד. את הסטטוס-קוו אפשר דוד בן-גוריון, שהיה, ביסודו, על-פי אמות מידה תיאולוגיות של שמירת מצוות, אדם חילוני, והיתה בו, לדעתי, חוכמת חיים יוצאת מן הכלל. ההנחה היתה –

1. שאין לנו אפשרות להגדיר הגדרה רצינית את הלאום היהודי בלי להזדקק למעיין הנובע ולקרן השפע של דת ישראל.

2. שאנחנו יכולים להשתית את הלאום היהודי גם על דברים אחרים.

3. שאי-אפשר בתקופה היסטורית אחת לפתור את כל הסוגיות הקשות, המורכבות, שבהן נתונה החברה הישראלית; גם את הסוגיה של יחסינו עם שכנינו הערבים, גם את סוגיית דת ומדינה, וגם וגם וגם. צריך לפרוס את זה על פני תקופה היסטורית מתמשכת.

4. צרכים קואליציוניים. אני אומר לכם שאלה לא היו רק צרכים קואליציוניים, זה היה מורכב יותר. הסטטוס-קוו הוא מעניין, הוא סטטוס-קוו דינמוס, שינויים אין-ספור התרחשו בסטטוס-קוו, אגב ברובם הם צמצמו באופן מעשי את מעמד הדת בחיי העם הזה. במובן הזה, ידידי, חברי חברי הכנסת הדתיים והחרדיים, אין לכם דובר טוב, תאמינו לי.

בפועל, נכון שאין תחבורה ציבורית ברוב חלקי הארץ, אבל נכון שלרוב הישראלים יש מכונית או שתיים, והססמה ב-1 במאי היא "לחם ומגרש חנייה", ורוב האנשים שמשתמשים בתחבורה ציבורית ממילא הם דתיים ברובם או מסורתיים. נכון שאין נישואים אזרחיים, אבל כל אחד חי עם זוגתו איך שהוא רוצה, בלי נישואים, או מתחתן בקפריסין או בדואר; ונכון ונכון ונכון. נכון שפה ושם הסטטוס-קוו כאילו התכרסם לכיוון הדתי.

אני משוכנע שאפשר למצוא סידור סביר, לא באמצעות חקיקה, אותו סידור של חלק גדול מהיהדות בגולה, שבחלקה הגדול היא רפורמית וקונסרבטיבית, והיא ראויה ליחס של אחווה וסולידריות מצד מדינת ישראל והעם היהודי ויכולה לחיות אתנו. לכן, לפי תחושותי, אם יימצא מנגנון של הידברות בין קואליציה לאופוזיציה, ובתוך הקואליציה, כדי שלא מזדקק לחקיקה הזאת, לרבות הידברות מסוימת, עקיפה או ישירה, עם בית-המשפט העליון בדרך שכבר ראינו אותה בנושא של כביש בר-אילן וכן הלאה, זו הדרך הנכונה.

בנסיבות שנוצרו אני חושב שאני ומפלגתי לא נוכל להצביע בעד החוק הזה, מכיוון שבמתכונת הנוכחית שלו הוא טומן בחובו את כל הסכנות שחברתי, חברת הכנסת סולודקין, ציינה אותן, אבל היא, מטעמים קואליציוניים, תצטרך להצביע עם הממשלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אין לכם חופש הצבעה?

שבח וייס (העבודה):

לא. יש בזה משהו, משום שבכל זאת זו שאלה די עקרונית. אני מציע – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מוכן לתת חופש הצבעה בסיעה שלי.

שבח וייס (העבודה):

אם לנו בסיעה היה ביטחון שכולם יצביעו פה-אחד אם יינתן חופש הצבעה, כפי שאתה בטוח, היו נותנים אצלנו חופש הצבעה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת יורי שטרן.

היו"ר ש' וייס:

כבודו. אחרי חבר הכנסת שטרן – חבר הכנסת חיים דיין.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הפנים, חברי חברי הכנסת, הסיעה שלנו היא המוזכרת ביותר הערב באולם המליאה. חברי אופוזיציה שואלים אותנו, איך אנחנו, נציגי העולים, מוכנים לתמוך בחוק הזה. אגיד כמה מלים בנושא הזה.

ההחלטה לתמוך בחוק היא, מצד אחד, החלטה לא פשוטה לנו, מפני שהאוכלוסייה שאנחנו מייצגים היא במידה רבה אוכלוסייה מעורבת, וכל הנושאים שקשורים לחוק השבות ולמעמד העולים הם החשובים ביותר מבחינתנו. מצד אחר, קל לי שאני תומך בחוק, וזה מהסיבות הבאות.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרן, באופן ישיר אתה מייצג קהל גדול. אני חושש שהקהל שאתה מייצג אינו אפילו של רפורמים וקונסרבטיבים.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כן. לכן אני אומר, שהפתרונות בגיור הלא-אורתודוקסי במדינת ישראל הם פתרונות פיקטיביים עבור האנשים שאנחנו מייצגים. הם לא פוטרים אותם מרוב הצרות בשום פורום, לא בנישואין, לא בגירושין, לא בלידה ולא בקבורה. לכן מי שאומר: תרחיבו את המסגרת של הגיור הלא-אורתודוקסי ובזה תפתרו את הבעיות האמיתיות של הציבור המעורב שעלה ארצה, משקר. אנחנו מחפשים פתרונות אמיתיים שאפשריים במדינת ישראל שחייבת להיות גם מדינה פלורליסטית וגם מדינה יהודית. לכן, אם נשכיל לעשות יותר להרחבת המסגרת של הגיור האורתודוקסי ונקל על אנשים לעבור את הגיור האורתודוקסי, נעשה פי כמה וכמה יותר וניתן פתרון אמיתי ולא פתרון פיקטיבי.

דבר שני. אומרים, כביכול, שהזרמים השונים ביהדות נשללים בחוק הזה מבחינת זכות הקיום והלגיטימציה שלהם בארץ. אני נהנה מאורח חיים קונסרבטיבי, הבן שלי חבר בתנועת נוער מסורתית, שלדעתי היא תנועה נהדרת שמגשרת בין החיים החילוניים לבין החיים הדתיים. אני לא רואה בחוק הזה פגיעה בפלורליזם ובאפשרות שלנו לחיות לפי הזרמים השונים ביהדות. יותר חשובים שירותי הדת שמקבלים אנשים ששייכים לזרמים השונים, הנציגות שלהם במועצות הדתיות ודברים אחרים שקשורים לתקציבים, למעמד בפורומים האדמיניסטרטיביים השונים, ולא העניינים שחייבים להישאר במסגרת אחידה. אם כרטיס כניסה לעם היהודי יהיה כרטיס כפול, או משולש, כרטיס בעייתי ולא ברור – איפה נהיה בעוד דור או שניים?

דבר אחרון. בעיה אמיתית לאנשים שמעמדם כיהודים לא מוכר בארץ, לרבות אלה שעברו גיור לא-אורתודוקסי, היא הבעיה של רישום אזרחי. איפה המדינה צריכה להגיד אם היא מכירה באיש כיהודי או לא? אך ורק בשני דברים: בחוק השבות – בזה החקיקה המוצעת לא נוגעת, ואנחנו נעמוד על כך שלא ניגע בזה כי זה עניין של סטטוס-קוו וזה יקשה מאוד ביחסים שלנו עם התפוצות. התחום השני הוא העניין של הרישום האזרחי. פה אני פונה לשר הפנים ומבקש ממנו לשקול את ההצעות לביטול רישום לאום ודת בתעודות הזהות. אין לזה מקום במדינה דמוקרטית. אני באתי ממדינה שרשמה את

זה לצורך דיכוי ואפליה. לפי החוק אנחנו מנועים מלעשות את זה גם עבור אלה שרוצים זאת. אם זה מסיבות ביטחוניות, הבדיקה הביטחונית לעולם לא מסתפקת בבדיקת תעודות זהות. לכן הגיע הזמן לבטל את הרישום הזה, ואז נפטור את המדינה מחובה להגיד על האיש שהוא כבר תושב או אזרח ישראל אם הוא יהודי או לא.

אני מקווה שאחרי הקריאה הראשונה ינוצל הזמן במלואו לחיפוש אחרי הפשרה על דרכי הידברות ולא נגיע לחקיקה בתחום – דובר על זה רבות הערב – שאפשר לסכם אותו במישור ההידברות בתוך הקהילה הדתית ובין הקהילה הדתית לבין הקהילות השונות. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לאדוני, חבר הכנסת שטרן. חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חברי הכנסת רומן ברונפמן ושמואל הלפרט.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יהדות זה לא דבר של מסחר, לכן צריך לשקול כל צעד במסגרת הקטנה שלנו, במדינה הקטנה שלנו ובשלוחות הרבות שיש לה בעולם, איך לנהוג בצד הערכי כלפי האנשות ואיך לנהוג בצד הדתי.

יהדות זה לא רק כשרות, יהדות זה לא רק טהרת המשפחה, יהדות זה לא רק מועדים, יהדות זה מצוות עשה ומצוות לא תעשה. אם יהודי לא יודע מהן המצוות האלה, מה המשמעות של השורשים האלה, אני לא יודע אם אפשר לקחת אותו רק למקווה טהרה כפי שעושים את זה בנהר הירדן, להטביל אותו ולהגיד לו: מעכשיו אתה יהודי. הרי אם אקח קוף ואעשה לו ברית מילה, הוא עדיין לא הופך להיות יהודי, ריבונו של עולם.

הרי ניתנו לעם היהודי היסודות הערכיים. למה נברא העולם בשבעה ימים; מה הם המועדים של עם ישראל שקבעו לו שבעה שבועות לקראת חג מתן תורה; קבעו לו שבעה חודשים לראש השנה; מראש השנה קבעו לו עוד שבעה ימים ליום הכיפורים, ומיום הכיפורים עוד שבעה ימים לסוכות, ובסוכות ישבו שבעה ימים; וקבעו לו שבע שנים של שנת שמיטה וקבעו לו שבעה ימים של אבל וקבעו לו שבעה סיבובי תפילין וקבעו לו שבע ברכות של חתן וכלה וקבעו לו שבעה מינים וקבעו הכול בשבע. יהודי לא צריך לדעת למה זה?

העיקר, לקחו אותו רפורמים ואמרו לו: או. קיי, אם את יהודייה ותתחתי עם גוי, אין שום בעיה. גם אם היא מביאה ילדים – אשה יהודייה – הילד הוא יהודי. אבל אם אשה גויה הביאה ילד מאבא יהודי – הוא לא נחשב יהודי? למה? גם את זה צריך להבין. זה לא העיקר לקחת קהילה שלמה ולקרר אותה. מי שחושב שקל להיות יהודי – טועה. לא מפני שעשו לו דבר כזה, אמרו לו: מהיום אתה נחשב יהודי. זה כמו הבדיחה: אתה לא בעד – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע, חבר הכנסת חיים דיין, מדוע הזהות הדתית של הילדים נקבעת על-פי האם? זאת אחת הדוגמאות המופלאות, איזה מעמד העניקה היהדות לאשה. היהדות הביאה בחשבון, שהאשה, אחרי הכול ובעיקר, היא המחנכת, היא אם הבית, היא מנהיגה את הבית, כך שמול כל הדוגמאות הנוקבות כאילו יש אפליית נשים, בעניין המרכזי דווקא – – יש, כמובן, סיבה ביולוגית נוספת, של זהות, אבל יש גם סיבה פדגוגית, ואני אומר זאת גם למען צופינו.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, האשה היא הקשר הגשמי והאשה היא הקשר הרוחני והאשה היא הקשר החינוכי והאשה היא הקשר התזונתי והאשה היא כל דבר ואי-אפשר לזלזל בדבר הזה שנקרא אשה, שניתנה לנו עוד כשהאדם נברא, עזר כנגדו. גם המלים, עזר כנגדו, לא סתם באו. עזר כנגדו, בגימטריה 84, למה? – כי שבעה ימים בחודש היא אסורה לבעלה, כפול 12 חודשים, כמה זה? – 84. עזר זה 240, שהיא, בעצם, עזר לבעלה, לצדו. אלה המלים: עזר כנגדו.

יהודי צריך לדעת מי העזר כנגדו, אם זאת יהודייה – – מה אתה צוחק, חבר הכנסת גפני?

שר הפנים א' סויסה:

איפה למדת את הגימטריה הזאת?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא רוצה לפרוס בפניך – –

היו"ר ש' וייס:

לפני שהוא הצטרף לצומת היו שם בחינות כניסה בגימטריה. רפול עשה לו בחינות כניסה בעמק.

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא יודע למה אתה חבר כנסת; אתה יכול להיות רב.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני, בינתיים, לא רב עם אף אחד – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא כבר דיין, מה אתה רוצה? יש לנו גם חזן, נעמי.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אם זכיתי לתת לרפול חצי שעה של תורה, זאת זכייה גדולה, אבל מסתבר שהוא אדם אמין.

אדוני השר, לסיכום הדברים, צריך, לדעתי, לכבד כל אוכלוסייה יהודית, כי להיות יהודי, זאת זכות שלא אנחנו קבענו אותה, אלא בורא עולם הוריד את הנשמה הזאת כנשמה יהודית לכל דבר. וכשאנחנו אומרים, איש באמונתו יחיה, אנחנו, כמובן, רוצים למשוך אוכלוסייה להאמין בדרך זאת או אחרת. אבל כדי שלא לפגוע באוכלוסייה זאת או אחרת – להיכנס לעדה הדרוזית זה דבר קשה מאוד. אי-אפשר. משם אפשר לצאת; להיכנס אי-אפשר. אבל לגבי היהדות אני חושב שצריך להתייחס גם לגיור הרפורמי וגם לגיור הקונסרבטיבי. האורתודוקסי – אין בעיה, למה, כי אם היום אני, כאדם מאמין, אורתודוקסי, רוצה לחתן את הבת שלי, ואני לא אדע מי, בעצם, גיור בצורה רפורמית או קונסרבטיבית, הייתי רוצה שזה יופיע באיזה מקום ברישום האוכלוסייה במדינת ישראל, שיעשו לו איזה גיור שהוא רוצה, אבל לפחות שאני אדע שאין כאן התבוללות מכוונת של אנשים שגוריו כגויים להיות יהודים ולא עברו את התהליך הזה כמו שצריך.

שר הפנים א' סויסה:

אני מקווה שברישום – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

רק ברישום. לגבי חוק השבות – זה סיפור בפני עצמו שצריך לדון בו לעומק. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דיין. חבר הכנסת שמואל הלפרט. אחריו – חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחריו – חברת הכנסת סופה לנדבר.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רשמתי את כל הגימטריות?

היו"ר ש' וייס:

לא. אני לא מעמיס על מוחי דברים מיותרים. בבקשה, חבר הכנסת הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, כנסת נכבדה, קשה להאמין שיש מישהו בבית הזה שבתוך תוכו מתנגד לתיקון המוצע בחוק שיפוט בתי-דין רבניים – חוק ההמרה.

חברי הכנסת, לא מדובר כאן בחוק טכני אלא בחוק מהותי שיש לו השלכות רבות על המשך קיומו של העם היהודי במדינת ישראל ובעולם כולו.

בארצות-הברית יש קומץ של רבי'ס רפורמים וקונסרבטיבים אינטרסנטים, שהפכו את הדת היהודית לקומדיה. הם גרמו להתבוללות נוראה, המגיעה ל-60%-70% בקרב יהודי ארצות-הברית ולהצטמקות העם היהודי. הדור השני, במיוחד הדור השלישי, אין לו מושג על אודות מוצאו היהודי. הם מבצעים גיורים באמצעות דואר-פאקס, ללא כל התחשבות בהלכה היהודית, וזאת בשעה שכל אחד יודע שנושא הגיור הוא אקט הלכתי מובהק.

האם יעלה על הדעת שהמדינה תאפשר לקבוצה מסוימת מחוץ-לארץ, המכנה עצמה – "רופאים", בלי מידע וידע רפואי ראוי או תעודה מוכרת, לבצע ניתוחים ולסכן חיי אדם כאן בארץ-ישראל?

סופה לדבר (העבודה):

אם אתה הולך – – יש לך זכות להגיד שאתה רוצה ללכת לרופא זה או אחר. אז למה ליהודי אין זכות – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא יאפשרו לשום רופא, לשום אדם המכנה עצמו רופא, והוא לא רופא, שיטפל בחולים או שיבצע ניתוחים.

האם עד כדי כך טחו העיניים מראות את התוצאות האומללות של מעשי הרפורמים והקונסרבטיבים בארצות-הברית עד שבאים ומבקשים להעתיק את המודל האומלל הזה לכאן?

חברי הכנסת, בארץ יש כיום כ-300,000 זרים. מדוע לא יעברו גיורים פיקטיביים המוניים? הרפורמים יגירו אותם אחת-שתיים, ועל-ידי זה הם יקבלו זכויות של עולים בסכומים של מאות אלפי שקלים עם סל קליטה ודיוור. לפי חוק השבות, כל עובד זר שיעבור גיור פיקטיבי יוכל להעלות עוד עשרות מבני משפחתו, שיקבלו אותם תנאים כמוהו. כל אחד יכול לחשב בעצמו בכמה בני אדם ובאילו סכומים מדובר כאן.

ברצוני לציין, שאנו לא מעוניינים לשנות על-ידי חוק ההמרה את המצב הקיים. עד כה הוכר רק גיור שבוצע על-ידי הרבנות הראשית, ואי-קבלת החוק תהיה פגיעה בסטטוס-קוו.

השאלה היא, האם אנו רוצים שמדינת ישראל תהיה מדינה יהודית או שתהפך ל"ככל הגויים בית-ישראל?"

אין ספק, שהחוק שאנו עומדים לאשרו הוא מצומצם, אינו פותר את הבעיה, ובמסגרת הדיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט נצטרך להכניס את התיקונים ההכרחיים כדי למנוע גיורים פיקטיביים של תושבי ישראל בחוץ-לארץ.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים. אני רוצה לפנות מעל במה זאת למפלגת העבודה, שהבטיחה לנו לפני הבחירות ואחרי הבחירות שהיא תתמוך בחקיקת חוק ההמרה, שתקיים את הבטחתה. יש נושאים שהם מעבר לקואליציה ואופוזיציה, נושאים הקשורים בעתידו של העם היהודי. אני פונה לסיעת העבודה להתעלות בחוק חשוב זה ולהצביע בעד החוק, כפי שהיא הבטיחה לנו בכמה הזדמנויות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת הלפרט. חברת הכנסת סופה לנדבר, ומן הנוכחים באולם, הבא אחריה, אם לא תהיינה הפתעות – חבר הכנסת אברהם רביץ. זכות הדיבור יש גם לחבר הכנסת מיכה גולדמן, לחבר הכנסת נסים זוילי, לחבר הכנסת אברהם יחזקאל ולחבר הכנסת יוסי כץ, אבל אני לא רואה שהם כיבדו אותנו בנוכחותם.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעצם לא תיארתי לעצמי שאני אעמוד פה ואדבר על החוק הזה, ולא תיארתי לעצמי שאני אצטרך לעשות זאת כאשר בכנסת הארבע-עשרה קיימת סיעת ישראל בעלייה.

אני לא אנסה לתלות, עכשיו, את הסטיגמות על ישראל בעלייה. אנחנו, היום, עם השר נתן שרנסקי, דיברנו על אותו נושא. הוא דיבר לפני ואני דיברתי אחריו, ואני הקשבתי לדברים שהוא אמר. הוא דיבר ברוסית, כמובן, ואני הקשבתי והקשבתי, והוא דיבר סחור סחור ואני לא הבנתי על מה הוא מדבר.

הי"ר ש' וייס:

איך זה "המרה" ברוסית?

סופה לדבר (העבודה):

אנחנו, עכשיו, לא נעשה שיעור ברוסית – – –

הי"ר ש' וייס:

זה מעניין.

סופה לדבר (העבודה):

נעשה את זה אחר כך.

מה שכן, לא הבנתי, ואני לא יכולה להבין, איך אנחנו, עם כל כך קטן, עם שמפוזר בעולם, יכול לגרום עם החוק הזה לפילוג, להפרדה בין שני חלקים. ולא משנה לי, רפורמים, קונסרבטיבים, אורתודוקסים. אינני מבינה איך יכול להיות דבר כזה. אינני מבינה מה זה מונפול על יהדות.

כולנו יודעים שהיו כמה בקשות לעבור גיור, 1,186 בקשות, מעולים מחבר העמים. ואנשים ניגשו ורצו לעבור את הגיור. עברו רק 300 אנשים, 700 נשארו באוויר. אני שואלת – פחות מבן-אדם ביום. אז איך אתם מתכוונים להעביר את החוק? ואיך אתם תהיו מסוגלים להעביר את האנשים האלה? איך האנשים האלה יעברו גיור?

אני כבר לא מדברת על כך שלא אחת עמדתי מול מקרים די מוזרים. לדוגמה, בחור ששירת בצבא והיה צריך לעבור גיור, ולא עבר אותו. והוא נהרג בצבא. הוא לא היה יהודי, אבל שירת בצבא שלנו ונתן את החיים שלו. וכאשר האמא היתה צריכה לעמוד ליד הקבר שלו, היא ראתה שזרקו אותו באיזו פינה בבית-הקברות.

אני חושבת, שכאשר אנחנו עושים פילוג של העם אנחנו צריכים לדעת, שהחוק הזה הוא חוק מוזר, הוא יגרום נזק עצום. אנחנו קלטנו עלייה עצומה, גדולה ביותר. ולפי הנתונים שמביאים לנו אנשים

דתיים, 20% מהעלייה הזאת יצטרכו לעבור גיור. איך נעמוד מול האנשים האלה? הרי הם לא יעברו גיור, ואז תהיה ירידה מן הארץ. אני חושבת שהחוק הזה יגרום לירידה מסיבית מהארץ.

לפני שתצביעו בעד החוק הזה, אני מזהירה שוב ושוב: אל תצביעו עבורו. אל תביאו אותו לכנסת. אל תיתנו לנו להצביע נגד החוק הזה. אני חושבת שהוא בכלל לא צריך היה לעלות פה בכנסת. מפני שכאשר אנחנו עומדים מול האנשים האלה אנחנו צריכים לדעת, שמצווה זו לא לעשות גיור עבור 1,500 דולר או 15,000 דולר. מצווה זו מצווה. וכאשר בן-אדם מושיט את הידיים לכיוון מסוים, מושיטים ידיים לכיוון שלו. ובמקרה של החוק הזה, אני חושבת שאנחנו נגרום נזק לעלייה, נזק למדינה, נזק ליהודים שנמצאים באמריקה, ליהודים האלה שמושיטים לנו יד ואנחנו מסובבים אליהם את הגב.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת סופה לנדבר. חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו – חברי הכנסת יצחק כהן, דליה איציק ומיכאל איתן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני רוצה להיענות להערה שלך בדברך, אדוני היושב-ראש, ואכן להסיט קמעא את הדיון מהאופי הפוליטי שאולי יש לו. ולשם כך אני רוצה לקרוא לפניכם, חברי הכנסת, שלושה פסוקים מספר רות. הם מהווים אבן יסוד לראייה שלנו את מהלך הגרות, ואבן יסוד להלכה שקובעת ב"שולחן ערוך" ובפסיקה ברמב"ם, שעיקר עניין הגרות הוא לא במילה ובטבילה, שזה כמובן האקט המעשי, אלא עיקר עניין הגרות הוא הדבר השלישי – או השני לנשים – קבלת מצוות.

אקרא לפני חברי הכנסת את הפסוקים הרלוונטיים: "ותאמר רות אל תפגע בי לעזבך, לשוב מאחריך, כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אליו עמך עמי ואלהיך אלהי". רבים מחברינו מוכנים לקבל אולי את החלק הראשון: עמך עמי. אבל, חברי הכנסת, האקט הזה של הצטרפות אל העם היהודי הוא נכון, עמך עמי, אבל ללא אלוך אלוך אין הצטרפות אל העם היהודי. האקט של גרות הוא קבלת אלוך ישראל.

ומוסיפה רות ואומרת: "באשר תמותי אמות ושם אקבר. כה יעשה ה' לי וכה יוסיף כי המות יפריד ביני ובינך". זה הביטוי העמוק ביותר לרצון להצטרף אל העם היהודי, לרצון להיות חלק ממנו. לא הטבות כאלו ואחרות, גם לא סל הקליטה, גם לא הליכה אחרי מאהב או מאהבת, אלא קשירת הגורל: באשר תמותי אמות. הטרגדיה של המוות, היא קושרת בינינו. ושם אקבר – להיקבר יחד: כה יעשה ה' לי וכה יוסיף, כי המוות יפריד ביני ובינך.

ומה קורה אז? אחרי שקורים הדברים האלה, ההתקשרות אל העם היהודי, קבלת האלוקים, אלוך ישראל, כאלוך, אז עונה לה חמותה. כתוב: "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה" – היא מתאמצת, היא מבקשת, לאחר הדחיות, וכך נוהגים גם היום, אומרים למי שבא להתגייר: מדוע אתה עושה כן? הרי ישראל סחופים ודוויים, הרי שונאים את ישראל בכל המקומות, הרי יש לנו גורל השונא אותנו –

"ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה", היא רואה שאכן כנים דבריה, "ותחדל לדבר אליה". היא הפסיקה לדחות אותה – "ותלכנה שתיים עד בואנה בית-לחם".

אדוני היושב-ראש, כך אנחנו רואים את הגרות. זה אולי הוויכוח התהומי. זו לא הצטרפות למועדון, זו גם לא הצטרפות לעם.

נעמי חזן (מרצ):

עמך עמי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עמך עמי, אבל גם אלוקיך אלוקי.

נעמי חזן (מרצ):

זה באותו משפט, יחד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בהחלט. אי-אפשר להגיד רק, אלוקיך אלוקי, ולהצטרף לעם היהודי. צריך לומר את שני הביטויים גם יחד; אבל יחד, חברת הכנסת נעמי חזן: עמך עמי ואלוקיך אלוקי. ויש לעשות את זה במסירות נפש, גם "באשר תמותי אמות". ותלכנה שתיים יחדיו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רביץ. חברי הכנסת יצחק כהן, דליה איציק, אבנר שאקי וחיים אורון – אינם. חבר הכנסת איתן, אני רוצה לשאול אותך משהו. מחר תהיה הצבעה, וכאן מתגבש איזה רעיון טוב ששניכם FAIR PLAY לאפשר לחבר הכנסת רענן כהן לדבר לפני ההצבעה. אני חושב שמבחינת תדבירו, אחד מהאופוזיציה, אחד מהקואליציה. האם אינך סבור כך?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן את ה"פריים טיים" של מחר לנדב לחבר אחר – – –

היו"ר ש' וייס:

לשר. פשוט אין לנו עוד. אז אתה תדבר היום, ומחר ידבר חבר הכנסת רענן כהן והשר ישיב.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מאוד רוצה להמשיך את דבריו של חבר הכנסת רביץ.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. אם כן, אני קובע שעכשיו ידבר חבר הכנסת מיכאל איתן, ובכך ייתם הדיון היום. מחר יסיים את הדיון חבר הכנסת רענן כהן, וזהו, הרשימה סגורה, וכמובן שר הפנים ישיב, ואז תהיה הצבעה, או מה שאתם תחליטו שיהיה.

שר הפנים א' סויסה:

באיזו שעה זה יהיה?

היו"ר ש' וייס:

אינני יודע. אולי סגנית המזכיר הגברת שושנה כרם יודעת?

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

היו"ר ש' וייס:

באחת השעות. אני מקווה שמחר יוכלו למסור אינפורמציה. נמסור ליושב-ראש הכנסת, והוא בוודאי ימסור אינפורמציה. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מאוד רציתי לקבל את רשות הדיבור עכשיו, משום שקריאת הביניים של חברת הכנסת נעמי חזן אל חבר הכנסת רביץ המחישה את הבעיה במלוא חומרתה ואולי גם את הייחוד והקושי בפתרונה. "עמך עמי" אמרה חברת הכנסת נעמי חזן, וחבר הכנסת רביץ הוסיף: "אלוקיך אלוקי". חברת הכנסת נעמי חזן, זאת המהות שלנו. אנחנו עם, לאום, שהוא עם ודת גם יחד. עמך עמי – לאום, אלוקיך אלוקי – דת. אנחנו לא מסוגלים לנתק בין הדברים הללו של הלאום, שמרכיבים מרכזיים ממנו הם נושאים דתיים ובלעדיהם לא ניתן לקיים את הלאום, ושל הדת שחלק נכבד ממטרותיה ומערכיה מיושם ומכוון לארץ אחת, למקום שבו מתהווה עם אחד.

אם תסתכלי סביבך, אנחנו עם שהצליח לקלוט כנראה גרים רבים. הראיה היא, שאם מסתכלים על יהודים שבאים מאירופה לעומת יהודים שבאים מאתיופיה; מתימן, לעומת יהודים שבאים ממקומות אחרים – אנחנו רואים שמבחינת ההופעה החיצונית אנחנו משקפים כנראה דורות של יהודים שקלטו לתוכם גרים מהאוכלוסייה הקיימת.

הי"ר ש' וייס:

זה עם רב גזעי.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אבל מה עושה אותנו לעם? מה שעושה אותנו לעם אחד, זו אותה מורשת שהדת היתה במרכז ואותה שימרנו כל השנים. איך אנחנו מלמדים כל ילד שבא לבית-ספר חילוני? הוא לומד את הערך החשוב: יותר מששמרו ישראל על השבת, שמרה השבת על ישראל. ללמד אותנו, שבמובן הזה של הקיום הלאומי שלנו אנחנו צריכים לכבד את הדת שאפשרה לנו להתקיים כלאום. ואני לא אדם דתי.

לכן, כשאנחנו מדברים היום על הנושא של הגיור, בבעיית הגיור וחוק ההמרה הזה אנחנו נוגעים לא רק בשורשי הבעיות הדתיות אלא גם בשורשי הזהות הלאומית שלנו. ושורשי הזהות הלאומית שלנו נמצאים בסכנה רבתי, אם אנחנו הולכים להחליט החלטה שהמשמעות שלה יכולה להיות בעצם שמדינת ישראל מוכנה לקבל גיור כזה של כל אחד שיבוא ויגיד: אני מרגיש כיהודי, התגיירתי אצל פלוני או אצל אלמוני, בלי שום ביורוקרטיה, בלי שום קשיים. די שאדם יבוא ויגיד: אני רוצה להיות יהודי, ולכן אני מתגייר היכן שאני רוצה. אולי גם יפתחו עסקים לגיור.

סיפרתי שבעת האחרונה, בגלל הבעיות הכלכליות, יש טריקים חדשים לשם הבאת עובדים זרים. כותבים להם מודעה: בואו, תעבדו בקיבוץ חודשים מספר ואחר כך תברחו לעיר. על-ידי זה אתם יכולים להיכנס. בכל מיני מדינות מארגנים משלחות של עובדים מתנדבים לקיבוצים. על-פי השיטה הזאת יפתחו משרדי גיור. למה להם לבוא בתור מתנדבים לקיבוצים? יתגיירו על-ידי פלוני אלמוני, נגיד, חברת מיכאל איתן בע"מ, המגייר בע"מ, יקבלו תעודה שהם התגיירו על-פי שיטת הרמ"א, הרב מיכאל איתן, ועם התעודה הזאת הם יבואו לישראל. לא רק שיקבלו עבודה, לא רק שלא ייחשבו פועלים זרים לא חוקיים, עוד ניתן להם סל קליטה ונקלוט אותם, כי הם התגיירו. הרי לא יכולים להגיע לאבסורדים כאלה.

לכן אני חושב, שההצעה שמתגבשת, הצעת הפשרה שהתגבשה בקואליציה, היא טובה. ואני אומר: זאת הודות לגמישות של הציבור החרדי. הם, במקרה דנן, גילו גמישות, כי הם אמרו: אנחנו רוצים לשמור רק על הסטטוס-קוו, אנחנו לא רוצים לשנות. מתקיפים אותם על לא עוול בכפם. הם קיבלו הבטחות. חברת הכנסת נעמי חזן, מזל שאת באופוזיציה. אם לא, היית עומדת פה עכשיו ומצביעה עבור זה, כי שולמית אלוני אמרה שאפילו עם שטריימל היא מוכנה ללכת, וליבאי הבטיח להם את התיקון הזה. הקואליציה שלכם הבטיחה להם את התיקון הזה. הם לא מבקשים דבר, הם אומרים: בואו נשמור על הסטטוס-קוו.

אז אני מאוד מקווה ומציע שמחר הכנסת, לרבות מפלגת העבודה, תקבל את הצעת הפשרה האומרת שאנחנו נעביר את החוק בקריאה ראשונה. כאשר החוק עומד בקריאה ראשונה, הוא נמצא בזירה אחת, היא הזירה הפוליטית, ובזירה השנייה הוא נמצא בזירת בית-המשפט. היה והעותרים לבית-המשפט מסכימים לעצור את ההליכים המשפטיים, אנחנו עוצרים גם את הליכי החקיקה ומחפשים, אפילו בזמן בלתי מוגבל, פתרון מוסכם לשינוי הסטטוס-קוו. אבל, אין משנים חד-צדדית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני שואל אותך: מה היא המשמעות המשטרית, החוקתית, הציבורית של מצב, שבו הכנסת יוצרת חקיקה במלוא תנופתה, כחבר דמוקלס על פתחו של בית-המשפט ערב הכרעתו? איך היית קורא לסיפור הזה?

נעמי חזן (מרצ):

עוקף בג"ץ.

היו"ר ש' וייס:

לא עוקף בג"ץ.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא, זה לא עוקף בג"ץ בכלל, חברת הכנסת נעמי חזן.

היו"ר ש' וייס:

אם בית-המשפט ביקש, זה סיפור אחר לגמרי. אבל בית-המשפט, לפי הערכתי, ביקש שנשלים את החקיקה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בית-המשפט בעצם פסק, אבל לא הורה לרשם לרשום, כי הוא ידע ממה זה מריח, ושלח אלינו, אל הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

מי השופט שפסק את פסק-דין הרוב?

שר הפנים א' סויסה:

זה היה בהרכב של שבעה שופטים.

היו"ר ש' וייס:

מי כתב את פסק-הדין של השישה?

שר הפנים א' סויסה:

השופט ברק.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שהשופט ברק – אם מותר לנתח את סגנון ההנהגה שלו – מדי פעם לא רוצה להיות חד-משמעי בעניינים כל כך כבדים. הוא נותן רמיזה גדולה למערכת הציבורית, ובפעם הראשונה איננו פוסק קטגורית, משאיר את זה לפעם השנייה. אתם רואים את זה כך, כאיזה מין רמיזה לכיוון?

שר הפנים א' סויסה:

אנחנו רואים את זה בצורה ברורה. הוא אמר שהוא רוצה שהמחוקק יאמר את דברו.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הי"ר ש' וייס:

אני מסיר את שאלתי לחבר הכנסת מיכאל איתן.

שר הפנים א' סויסה:

בצעד יוצא דופן החליט בית-המשפט שלא להפוך את הצו לצו מוחלט ולא חייב אותנו לרשום אותה כיהודייה.

הי"ר ש' וייס:

אני מבין. יש בזה משהו. מדי פעם אנו רוצים שבית-המשפט יחוקק במקומנו. בית-המשפט אומר לנו: רבותי המחוקקים, תעשו את זה אתם. אני יכול להבין את זה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר גם לומר, שהדמוקרטיה היא לא מערכת סגורה בכל מאת האחוזים, אלא יש בה תמיד תחומים מסוימים, שכל מערכות הממשל מתלבטות ביחס אליהם, וגם כל מערכות הממשל יחד אינן הפוסקות האחרונות והבלעדיות. יש גם דעת קהל ויש גם עיתונות ויש מכלול שלם של דברים. אני יודע שהשופט ברק ציין בסוגיה מסוימת, אולי לא רק באחת, שיש דברים שהוא חושב אולי שהנורמה צריכה להיות בצורה מסוימת, אבל דעת הקהל עדיין אינה בשלה לקבל אותה ולכן בית-המשפט אינו מרחיב את הפרשנות שלו בכיוון כזה או אחר.

אני רוצה לסכם את הנקודה הזאת. הרי כל המושג הזה של סטטוס-קוו הוא מושג בעייתי כשלעצמו, אבל לפעמים יש סיטואציות מסוימות בחיים שהפנייה לבית-המשפט עשתה צעד מסוים. פעולת הכנסת היא צעד נוסף. יכול להיות ששתי הפעולות האלה, בצירוף ניסיון כן ואמיתי לחפש איזו פשרה ובהנחה שהכול זורם, יביאו לכך שאכן נקבל התקדמות ויכולת להגיע לפשרה. ואם לא, אז יכול להיות שגם המצב הסטטי כפי שהוא עכשיו, בוודאי לא יישאר לאורך זמן, אבל הוא טוב לשעות ולימים האלה.

לכן אני חושב שזאת בהחלט יכולה להיות פשרה, וחבל – ובזה אני מסיים במשפט אחרון – שאין לנו אפשרות להרחיב קצת ולדבר על ההשלכות ועל התכנים ועל הבעיות של היהודים בחוץ-לארץ, על הזרמים בחוץ-לארץ, על המשמעות של הזהות שלנו כאן, על בעיה של עובדים זרים, ומכלול שלם של נושאים שקשורים בזה. ואנחנו מקיימים כאן את הדיון, לדעתי, במגבלות ובסד של זמן, אבל אין מה לעשות.

היו"ר ש' וייס:

לכן נתתי לך שמונה דקות במקום שלוש דקות. חבר הכנסת איתן, אני מאוד מודה לך.

חברי הכנסת, למעשה, את הקטע הזה נגלגל לסדר-היום של מחר. ככל הנראה, מחר יהיו עוד דברים שחבר הכנסת רענן כהן ישמיע אותם, אחר כך השר ואחר כך תהיה הצבעה, אם תהיה הצבעה.

יש לנו כאן בעיה קטנה, אני רוצה להיוועץ בכם. יש לנו כאן שלוש-ארבע הצעות חוק, ושוב, הרעיון הוא להניח אותן היום, ומחר לקבל את תשובת השר ולהצביע בחבילה אחת. חבר הכנסת גפני, ונדמה לי שגם חבר הכנסת יצחק כהן, מישהו אמר את זה בשמו, נכון?

משה גפני (יהדות התורה):

אני אמרתי.

היו"ר ש' וייס:

הם לא מעוניינים להביא את זה היום ומבקשים להביא את זה מחר. תיכף נחליט על זה. מה יהיה במקרה כזה לגבי חברת הכנסת נעמי חזן, האם גם את תרצי להביא את זה מחר?

נעמי חזן (מרצ):

בוודאי. אם חברי מבקשים להעביר את זה למחר, אשמח להעביר את זה למחר.

היו"ר ש' וייס:

אני הבנתי, אבל תפקידי לשאול אותך. יש לנו בעיה, אני מעדיף לשאול את יושב-ראש הכנסת אם הוא מסכים. האם הוא עדיין כאן?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מקדימים את תחילת הדיונים לשעה 15:00, לקראת הנעילה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסכים להסיר את הצעת החוק שלי ושל חבר הכנסת יצחק כהן.

היו"ר ש' וייס:

בכלל להסיר. טוב. מה אתך? את רוצה להעלות את הצעת החוק שלך היום? בבקשה. אם כן, במסגרת עשר דקות. התשובה תינתן מחר, נכון אדוני השר, גם על ההצעה הזאת?

שר הפנים א' סויסה:

כבר התייחסתי אליה בדברי.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אם תרצה מחר תשיב עוד הפעם. אנחנו מעבירים את המשך התהליך למחר.

הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה

היהודית), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה היהודית), התשנ"ז-1996, של קבוצת חברי הכנסת; מס' פ/1018. ההנמקה – של חברת הכנסת נעמי חזן. עשר דקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מצביעים היום על הצעות החוק?

היו"ר ש' וייס:

לא.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, אדוני, זו הצעת חוק פרטית.

היו"ר ש' וייס:

רק מחר.

נעמי חזן (מרצ):

לדאבוני הרב, אני מבינה שהממשלה מתנגדת להצעת החוק הזו והיא יכולה כמובן להגיב. אני מבינה שתשובת השר תינתן מחר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להגיש בשם 15 חברי כנסת מסיעות מרצ, העבודה וחד"ש-בל"ד הצעת חוק לתיקון פקודת העדה הדתית (המרה) (תיקון – הכרה בזרמים שונים של העדה היהודית), התשנ"ז–1996.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי מטעם מפלגת העבודה?

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, תן לי לנמק בעשר דקות, כי אני הקשבתי קשב רב לנאומך וחלק מדברי יתייחסו גם לדבריך.

היו"ר ש' וייס:

על חשבון הבית, אני אוסיף לך דקה, ותאמרי לחבר הכנסת רביץ מי מחברי העבודה. זו תשובה מאוד מעניינת.

נעמי חזן (מרצ):

אם כך, אני אקרא את הרשימה של כל המציעים.

היו"ר ש' וייס:

כן, כולם, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

חברי הכנסת יוסי שריד, חיים אורון, אלי בן-מנחם, תמר גוז'נסקי, אלי גולדשמידט, יעל דיין, נעמי חזן, רן כהן, ענת מאור, אדיסו מאסלה, אברהם פורז, אופיר פינס-פז, וליד צאדק חאג'י-יחיא, דוד צוקר, אמנון רובינשטיין.

היו"ר ש' וייס:

למה אתם מחייכים? חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת גפני, חברים, נא לאפשר לחברת הכנסת חזן להמשיך.

נעמי חזן (מרצ):

עכשיו אני אתחיל את דברי מההתחלה.

היו"ר ש' וייס:

הם ממש מחייכים. מבררים לאיזו משלחת – – –

נעמי חזן (מרצ):

אני מתארת לעצמי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה ונחמדה בשעת לילה כזאת, מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית, כך נקבע בחוקי-היסוד, בסדרה של חוקים שבעצם מהווים ביחד את אבן היסוד של החוקה לישראל. אני חוזרת: מדינה יהודית ודמוקרטית.

אני רוצה להתייחס קודם כול לאלמנט היהודי, שהוא חיוני לעצם קיומנו, ועל כך אין עוררין. נוצר מצב, שמדינת ישראל, לדאבוני הרב, עם עוד מדינה אחרת שהיא אירן, הן שתי המדינות היחידות בעולם היום שיהודי אינו יכול, אינו רשאי, לקיים את מורשת ישראל על-פי תפיסתו ומצפונו. אגב, זו קביעה מאוד חמורה ומאוד כואבת.

חבר הכנסת רביץ ואחריו חבר הכנסת איתן דיברו על ספר רות. אולי שמת לב, חבר הכנסת רביץ, שאני מלמלתי אתך את הפסוקים, משום שספר רות נקרא במקרה בעת הבת-מצווה שלי, ומשום שטקס בת-מצווה עשיתי כדת משה וישראל, אבל כאשר, בבית-כנסת קונסרבטיבי, אני קראתי את כל ספר רות. אני מכירה את הספר הזה מצוין, ולא בכדי, מהסיבה הפשוטה שגם שמי נעמי, ולכן גם היה מתאים לי לחגוג את טקס הבת-מצווה עם ספר רות.

אני חוזרת ואומרת, שמדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית. ובמדינת ישראל, לי כיהודייה אין האפשרות למצות את תפיסתי שלי כאשר יהודייה את היהדות, כי למעשה יש רק פרשנות אחת של היהדות שמקובלת מבחינה חוקית במדינה הזאת, ועל כך אנחנו קובלים. לא, חבר הכנסת מיכאל איתן – עמך עמי ואלוקיך אלוקי. אבל מי מפרש? רק במליאת הכנסת ישבנו חמישה חברי כנסת ושמנו דגשים שונים, ובצדק, על צדדים שונים של אותו פסוק. הגאונות של מורשת ישראל ושל היהדות לאורך אלפי שנה, גם בתנ"ך וגם בתלמוד וגם אחר כך בהלכה – קיום מתח של פרשנויות שונות. ובהדרגה, ב-200-300 השנים האחרונות, נוצרו זרמים שונים של היהדות, שיש להם פרשנויות שונות מאלה של הזרם האורתודוקסי.

משה גפני (יהדות התורה):

ב-200 השנים האחרונות?

נעמי חזן (מרצ):

כן אדוני, אין לי זמן, לצערי הרב, לפרט.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לאורך כל ההיסטוריה היו זרמים ביהדות.

נעמי חזן (מרצ):

היו זרמים, אבל גם הזרם האורתודוקסי, גם הזרם הקונסרבטיבי וגם הזרם הרפורמי היו בצורה ממוסדת מאוד בתפוצות ב-200 השנים האחרונות. מדוע? מן הסיבה הפשוטה, שהמתח האינטלקטואלי הוא חלק מהגאונות היהודית. אני מקבלת את הפירוש ההיסטורי שלך, חבר הכנסת גפני, הזרמים השונים של היהדות כל הזמן החיו, הנציחו ועדכנו את היהדות ואת הדת היהודית בהתאם לנסיבות, למקום ולזמנים.

משה גפני (יהדות התורה):

לא זו הסיבה, חברת הכנסת חזן. הסיבה אחרת. הסיבה היא, שבני-ישראל, כאשר הם עולים הם עולים עד לרקיע, וכאשר הם יורדים הם יורדים עד לתהום.

נעמי חזן (מרצ):

רק במדינת ישראל תפס זרם אחד של היהדות בשנים האחרונות את המונופול, וכתוצאה מכך מדינת ישראל נשארת המדינה היחידה – אירן לא נחשבת כרגע – שבה יהודים אינם יכולים לחיות באמונתם ועל-פי תפיסתם. אבל מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

למה הם לא יכולים?

נעמי חזן (מרצ):

משום שזרמים אחרים של היהדות, הזרם הרפורמי, הזרם ההומניסטי והזרם המסורתי, אינם מוכרים למטרות של נישואין, גירושין וגירור. אין פרשנות אחת, אתם הודיתם.

אני רוצה לנמק את הצעת החוק בזמן המוגבל שניתן לי. מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית. היושב-ראש הוא גם פרופסור למדע המדינה ומומחה בעל שם עולמי בפרלמנטריזם ובמשטר דמוקרטי. אם אנחנו מדברים על אבני יסוד, אבן יסוד למשטר דמוקרטי היא הפרדה בין דת ומדינה, וזאת משתי סיבות: חופש מדת, הווי אומר מכפייה דתית, וחופש הדת – חופש וחירות של כל אדם לחיות על-פי אמונתו ומצפנו.

אם מדינת ישראל באמת רוצה להיות מדינה שהיא גם יהודית במלוא מובן המלה – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חברת הכנסת חזן, מישהו מפריע לך לחיות על-פי אמונתך?

נעמי חזן (מרצ):

כן, כי ייתכן מאוד שאני רוצה בנישואין וגירושין מסורתיים, רפורמיים או אזרחיים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מהי מדינה יהודית, אם כך?

נעמי חזן (מרצ):

מה הפרשנות שלך למדינה יהודית? למה פרשנות אורתודוקסית, ומדוע לא פרשנות רפורמית?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה הפרשנות שלך?

נעמי חזן (מרצ):

מדינה דמוקרטית עם רוב יהודי, שבה כל הזרמים של היהדות שווי ערך.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מה זה זרמים? מי מגדיר זרמים?

נעמי חזן (מרצ):

אני עכשיו מגדירה בשבילך, אם תרשה לי.

היו"ר ש' וייס:

זו תהיה מלאכת מחשבת, להגדיר ארבעה זרמים בדקה אחת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

למה רק ארבעה?

היו"ר ש' וייס:

אם תרצה להגדיר שמונה זרמים, זה ייקח שתי דקות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יהודים שמכנים עצמם יהודים בני ישו, האם הם זרם ביהדות?

נעמי חזן (מרצ):

עשר הדקות שלי הן עשר דקות נטו. אדוני שואל אותי שאלה, אשמח להשיב.

היו"ר ש' וייס:

נא לאפשר לחברת הכנסת חזן להתמודד עם העניין בתמציתיות.

משה גפני (יהדות התורה):

אם שבט הזולו מחליט שהוא יהודי, גם הוא זרם ביהדות?

היו"ר ש' וייס:

זו לא דוגמה, עזוב. תן לה לדבר.

נעמי חזן (מרצ):

הצעת החוק שלנו מציעה להכיר בשלושה זרמים.

משה גפני (יהדות התורה):

למה שלושה?

נעמי חזן (מרצ):

שלושה זרמים מרכזיים של היהדות – הזרם האורתודוקסי, היהדות המסורתית והזרם הקונסרבטיבי והיהדות המתקדמת, קרי היהדות הרפורמית. מדוע? אדוני היושב-ראש, 85% מיהדות העולם, מחוץ למדינת ישראל וייתכן גם בתוך מדינת ישראל, שייכים לזרם הרפורמי או לזרם הקונסרבטיבי.

הממשלה באה היום ומגישה הצעת חוק – – –

היו"ר ש' וייס:

כמה אחוזים שייכים לזרם החילוני?

נעמי חזן (מרצ):

85% מהיהודים מחוץ למדינת ישראל משתייכים לבתי-כנסת רפורמיים או קונסרבטיביים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

כמה מיליונים מונה יהדות ארצות-הברית לעניין זה?

נעמי חזן (מרצ):

מיליון וחצי עד 2 מיליונים לעניין זה, רק בצפון-אמריקה.

היו"ר ש' וייס:

מתוך 6 מיליוני יהודים בצפון-אמריקה.

משה גפני (יהדות התורה):

75% מהם מתבוללים.

נעמי חזן (מרצ):

אני רוצה להתייחס, אבל בצורה אחרת לגמרי לדברים שלך: באה הממשלה ומציעה הצעת חוק. נאמר כבר רבות הערב, שהיא גורמת לקרע ולשסע בעולם היהודי, ואני מסכימה לכך. היא עושה דבר חמור מזה: היא קובעת שיש שני סוגים של אזרחים יהודים בעולם – יש היהדות האורתודוקסית שהיא סוג א', וכל היהודים האחרים הם אזרחים סוג ב'. אם תשקלו היטב את המשמעות המעשית של חוק ההמרה, הוא לא רק בונה חומה בין מדינת ישראל ליהדות התפוצות, הוא נותן תמריץ שלילי לעלייה לישראל ל-85% מיהודי העולם. החוק שמציעה הממשלה הוא חוק אנטי-ציוני ביסודו. הוא קורע את הקשר בין יהדות העולם לבין מדינת ישראל.

משה גפני (יהדות התורה):

ומה היה עד היום? הקרע הכי גדול היה כאן ולא בארצות-הברית.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, אתה יוצר את הקרע, משום שאתה מונע במדינת ישראל הריבונית מיהודים שאינם מסכימים אתך לחיות את חייהם כיהודים. בבית-כנסת, שבו גם אשה יכולה לעלות לתורה, התכבדתי רק בשבת האחרונה בעלייה לתורה.

משה גפני (יהדות התורה):

מי הפריע לך?

נעמי חזן (מרצ):

הפריע לי שאתה לא מכיר בזה, שאתה לא מכיר בנישואין, בגירושין ובגירור. אני טוענת, שבית-הכנסת שאני מתפללת בו הוא שווה ערך לבית-הכנסת שאתה מתפלל בו –

משה גפני (יהדות התורה):

נו, אז התפללת שם.

נעמי חזן (מרצ):

— — והרבנים שאני סומכת עליהם, יהיו רשאים לערוך קידושין ונישואין, גיטין וגם גיור — —

משה גפני (יהדות התורה):

כמו זה שהופיע אצל דן שילון.

נעמי חזן (מרצ):

— — גם של נשים וגם של גברים.

על כן אבקש ממליאת הכנסת — מכל הסיבות שמניתי ומסיבות שלא מניתי כי לא הספקתי — לאשר בקריאה טרומית את הצעת החוק הזו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת נעמי חזן. כאמור, מחר יתייחס שר הפנים לסוגיות השונות.

משה גפני (יהדות התורה):

מדוע לא נקיים עכשיו את ההצבעה?

נעמי חזן (מרצ):

ההצבעה תתקיים מחר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש פה הסכם ג'נטלמני. אפשרתי לה לדבר, בהנחה שההצבעה והתשובה יהיו מחר. אחרת היא לא היתה עולה לדוכן. לא נעשה כאן כרגע משחק של איזה תכסיס.

חברים, הישיבה הבאה תתקיים מחר, יום שלישי, כ"ג באדר ב' התשנ"ז, 1 באפריל 1997. אף שמחר 1 באפריל, הישיבה תתקיים בשעה 15:00. אני מודה לכם, הישיבה תמה, לילה טוב, להתראות מחר.

הישיבה ננעלה בשעה 23:09.